

MØTEINNKALLING

Utvalg: BEIARN KOMMUNESTYRE
Møtested: Kjellerstua Beiarn Sykehjem
Møtedato: 21.06.2017   **Tid:** 09:00

Eventuelt forfall meldes til tlf.
Varamedlemmer møter etter nærmere avtale.

Innkalte:

Funksjon	Navn	Forfall	Møtt for
Leder	Monika Sande		
Nestleder	Håkon André Nordberg Sæther		
Medlem	Linda Tove Tverrånes Moen		
Medlem	Ole-Håkon Hemminghytt		
Medlem	Helge Osbak		
Medlem	Linda Merete Larsen		
Medlem	Merethe Selfors		
Medlem	André Kristoffersen		
Medlem	Rune Jørgensen		
Medlem	Audgar Roald Carlsen		
Medlem	Marit Cicilie Moldjord		
Medlem	Gudbjørg Haukdal Navjord		
Medlem	Tone Kristin Helbostad		
Medlem	Tore Nyvold		
Medlem	Torbjørn Grimstad		

SAKSLISTE

Saksnr.   **Arkivsaksnr.**
Tittel

Arbeidsøkt: Rammebetingelser mot ny økonomiplan.

REFERATER

20/17   17/382
GODKJENNING AV PROTOKOLL - KOMMUNESTYRET

21/17   16/475
**REGIONALT KOMPETANSEKONTOR SALTEN - REVIDERT
SAMARBEIDSAVTALE MED VEDTEKTER**

- 22/17 16/690
**HØRING OM FORSKRIFT FOR TILDELING AV LANGTIDSOPPHOLD
I SYKEHJEM I BEIARN KOMMUNE**
- 23/17 17/159
**VERTSKOMMUNESAMARBEID FOR
KOMMUNESPSYKOLOGTJENESTEN MELLOM FAUSKE
KOMMUNE, SØRFOLD KOMMUNE OG BEIARN KOMMUNE**
- 24/17 17/228
**SØKNAD OM BEVILLING TIL SKJENKING AV ALKOHOL -
ENDRING AV SKJENKETIDER NYE BEIARN TURISTSENTER AS**
- 25/17 17/329
INNFØRING AV FJELLOVEN
- 26/17 16/810
HAVBRUKSPLAN FOR SALTEN
- 27/17 17/326
RESSURS OG RAMMETIMETALL 2017 - 2018
- 28/17 17/6
FREMTIDIG BRUK AV MOLDJORD SKOLE
- 29/17 16/928
NYE BOLIGER STORJORD - ORGANISERING OG GJENNOMFØRING
- 30/17 17/211
SALG/LEIE AV TOMT - NYE BEIARN TURISTSENTER

Beiarn kommune, 16.06.2017

Monika Sande
Ordfører.

REFERERES FRA DOKUMENTJOURNAL

Dato: - Utvalg: KST Beiarn Kommunestyre

Saksnr Løpenr	Regdato Navn Innhold	Avd/Sek/Sakb	Arkivkode
17/326-1 2340/17	16.05.2017 RESSURSBEHOV SKOLEÅRET 2017-2018	BK/PN/TGO	A20
16/1070-17 2590/17	01.06.2017 Grete Ellingsen VEDR. KAPITALISERINGSRENTA SOM BENYTTES VED VERDIFASTSETTING AV STØRRE KRAFTVERK.	BK//OPN	232
16/1070-18 2810/17	13.06.2017 Grete Ellingsen VEDR. GRUNNLAGET FOR EIENDOMSSKATT PÅ STØRRE KRAFTVERK	BK//OPN	232
17/380-3 2869/17	15.06.2017 Meløy Kommune PROSJEKT - NAV I ENDRING OG NYE RAMMEBETINGELSER FOR VÅRE ARBEIDSMARKEDSBEDRIFTER	BK/PN/AAE	X65
16/985-7 2882/17	16.06.2017 LVK HØRING - EIENDOMSSKATT PÅ PRODUKSJONSRELATERTE NETT OG KRAFTANLEGG	BK//OPN	233

Notat

Til:

BK//OPN Ole Petter Nybakk

Kopi til:

BK/PN/AAE Ågot Eide

Fra: Tone Gundersen Opli

Sak: RESSURSBEHOV SKOLEÅRET 2017-2018

Saksnr./Arkivkode

17/326 - A20

Gradering:

Sted

MOLDJORD

Dato

16.05.2017

RESSURSBEHOV SKOLEÅRET 2017-2018

Det arbeides med å få på plass ressurs- og rammetimetall for skolene for neste skoleår. For å få timeplan og fagbehov til å gå opp, må vi som tidligere styrke Moldjord skole ved å ta noe ressurs fra Trones skole for å få det til å gå rundt. Dette forsøkes løst innenfor skolens egen ramme.

Det er utenom dette et behov for ekstra ressurs for norskopplæring og oppfølging av de minoritetsspråklige elevene på Moldjord skole. De har tidligere fått et gruppetilbud, men det kommer flere elever i 1. klasse neste skoleår, samt at tilbudet må differensieres mer enn tidligere for de øvrige elevene. Det er et økt ressursbehov på 10 t/u. Dette er timer som er rettighetsbassert og som det skrives enkeltvedtak på. Timene tilsvarer 38,5 % stilling. Det utgjør ca 240.000 kr ekstra for hele neste skoleår, og 100.000 kr for 2017.

Dette ser vi ikke at vi klarer å løse innenfor egen ramme.

Beiarn kommune

Fra: Ole Petter Nybakk
Sendt: 31. mai 2017 14:14
Til: grete.ellingsen@kmd.dep.no
Kopi: postmottak@kmd.dep.no; Beiarn kommune; hanne.strand@lundogco.no; cl@lundogco.no
Emne: NOTAT AD GRUNNLAGET FOR EIENDOMSSKATT PÅ STØRRE KRAFTVERK
Vedlegg: 170524_n_kapitaliseringsrente_LVK.doc; ATT00001.htm

Takk for din tid og for ditt åpenhjertige svar da jeg på kommunekonferansen i Bodø 23. mai tok opp spørsmålet om KMD sin vurdering av saken som FIN for tiden har til vurdering og behandling, ad kapitaliseringsrenta som benyttes ved verdifastsetting av større kraftverk.

Kapitaliseringsrenta har stor betydning for 170 kommuner. Den er et viktig element i verdifastsettingen på større vannkraftanlegg og det grunnlaget kommunene skal skrive ut eiendomsskatt av. Stortinget har gitt klare signaler om at denne renta må vurderes. Vår vurdering er at den da må vurderes nedsatt fra dagens nivå på 4,5 prosent, til et nivå på ca 3 prosent.

Virkningen for de 170 kommunene er på i underkant av 400 MNOK i 2017. Det kom ingen løsning på dette ved sluttbehandlingen av Statsbudsjettet for 2017 og heller ikke i Prop. 128 S, kommuneproposisjonen for 2018. Slik jeg ser det taper kommunene disse knappe 400 MNOK i 2017 og de vil tape nye 400 MNOK i 2018 og senere år.

Mitt anliggende, som jeg forsøkte ta opp, er at dette har stor betydning for tjenesteproduksjonen i nevnte kommuner. Så stor at dersom FIN ikke løser dette, så vil KMD måtte komme på banen med konkrete tiltak.

Jeg oversender med dette et notat om saken, slik det ble bedt om fra dep. For å kvalitetssikre notatet er det utarbeidet av LVK, Landssammenslutningen for vassdragskommuner.

Takk for din lovnad om å se nærmere på saken basert på dette notatet. Ta gjerne kontakt om det er ønskelig å belyse utfordringen nærmere.

Beiarn Kommune		
Ark.Saksnr.	Dok.nr	Beg.nr/år
16/1070	17	2590/17
31 MAI 2017		
Ark.kode P	232	
Ark.kode S		
Avdeling	Saksbeh.	OPN
Kassasjon	Gradering	

Beiarn kommune

Fra: Ellingsen Grete <Grete.Ellingsen@kmd.dep.no>
Sendt: 12. juni 2017 16:23
Til: Ole Petter Nybakk
Kopi: Postmottak KMD; Beiarn kommune; hanne.strand@lundogco.no;
cl@lundogco.no
Emne: SV: NOTAT AD GRUNNLAGET FOR EIENDOMSSKATT PÅ STØRRE
KRAFTVERK

Hei Ole Petter

Jeg viser til samtalen på kommunekonferansen i Bodø 23. mai, der du tok opp spørsmålet om kapitaliseringsrente som benyttes ved verdifastsettingen av kraftverk, samt notatet du sendte meg i etterkant av konferansen.

Som du kjenner til, så har Stortinget anmodet regjeringen om å vurdere kapitaliseringsrenten, og regjeringen har varslet at den vil komme med sin vurdering i statsbudsjettet for 2018. Jeg takker for innspillet fra deg i denne saken, og vi vil ta med oss dette i det videre arbeidet.

Med hilsen

Grete Ellingsen
Statssekretær

Beiarn Kommune		
Ark.Saksnr.	Dok.nr.	Reg.nr./Ar
16/1070	18	2810/17
13 JUN 2017		
Ark.kode P	232	
Ark.kode S		
Avdeling	Saksbeh. OPN	
Kassasjon	Grødering	

Til ordførerne i Salten Regionråd

Prosjekt - Nav i endring og nye rammebetingelser for våre arbeidsmarkedsbedrifter

Rådmannskollegiet i Salten viser til møte i Salten regionråd og den korte orienteringen som ble gitt om endrede rammebetingelser for landets arbeidsmarkeds- og VTA-bedrifter.

Kollegiet mener å se at omleggingen av den statlige politikken gir varige økonomiske utslag også for virksomhetene i vårt område. Som vi kjenner til er arbeidsmarkeds- og VTA-bedriftene eid av kommunene, helt eller delvis. Flere er i en situasjon der bedriftene nå ber om tilførsel av ekstra kommunale ressurser og har behov for en rask lokalpolitisk avklaring.

Som rådmenn vil vi være varsomme med å predikere noen løsning på utfordringene, men vi mener utfordringene er store, vi mener det haster med å finne gode løsninger og vi tror det er smart å jobbe sammen.

Ordførerens direkte ansvar og berøringspunkt mot virksomhetene som er kommunalt eid er knyttet til generalforsamlingen og de valg som gjøres der. Vi er godt kjent med det. Vi rådmenn vet også at de fleste allerede har avholdt generalforsamling og slik satt i gang et nytt driftsår der styrenes og bedriftsledelsen sitt ansvar føres videre.

Likevel tør vi gjennom denne henvendelsen å be ordførerne - som representant for eierne - om å bidra til raskt å nedsette en interkommunal arbeidsgruppe som kan vurdere situasjonen og utrede hva som kan være felles gode løsninger. Bedriftenes ledelse og styrer må selvsagt både informeres og involveres. Alle kommunene og/eller bedriftene bør være med i en slik arbeidsgruppe, men gruppen bør heller ikke være for stor. Vi tillater oss her å foreslå at ordfører eller den ordfører bemyndiger, avklarer deltakelse i arbeidet med den/de lokale bedriftene som blir berørt og melder dette tilbake til sekretariatet i regionrådet snarest. Så tillater vi oss å anbefale at regionrådets arbeidsutvalg velges til styringsgruppe for arbeidet. Som de selvstendige rettssubjekter de er, må konkrete tiltak som måtte komme som resultat av arbeidet vurderes og behandles hos den enkelte bedrift. AMB- og VTA-bedriftene har ikke bare kommunale eiere. Ulike stiftelser, privat virksomhet og fylkeskommunen er involvert. Erfaringsmessig bør altså ikke arbeidsgrupper være for store, men vi rådmenn tenker at dersom ordførerne finner dette å være et interessant prosjekt og raskt finner og melder inn lokale deltakere til en arbeidsgruppe, så kan arbeidsutvalget i regionrådet på et snarlig møte også ta stilling til om fylkeskommunen, NAV eller andre skal være med direkte i arbeids- eller styringsgruppe.

Ansvarlige ledere og ansvarlige eiere kjenner den enkelte bedrift sin situasjon best. Det generelle bildet er likevel at den driftsøkonomiske situasjonen er vanskelig med synkende og tildels sterkt varierende inntekter som følge av et NAV-system som har endret seg betydelig. Endringene var varslert og vil fortsette, men bedriftene våre har i begrenset grad klart å tilpasse seg.

Det synes å være to retninger å jobbe langs der den ene handler om å jobbe politisk, samkjørt og fort i retning en annen sentralpolitisk arbeidsmarkedspolitikk enn bedriftene opplever nå og den andre handler om ulike mulige samarbeidsformer mellom bedriftene våre.

Som konkret innspill til en ønsket prosess på tvers av bedrifter og kommunegrenser, har rådmennene bedt direktøren i Bodø Industri AS, Børge Bøyum, om å utarbeide et notat som peker på situasjonen og mulige fruktbare samarbeidsformer. At notatet kommer fra Bodø Industri henger sammen med de kontraktene de har med NAV og det store geografiske nedslagsfeltet Bodø Industri AS allerede opererer i. Som rådmenn håper vi dette ikke blir sett som et partsinnlegg, men som ett av flere mulige innspill.

De bedriftene som måtte oppleve alvorlige og konkrete driftsutfordringer akkurat nå, må påregne å arbeide med disse utenom dette tiltenkte prosjektet.

Med hilsen

Hege Sørli

På vegne av rådmannsgruppa i Salten Regionråd

Kopi til:
Rådmenn i Salten Regionråd

Notat vedr endringer i attføringsbransjen

Innledning

Dette notatet er basert på mine erfaringer gjennom de ti siste år som blant annet kommersiell konkurrent til bransjen på lokalt og nasjonalt nivå, samt ett år som leder av Bodø Industri. Det er 11 år siden Nav tok form, og samtidig begynte å se på vekst og attføringsbedrifter med nye øyne. Nav etablerte også flere områder med konkurranseutsetting, og startet på alvor en dreining fra faste skjermede plasser til å åpne opp for konkurranse og dermed andre aktører.

Bakgrunnen for dette sies å være en misnøye til måten bransjen var finansiert, forvaltet av tildelte midler og manglende effekt i å få brukere ut i ordinært arbeid. Dette er en misnøye som har festet seg hos både administrasjonen i Nav og sentrale politikere og er gjeldende fortsatt.

25.01.11 uttalte daværende direktør for Nav Nordland, Kjell Hugvik, til Avisa Nordland ifm nedtrekk av tiltaksplasser: «Over tid er man ikke fornøyd med effekten av arbeidsmarkedstiltakene i skjermet sektor. Det er for lite bevegelse av personer på tiltak i skjermet sektor som går over i det ordinære arbeidsmarkedet.»

Videre kan denne holdningen spores til Bodø Industri sine egne ansatte som gjennom en medarbeiderundersøkelse i 2013 uttrykte et behov for at ledelsen lyttet mer til Nav og dermed endre seg i takt med bransjens viktigste premissleverandør. Tilliten til fagutøvelsen var allerede da noe anstrengt.

Dette forsterkes ytterligere i disse dager der en LO-rapport som er kritisk til kommersialisering av attføring. Arbeidsministerens tilsvarende er noe bransjen og dets eiere bør ta alvorlig etter min mening. Dagbladet, 29.05.17: - For oss er det viktigste å la alle delta i konkurransen om anbudene. Konkurransen sikrer at de som leverer de beste tjenestene til brukerne, vinner fram. At representanter for bedrifter som før hadde monopol på å levere attføringstjenester mener at alt var bedre før, er ikke overraskende. - Det gamle systemet, der bestemte bedrifter hadde enerett på å selge bestemte tjenester, var et system som hindret sunn konkurranse, stengte ute kompetente leverandører og som var en farlig sovepute for leverandører som er innenfor systemet. Konkurransen skjerper kravene til kvalitet og resultater. Leverandører som ikke leverer, faller bort, sier Anniken Hauglie (link til artikkelen ligger til sist i notatet)

I tillegg til dette har Nav selv, gjennom Nav-meldingen 2016, satt i gang en rekke prosjekter i egen regi basert på «Place and train» metodikk. Nav ønsker også at aktørene som leverer tjenester til Nav bruker denne metodikken. Denne skal være mer kostnadseffektiv og oppnår bedre resultat. Vår bransje er i stor grad bygd på motsatt prinsipp med «Train and place». Det er ikke nødvendigvis slik at Nav blir en konkurrent til bransjen, men mer en utfyllende tjeneste. Det gjenstår å se hvordan dette vil fungere og hvordan vi beste kan samarbeid til det beste for brukerne.

Ny godkjenning

Det som i dag er igjen av den såkalte skjermede sektoren er tiltakene VTA og den nye AFT (arbeidsforberedende trening), se vedlagte totaloversikt til sist i dokumentet. Disse skal inn i en felles godkjenningsordning som gjennomføres i 2017(AFT) og 2018(VTA). Denne er ikke ulik den som allerede eksisterer, men har 3 vesentlig forskjeller:

- Økt kompetansekrav – hvilket betyr at minst halvparten av de ansatte som jobber med brukere skal ha minimum en bachelorgrad eller tilsvarende. Dette kan se ut til å skape noen utfordringer for enkelte bedrifter i bransjen som er tuftet på real- og yrkesfaglig kompetanse. Det kan tenkes at kravet kan skape rekrutteringsutfordringer for enkelte bedrifter i distriktene. Det ventes nok at et økt utdanningsnivå skal medføre en kvalitetsheving, samt en raskere tilbakeføring av brukere til ordinært arbeid.
- Produkter og tjenester må selges til markedspris, basert på at Norges EØS-medlemskap forbyr statsstøtte. Nav har fått en prenotifisering i ESA som sikrer at AFT og VTA tiltakene

Vi skaper arbeidstakere

Bodø Industri

avdelingers overskudd, som også inkluderer attføringsinntekter, som redder grafisk avdeling. Vi har gjennom det siste halve året gjort tydelige forretningsmessige endringer som har resultert i at avdelingen nå drives i null. Det handler om flere ting som kulturendring til forretningsfokus, kostnadskutt, salgsfokus, faktureringsrutiner og øke priser til markedsnivå for å nevne noe. Alle avdelinger ved Bodø Industri gjennomgår denne endringsprosessen, men da tilpasset sitt marked. Dette har resultert i at 4 avdelinger nærmer seg nullen. Og prosessen stopper ikke før vi har en levelig margin og hver avdeling som er skrudd sammen slik at den tåler både svingninger i eget marked og tjener samfunnsoppdraget.

En annen dimensjon som ikke gjelder VTA er attføringsbedriftenes anbudstiltak som gir en stadig skjerpet konkurranse. Vi har i de siste årene sett at attføringsbedriftenes markedsandel har blitt redusert med ca 55 %. Dette er en konkurransesituasjon som er kommet for å bli, og jeg personlig mener er sunn. Den skaper god utvikling av fag, attføringskroneeffekt, kvalitet og leveranser. Det er verdt å merke seg at for bare 10 år siden så var skjermet sektor i en monopol situasjon, og i dag kjøper Nav tjenester for over 1,4 mrd på det åpne marked. Sett i lys av arbeidsministerens uttalelse til Dagbladet gjengitt over, er det grunn til å tro at denne utviklingen ikke blir reversert. Jeg tenker myndighetene, med rette, blir stadig mer bevisst på pengebruk, kvalitet og oppnådde resultat for brukerne. Vi må dermed forberede oss på 10 nye år hvor vi ser flere deler av bransjen blir konkurranseutsatt, stilt over for nye krav og/eller kan falle bort. Hvordan vi i dag tenker om en slik fremtid og legger strategier for kan bli et være eller ikke være.

Innovasjonsprosjekt i attføringsbedriftene i Nord-Norge

Det ble i 2016 etablert et forprosjekt som samlet de 11 attføringsbedriftene, fra Mo i Rana til Hammerfest, som leverte anbudstjenester. Hensikten var i kortform; hvordan skal vi sikre at vi som lokale aktører vinner anbudene fremover og får fortsette vårt samfunnsoppdrag.

Forprosjektet avsluttes i disse dager og går over i en hovedprosjektfase. Målet er å finne en samarbeidsform der vi sammen styrker vår mulighet til å vinne anbud lokalt i framtiden.

Vi møter en konkurranse med kommersielle aktører som driver stort innen velferd og helse. Dette er milliardelskaper med egne avdelinger som bare skriver anbud og jobber bevisst med strategier for å ta markedsandeler. Som nevnt tidligere har bransjen mistet 55 % av markedsandelen på nasjonalt nivå. Dette i hovedsak for at vi har en svak og fragmentert kunnskap om anbud. Jeg har selv jobbet mye med anbud, både i Stamina og Unicare, og tar med meg en betydelig erfaring inn i prosjektet og samarbeidet. Jeg mener at om bransjen skal vinne i fremtidens anbud må vi spisse og øke vår anbudskompetanse.

Bodø Industri er i dag også hovedleverandør på enkelte tiltak i Vesterålen, Ofoten og indre Salten. Nettopp dette samarbeidet viser at det er mulig å finne sammen og utgjøre en sterkere enhet enn om man står alene.

Utviklingstrekk - eksempelvis behov for digitalisering

Nav har de siste årene vært gjennom en stor digitaliseringsprosess hvor nå flertallet av brukerne håndteres gjennom Nav.no. Vi ser det videre inn i banktjenester, helsetjenester, dagligvare og nettbutikker.

Vi kan med fordel som bransje digitalisere deler av våre prosesser slik at vi blir mer kostnadseffektive og kan følge opp flere brukere fortere. De samtaler jeg har hatt med Nav Nordland og lokale nav-kontor gis det udelt positive tilbakemeldinger på en digitalisering. Bodø Industri har i første omgang sett på en løsning der vi kan sende ut kartleggingsskjemaer til brukere i forkant slik at vi allerede på oppmøtetidspunkt vet mye om hva og hvem som møter oss. Vi vil være mer treffsikre i dialogen med bruker og derigjennom skape arbeidstakere raskere. Den samme plattformen kan brukes til å akkumulere data vi senere kan forske på og dermed være i forkant i den faglige utviklingen. Vi vil raskere og mer systematisert få svar på hva som funker og ikke. Vi ser også på andre elementer både

Vi skaper arbeidstakere

Bodø Industri

innen faglige leveranser og produksjon der en digitalisering vil skape et konkurransefortrinn, økt effektivitet og kvalitet.

Jeg planlegger en egen digitalstrategi for Bodø Industri de kommende årene. Noe av tiltakene er allerede truffet og vil bli implementert i strategiprosessen til høsten.

Oppsummering

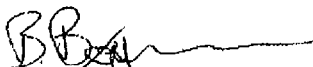
Jeg mener vi i Salten med fordel kan se på flere samarbeidsområder for å skape gode synergier for den enkelte bedrift og kommune. Vi vil gjennom et samarbeid kunne bedre ivareta eiernes interesser, brukerne og møte de krav som ligger i godkjenningen. Dette går også mellom vekst- og utføringsbedriftene.

1. Regnskap og administrasjon – gjennom et samarbeid sikre at regnskapene kan presenteres slik Nav ønsker å se dem, der salgs- og utføringsinntekter er tydelig skilt.
2. Forretningsmessig drift – Sikre en felles forståelse og gjennomføring av tiltak hvor den enkelte produksjon blir selvstendig på egne salgssinntekter. Dette kan strykes ytterligere med felles salgs- og markedsressurser.
3. IT – Vi kjøper i dag en rekke tjenester, programmer og utstyr. Vi vil sammen kunne forhandle fram bedre priser og service.
4. Strategi og utvikling – i et samarbeid der alle har Nav som hovedkunde vil en felles strategi være gunstig. Vi vil kunne enklere forholdene oss til rammene Nav gir og de endringer som kommer.
5. Fag og kompetanse – kanskje et av de viktigste tema for mange av våre ansatte der det lenge har vært et ønske om å samarbeide. Man vil kunne hjelpe hverandre i det praktiske i hverdagen og bistå hverandre ift godkjenning og anbud.
6. Felles tjenester og produkter – det kan tenkes at med all den produksjonskraft vi besitter kan finne sammen for å bedre segmenters mulighet for å vinne markedsandeler.
7. Kvalitet – De fleste bedriftene har en kvalitetssertifisering og må jevnlig resertifiseres. Her vil vi kunne se på felles sertifisering hvor gevinsten er mindre avgifter, mindre tidsbruk og etablering av fellesfunksjoner som kvalitetsansvarlig.

Bodø Industri må i løpet av 2018 vurdere å organisere seg som et konsern. Det er viktig at vi gjør dette når NHO og arbeidsdirektoratet anbefaler det. Nav har signalisert at de i første omgang nå er relativt rause med å godkjenne bedriftene. Men de jobber med å bygge kompetanse for å følge opp kravene bedre som følgelig kan oppleves som en skjerpning.

Samarbeidsprosjektet med utføringsbedriftene i Nord-Norge viser at vi lenge har hatt et faglig og driftsmessig samarbeid. Jeg opplever at det har vært viktig for å unngå å bli feid av banen i anbudskonkurranse. En styrking av dette samarbeidet betyr at vi møter konkurranse sterkere og med en tydeligere lokal profil på samfunnsoppdraget.

Så om jeg skulle se enda lenger inn i fremtiden vil kanskje noen av disse samarbeidsstegene jeg har skissert over legge grunnlaget for gode og sunne sammenslåinger av bedrifter. Dette vil kunne sikre gode tjenester med god samfunnsverdi i den enkelte kommune, til tross for endringer i rammevilkår og godkjenninger. Dette tror jeg er best overlatt til kommunene selv å bedømme muligheten for og verdien av, for eksempel gjennom en arbeidsgruppe.

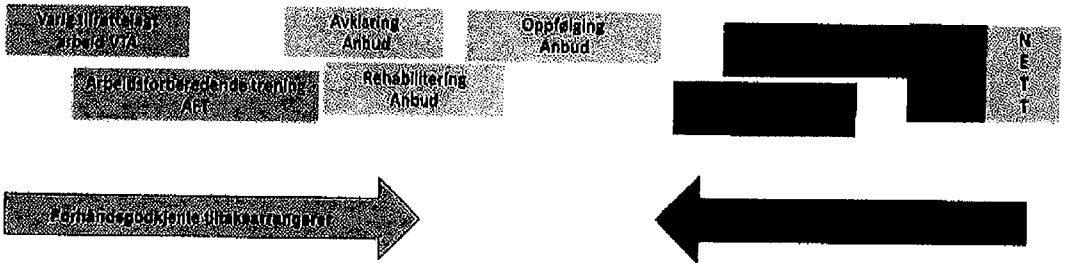

Børge Bøyum
Administrerende direktør
Bodø Industri

**"Utenforskapet" – ikke en ensartet gruppe.
 Ikke et ensartet tilbud**

Lengst fra arbeidslivet (Personer med nedsatt arbeidsevne)   Nært arbeidslivet (personer med moderat bistandsbehov)

320 000 Uføre   150 000 AAP   40 000 langtidssykmeldte,   50 000 langtidsledige   85 000 Ledige   50 000 sykmeldte

Ca. 40.000 sosialhjelpsmottakere

A

Beiarn Kommune		
Ar.Saksnr.	Dok.nr.	Reg.no/Ar
16/985	7	2882/17
16 JUN 2017		
Ark.kode P 233		
Ark.kode S		
Avdeling	Saksbeh. OPN	
Kassasjon	Gradering	

Til LVKs medlemskommuner
 Att:
 Ordfører, Rådmann,
 økonomisjef og eiendomsskattekontor

Deres ref:

Vår ref: 909

Oslo, 15. juni 2017

HØRING OM EIENDOMSSKATT PÅ PRODUKSJONSRELATERTE NETT OG KRAFTANLEGG

1 INNLEDNING

Det vises til Finansdepartementets brev med vedlagt høringsnotat 25. april 2017 om forslag til nye regler om eiendomsskatt på produksjonsrelaterede nett og kraftanlegg.

Høringsfristen er 25. juli 2017.

Som tidligere opplyst vil LVK inngi høringsuttalelse innen fristen. LVK har bedt om innsyn i departementets beregninger av provenyrtapet, men har fått avslag. LVKs hørings svar er derfor ikke ferdig ennå. For at kommunene skal rekke å avgi egne høringsuttalelser innen fristen, har vi punkt 2 en oversikt over hovedinnvendingene mot forslaget.

Departementets høringsnotat finner du på:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---forslag-om-endringer-i-eiendomsskattelova-og-skatteloven-vedrorende-beskatning-av-produksjonslinjer/id2550571/>

Departementet fremmer to forslag: Forslaget om produksjonsrelaterede nettanlegg fremstår som en omkamp om saken som Gildeskål kommune og LVK vant i september 2015 hvor Høyesterett fastslo grensesnittet mellom nett og produksjon som har ligget fast siden 1965. Det andre forslaget gir kraftverkseier større muligheter til fradrag for utgifter ved fastsettelse av kraftverksformuen enn etter gjeldende rett. Begge forslagene innebærer reduserte inntekter til kommunene.

LVK vil oppfordre alle medlemskommunene til selv å inngi høringsuttalelse, enten ved å vise til hovedinnvendingene, eller ved senere å gi sin tilslutning til LVKs høringsuttalelse som vil foreligge innen 10. juli 2017.

For ytterligere informasjon vises til LVK nytt 6. og 7. oktober 2016.

2 HOVEDINNVENDINGER TIL DEPARTEMENTETS FORSLAG

2.1 Forslaget om produksjonsrelaterte nett

Definisjonen av hva som er del av kraftanlegg og hva som er nett fremgår av skatteloven § 18-5. Definisjonen tilsvarer Riksskattestyrets rundskriv fra 1965 og grensesnittet har ligget fast i hele perioden og ble stadfestet av Høyesterett i dom 24. september 2015 hvor Gildeskål og LVK vant frem. Dette innebærer at kommunene i dag kan skattlegge produksjonsrelaterte nettanlegg som egne skatteobjekter – i tillegg til kraftanlegget.

Departementet foreslår å endre definisjonen av begrepet «kraftanlegg» i skatteloven § 18-1 slik at «produksjonslinjer» regnes som en del av kraftanlegget.

Forslaget til lovendring vil innebære en reversering av Høyesteretts dom fra 2015. Dommen er viktig for kommunene fordi den avklarer kommunenes adgang til å skrive ut eiendomsskatt på slike nettanlegg. Videre bekrefter dommen en, etter LVKs syn, klar, enkel og praktisk regel.

Dersom finansdepartementets forslag blir vedtatt vil det få en dobbelt negativ konsekvens for kommunene:

- (1) Kommunene vil miste muligheten for å skrive ut eiendomsskatt på nettanleggene som eieren definerer som produksjonsrelaterte, og
- (2) Kommunenes eiendomsskatt fra kraftanleggene vil bli lavere (fordi utgiftene til de produksjonsrelaterte nettene vil redusere kraftverksformuen).

Forslaget vil følgelig klart være til ugunst for kommunene.

Etter kommunenes syn vil forslaget også innebære at man får en uklar regel om hva som skal anses som «produksjonslinjer». Begrepet «produksjonslinjer» har ingen klar definisjon. Det pekes i høringsnotatet på en rekke tolkningsproblemer som kan oppstå og danne grunnlag for nye tvister. Det er beklagelig at departementet foreslår en regel som departementet selv ser vil skape uklarhet.

2.2 Forslaget om fradrag for driftsmidler som er knyttet til kraftproduksjon

Departementet foreslår videre å utvide kraftverkseiernes mulighet for fradrag ved fastsettelse av eiendomsskattegrunnlag for kraftanlegg, jf. sktl. § 18-5 fjerde ledd. Slik det er nå er fradragene begrenset til særskilte driftsmidler i kraftanlegg.

Forslaget går ut på at alle «*driftsmidler som er knyttet til kraftproduksjonen*» skal gi rett til fradrag for fremtidige utskiftingskostnader. Samtidig foreslås det at kommunene ikke skal ha rett til å skrive ut eiendomsskatt på de samme driftsmidlene separat. Hva som er «*driftsmidler som er knyttet til kraftproduksjonen*» er høyst uklart. Om dette ikke blir nærmere avklart vil det kunne føre til at det blir opp til kraftverkseieren selv å fastsette dette gjennom skattemeldingene.

Riksrevisjonens rapport 2. februar 2015 viser at SFS i svært liten grad fører kontroll med eiendomsskattegrunnlagene for kraftanlegg. Hvilke muligheter kommunene vil ha for å påvirke hva

som anses «knyttet til kraftproduksjonen» fremgår ikke av forslaget. Et svært skjønnsmessig begrep kombinert med liten kontroll er etter LVKs syn svært uheldig.

Etter LVKs oppfatning er det et åpenbart behov for en gjennomgang av hvilke fradrag kraftprodusentene kan kreve etter skatteloven § 18-5 (4). Det er videre et behov for et klarere og mer detaljert regelverk. Departementets forslag innebærer i stedet et uklart regelverk og er dermed et steg i feil retning.

2.3 Provenyvirkninger

Departementet anslår at kommunenes eiendomsskatteinntekter vil bli redusert med om lag 25 mill. kr per år. Etter LVKs erfaring vil provenytapet trolig bli større, og LVK har bedt om innsyn i grunnlaget for provenyberegningene. Finansdepartementet har gitt LVK avslag på innsyn og LVK vil påklage avslaget.

Prinsipielt mener LVK at det må være åpenhet om Finansdepartementets provenyberegninger om lovforslag av en skatteordning som har så stor betydning for kommunene. Mangelen på åpenhet gir i seg selv grunn til å reise spørsmål om forslaget er tilstrekkelig utredet.

3 KOMMUNENE BØR AVGI EGNE HØRINGSSVAR

LVK oppfordrer kommunene å innkomme med egne høringsuttalelser.

LVKs hovedinnvendinger fremgår ovenfor. Dersom det er ønskelig med mer detaljert hørings svar kan kommunene vente til LVKs endelige hørings svar foreligger medio juli.

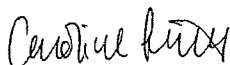
I tillegg til de prinsipielle spørsmålene som fremgår ovenfor, både når det gjelder nett – og for fradragene i kraftanleggene, bør det påpekes at det er behov for enkle og klare regler.

Kommuner som har klagesaker eller rettsaker som er bortfalt etter Høyesteretts avklaring i 2015, kan vise til at Høyesteretts dom har medvirket til at det nå har skjedd en rettsavklaring av spørsmålet om produksjonsrelaterte nett.

Eventuelle erfaringer knyttet til manglende kontroll fra SFS' side bør også tas med i hørings svaret.

Med vennlig hilsen

Landssamanslutninga av Vasskraftkommunar

Caroline Lund
Advokat (H)

GODKJENNING AV PROTOKOLL - KOMMUNESTYRET

Saksbehandler: Karin Nordland
Arkivsaksnr.: 17/382

Arkiv: 033

Saksnr.: Utvalg
20/17 Beiarn Kommunestyre

Møtedato
21.06.2017

REGIONALT KOMPETANSEKONTOR SALTEN - REVIDERT SAMARBEIDSAVTALE MED VEDTEKTER

Saksbehandler: Lisbeth Movik
Arkivsaksnr.: 16/475

Arkiv: 026

Saksnr.: Utvalg

19/17 Driftsutvalget
21/17 Beiarn Kommunestyre

Møtedato

07.06.2017
21.06.2017

Driftsutvalgets behandling: Innstilling til kommunestyret:

1. Betegnelsen Regionalt Kontor for kompetanseutvikling/RKK endres til Regionalt Kompetansekontor Salten/RKS.
2. Forslag til samarbeidsavtale med vedtekter for Regionalt Kompetansekontor Salten vedtas slik den foreligger og gjøres gjeldende fra 1.07.2017

Enstemmig vedtatt.

Saksordfører: Merethe Selfors.

Rådmannens innstilling:

1. Betegnelsen Regionalt Kontor for kompetanseutvikling/RKK endres til Regionalt Kompetansekontor Salten/RKS.
2. Forslag til samarbeidsavtale med vedtekter for Regionalt Kompetansekontor Salten vedtas slik den foreligger og gjøres gjeldende fra 1.07.2017

Bakgrunn/saksutredning:

Regionalt Kontor for Kompetanseutvikling (RKK) er et interkommunalt selskap etter kommunelovens § 27. Samarbeidet omfatter kommunene Beiarn, Fauske, Gildeskål, Meløy, Saltdal, Steigen og Sørfold.

Gjeldende samarbeidsavtale ble vedtatt av de respektive kommunestyrene høsten 2010 med virkning fra 1.01.2011.

Loven stiller krav til at det skal være vedtekter for det interkommunale styret/samarbeidet. Minimumskravene til hva vedtektene skal ha bestemmelser om er:

- a. *Styrets sammensetning og hvordan de utpekes*
- b. *Området for styrets virksomhet*
- c. *Hvorvidt deltakerkommunene skal gjøre innskudd til virksomheten*
- d. *Hvorvidt styret har myndighet til å ta opp lån eller på annen måte pådra deltakerne økonomiske forpliktelser*
- e. *Uttreden fra eller oppløsning av samarbeidet*

Kommunenes kompetanse- og utviklingsbehov skal i henhold til lov og avtaleverk fortløpende vurderes, planer utarbeides og tiltak gjennomføres. Her har RKK bistått kommunene i stor grad.

Styret i RKK har imidlertid gjennomgått - og funnet at samarbeidsavtalen bør oppdateres. I vedlagte forslag til ny samarbeidsavtale med vedtekter er formålsparagrafen revidert og oppgaver og ansvarsområder tydeliggjort. Videre er det ryddet opp i tekst, samt at ansvar og arbeidsoppgaver mellom styret og daglig leder er presisert. For at alle kommuner skal være representert i øverste organ, foreslås det å opprette et representantskap bestående av rådmennene i de respektive kommunene. Styret vil så være et mindre utvalg, bestående av fem representanter valgt av representantskapet. Styret anbefaler at det interkommunale samarbeidet om kompetanseoppbygging forsetter etter kommunelovens § 27. og at en endrer navnet på samarbeidet til RKS, - Regionalt Kompetansekantor Salten. Dette fordi ny betegnelse beskriver bedre hva tjenestetilbudet er.

Foreslåtte endringer vil ikke ha økonomiske konsekvenser for eierkommunene.

I henhold til § 11 i gjeldende og ny samarbeidsavtale, kan avtalen endres dersom samtlige kommuner gjør likelydende vedtak etter forslag fra styret eller en av kommunene. Dersom det ikke er enighet mellom samarbeidspartnere om endringer, skal det umiddelbart startes forhandlinger om ny samarbeidsavtale som først kan iverksettes når det er enighet.

Med bakgrunn i dette fremmes likelydende sak for de respektive kommunestyrene.

Saksopplysninger:

Regionalt Kontor for Kompetanseutvikling (RKK) ble initiert som en forsøksordning av Skoledirektøren i Nordland, nå utdanningsdirektør, i 1987. Det ble etablert som et prosjektsamarbeid/en forsøksordning mellom Statens Utdanningskontor og kommunene i Nordland. Bakgrunnen var blant annet at direktøren av faglige grunner ønsket å kommunisere sentralt/departementalt initierte krav til kompetanseutvikling via 9 regionkontor. Videre skulle kontorene være et supplement og en støtte til kommunenes egen kompetanseoppbygging. Beiarn kommune ble en del av RKK Indre Salten bestående av Fauske, Sørfold, Saltdal, Beiarn og Skjerstad. I 1988 ble tjenesteområdet utvidet til også å gjelde barnehager. Senere kom Pleie/omsorg-sektoren med og etter hvert hele det kommunale tjenesteområdet.

I 1995 ble RKK opprettet som en interkommunal virksomhet med hjemmel i kommunelovens § 27, - et samarbeid mellom kommuner for å løse felles oppgaver, herunder drive felles opplæring og kompetanseutvikling for kommunalt ansatte

Vurdering:

§ 27-samarbeid er en bestemmelse om etablering av en bestemt type samarbeidsordning for å løse felles oppgaver, herunder kompetanseutvikling. Forutsetningen for at det skal være et interkommunalt samarbeid i forhold til § 27 er at det foretas tildeling av avgjørelsesmyndighet, «et eget styre», formalisert gjennom samarbeidsavtale med vedtekter. I et interkommunalt styre må alle deltakende kommuner og fylkeskommuner være representerte i det øverste styrende organet. Når mange deltar i samarbeidet, vil styret kunne bli uhensiktsmessig stort. Styret anbefaler derfor at rådmennene i de deltakende kommunene utgjør et representantskap, som øverste organ. Representantskapet velger selskapets styre.

Styret anbefaler at det interkommunale samarbeidet om kompetanseoppbygging forsetter etter kommunelovens § 27. Videre anbefaler styret at en endrer navnet på samarbeidet til RKS, - Regionalt Kompetansekontor Salten. Ny betegnelse er mer beskrivende for hva kontorets tjenestetilbud omfatter.

For å sikre partenes/kommunenes kvalitet og nytteverdi var en gjennomgang og evaluering av eksisterende samarbeidsavtaler viktig. Ved utarbeiding av vedlagte reviderte avtale er oppgaver og ansvarsområder tydeliggjort, tekst ryddet opp i samt ansvar og arbeidsoppgaver mellom styret og daglig leder presisert. Ut fra lov og avtaleverk skal kommunene kartlegge behov og gjennomføre tiltak. Det regionale kompetansekontoret blir ett av verktøyene for kommunenes gjennomføring av kompetansetiltak.

Vedtektsendringene vil ikke ha økonomiske konsekvenser for eierkommunene.

Den foreslåtte formåls- og ansvarsparagrafen lyder:

§ 4 Formål og ansvarsområde.

- *Regionalt kompetansekontors formål er å være en pådriver og sentral bidragsyter til økt kompetanse i deltagerkommunene. Dette gjøres gjennom å skape arenaer for opplæring og kunnskapsformidling på en mest mulig effektiv og kvalitetsmessig måte. Kompetanseutvikling skjer i samarbeid med kommunene og ut fra deres behov.*
- *Regionalt kompetansekontor kan bistå kommunene med implementering av relevante nasjonale satsinger, aktuelle utviklingsprosjekt og innovasjon.*
- *Samarbeidet i deltakerkommunene er basert på likeverdighet mellom partene og skal være en støtte til kommunenes eget arbeid med kompetanseutvikling*
- *Regionalt kompetansekontor skal være et bindeledd mellom deltagerkommunene og relevante samarbeidspartnere*

Styret anbefaler at styresammensetningen blir vedtatt i tråd med intensjonen ved et § 27-samarbeid der alle eiere skal være representert i styret. Dette med henvisning til § 4 i forslag til ny samarbeidsavtale.

I «Kommuneloven med kommentarer» side 211 heter det:

Det følger av konstruksjonen «interkommunalt styre» at samtlige deltakende kommuner må være representert i det øverste styrende organ. Hvis ikke, ville en kommune som ikke er representert, i realiteten ha overdratt beslutnings- og styringsmyndighet på vedkommende saksområde til de andre deltakerkommuner. I Ot.prp. nr 42/1991-92 side 208 gis det i tråd med dette uttrykk for, som en bindende forutsetning, at: «samtlige deltakende kommuner må være representert i styret»

Det er viktig at alle eierkommunene enes om de nye vedtektene

Vedlegg:

- Gjeldende Samarbeidsavtale for RKK Salten
- Forslag til ny Samarbeidsavtale med vedtekter

SAMARBEIDSAVTALE FOR RKK SALTEN

Samarbeidsavtale mellom Beiarn, Fauske, Gildeskål, Meløy, Saltdal, Steigen og Sørfold kommuner om regionalt kontor for kompetanseutvikling, RKK Salten.

§ 1 Navn.

1. RKK Salten er en interkommunal virksomhet som er opprettet med hjemmel i kommunelovens § 27.

§ 2 Deltakere.

1. Beiarn kommune, Fauske kommune, Gildeskål kommune, Meløy kommune, Saltdal kommune, Steigen kommune, Sørfold kommune. Med samtykke fra alle deltakere kan andre kommuner optas i RKK Salten.

§ 3 Hovedkontor.

1. RKK Salten har kontor i Fauske kommune.

§ 4 Formål og ansvarsområde.

1. RKK's hovedoppgave er å samordne kompetanseutvikling og stimulere til utviklingsarbeid der dette er hensiktsmessig i forhold til kvalitet, omfang og/ eller økonomi.
2. I arbeidet med kompetanseutvikling skal RKK være et bindeledd mellom de enkelte kommuner, Fylkesmannen i Nordland, Nordland fylkeskommune, høyskoler og andre samarbeidsparter når det gjelder etter- og videreutdanning og utviklingsarbeid.
3. Samarbeidet skal legge til grunn deltakelse fra likeverdige parter og det skal være et supplement og en støtte til kommunens egen virksomhet.

§ 5 Innskudd og eierandel.

1. RKK Salten eier registrert inventar/ utstyr.

§ 6 Økonomi – fordeling av utgifter.

1. De samlede driftsutgifter fordeles mellom kommunene etter følgende prinsipp: Beiarn, Fauske, Gildeskål, Meløy, Saltdal, Steigen og Sørfold kommuner fordeler utgiftene etter innbyggertall etter følgende prosentvise fordeling:

Beiarn kommune:	4 %
Fauske kommune:	33 %
Gildeskål kommune:	7 %
Meløy kommune:	23 %
Saltdal kommune:	16 %
Steigen kommune:	9 %
Sørfold kommune:	7 %

2. Kommunene betaler sine andeler av driftsutgiftene med en halvpart 1. april og den andre halvparten 1. oktober hvert år.
3. Fordelingsnøkkelen justeres hvert fjerde år.
4. RKK Salten har ikke anledning til å ta opp lån eller forplikte kommunene ut over de budsjettammer som bevilges til driften.
5. Kommunene er ansvarlige for RKK Salten's forpliktelser i forhold til den prosentvise utgiftsdekningen den enkelte kommune har påtatt seg i h.h.t. § 6.

§ 7 Styret.

1. Styret er RKK Salten's høyeste myndighet.
2. Styret består av en representant fra hver av kommunene med personlig vararepresentant, alle oppnevnt av vedkommende rådmann.
3. Fylkesmannen deltar med en representant med møte- og talerett.
4. Arbeidstakerorganisasjonene deltar med to representanter.
5. Styret har ansvar for at RKK Salten's formål oppfylles etter lov, forskrifter, denne samarbeidsavtalen, og innenfor de økonomiske rammer som kommunene bevilger.
6. Styret behandler godkjenning av årsmelding, regnskap for siste driftsår, langsiktige planer, virksomhetsplaner og budsjettamme for virksomheten de påfølgende 4 år. Det forutsettes at

kommunene innarbeider dette i påfølgende årsbudsjett og økonomiplan. Forslaget skal ikke gå ut over budsjetttrammene som ligger i den fireårige rammeplanen, med mindre samtlige kommuner samtykker.

7. Styret oppretter og nedlegger stillinger innenfor gitt budsjettamme og eventuelle prosjektmidler/ tilskudd. Styret tilsetter daglig leder og øvrige stillinger ved RKK Salten i henhold til bemanningsplan, og har ansvar for lokale lønnsforhandlinger, og ser til at gjeldende tariff- og avtaleverk blir fulgt.
8. Styret vedtar delegasjon av myndighet til daglig leder.
9. Styret i RKK Salten er arbeidsgiver i forhold til arbeidsavtalen med de ansatte, og i forhold til arbeidsrettslig lovgivning.
10. Styret velger leder for to år.
11. Daglig leder skal utarbeide forslag til virksomhetsplan, og har ansvar for at pålagte oppgaver utføres i henhold til lov, forskrifter og avtaler.

§ 8 Styrets møter.

1. Møtene ledes av styrets leder. Styret er vedtaksført når minst halvparten av styremedlemmene er tilstede, og fatter vedtak med simpelt flertall. Ved votering i styret skal hver stemme telle likt. Ved stemmelikhet teller leders stemme dobbelt.
2. Styrets leder sørger for at det blir ført protokoll fra styremøtene.
3. Styret har instruksjonsmyndighet overfor daglig leder.
4. Eierne dekker selv sine egne representanters utgifter i forbindelse med styremøtene.

§ 9 Daglig leder.

1. Styret er daglig leders nærmeste overordnede.
2. Daglig leder administrerer virksomheten og har ansvaret for at enhver arbeidsoppgave utføres i overensstemmelse med gjeldende bestemmelser og i henhold til de vedtak som er fattet av styret.
3. Daglig leder rapporterer til styret og er styrets sekretær og saksbehandler.
4. Daglig leder er de øvrige ansattes nærmeste overordnede, og utøver det daglige arbeidsgiveransvar innenfor delegerede fullmakter.
5. Daglig leder gis anvisningsmyndighet. Regninger som gjelder daglig leder skal anvises av den som styret utpeker.

§ 10 Regnskap og revisjon.

1. Regnskapet for RKK Salten føres av Fauske kommune.
2. Salten kommunerevisjon fungerer som revisor for RKK Salten.

§ 11 Endringer og oppsigelse av avtalen.

1. Avtalen kan endres dersom samtlige kommuner gjør likelydende vedtak etter forslag fra styret eller en av kommunene. Dersom det ikke er enighet mellom samarbeidspartnere om endringer, skal det umiddelbart startes forhandlinger om ny samarbeidsavtale som først kan iverksettes når det er enighet.
2. En kommune kan ensidig si opp samarbeidsavtalen ved å sende skriftlig oppsigelse til styret med 1 års oppsigelsestid, regnet fra 31.12. det året avtalen sies opp. Dersom samtlige kommuner er enige, kan det eventuelt avtales kortere oppsigelsestid.
3. Hefter for økonomiske forpliktelse skal fordeles mellom kommunene ut fra bestemmelsene om generell utgiftsfordeling i § 6.

FORSLAG TIL SAMARBEIDSAVTALE MED VEDTEKTER

Samarbeidsavtale mellom Beiarn, Fauske, Gildeskål, Meløy, Saltdal, Steigen og Sørfold kommuner om kompetanseutvikling i regionen. Samarbeidsavtalen er å anse som vedtekter for Regionalt kompetansekontor Salten i henhold til kommunelovens § 27.

§ 1 Navn.

Regionalt kompetansekontor Salten (RKS) er en interkommunal virksomhet som er opprettet med hjemmel i kommunelovens § 27.

§ 2 Deltakere.

Beiarn kommune, Fauske kommune, Gildeskål kommune, Meløy kommune, Saltdal kommune, Steigen kommune, Sørfold kommune. Med samtykke fra alle deltakere kan andre kommuner optas i Regionalt kompetansekontor Salten.

§ 3 Hovedkontor.

Regionalt kompetansekontor Salten har kontor i Fauske kommune.

§ 4 Formål og ansvarsområde.

- Regionalt kompetansekontors formål er å være en pådriver og sentral bidragsyter til økt kompetanse i deltagerkommunene. Dette gjøres gjennom å skape arenaer for opplæring og kunnskapsformidling på en mest mulig effektiv og kvalitetsmessig måte. Kompetanseutvikling skjer i samarbeid med kommunene og ut fra deres behov.
- Regionalt kompetansekontor kan bistå kommunene med implementering av relevante nasjonale satsinger, aktuelle utviklingsprosjekt og innovasjon.
- Samarbeidet i deltagerkommunene er basert på likeverdighet mellom partene og skal være en støtte til kommunenes eget arbeid med kompetanseutvikling
- Regionalt kompetansekontor skal være et bindeledd mellom deltagerkommunene og relevante samarbeidspartnere

§ 5 Innskudd og eierandel.

Deltagerkommunene gjør ikke innskudd i regionalt kompetansekontor.

§ 6 Økonomi – fordeling av utgifter.

De samlede driftsutgifter fordeles mellom kommunene etter følgende prinsipp: Beiarn, Fauske, Gildeskål, Meløy, Saltdal, Steigen og Sørfold kommuner fordeler utgiftene etter innbyggertall med følgende prosentvise fordeling:

Beiarn kommune: 4 %

Fauske kommune: 33 %

Gildeskål kommune: 7 %

Meløy kommune: 23 %

Saltdal kommune: 16 %

Steigen kommune: 9 %

Sørfold kommune: 7 %

- Fordelingsnøkkelen justeres hvert fjerde år.
- Kommunene betaler sine andeler av driftsutgiftene med en halvpart 1. april og den andre halvparten 1. oktober hvert år.
- Regionalt kompetansekontor Salten har ikke anledning til å ta opp lån eller forplikte kommunene ut over de budsjетtrammer som bevilges til driften.
- Kommunene er ansvarlige for Regionalt kompetansekontor Saltens forpliktelser i forhold til den prosentvise utgiftsdekningen den enkelte kommune har påtatt seg i h.h.t. § 6.
- Regionalt kompetansekontor Salten eier registrert inventar/ utstyr.

§ 7 Representantskap

- Representantskapet i Regionalt Kompetansekontor i Salten er selskapet øverste organ. Representantskapet består av rådmennene i de deltagende kommuner. Representantskapet velger selskapet styre.
- Representantskapet skal behandle og godkjenne årsmelding, regnskap for siste driftsår, langsiktige planer, virksomhetsplaner og budsjетtramme for virksomheten de påfølgende 4 år.

§ 8 Styret

- Styret består av fem representanter med personlig vara som velges av rådmennene i deltagerkommunene i samlet forum.
- Styremedlemmer velges for en funksjonsperiode av fire år. Ved første rulling skal halvparten av medlemmene velges for to år for å sikre kontinuitet i styret. Ved fratreden i funksjonsperioden skal suppleringsvalg gjøres for resten av funksjonsperioden.
- Styret velger leder for to år.
- Styret har ansvar for at Regionalt kompetansekontor Saltens formål oppfylles etter lov, forskrifter, denne samarbeidsavtalen og innenfor de økonomiske rammer som kommunene bevilger.
- Styret skal utarbeide årsmelding, regnskap for siste driftsår, langsiktige planer, virksomhetsplaner og budsjетtramme for virksomheten de påfølgende 4 år.
- Styret ansetter daglig leder.
- Styret er daglig leders nærmeste overordnede.
- Styret utarbeider en lederavtale med daglig leder.

§ 9 Styrets møter.

- Møtene ledes av styrets leder. Styret er vedtaksført når minst halvparten av styremedlemmene er til stede, og fatter vedtak med simpelt flertall. Ved votering i styret skal hver stemme telle likt. Ved stemmelikhet teller leders stemme dobbelt.
- Styrets leder sørger for at det blir ført protokoll fra styremøtene.
- Eierne dekker selv sine egne representanters utgifter i forbindelse med styremøtene.

§ 10 Daglig leder.

- Daglig leder har ansvaret for at driften av RKS utøves i overensstemmelse med gjeldende lov, avtaleverk og i henhold til vedtak fattet av styret.
- Daglig leder rapporterer til styret og er styrets sekretær og saksbehandler.

- Daglig leder utarbeider forslag til virksomhetsplan som rulleres årlig.
- Daglig leder gis anvisningsmyndighet. Regninger som gjelder daglig leder skal anvises av styreleder.

§ 11 Regnskap og revisjon.

- Regnskapet for Regionalt kompetansekontor Salten føres av Fauske kommune.
- Salten kommunerevisjon er revisor for Regionalt kompetansekontor Salten.

§ 12 Endringer og oppsigelse av avtalen.

- Avtalen kan endres dersom samtlige kommuner gjør likelydende vedtak. Forslag om dette må komme fra styret eller en av kommunene. Dersom det ikke er enighet mellom samarbeidspartnere om endringer, skal det umiddelbart startes forhandlinger om ny samarbeidsavtale som først kan iverksettes når det er enighet.
- En kommune kan ensidig si opp samarbeidsavtalen ved å sende skriftlig oppsigelse til styret med 1 års oppsigelsestid, regnet fra 31.12. det året avtalen sies opp. Dersom samtlige kommuner er enige, kan det eventuelt avtales kortere oppsigelsestid.
- Hefter for økonomiske forpliktelse skal fordeles mellom kommunene ut fra bestemmelsene om generell utgiftfordeling i § 6.

HØRING OM FORSKRIFT FOR TILDELING AV LANGTIDSOPPHOLD I SYKEHJEM I BEIARN KOMMUNE

Saksbehandler: Lisbeth Movik
Arkivsaksnr.: 16/690

Arkiv: H00

Saksnr.:	Utvalg	Møtedato
2/17	Brukerutvalget Beiarn Sykehjem	14.03.2017
1/17	Eldrerådet	16.03.2017
1/17	Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne	16.03.2017
20/17	Driftsutvalget	07.06.2017
22/17	Beiarn Kommunestyre	21.06.2017

Driftsutvalgets behandling: Innstilling til kommunestyret:

Forskrift for tildeling av langtidsopphold i sykehjem i Beiarn kommune.

Hjemmel: Vedtatt i Beiarn kommunestyret (xx.xx.2017) med hjemmel i lov 24. juni 2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven) § 3-2 a, andre ledd, jf. lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasient- og brukerrettigheter (pasient- og brukerrettighetsloven) § 2-1 e.

§ 1. Formål

Forskriftens formål er å sikre at pasienten eller brukeren får nødvendige og forsvarlige helse og omsorgstjenester, jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2 a, i samsvar med rettighetsbestemmelse i pasient- og brukerrettighetsloven § 2-1 e.

Forskriften skal:

- bidra til å klargjøre kriterier for tildeling av langtidsopphold i sykehjem, samt beskrive hvordan pasienten og brukeren kan ivaretas i ventetiden.
- forholde seg til forsvarlighetsprinsippet

§ 2. Virkeområde

Forskriften gjelder alle som bor eller oppholder seg i Beiarn kommune, og som har behov for langtidsopphold i sykehjem der dette er det eneste tilbudet som kan gi nødvendige og forsvarlige helse- og omsorgstjenester.

BEIARN kommunes tilbud om plass i bofellesskap med heldøgntjenester omfattes ikke av forskriften.

§ 3. Grunnlag for vurdering og tildeling

Beiarn kommune bruker beste effektive omsorgsnivå (BEON) som prinsipp ved tildeling av tjenester og tiltak i omsorgstrappa. Omsorgstrappa har tjenester på ulike nivå der økende hjelpebehov møtes med økende og mer omfattende tjenestetilbud av ulik art. Tjenester på lavere nivå skal som hovedregel være forsøkt før tildeling av langtidsplass i sykehjem, dette inkluderer utredning og vurderingsopphold på korttidsopphold.

IPLOS er et lovpålagt helseregister med data som beskriver bistandsbehov og ressurser til de som søker eller mottar kommunale helse- og omsorgstjenester, denne brukes ved vurdering. Ved vurdering tas det hensyn til søkers:

- a) Evne til egenomsorg
- b) Mentale tilstand / funksjon
- c) Nettverk og dets omsorgsevne
- d) Boforhold / geografi
- e) Endring i helsetilstand
- f) Kognitiv svikt
- g) Fall tendens
- h) Ernæring problematikk

§ 4. Kriterier for tildeling av langtidsopphold i sykehjem

Hovedkriteriet er at langtidsopphold i sykehjem tildeles personer som etter § 3 i denne forskriften er vurdert til å ha omfattende behov for oppfølging av medisinsk behandling, pleie og tilsyn som ikke krever sykehusinnleggelse.

Andre kriterier som skal vektlegges ved vurdering for tildeling er:

- a) Omfattende behov for helse- og omsorgstjenester gjennom hele døgnet, der andre tjenester har vært forsøkt eller vurdert, uten å dekke nødvendig og forsvarlig tjeneste som dekker behov for helse og omsorgstjenesten.
- b) Omfattende hjelpebehov der nødvendig kompetanse og utstyr for å sikre helseoppfølging og behandlinger kun kan gis i institusjon.

§ 5. Endring/bedring av funksjon.

Ved endring av funksjon, kan pasienter skrives ut fra langtidsplass, der dette vurderes som faglig forsvarlig.

§ 6. Søknad og vedtak

Tildeling av langtidsopphold skjer på bakgrunn av helseopplysninger, søknad og vurdering av individuelle behov. På bakgrunn av dette fattes det enkeltvedtak.

Søknadsskjema finnes elektronisk på kommunens egen hjemmeside og på

Tildelingskontoret/saksbehandler. Søknad sendes til Tildelingskontoret/saksbehandler, som behandler og vurderer søknad og søkerens behov for tjenester.

§ 7. Venteliste

Dersom søker fyller kriteriene for langtidsopphold, men kan få forsvarlige helse- og omsorgstjenester i hjemmet i påvente av langtidsoppholdet, skal kommunen sette søker på venteliste dersom det ikke er ledig plass. Ved ledig plass skal alle på ventelista vurderes av Tildelingskontoret/saksbehandler. Ved ledige plasser skal den med størst hjelpebehov ut fra kriteriene i § 4 prioriteres.

Tildelingskontoret/saksbehandler har ansvar for å holde oversikt over personer som venter, og å vurdere situasjonen jevnlig.

§ 8. Tiltak i påvente av langtidsopphold i sykehjem

Personer med vedtak og som venter på langtidsopphold i sykehjem skal få andre

nødvendige tjenester for å sikre nødvendig og forsvarlig helsehjelp i ventetiden. Dette kan for eksempel være økt hjemmesykepleie, hjemmehjelp, dagsenter, støttekontakt, korttidsopphold og/eller andre tjenester beskrevet i omsorgstrappa.

Personer som mottar hovedomsorgen fra sine pårørende, kan få vurdert tilbud om avlastende tiltak for særlig tyngende omsorgsoppgaver. Plass ved dag- og aktivitetssenter skal også vurderes.

§ 9. Egenandel

Kommunens beregning av egenandel følger av forskrift om egenandel for kommunale helse og omsorgstjenester.

§ 10. Klageadgang

Vedtak kan påklages til Fylkesmannen, jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 7-2. En klage skal være skriftlig, jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 7-3. En eventuell klage fremsettes for Tildelingskontoret/saksbehandler i Beiarn kommune, som tar saken til vurdering i første instans. Dersom det ikke gis medhold skal Tildelingskontoret/saksbehandler sende klagen til Fylkesmannen for endelig vurdering og avgjørelse.

Klagefrist er 4 uker, og skal fremgå av vedtaket jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 7-5. For nærmere opplysninger, eller ved behov for hjelp til å fremsette en eventuell klage, veileder Tildelingskontoret/saksbehandler.

§ 10 Ikrafttreden

1.7.2017

Enstemmig vedtatt.

Saksordfører: Helge Osbakk

Behandling/vedtak i Eldrerådet den 16.03.2017 sak 1/17

Forskrift for tildeling av langtidsopphold i sykehjem i Beiarn kommune.

Hjemmel: Vedtatt i Beiarn kommunestyret (xx.xx.2017) med hjemmel i lov 24. juni 2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven) § 3-2 a, andre ledd, jf. lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasient- og brukerrettigheter (pasient- og brukerrettighetsloven) § 2-1 e.

§ 1. Formål

Forskriftens formål er å sikre at pasienten eller brukeren får nødvendige og forsvarlige helse og omsorgstjenester, jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2 a, i samsvar med rettighetsbestemmelse i pasient- og brukerrettighetsloven § 2-1 e.

Forskriften skal:

- a) bidra til å klargjøre kriterier for tildeling av langtidsopphold i sykehjem, samt beskrive hvordan pasienten og brukeren kan ivaretas i ventetiden.
- b) forholde seg til forsvarlighetsprinsippet

§ 2. Virkeområde

Forskriften gjelder alle som bor eller oppholder seg i Beiarn kommune, og som har behov for langtidsopphold i sykehjem der dette er det eneste tilbudet som kan gi nødvendige og forsvarlige helse- og omsorgstjenester.

BEIARN kommunes tilbud om plass i bofellesskap med heldøgntjenester omfattes ikke av forskriften.

§ 3. Grunnlag for vurdering og tildeling

Beiarn kommune bruker beste effektive omsorgsnivå (BEON) som prinsipp ved tildeling av tjenester og tiltak i omsorgstrappa. Omsorgstrappa har tjenester på ulike nivå der økende hjelpebehov møtes med økende og mer omfattende tjenestetilbud av ulik art. Tjenester på lavere nivå skal som hovedregel være forsøkt før tildeling av langtidsplass i sykehjem, dette inkluderer utredning og vurderingsopphold på korttidsopphold.

IPLOS er et lovpålagt helseregister med data som beskriver bistandsbehov og ressurser til de som søker eller mottar kommunale helse- og omsorgstjenester, denne brukes ved vurdering. Ved vurdering tas det hensyn til søkers:

- a) Evne til egenomsorg
- b) Mentale tilstand / funksjon
- c) Nettverk og dets omsorgsevne
- d) Boforhold / geografi
- e) Endring i helsetilstand
- f) Kognitiv svikt
- g) Fall tendens
- h) Ernæring problematikk

§ 4. Kriterier for tildeling av langtidsopphold i sykehjem

Hovedkriteriet er at langtidsopphold i sykehjem tildeles personer som etter § 3 i denne forskriften er vurdert til å ha omfattende behov for oppfølging av medisinsk behandling, pleie og tilsyn som ikke krever sykehusinnleggelse.

Andre kriterier som skal vektlegges ved vurdering for tildeling er:

- a) Omfattende behov for helse- og omsorgstjenester gjennom hele døgnet, der andre tjenester har vært forsøkt eller vurdert, uten å dekke nødvendig og forsvarlig tjeneste som dekker behov for helse og omsorgstjenesten.
- b) Omfattende hjelpebehov der nødvendig kompetanse og utstyr for å sikre helseoppfølging og behandlinger kun kan gis i institusjon.

§ 5. Endring/bedring av funksjon.

Ved endring av funksjon, kan pasienter skrives ut fra langtidsplass, der dette vurderes som faglig forsvarlig.

§ 6. Søknad og vedtak

Tildeling av langtidsopphold skjer på bakgrunn av helseopplysninger, søknad og vurdering av individuelle behov. På bakgrunn av dette fattes det enkeltvedtak.

Søknadsskjema finnes elektronisk på kommunens egen hjemmeside og på

Tildelingskontoret/saksbehandler. Søknad sendes til Tildelingskontoret/saksbehandler, som behandler og vurderer søknad og søkerens behov for tjenester.

§ 7. Venteliste

Dersom søker fyller kriteriene for langtidsopphold, men kan få forsvarlige helse- og omsorgstjenester i hjemmet i påvente av langtidsoppholdet, skal kommunen sette søker på venteliste dersom det ikke er ledig plass. Ved ledig plass skal alle på ventelista vurderes av Tildelingskontoret/saksbehandler. Ved ledige plasser skal den med størst hjelpebehov ut fra kriteriene i § 4 prioriteres.

Tildelingskontoret/saksbehandler har ansvar for å holde oversikt over personer som venter, og å vurdere situasjonen jevnlig.

§ 8. Tiltak i påvente av langtidsopphold i sykehjem

Personer med vedtak og som venter på langtidsopphold i sykehjem skal få andre nødvendige tjenester for å sikre nødvendig og forsvarlig helsehjelp i ventetiden. Dette kan for eksempel være økt hjemmesykepleie, hjemmehjelp, dagsenter, støttekontakt, korttidsopphold og/eller andre tjenester beskrevet i omsorgstrappa.

Personer som mottar hovedomsorgen fra sine pårørende, kan få vurdert tilbud om avlastende tiltak for særlig tyngende omsorgsoppgaver. Plass ved dag- og aktivitetssenter skal også vurderes.

§ 9. Egenandel

Kommunens beregning av egenandel følger av forskrift om egenandel for kommunale helse og omsorgstjenester.

§ 10. Klageadgang

Vedtak kan påklages til Fylkesmannen, jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 7-2. En klage skal være skriftlig, jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 7-3. En eventuell klage fremsettes for Tildelingskontoret/saksbehandler i Beiarn kommune, som tar saken til vurdering i første instans. Dersom det ikke gis medhold skal Tildelingskontoret/saksbehandler sende klagen til Fylkesmannen for endelig vurdering og avgjørelse.

Klagefrist er 4 uker, og skal fremgå av vedtaket jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 7-5. For nærmere opplysninger, eller ved behov for hjelp til å fremsette en eventuell klage, veileder Tildelingskontoret/saksbehandler.

§ 10 Ikrafttreden 1.7.2017

Enstemmig vedtatt.

Behandling/vedtak i Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne den 16.03.2017 sak 1/17

Forskrift for tildeling av langtidsopphold i sykehjem i Beiarn kommune.

Hjemmel: Vedtatt i Beiarn kommunestyret (xx.xx.2017) med hjemmel i lov 24. juni 2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven) § 3-2-a, andre ledd, jf. lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasient- og brukerrettigheter (pasient- og brukerrettighetsloven) § 2-1 e.

§ 1. Formål

Forskriftens formål er å sikre at pasienten eller brukeren får nødvendige og forsvarlige helse og omsorgstjenester, jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2 a, i samsvar med rettighetsbestemmelse i pasient- og brukerrettighetsloven § 2-1 e.

Forskriften skal:

- a) bidra til å klargjøre kriterier for tildeling av langtidsopphold i sykehjem, samt beskrive hvordan pasienten og brukeren kan ivaretas i ventetiden.
- b) forholde seg til forsvarlighetsprinsippet

§ 2. Virkeområde

Forskriften gjelder alle som bor eller oppholder seg i Beiarn kommune, og som har behov for langtidsopphold i sykehjem der dette er det eneste tilbudet som kan gi nødvendige og forsvarlige helse- og omsorgstjenester.

BEIARN kommunes tilbud om plass i bofellesskap med heldøgntjenester omfattes ikke av forskriften.

§ 3. Grunnlag for vurdering og tildeling

Beiarn kommune bruker beste effektive omsorgsnivå (BEON) som prinsipp ved tildeling av tjenester og tiltak i omsorgstrappa. Omsorgstrappa har tjenester på ulike nivå der økende hjelpebehov møtes med økende og mer omfattende tjenestetilbud av ulik art. Tjenester på lavere nivå skal som hovedregel være forsøkt før tildeling av langtidsplass i sykehjem, dette inkluderer utredning og vurderingsopphold på korttidsopphold.

IPLOS er et lovpålagt helseregister med data som beskriver bistandsbehov og ressurser til de som søker eller mottar kommunale helse- og omsorgstjenester, denne brukes ved vurdering. Ved vurdering tas det hensyn til søkers:

- a) Evne til egenomsorg
- b) Mentale tilstand / funksjon
- c) Nettverk og dets omsorgsevne
- d) Boforhold / geografi
- e) Endring i helsetilstand
- f) Kognitiv svikt
- g) Fall tendens
- h) Ernæring problematikk

§ 4. Kriterier for tildeling av langtidsopphold i sykehjem

Hovedkriteriet er at langtidsopphold i sykehjem tildeles personer som etter § 3 i denne forskriften er vurdert til å ha omfattende behov for oppfølging av medisinsk behandling, pleie og tilsyn som ikke krever sykehusinnleggelse.

Andre kriterier som skal vektlegges ved vurdering for tildeling er:

- a) Omfattende behov for helse- og omsorgstjenester gjennom hele døgnet, der andre tjenester har vært forsøkt eller vurdert, uten å dekke nødvendig og forsvarlig tjeneste som dekker behov for helse og omsorgstjenesten.
- b) Omfattende hjelpebehov der nødvendig kompetanse og utstyr for å sikre helseoppfølging og behandlinger kun kan gis i institusjon.

§ 5. Endring/bedring av funksjon.

Ved endring av funksjon, kan pasienter skrives ut fra langtidsplass, der dette vurderes som faglig forsvarlig.

§ 6. Søknad og vedtak

Tildeling av langtidsopphold skjer på bakgrunn av helseopplysninger, søknad og vurdering av individuelle behov. På bakgrunn av dette fattes det enkeltvedtak.

Søknadsskjema finnes elektronisk på kommunens egen hjemmeside og på Tildelingskontoret/saksbehandler. Søknad sendes til Tildelingskontoret/saksbehandler, som behandler og vurderer søknad og søkerens behov for tjenester.

§ 7. Venteliste

Dersom søker fyller kriteriene for langtidsopphold, men kan få forsvarlige helse- og omsorgstjenester i hjemmet i påvente av langtidsoppholdet, skal kommunen sette søker på venteliste dersom det ikke er ledig plass. Ved ledig plass skal alle på ventelista vurderes av Tildelingskontoret/saksbehandler. Ved ledige plasser skal den med størst hjelpebehov ut fra kriteriene i § 4 prioriteres.

Tildelingskontoret/saksbehandler har ansvar for å holde oversikt over personer som venter, og å vurdere situasjonen jevnlig.

§ 8. Tiltak i påvente av langtidsopphold i sykehjem

Personer med vedtak og som venter på langtidsopphold i sykehjem skal få andre nødvendige tjenester for å sikre nødvendig og forsvarlig helsehjelp i ventetiden. Dette kan for eksempel være økt hjemmesykepleie, hjemmehjelp, dagsenter, støttekontakt, korttidsopphold og/eller andre tjenester beskrevet i omsorgstrappa.

Personer som mottar hovedomsorgen fra sine pårørende, kan få vurdert tilbud om avlastende tiltak for særlig tyngende omsorgsoppgaver. Plass ved dag- og aktivitetssenter skal også vurderes.

§ 9. Egenandel

Kommunens beregning av egenandel følger av forskrift om egenandel for kommunale helse og omsorgstjenester.

§ 10. Klageadgang

Vedtak kan påklages til Fylkesmannen, jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 7-2. En klage skal være skriftlig, jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 7-3. En eventuell klage fremsettes for Tildelingskontoret/saksbehandler i Beiarn kommune, som tar saken til vurdering i første instans. Dersom det ikke gis medhold skal Tildelingskontoret/saksbehandler sende klagen til Fylkesmannen for endelig vurdering og avgjørelse.

Klagefrist er 4 uker, og skal fremgå av vedtaket jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 7-5. For nærmere opplysninger, eller ved behov for hjelp til å fremsette en eventuell klage, veileder Tildelingskontoret/saksbehandler.

§ 10 Ikrafttreden 1.7.2017

Enstemmig vedtatt.

Rådmannens innstilling:

Forslag til forskrift for tildeling av langtidsopphold i sykehjem i Beiarn kommune vedtas slik den foreligger og gjøres gjeldende fra 1.7.17

Bakgrunn:

I juni 2016 vedtok Stortinget endringer i pasient- og brukerrettighetsloven og i helse- og omsorgstjenesteloven om rett til opphold i sykehjem eller bolig særskilt tilrettelagt for heldøgntjenester, kriterier og ventelister. Pasient eller bruker som oppfyller kriterier for tildeling av langtidsopphold eller opphold i tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester etter helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2 a andre ledd, har rett til vedtak om dette, jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 2-1 e, første ledd. Rettigheten er knyttet til helse- og omsorgsfaglig vurdering av hvilke tilbud som kan sikre pasient eller bruker nødvendige og forsvarlige helse- og omsorgstjenester.

Endring i helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2-a innebærer en plikt til at kommunene utarbeider en forskrift med kriterier for tildeling av langtidsopphold i sykehjem eller tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgntjenester. Kommunen skal treffe vedtak om kriteriene er oppfylt, og føre ventelister over pasienter og brukere som venter på langtidsopphold i sykehjem eller tilsvarende bolig. Forskriften skal også omfatte pasienter og brukere som ville være best tjent med et slikt opphold, men hvor det er forsvarlig at vedkommende bor hjemme i påvente av et opphold, og hvordan kommunen skal følge opp i ventetiden (Jfr. lov om kommunale helse- og omsorgstjenester § 3-2 a).

Hensikten med forskriften er å bidra til forutsigbarhet og mer åpenhet rundt tildelingsprosessen. Formålet til regjeringen er:

- vesentlig styrke rettighetene til omsorgstrengende i praksis
- forplikte kommunene sterkere enn i dag til å innfri de pliktene de har
- tydeliggjøre at alle med omsorgsbehov skal få en vurdering om rett omsorgsnivå som ikke er knyttet til kommunens kapasitet der og da
- gjennom åpenhet om både kriterier for tildeling og ventelister, legge et sterkere press på kommunene

Forslag til forskrift for tildeling av langtidsopphold i sykehjem har vært ute på høring med frist 31.03.17, og har vært oppe til behandling i brukerutvalgene. Brukerutvalgene har vedtatt forskriften uten endringer. Det er kommet inn to høringssvar, Beiarn demensforening og Norsk sykepleierforbund.

Saksutredning:

Endringene i lovverket omhandler tildeling av langtidsopphold i sykehjem og bolig særskilt tilrettelagt for heldøgntjenester. I Beiarn kommune er det omsorgsboliger som er tilrettelagt for heldøgntjenester. Dette inngår som helsetjenester i hjemmet og ikke som helsetjeneste i institusjon som sykehjem jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2. Beboere i omsorgsboliger får heldøgntjenester fra ansatte i hjemmetjenesten. I sykehjem er det organisert legetjeneste og fysioterapitjeneste, dette er ikke organisert på samme måte i bofelleskap. Det stilles høyere krav til helsefaglig kompetanse i sykehjem en hva det kreves i omsorgsbolig. Personer som bor i hjemmet i private boliger og omsorgsboliger får hjemmebaserte tjenester.

Hjemmetjenester kan gis hele døgnet, og i hovedsak på fastsatte tidspunkt etter brukerens behov. *Virkeområdet* til denne forskriften i Beiarn kommune er derfor for tildeling av langtidsopphold i sykehjem. Forskriften er uavhengig av diagnose.

Beiarn kommune har ulike tjenester til personer med helse- og omsorgsbehov, tjenestene tildeles for å møte økende hjelpebehov med økende og mer omfattende tjenestetilbud av ulik art. Beiarn kommune benytter prinsippet om beste effektive omsorgsnivå (BEON) skal følges ved tildeling av tjenester. Dette påvirker hvordan kriteriene er utformet.

For å vurdere behovet for helse- og omsorgstjenester hos den enkelte har Beiarn kommune valgt å følge gjeldene retningslinjer og nasjonale føringer, også når det gjelder valg av kartleggingsverktøy. I tillegg er andre og ulike helseopplysninger, som eksempelvis epikrise, og hjemmebesøk med observasjon og muntlig informasjonsutveksling grunnlag for vurdering. Forhold som vurderes er individets evne til egenomsorg, mentale tilstand, nettverk og dets omsorgsevne, boforhold, endring i helsetilstand og kognitiv funksjon. På bakgrunn av vurderingen av hjelpebehov tildeles de ulike tjenestene. For å bli vurdert med behov for langtids plass i sykehjem skal hjelpebehovet være omfattende, vanskelig å tidfeste og andre tjenester i omsorgstrappa kan ikke dekke behovet for nødvendig og forsvarlig helse- og omsorgstjenester. Det betyr at mange med middels til store hjelpebehov vil få tjenester i hjemmet så lenge dette er forsvarlig.

Beiarn demensforening støtter forslaget som er lagt fram. NSF har flere bekymringer til høringsnotatet, men kommer ikke med noe direkte tilbakemelding som går på forskriften. NSF er bekymret for at det kan bli brukere som blir stående lenge på venteliste, og at de blir liggende for lenge i omsorgsbolig. De er også skeptisk til at tekniske hjelpemidler og velferdsteknologi skal erstatte menneskelig kontakt.

Vurdering:

Brukerutvalgene og Beiarn demensforening støtter forslaget til forskrift. NSF har bekymringer, men retter ingen kritikk til punkter i forskriften. Høringssvarene gir ingen grunnlag for endring av forslaget til forskrift, og legges derfor frem til behandling uten endringsforslag.

Vedlegg:

- Forslag til forskrift for tildeling av langtidsopphold i sykehjem i Beiarn kommune
- Brev fra helse og omsorgsdepartementet av 24.06.2016
- Svar på høring fra Beiarn demensforening
- Svar på høring fra Norsk sykepleierforbund

Forslag til:

Forskrift for tildeling av langtidsopphold i sykehjem i Beiarn kommune.

Hjemmel: Vedtatt i Beiarn kommunestyret (xx.xx.2017) med hjemmel i lov 24. juni 2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven) § 3-2 a, andre ledd, jf. lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasient- og brukerrettigheter (pasient- og brukerrettighetsloven) § 2-1 e.

§ 1. Formål

Forskriftens formål er å sikre at pasienten eller brukeren får nødvendige og forsvarlige helse og omsorgstjenester, jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2 a, i samsvar med rettighetsbestemmelse i pasient- og brukerrettighetsloven § 2-1 e.

Forskriften skal:

- a) bidra til å klargjøre kriterier for tildeling av langtidsopphold i sykehjem, samt beskrive hvordan pasienten og brukeren kan ivaretas i ventetiden.
- b) forholde seg til forsvarlighetsprinsippet

§ 2. Virkeområde

Forskriften gjelder alle som bor eller oppholder seg i Beiarn kommune, og som har behov for langtidsopphold i sykehjem der dette er det eneste tilbudet som kan gi nødvendige og forsvarlige helse- og omsorgstjenester.

BEIARN kommunes tilbud om plass i bofellesskap med heldøgntjenester omfattes ikke av forskriften.

§ 3. Grunnlag for vurdering og tildeling

Beiarn kommune bruker beste effektive omsorgsnivå (BEON) som prinsipp ved tildeling av tjenester og tiltak i omsorgstrappa. Omsorgstrappa har tjenester på ulike nivå der økende hjelpebehov møtes med økende og mer omfattende tjenestetilbud av ulik art. Tjenester på lavere nivå skal som hovedregel være forsøkt før tildeling av langtidsplass i sykehjem, dette inkluderer utredning og vurderingsopphold på korttidsopphold.

IPLOS er et lovpålagt helseregister med data som beskriver bistandsbehov og ressurser til de som søker eller mottar kommunale helse- og omsorgstjenester, denne brukes ved vurdering. Ved vurdering tas det hensyn til søkers:

- a) Evne til egenomsorg
- b) Mentale tilstand / funksjon
- c) Nettverk og dets omsorgsevne
- d) Boforhold / geografi
- e) Endring i helsetilstand
- f) Kognitiv svikt
- g) Fall tendens
- h) Ernæring problematikk

§ 4. Kriterier for tildeling av langtidsopphold i sykehjem

Hovedkriteriet er at langtidsopphold i sykehjem tildeles personer som etter § 3 i denne forskriften er vurdert til å ha omfattende behov for oppfølging av medisinsk behandling, pleie og tilsyn som ikke krever sykehusinnleggelse.

Andre kriterier som skal vektlegges ved vurdering for tildeling er:

- a) Omfattende behov for helse- og omsorgstjenester gjennom hele døgnet, der andre tjenester har vært forsøkt eller vurdert, uten å dekke nødvendig og forsvarlig tjeneste som dekker behov for helse og omsorgstjenesten.
- b) Omfattende hjelpebehov der nødvendig kompetanse og utstyr for å sikre helseoppfølging og behandlinger kun kan gis i institusjon.

§ 5. Endring/bedring av funksjon.

Ved endring av funksjon, kan pasienter skrives ut fra langtidsplass, der dette vurderes som faglig forsvarlig.

§ 6. Søknad og vedtak

Tildeling av langtidsopphold skjer på bakgrunn av helseopplysninger, søknad og vurdering av individuelle behov. På bakgrunn av dette fattes det enkeltvedtak.

Søknadsskjema finnes elektronisk på kommunens egen hjemmeside og på Tildelingskontoret/saksbehandler. Søknad sendes til Tildelingskontoret/saksbehandler, som behandler og vurderer søknad og søkerens behov for tjenester.

§ 7. Venteliste

Dersom søker fyller kriteriene for langtidsopphold, men kan få forsvarlige helse- og omsorgstjenester i hjemmet i påvente av langtidsoppholdet, skal kommunen sette søker på venteliste dersom det ikke er ledig plass. Ved ledig plass skal alle på ventelista vurderes av

Tildelingskontoret/saksbehandler. Ved ledige plasser skal den med størst hjelpebehov ut fra kriteriene i § 4 prioriteres.

Tildelingskontoret/saksbehandler har ansvar for å holde oversikt over personer som venter, og å vurdere situasjonen jevnlig.

§ 8. Tiltak i påvente av langtidsopphold i sykehjem

Personer med vedtak og som venter på langtidsopphold i sykehjem skal få andre nødvendige tjenester for å sikre nødvendig og forsvarlig helsehjelp i ventetiden. Dette kan for eksempel være økt hjemmesykepleie, hjemmehjelp, dagsenter, støttekontakt, korttidsopphold og/eller andre tjenester beskrevet i omsorgstrappa.

Personer som mottar hovedomsorgen fra sine pårørende, kan få vurdert tilbud om avlastende tiltak for særlig tyngende omsorgsoppgaver. Plass ved dag- og aktivitetssenter skal også vurderes.

§ 9. Egenandel

Kommunens beregning av egenandel følger av forskrift om egenandel for kommunale helse og omsorgstjenester.

§ 10. Klageadgang

Vedtak kan påklages til Fylkesmannen, jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 7-2. En klage skal være skriftlig, jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 7-3. En eventuell klage fremsettes for Tildelingskontoret/saksbehandler i Beiarn kommune, som tar saken til vurdering i første instans. Dersom det ikke gis medhold skal Tildelingskontoret/saksbehandler sende klagen til Fylkesmannen for endelig vurdering og avgjørelse.

Klagefrist er 4 uker, og skal fremgå av vedtaket jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 7-5.

For nærmere opplysninger, eller ved behov for hjelp til å fremsette en eventuell klage, veileder Tildelingskontoret/saksbehandler.

§ 10 Ikrafttreden

1.7.2017

DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT

Landets kommuner

Beiarn Kommune		
Ar.Saksnr.	Dok.nr.	Reg.nr./Ar
16/090	1	4524/16
27 JUN 2016		
Ark.kode P	HCO	
Ark.kode S		
Avdeling	Saksbeh.	LM
Kassasjon	Gradering	

Deres ref

Vår ref

Dato

16/4260-

24.06.2016

Lovendring om rett til opphold i sykehjem eller tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester - kriterier og ventelister

Den 13. juni 2016 vedtok Stortinget lovendringer i pasient- og brukerrettighetsloven og helse- og omsorgstjenesteloven om rett til opphold i sykehjem eller tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester – kriterier og ventelister. Grunnlaget for lovvedtaket er Prop. 99 L (2015-2016) og Innst. 372 L (201-2016).

Lovendringene

For å tydeliggjøre retten til sykehjemsplass eller opphold i tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester, er rettigheten presisert i pasient- og brukerrettighetsloven § 2-1 e første ledd. Det fremgår klart av loven at pasient eller bruker har rett til slikt opphold dersom dette etter en helse- og omsorgsfaglig vurdering er det eneste kommunale tilbudet som kan sikre pasienten og brukeren nødvendige og forsvarlige helse- og omsorgstjenester. Kommunens korresponderende plikt til å tilby slike tjenester er presisert i helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2 a første ledd. I disse tilfellene må pasienten eller brukeren tildeles plass og kan ikke settes på venteliste.

Ny § 3-2 a andre ledd i helse- og omsorgstjenesteloven innebærer en plikt for den enkelte kommunene å utarbeide kommunal forskrift med kriterier for tildeling av langtidsopphold i sykehjem eller tilsvarende bolig tilrettelagt for heldøgns tjenester. Forskriften skal omfatte pasienter og brukere som vil være best tjent med langtidsopphold, men hvor kommunen vurderer at vedkommende med forsvarlige tjenester fra kommunen kan bo hjemme i påvente av langtidsopphold. Ved fastsettelse av forskrift må kommunene følge forvaltningsloven kapittel VII, jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 2-2.

I pasient- og brukerrettighetsloven ny § 2-1 a andre ledd er det bestemt at pasient og bruker

Postadresse
Postboks 8011 Dep
0030 Oslo
postmottak@hod.dep.no

Besøksadresse
Teatergt. 9
www.hod.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org no.
983 887 406

Helserettsavdelingen

Saksbehandler
Hanne Ramstad Jensen
22248589

som oppfyller kommunens kriterier, men som med forsvarlig hjelp kan bo hjemme i påvente av langtidsopphold, skal ha rett til vedtak. Vedtaket innebærer at vedkommende er kvalifisert for langtidsplass og skal føres på venteliste. Ny § 3-2 a fjerde ledd i helse- og omsorgstjenesteloven pålegger kommunene å føre ventelister over pasienter eller brukere som venter på langtidsopphold.

Regjeringen vil innføre nasjonale kriterier for tildeling av langtidsopphold i sykehjem eller tilsvarende bolig etter at det er høstet erfaringer med de kommunale kriteriene og evaluering av forsøket med statlig finansiering av omsorgstjenestene. Det er gitt forskriftshjemmel for å gi slike nasjonale kriterier i helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2 a tredje ledd.

Ikraftsetting

Lovvedtaket innebærer at Kongen kan sette i verk de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid. Retten til opphold i sykehjem eller tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester i ny § 2-1 e første ledd i pasient- og brukerrettighetsloven, er en presisering av gjeldende rett. Det samme er kommunenes korresponderende plikt til å tilby slike tjenester i ny § 3-2 a første ledd i helse- og omsorgstjenesteloven. Disse bestemmelsene settes i kraft fra 1. juli 2016, jf. sanksjoner og ikrafttredelser i Statsråd 17. juni 2016.

Når det gjelder lovendringene knyttet til kommunale kriterier og ventelister må kommunene gis tid til å utarbeide, gjennomføre høring og vedta kommunale forskrifter med kriterier for tildeling av langtidsplass i kommunen og på andre måter innrette seg etter lovkravene før pasientenes og brukernes rettigheter ikraftsettes. Kommunens plikt og hjemmel til å gi forskrifter etter ny § 3-2 a andre ledd i helse- og omsorgstjenesteloven settes derfor i kraft fra 1. juli 2016, jf. sanksjoner og ikrafttredelser i Statsråd 17. juni 2016.

Målet er å få hele ordningen i kraft i løpet av 2017. Helse- og omsorgsdepartementet tar sikte på å få satt i kraft de resterende lovendringene knyttet til kommunale kriterier og ventelister fra 1. juli 2017, herunder bestemmelsene om pasient og brukers rett til vedtak dersom vedkommende oppfyller kommunens kriterier og settes på venteliste. **Dette innebærer at de kommunale forskriftene må være vedtatt slik at de senest kan tre i kraft 1. juli 2017.**

Forskriftshjemmelen og forskrift med nasjonale kriterier for tildeling av langtidsopphold i sykehjem eller tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester vil først iverksettes på et senere tidspunkt.

Med vennlig hilsen

Elisabeth Salvesen (e.f.)
avdelingsdirektør

Hanne Ramstad Jensen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

Kopi: Landets fylkesmenn
Statens helsetilsyn
Helsedirektoratet
KS
Kommunal- og moderniseringsdepartementet

**Nasjonalforeningen
for folkehelsen**

Beiarn Demensforening.

Saksnr. 16/690

**SVAR PÅ HØRING OM FORSKRIFT FOR TILDELING AV LANGTIDSOPPHOLD
I SYKEHJEM I BEIARN KOMMUNE.**

Beiarn Demensforening støtter framlagte forslag til forskrift for tildeling av langtidsopphold i sykehjem i Beiarn Kommune.

Tollå, 17.03.17

Gudbjørg H. Navjord

Leder i Beiarn Demensforening

Styret:

Leder: Gudbjørg H. Navjord   Tlf. 41408559   E-post: gudna@online.no

Kasserer: Merethe Selfors   Tlf. 90620870   E-post: merethe.selfors@gmail.com

Styremedlem: Elin Trolid   Tlf. 41683890   E-post: etrolid@gmail.com

Beiarn kommune

Fra: Bente Vibeke Hansen <bentevhansen@hotmail.com>
Sendt: 13. mars 2017 08:55
Til: Beiarn kommune
Kopi: Lisbeth Movik
Emne: Tilbakemelding på høringsnotat langtidsplan. Saksnummer 16/690.

I etterkant av medlemsmøte 22 februar og tilbakemelding fra medlemmene i NSF har vi noen punkter med tilbakemelding/bekymring vedr. høringsnotat for tildeling av langtidsopphold i sykehjem i Beiarn Kommune.

1. Venteliste - opplever strenger krav til sykehjemsplasser. Redd for at folk blir stående for lenge på venteliste. Mulighet for at pasienter blir liggende for lenge i omsorgsboliger ?
2. Skeptisk hvis man skal bruke tekniske hjelpemidler isteden for mennesker i fremtiden. Bekymret hvis menneskelig kontakt vil bli erstattet med omsorgsteknologi og økt medisinerings.
3. Kunne vi ha delt kommunen inn i to soner og kommet i mål med lengst mulig hjemme på denne måten ?
4. Kvaliteten på personalet ved sykehjem / omsorgsbolig bør styrkes og kartlegges behov for utdanningsgrav. Skulle det vært krav om at alle som jobber på sykehjem bør ha utdanning da kriteriene for å få sykehjemsplass er vanskeligere enn før, som også vil si at sykdomsforløpet er kommet lengre.

Mvh
NSF Beiarn
Bente Vibeke Hansen Kvæl
Dokmo
8110 Moldjord
Tlf 41221298

Beiarn Kommune		
Ar/Saksnr.	Dok.nr.	Reg.nr/Ar
16/690	5	1222/17
13 MAR 2017		
Ark.kode P	H00	
Ark.kode S		
Avdeling	Saksbeh.	LM
Kassasjon	Gradering	

**VERTSKOMMUNESAMARBEID FOR KOMMUNESPSYKOLOGTJENESTEN
MELLOM FAUSKE KOMMUNE, SØRFOLD KOMMUNE OG BEIARN KOMMUNE**

Saksbehandler: Lisbeth Movik
Arkivsaksnr.: 17/159

Arkiv: B22

Saksnr.: Utvalg

18/17 Formannskapet
23/17 Beiarn Kommunestyre

Møtedato

15.06.2017
21.06.2017

**Formannskapets behandling:
Innstilling til kommunestyret:**

1. Beiarn kommune inngår administrativt vertskommunesamarbeid for kommunepsykologtjenesten med Fauske kommune og Sørfold kommune, jf. Kommuneloven § 28-1b. Fauske kommune er vertskommune, og Sørfold og Beiarn kommune er samarbeidskommuner.
I h.h.t. kommunelovens bestemmelser instrueres rådmannen til å overføre ansvaret for denne tjenesten til rådmannen i Fauske kommune.
2. Beiarn kommune skal dekke utgiftene tilsvarende 40 % stilling som kommunepsykolog.
3. Avtale om administrativt vertskommunesamarbeid vedtas slik den foreligger, og gjøres gjeldene når samtlige kommunestyrer har vedtatt avtalen.

Enstemmig vedtatt.

Saksordfører: Håkon Sæther

Rådmannens innstilling:

1. Beiarn kommune inngår administrativt vertskommunesamarbeid for kommunepsykologtjenesten med Fauske kommune og Sørfold kommune, jf. Kommuneloven § 28-1b. Fauske kommune er vertskommune, og Sørfold og Beiarn kommune er samarbeidskommuner.
I h.h.t. kommunelovens bestemmelser instrueres rådmannen til å overføre ansvaret for denne tjenesten til rådmannen i Fauske kommune.
2. Beiarn kommune skal dekke utgiftene tilsvarende 40 % stilling som kommunepsykolog.
3. Avtale om administrativt vertskommunesamarbeid vedtas slik den foreligger, og gjøres gjeldene når samtlige kommunestyrer har vedtatt avtalen.

Bakgrunn:

Helsedirektoratet har en tilskuddsordning for kommunepsykologer som skal bidra til å øke rekrutteringen og bidra til at psykologkompetanse blir tilgjengelig over hele landet ved innføring av lovkrav. I følge Helsedirektoratet tas det sikte på at lovkrav trer i kraft fra 1. januar 2020, forutsatt at Stortinget vedtar forslaget. Målet for ordningen er å styrke kvalitet og kompetanse i det helhetlige og tverrfaglige kommunale arbeidet innen psykisk helse og rus, vold- og traumefeltet. Psykisk helse skal også inkluderes som en likeverdig del i folkehelsearbeidet. Tilskuddet er på kr. 400 000,- pr. 100 % stilling. Flere kommuner har tilsatt kommunepsykologer etter at tilskuddsordningen trådte i kraft i 2009.

Fauske kommune har tatt initiativ til et administrativt vertskommunesamarbeid med Sørfold og Beiarn kommune for å sikre kommunepsykologkompetanse, og for å forberede seg på et lovkrav som er meldt kommer.

Saksutredning:

Administrativt vertskommunesamarbeid er regulert i kommunelovens § 28-1b.

Vertskommunen får delegert myndighet fra de andre kommunene til å utføre oppgaver og treffe avgjørelser på deres vegne. En kommune kan overlate utførelsen av lovpålagte oppgaver til en vertskommune, det skal da opprettes en skriftlig samarbeidsavtale som regulerer dette samarbeidet.

Beiarn kommune har hatt planer om å se på mulige samarbeidspartnere for kommunepsykolog. I mellomtiden har Saltdal kommune, som kunne ha vært en naturlig samarbeidspartner, inngått avtale med privat aktør. Beiarn, Fauske og Sørfold har da sett en mulighet for et samarbeid på 2 x 100 % kommunepsykologstillinger. Fauske kommune har to godt kvalifiserte kandidater, og har søkt staten om tilskudd.

Beiarn vil få en særdeles vanskelig jobb med å klare å rekruttere kommunepsykolog på egen hånd. Hvis kommunen oppretter en deltidsstilling, vil det sannsynligvis gi få søkere, og det vil bli et lite fagmiljø som igjen gjør stillingen lite attraktiv. Hvis kommunen ikke inngår samarbeid med andre nærliggende kommuner nå, kan det bli vanskelig å oppfylle lovkravet i framtiden.

Målet med tilskuddordningen for kommunepsykologer er å rekruttere flere psykologer til kommunene som en del av kommunens lavterskeltilbud for psykisk helse. Lavterskeltilbud innebærer å kunne gi direkte hjelp uten henvisning eller lang ventetid, tilby tidlige tiltak og være tilgjengelig for alle. I følge Helsedirektoratet skal kommunepsykologene behandle og forebygge, og deres arbeidsoppgaver skal inneholde befolknings-, gruppe-, familie og individrettede tiltak samt veiledning av andre personer og tjenester i kommunen. Beiarn kommune har en psykisk helsetjeneste som både arbeider forebyggende og som gir støtte og hjelp til brukere som har behov. Men kommunen mangler psykologkompetanse, og en styrking av dette vil gi et bedre tjenestetilbud med økt fokus på forebygging og tidlig innsats.

Vurdering:

Tilskuddsordningen med psykologer i kommunehelsetjenesten har bidratt til bedre hjelp for pasienter, økt samarbeid og flere psykologårsverk i kommunene.

Det viser evalueringer som Arbeidsforskningsinstituttet (AFI) og SINTEF har gjennomført på vegne av Helsedirektoratet. Psykologkompetansen kan bidra til en lavere terskel for psykologhjelp, og kan være en viktig tverrfaglig kompetanse inn i kommunehelsetjenesten.

Interkommunalt samarbeid etter kommuneloven § 28- 1b kan føre til mer robuste og sterke fagmiljøer, og kan i noen sammenhenger være avgjørende for om kommunen kan gi et tjenestetilbud.

Vedlegg:

Avtale om administrativt vertskommunesamarbeid

**Administrativt vertskommunesamarbeid
for kommunepsykologtjenesten
mellom
Fauske kommune, Sørfold kommune og Beiarn kommune.**

1. Vertskommune

Fauske kommune, Sørfold kommune og Beiarn kommune har avtalt at Fauske kommune skal være vertskommune for kommunepsykologtjenesten, med samarbeidskommunene Sørfold kommune og Beiarn kommune, jf. kommuneloven § 28-1b.

Tjenesten skal pr. tiden ha kontorsted i Fauske kommune.

2. Formål

Formålet med samarbeidet er å etablere, utvikle og drive en felles kommunepsykologtjeneste i Fauske, Sørfold og Beiarn. Det vil da bli et større og robust fagmiljø som vil bidra til:

- En aktiv og forebyggende innsats i alle tre kommuner
- Bedre kompetanse og samarbeid med andre hjelpeinstanser
- Rask og effektiv tilgjengelighet til psykologressurs

3. Avgjørelsesmyndighet

Samarbeidskommunene delegerer vedtakskompetansen knyttet til dette ansvarsområdet til vertskommunen i og med vedtakelse av denne avtalen.

Kommunepsykologtjenesten vil bli en integrert del av enhet Helse i Fauske kommune. Vertskommunen har ansvaret for å løse oppgavene i henhold til denne avtalen og den til enhver tid gjeldende lovgiving.

Enhetsleder for Helse i Fauske kommune vil ha det overordnede ansvaret for tjenesten.

4. Vertskommunens plikter

Tiltaket inngår som en ordinær del av vertskommunens virksomhet.

- a. Vertskommunen har ansvar for alle administrative oppgaver, herunder regnskapsføring, revisjon, ansettelsesavtaler, pensjonsordninger etc.
- b. Vertskommunen har arbeidsgiveransvar for arbeidstakerne i kommunepsykologtjenesten, som har de samme rettigheter og plikter som andre arbeidstakere i vertskommunen. Som arbeidsgiver skal vertskommunen ivareta de ansattes rettigheter og plikter i henhold til arbeidsmiljøloven og avtaleverk. Lønns- og arbeidsvilkår følger vertskommunens regler uten særavtaler.
- c. Vertskommunen skal ha nødvendig fagkompetanse for å utføre tjenestene
- d. Vertskommunen skal gi samarbeidskommunene innsynsrett i vertskommunens virksomhet knyttet til oppfyllelse av avtalen. Slike henvendelser rettes gjennom rådmannsnivået.
- e. Vertskommunen skal ha anledning til å leie inn personell eller gjøre andre personaldisponeringer innen de økonomiske rammer som er avtalt.
- f. Vertskommunen kan forhandle med øvrige kommuner/fylkeskommune som ønsker å tiltre et vertskommunesamarbeid.
- g. Vertskommunen har rett til å selge tjenester til fylkeskommunen og øvrige kommuner.
- h. Vertskommunen skal utarbeide årsrapporter til deltakerkommunene,
- i. Vertskommunen skal sende kopi av samarbeidsavtalen til Fylkesmannen.

5. Fastsettelse av budsjett og regnskap

- a. Vertskommunen skal utarbeide budsjett. Vertskommunen er ansvarlig for å utarbeide budsjett som legges fram for drøfting med rådmennene i samarbeidskommunene i god tid før budsjettbehandlingen ferdigstilles i kommunene. Endelig budsjett for kommunepsykologtjenesten foreligger når dette er vedtatt i samtlige samarbeidskommuner.

Budsjettet skal være basert på at vertskommunens drift skal gå i økonomisk balanse, dvs. at vertskommunen skal ha dekket alle sine utgifter til driften (med fradrag av egenandel), herunder andel av generelle kostnader til støttetjenester for kommunen som knytter seg til samarbeidet, uten at driften skal gi fortjeneste.

Budsjettet fastsettes ut fra ordinære og påregnelige driftsutgifter, og inntekter. Eventuell økning i utgifter eller reduksjon i inntekter i løpet av året som ikke er budsjettert, fordeles mellom deltakerkommunene

gjennom neste års budsjett i henhold til avtalt fordeling. Vertskommunen skal avregne regnskapsresultatet (overskudd/underskudd).

- b. Vertskommunen fører regnskap for drift av tjenesten. Regnskapet følger bestemmelsene som gjelder for interkommunalt samarbeid, og føres som eget regnskap i kommunens driftsregnskap.

6. Samarbeidskommunes plikter

Samarbeidskommunene har ansvar for å bevilge tilstrekkelige ressurser for å ivareta sin del av avtalen.

Samarbeidskommunene skal også i likhet med vertskommunen gi informasjon til innbyggerne i kommunen om vertskommunesamarbeidet og den kompetanse som er delegert til vertskommunen.

7. Beregning og fordeling av utgifter

Vertskommunen skal beregne utgiftene mellom kommunene hvert år.

Sørfold kommune skal dekke utgiftene tilsvarende en 60% stilling som kommunepsykolog.

Beiarn kommune skal dekke utgiftene tilsvarende en 40% stilling som kommunepsykolog.

Kommunepsykologen vil ha kontorsted i Sørfold og Beiarn kommuner, i tillegg til å ha kontorsted på Fauske.

Kommunene betaler sine andeler av driftsutgiftene med en halvpart 1. april og den andre halvparten 1. oktober hvert år.

8. Rapportering

Vertskommunen plikter å holde deltagerne orientert om driften av kommunepsykologtjenesten hvert halvår.

Rapporteringen skal danne grunnlag for årsmelding til administrativt og politisk nivå i alle de deltakende kommunene.

Rapportering fra vertskommunen skal som et minimum inneholde:

- a. Faglige innsatsområder
- b. Tiltak og innsatsområder i personalarbeid
- c. Produksjonstall
- d. Regnskap

Vertskommunen utarbeider rapporteringsmal.

9. Søksmål/krav

Dersom tidligere eller nåværende brukere/pasienter reiser søksmål med krav om erstatning er det hjemkommunen som er rett saksøkt/adressat for krav. Brukere eller pasienter kan ikke rette krav/regresskrav mot vertskommunen, selv om kommunepsykologtjenesten har opptrådt uaktsom/grovt uaktsomt.

10. Endring av avtalen

Denne avtalen kan endres dersom en av kommunene fremsetter krav om det. Eventuelle endringer krever godkjenning fra alle tre kommuner i form av vedtak.

Endring(er) av samarbeidsavtalen skal vedtas i kommunestyrene eller av rådmannen dersom denne har delegert myndighet fra kommunestyre.

11. Uttreden og avvikling av samarbeidet

Den enkelte deltaker kan med 1 års varsel til vertskommunen si opp denne avtalen. Oppsigelsen må være skriftlig og fristen regnes fra 1. januar året etter at vertskommunen har mottatt oppsigelse.

Dersom deltakerne er enige om det, kan samarbeidet avvikles med øyeblikkelig virkning.

Den eller de utredende deltagerne vil likevel ved uttreden være økonomisk ansvarlig for arbeidstakernes opparbeidede pensjonsforpliktelser, herunder utgifter knyttet til AFP eller andre løpende og opptjente pensjonsforpliktelser som uttas før uttreden eller avvikling av samarbeidet.

Arbeidstakeren(e) kan ikke kreve seg virksomhetsoverdratt til en deltagerkommune ved uttreden og avvikling av samarbeidet.

Arbeidstakeren(e) har heller ikke fortrinnsrett til stilling i deltagerkommunene. Vertskommunen sørger for at eventuelle oppsigelser av arbeidsavtale(r) ved uttrede og avvikling av samarbeidet.

12. Arkiv

Fauske kommune har arkivansvar for samarbeidet etter arkivloven. Ved uttrede blir arkivmaterieil som ikke oppfyller krav til arkivdepot, tilbakeført til den uttrede kommune.

Eldre arkiv skal overføres til arkivdepot.

Fauske kommune må sørge for at arkivet for kommunepsykologitjenesten ikke blandes sammen med eget arkiv. Dette gjelder både papirbaserte arkiv og elektroniske arkivsystem. Alle forhold rundt arkivtjenesten må beskrives i alle de deltagende kommunens arkivplaner.

13. Ikrafttredelse

Avtalen trer i kraft når samtlige kommunestyre har vedtatt avtalen og senest [dato] .

Fauske, den

Straumen, den

_____
Fauske kommune

_____
Sørfold kommune

Moldjord, den

_____
Beiarn kommune

SØKNAD OM BEVILLING TIL SKJENKING AV ALKOHOL - ENDRING AV SKJENKETIDER - NYE BEIARN TURISTSENTER AS

Saksbehandler: Marit Moldjord
Arkivsaksnr.: 17/228

Arkiv: U63

Saksnr.: Utvalg	Møtedato
13/17 Driftsutvalget	19.04.2017
16/17 Beiarn Kommunestyre	26.04.2017
22/17 Driftsutvalget	07.06.2017
24/17 Beiarn Kommunestyre	21.06.2017

Driftsutvalgets behandling:

Innstilling til kommunesetret:

Nye Beiarn Turistsenter AS gis alminnelig bevilling til skjenking etter alkohollovens § 1-7, under forutsetning av plettfri vandel og at uttalelse fra politiet, og skatte-og avgiftmyndighetene ikke taler imot.

Styrer: Oddbjørn Djupdal
Stedfortreder: Det gis fritak fra kravet om stedfortreder under forutsetning av at styrer er tilstede ved virksomhet/skjenkelokalet i åpningstiden (les innenfor kommunens grenser).
Skjenkelokale: Nye Beiarn Turistsenter AS 84kvm
Bevillingsperiode: 01.05.2017 – 30.09.2019
Skjenketid gruppe 1 og 2: Mandag – søndag kl. 13.00 - 01.30
Skjenketid gruppe 3: Mandag – søndag 13.00 – 01.00

Ved uteservering på terrasse avsluttes skjenking kl 24.00.

Enstemmig vedtatt.

Saksordfører: Helge Osbakk

Rådmannens innstilling:

Nye Beiarn Turistsenter AS gis alminnelig bevilling til skjenking etter alkohollovens § 1-7,

Styrer: Oddbjørn Djupdal
Stedfortreder: Det gis fritak fra kravet om stedfortreder under forutsetning av at styrer er tilstede ved virksomhet/skjenkelokalet i åpningstiden (les innenfor kommunens grenser).
Skjenkelokale: Nye Beiarn Turistsenter AS (84kvm)
Bevillingsperiode: 01.05.2017 – 30.06.2020

Skjenketid: For alkoholholdig drikk med lavere alkoholinnhold enn 22 volumprosent:
Søndag – torsdag kl. 11.00 - 01.30
Fredag – lørdag kl.11.00 – 02.30

For alkoholholdig drikk med 22 volumprosent eller mer:
Søndag – torsdag kl. 13.00 – 01.30
Fredag – lørdag: kl. 13.00 - 02.30.

Skjenketid ute: Til kl. 01.00 alle dager.

Saksutredning:

29/5-17 Kommer en endringssøknad fra driver av Nye Beiarn Turistsenter, Oddbjørn Djupdal. Han viser her til endring i åpningstidene og søker om endring i skjenketidene
Søndag til torsdag; 11.00 – 01.30
Fredag til lørdag; 11.00 -02.30

Åpningstidene for Nye Beiarn Turistsenter
Søndag til torsdag 10.00 – 01.30
Fredag og lørdag 10.00 – 02.30

Matsserveringen er åpen alle dager fra 10.00 til 24.00

Bakgrunn:

Bakgrunnen for at det kommer inn en endringssøknad fra Nye Beiarn Turistsenter er at de ønsker samme skjenketider som andre skjenkesteder i Beiarn. Søker var ikke orientert godt nok om åpningstidene for de andre skjenkestedene da han søkte første gang, og man var heller ikke oppmerksom nok på dette under saksbehandlingen.

Vurdering:

Rådmannen vurderer det som uproblematisk å utvide skjenketidene for Nye Beiarn Turistsenter slik at de samsvarer med andres skjenketider.
I tillegg endres bevillingsperioden slik at den samsvarer med de andre salgs-og skjenkestedenes bevillingsperiode.

INNFØRING AV FJELLOVEN

Saksbehandler: Mads Forsell
Arkivsaksnr.: 17/329

Arkiv: 020

Saksnr.: Utvalg

17/17 Plan og ressursutvalget
25/17 Beiarn Kommunestyre

Møtedato

07.06.2017
21.06.2017

Plan-og ressursutvalgets behandling: **Innstilling til kommunestyret:**

Beiarn kommune vedtar å iverksette fjellova ved å oppnevne et fjellstyre i henhold til fjellova § 3 første ledd. Fjellstyret skal administrere bruken av allmenningsrettighetene på statsgrunn i kommunen i henhold til fjellova § 3 annet ledd.

- Fjellstyret skal i henhold til fjellova § 11 disponere en fjellkasse der de inntekter som følger av fjellova skal inngå.
- Beiarn kommune vil gjennom dette vedtaket styrke det lokale selvstyret over utmarksressursene i kommunen. Det er en målsetting at de inntekter som staten gjennom Statskog SF i dag mottar fra bruk av disse utmarksressursene, tilfaller fjellstyret til lokalbefolkningens beste.
- Kommunestyret ber rådmannen underrette Statskog SF og Landbruks- og matdepartementet om vedtaket, med anmodning om snarlig dialog om den praktiske gjennomføringen av vedtaket.

Enstemmig vedtatt.

Saksordfører: Linda Larsen

Rådmannens innstilling:

Beiarn kommune vedtar å iverksette fjellova ved å oppnevne et fjellstyre i henhold til fjellova § 3 første ledd. Fjellstyret skal administrere bruken av allmenningsrettighetene på statsgrunn i kommunen i henhold til fjellova § 3 annet ledd.

- Fjellstyret skal i henhold til fjellova § 11 disponere en fjellkasse der de inntekter som følger av fjellova skal inngå.
- Beiarn kommune vil gjennom dette vedtaket styrke det lokale selvstyret over utmarksressursene i kommunen. Det er en målsetting at de inntekter som staten gjennom Statskog SF i dag mottar fra bruk av disse utmarksressursene, tilfaller fjellstyret til lokalbefolkningens beste.

- Kommunestyret ber rådmannen underrette Statskog SF og Landbruks- og matdepartementet om vedtaket, med anmodning om snarlig dialog om den praktiske gjennomføringen av vedtaket.

Saksutredning:

Store deler av statsgrunnen i Nordland og Troms forvaltes i dag av Statskog SF, som grunneier. Statskog SF eier om lag 59 000 km² av landarealet i Norge og ca. 13 000 km² ligger i Troms fylke og 17 000 km² i Nordland fylke. Innenfor dette eiendomskomplekset er det statsgrunn, der gårdbrukere i Nordland og Troms har rettigheter på allmenningsrettslig grunnlag. Det er blant annet slått fast i Utmarkskommisjonens dommer.

Beiarn kommune gjorde enstemmig vedtak i sak 156/92 angående innføring av fjelloven i Nordland og Troms fylker. Saken ble sendt til Nordland fylke v/fylkestinget, og da saken kom opp ble den utsatt på grunn av for lite utredning. Saken ble ikke tatt opp igjen etter dette. I 1995 ba Beiarn Arbeiderparti om at kommunestyret skulle gjøre nytt vedtak overfor fylkestinget. Følgende innstilling ble enstemmig vedtatt:

1. Allmenningsrettene gjeninnføres i Nordland og Troms på lik linje med ellers i landet.
2. Fjelloven blir gjort fullt ut gjeldende.
3. Fjellstyreordningen innføres også i Nordland og Troms.

Kommunestyret utnevnte også et fjellstyre, jf. fjelloven § 3.

Etter dette har det foregått korrespondanse mellom kommune, fylke og departement.

Siste fra Beiarn kommune var brev datert 27.01.98 til statsminister Kjell Magne Bondevik, hvor daværende ordøfrer underrettet om at Beiarn kommunestyre hadde fattet vedtak om å be regjeringen snarest akseptere fjelloven i Nordland og Troms.

Svar fra Statsministerens kontor datert. 17.02.98 var at Statsministerens kontor hadde merket seg synspunktene i uttalelsen. Dette er fram til nå det siste som har skjedd med saken.

1. Fjellovas virkeområde

Fjelleva § 1 regulerer hva og hvor loven gjelder. I § 1 heter det:

«Føresegnene i lova her gjeld for statsallmenningane.

Kongen kan ta avgjerd om at lova heilt eller delvis skal gjelde også for andre område som tilhøyrrer staten.

For skogsdrift og hogstrettar i skog gjeld lova ikkje.

Rettar i statsallmenningane i kraft av særleg heimel går ikkje inn under lova.»

Det fremgår av første ledd i bestemmelsen at loven gjelder «statsallmenningane». I Ot.prp. nr. 32 (1973-74) heter det om dette:

«Spørsmålet om avgrensinga av området for lova har også ei anna side, nemleg den geografiske: Kva for eigedomar skal lova gjelde for? Det som er

sagt i utkastet, og som også står i lova fra 1920 § 1, er at lova gjeld for statsallmenningane. Med dette meinest den umatrikulerte statsgrunn i Sør-Norge til og med Nord-Trøndelag fylke (jf. stortingsvedtak 11. mars 1926). Elles gjeld lova ikkje, med mindre det måtte verte særskilt fastsett at den skal gjere det. Men skulle de bli rettsleg fastslått at noko av den umatrikulerte statsgrunn i Nord-Norge er statsallmenning, følger det av seg sjølv at lova dermed også gjeld for slike område. (...).»

For det tilfelle at det er statsgrunn i kommunen, vil uttalelsen over medføre at fjellova allerede gjelder. Denne rettsoppfatningen ble også lagt til grunn av Samerettsutvalget II (SRU II), som vurderte den rettslige status av statens grunn i Nordland og Troms i utredningens punkt 14.5.2.2:

«Etter Samerettsutvalgets syn kan det i dag legges til grunn at i den utstrekning statens eiendomsrett kan opprettholdes, må deler av statens grunn i Nordland og Troms anses som statsallmenninger i rettslig forstand fordi grunnen har de karakteristika som kjennetegner statsallmenningsgrunn.»

I fjellova § 1 annet ledd fremgår det at «Kongen» kan bestemme at fjellova skal gjelde også for andre områder som tilhører staten. Det innebærer at fjellova kan innføres for statsgrunn i Nordland og Troms ved vedtak som treffes av regjeringen.

I det følgende gjør vi kort rede for Lov om utmarkskommisjon for Nordland og Troms. Deretter, i punkt 3, omtaler vi kort de avgjørelser fra Utmarkskommisjonen som slår fast at det er allmenningsrettigheter i de aktuelle områdene med statsgrunn i Beiarn kommune. I punkt 4 går vi gjennom hvilken betydning avgjørelsene har for kommunen.

2. Utmarkskommisjonen for Nordland og Troms av 1985

Ved Lov om utmarkskommisjon for Nordland og Troms av 1985, ble det opprettet en dømmende kommisjon med myndighet til å ordne rettsforhold, herunder fastsette grenser, mellom staten og andre for høyfjell og utmark i de to fylkene. I § 1 i loven het det:

«Det opprettes en dømmende kommisjon (utmarkskommisjonen) for å ordne rettsforholdene mellom staten og andre vedrørende høyfjellsområder og andre utmarksområder i Nordland og Troms fylker. Som staten regnes i denne lov også andre som forvalter eiendom på statens vegne.»

Utmarkskommisjonen bestod av fem faste medlemmer og to varamedlemmer (§ 3). I henhold til § 2 hadde kommisjonen følgende mandat:

«Kommisjonen har myndighet til ved dom med bindende virkning for alle vedkommende:

1. å fastslå om staten er eier av grunnarealer el/er ikke,
2. å fastsette grenser mellom statens grunnarealer og tilstøtende grunnarealer,
3. å fastslå om bruksretter, herunder allmenningsretter, er til eller ikke på statens grunnarealer, og i tilfelle hvem som har bruksrett.»

Det sentrale i denne sammenheng er at Utmarkskommisjonen hadde rettslig myndighet til å avgjøre om det på statsgrunn var opparbeidet allmenningsretter, nr. 3, altså om det også i Nordland og Troms er statsallmenning.

Utmarkskommisjonens avgjørelser kunne ankes direkte til Høyesterett av berørte parter, jf. § 17. Nedenfor redegjøres det for de avgjørelser truffet av kommisjonen, som berører statsgrunn beliggende i Beiarn kommune.

3. Utmarkskommisjonen for Nordland og Troms: Avgjørelser om statsgrunn i Beiarn kommune

Utmarkskommisjonen har behandlet to saker som omhandler statsgrunn i Beiarn kommune. De to sakene er:

Beiarn Vest, Utmarkskommisjonens dom 16. april 1990

Beiarn Øst, Utmarkskommisjonens dom 16. april 1990

Småtind-feltet, Utmarkskommisjonens dom 8. desember 1998

Beiarn Vest og Beiarn Øst ble behandlet samlet for Utmarkskommisjonen i dom 16. april 1990. Avgjørelsen om Beiarn Øst ble siden anket til Høyesterett, og ble endelig avgjort ved Høyesteretts dom 19. november 1991 (Rt. 1991 side 1311). Avgjørelsene omtales kort i det følgende:

Beiarn Vest og Beiarn Øst, Utmarkskommisjonens dom 16. april 1990

Den 12. januar 1987 reiste staten ved Landbruksdepartementet søksmål ved Utmarkskommisjonen om fjelltrakter som i vest, nord og øst var omgitt av Arstaddalen og Beiardalen. Området ble siden omtalt som Beiarn Vest. Deler av området var bredekt og bestod av goldfjell. Utmarkskommisjonen kom til at de nærmere angitte eiendommene i området hadde beiterett på allmenningsrettslig grunnlag i fastsatt grense mellom Beiardalen i øst og Arstaddalen i vest. Rett til jakt, fangst og fiske ble ikke tilkjent. Enkelte gårder i området omhandlet i Beiarn Vest var i privat eie i perioden 1666-1682, og regnes som opprinnelig statsgrunn.

For Beiarn Øst fant Utmarkskommisjonen at et antall nærmere angitte eiendommer hadde rett til beite på «den statsgrunn som ligger mellom den under punkt 1 a fastsatte grense og Beiarn kommunes grense i øst mot Skjerstad og Saltdalen kommuner, samt på uomtvistet

statsgrunn sør for Tollådalen, mellom Beiardalen og kommunegrensen mot Saltdal.» Andre rettigheter ble ikke tilkjent i statsallmenningene.

Beiarn Øst, Høyesteretts dom 19. november 1991

Fem private grunneiere påanket Utmarkskommisjonens dom til Høyesterett, og påsto blant annet at de måtte tilkjennes rett til fiske og utnyttelse av skog på allmenningsrettslig, subsidiært privatrettslig, grunnlag i det området i Beiarn kommune som Utmarkskommisjonen kom til at var statsgrunn i Utmarkskommisjonens domsslutning punkt 1a. Hovedspørsmålet for Høyesterett var om de ankende parter hadde rett til å utnytte skogen på allmenningsrettslig eller privatrettslig grunnlag på det som er statens umatrikulerte grunn i Beiarn kommune.

Høyesteretts dom i 1991 i Skjerstad/Beiarn-saken anses som en prinsippavgjørelse, som er lagt til grunn av Utmarkskommisjonen i alle senere avgjørelser.

Utmarkskommisjonen hadde fastslått at gårdbrukere hadde beiterett på allmenningsrettslig grunnlag. Grunnen hadde ikke mistet karakter av å være allmenning, fordi statsgrunnen ble tilbakekjøpt av staten kort tid etter at den ble solgt.

Beiteretten var ikke direkte bestridt for Høyesterett. Høyesterett støtter seg på Kommisjonen og uttaler:

«"Krongodset" i blant annet de deler av Nordland som her er aktuelle, ble av Kongen i 1666 solgt til Joachim Irgens. Områdene ble kjøpt tilbake i 1682. Det er uklart om allmenningene fulgte med ved disse salgene. Uansett hvordan dette måtte forholde seg, kan jeg ikke se at allmenningenes karakter ble forandret. Det er heller ikke hevdet av staten. Når jeg her og delvis i det følgende bruker uttrykket "allmenning", er det fordi det har vært den vanlige terminologi heft opp til vår tid. Jeg tar ikke derved standpunkt til utstrekningen av bruksrettighetene.»

Hogstretten var derimot tapt, selv om Høyesterett fant dette urimelig, sitat fra dommen:

«Etter Veikvatnet-dommen er det gått over 70 år. Uansett hvordan det måtte være med den opprinnelige allmenningsrett, er det nå gått så lang tid etter at staten rent faktisk etablerte seg som vanlig eier av skogen, at dette forhold nå for lengst har festnet seg. Det dreier seg om et tidsrom på minst 150 og kanskje 200 år. Det kan spørres om det er rimelig at gårdbrukere i Nordland skal ha en svakere stilling når det gjelder utnyttelse av statens umatrikulerte grunn enn gårdbrukere ellers i landet. Hvis den etablerte ti/stand skal endres, må dette imidlertid skje ved en lovendring el/er ved tiltak fra staten som grunneier.»

Småtind-feltet, Utmarkskommisjonens dom 8. desember 1998

Saken om Småtind-feltet gjaldt et avgrenset fjellområde i det nordlige fjellområdet mellom

Gildeskål og Beiarn kommuner. Tvistefeltet var avgrenset i vest av Holmsundfjorden, i sør av Forsåvassdraget og Sokumvatnet, i øst av Arstaddalen og i nord av Beiarnfjorden. Feltet var delt av kommunegrensen mellom Beiarn og Gildeskål, slik at den vestligste delen ligger i Gildeskål kommune og den østligste delen i Beiarn kommune.

Kommisjonen fant at deler av området i Beiarn kommune var statsgrunn, og kom videre til at nærmere angitte grunneiere hadde beiterett på allmenningsrettslig grunnlag på statens grunn.

4. Betydningen av Utmarkskommisjonens avgjørelser om allmenningsretter i Beiarn

Kommunens syn er at fjellova § 1 første ledd innebærer at fjellova allerede gjelder i kommunen fordi det er rettskraftig fastslått at det er statsallmenning i Beiarn kommune, jf. uttalelsen i forarbeidene sitert ovenfor. Det vises til punkt 4.3 over, der det er en nærmere omtale av avgjørelser fra Utmarkskommisjonen som slår fast at det er allmenningsrettigheter i de aktuelle områdene med statsgrunn i Beiarn kommune.

Avgjørelsene fra Utmarkskommisjonen innebærer at fjelloven gjelder for de områder i Beiarn kommune der det er opparbeidet beiterettigheter på allmenningsrettslig grunnlag. På denne bakgrunn vil kommunen *iverksette fjellova* ved å treffe vedtak om å oppnevne fjellstyre, jf. § 3 i fjellova.

Fjellova § 1 annet ledd gir en adgang for å be Kongen - Regjeringen - om å treffe en beslutning om å godkjenne Beiarn kommunes vedtak om at fjellova skal gjelde i kommunen, uten at det reises sak om hvorvidt statsgrunnen er statsallmenning. Selv om departementet skulle være uenig i kommunens prinsipale syn, kan det etter bestemmelsens annet ledd treffes vedtak om at fjellova skal gjelde. Slikt vedtak kan også treffes for eventuell statsgrunn i kommunen der Utmarkskommisjonen ikke har slått fast at det er allmenningsrettigheter.

Dersom det skulle være statsgrunn i kommunen der det ikke er slått fast at det er allmenningsrettigheter, vil kommunen be om at Regjeringen treffer etterfølgende vedtak om å godkjenne oppnevning av fjellstyre også for disse områdene, slik at *fjellova innføres* for disse områdene.

5. Økonomiske konsekvenser

En følge av at fjellova gjelder i kommunen og at kommunen oppnevner fjellstyrer, er at inntekter som følger av loven skal gå inn i en fjellkasse som administreres av fjellstyret, jf. fjellova § 11 første ledd. Hovedregelen er at fjellkassen skal brukes til å styrke allmenningen, jf. § 11 tredje ledd. Dersom overskuddet i fjellkassen er større enn det som trengs til tiltak i allmenningen, kan overskuddet benyttes til å styrke næringsgrunnlaget i de bygdene som har rett til allmenningsbruk. Inntekter til fjellkassen er regulert i §§ 12, 21, 25

og 29 i fjellova.

I henhold til § 12 skal fjellkassen tilføres halvparten av tomtefesteinntektene fra hytter og hotell som staten har på allmenningsgrunnen. Videre skal inntekter ved bortleie av kulturbeite eller dyrkingsjord til andre jordbrukere enn de som er allmenningsberettiget, gå til fjellkassen, jf. § 21. Inntekter ved salg av jaktkort går også til fjellkassen, jf. § 25 og det samme gjelder ved løsning av fiskekort, jf. § 29. Reguleringen av inntekter til fjellkassen og hvordan inntektene kan disponeres, sikrer at inntektene som genereres på statsgrunnen tilbakeføres til allmenningen og lokalt næringsliv. Inntektene blir dermed værende lokalt og det vil bli en klarere sammenheng mellom inntektene som skapes lokalt og styrking av allmenningen(e) og lokalsamfunnene i tilknytning til denne/disse. Det er en målsetting at de inntekter som staten gjennom Statskog SF i dag mottar fra bruk og forvaltning av utmarksressursene på statsgrunn, tilfaller fjellstyret til lokalbefolkningens beste og uten kostnader for den enkelte kommune. Det er en forutsetning at vedtaket ikke fører til økte kostnader for de allmenningsberettigete.

Til arbeidet med NOU 2007: 13 A ble det innhentet opplysninger om Statskog SFs inntekter fra Nordland og Troms. Brutto omsetning i 2005 var 67,7 millioner kroner. I skriftlig svar fra landbruks- og matminister Dale til stortingsrepresentant Knag Fylkesnes (vedlagt) fremgår det at omsetningen i 2016 var 116,5 millioner kroner. Resultatet fra i løpende drift i de to fylkene viser et overskudd på 10 millioner kroner, ikke medtatt engangsgevinster på 26,5 millioner kroner for skogvernerstatninger og salg av fast eiendom. Tallene viser at Statskog SF har store inntekter fra virksomheten i Nordland og Troms.

Vedlegg:

- Voksenåserklæringen: Politisk grunnlag for en sentrumsregjering utgått av Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, 14. oktober 1997
- Vedtak i Nordland fylkesting om nærmere utredning om lokal forvaltning, 20. februar 2017
- Vedtak i Troms fylkesting om ny forvaltningsordning for utmark i Nordland og Troms, 14. mars 2017
- Høyres stortingsvalgprogram 2017-2021, punkt om lokal forvaltning i Nordland og Troms, 9.-12. mars 2017
- Senterpartiets partiprogram for 2017-2021, side 32-33 og 35
- Arbeiderpartiets partiprogram for 2017-2021, side 64-65
- Skriftlig svar frå landbruks- og matsminister Dale til representantsspørsmål om Statskog SFs inntekter i Nordland og Troms

Andre dokumenter, ikke vedlagt

- NUT 1969: 1 innstilling om Lov om utnyttelse av rettigheter og herligheter i statsallmenningene (fjellova)
- Ot.prp. nr. 32 (1973-1974) Om lov om utnyttinger av rattar og lunnende m.m. i statsallmenningane (fjellova)
- NOU 2007: 13 Den nye sameretten, bind A, kapittel 14 (ikkje elektronisk tilgjengelig)

A

Vedlegg 3: 17/20-5

Framforhandlet på Voksenåsen, Oslo, 24. september til 14. oktober 1997.

Politisk grunnlag for en sentrumsregjering utgått av Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre

INNLEDNING

Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre har i tiden etter stortingsvalget 1997 ført drøftinger om en politisk plattform for en sentrumsregjering. Bakgrunnen for disse drøftingene er at statsminister Thorbjørn Jagland valgnatten varslet at han på bakgrunn av valgresultatet vil søke avskjed for sin regjering 13. oktober 1997. Det ble dermed klart at det må etableres en ny regjering. Det nye Stortingets sammensetning og den politiske situasjonen tilsier at dette må bli en mindretallsregjering.

Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre har ført drøftinger på basis av fellesmerknadene til regjeringens langtidsprogram, "Vilje til ansvar" av 20. mai 1997, de tre partiers felleserklæring av 20. august 1997 og de tre partiers programmer.

En sentrumsregjering vil ha sin parlamentariske basis i stortingsgruppene til Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, og vil søke samarbeid fra sak til sak med alle de andre partigruppene i Stortinget.

Det foreliggende dokument er for stortingsperioden 1997-2001 og vil utgjøre den politiske plattformen for en sentrumsregjering utgått av Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre. Den omfattende satsing på videreutvikling av velferdssamfunnet vil bli muliggjort gjennom omfordeling og målrettet bruk av den merverdi som blir skapt i det norske samfunnet i fireårsperioden.

De tre partiene har forhandlet fram dokumentet på Voksenåsen i tiden 24. september til 14. oktober 1997. Partiene har i forhandlingene vært representert av:

Kristelig Folkeparti: Kjell Magne Bondevik, Valgerd Svarstad Haugland, Jon Lilletun

Senterpartiet: Anne Enger Lahnstein, Johan J. Jakobsen, Odd Roger Enoksen

Venstre: Lars Sponheim, Odd Einar Dørum, Gunnar Kvasheim

Oslo, 14. oktober 1997

Kjell Magne Bondevik

Anne Enger Lahnstein

Lars Sponheim

Valgerd Svarstad Haugland

Johan J. Jakobsen

Odd Einar Dørum

Jon Lilletun

Odd Roger Enoksen

Gunnar Kvasheim

VERDIGRUNNLAGET

Samfunnet må ha et solid verdifundament. En sentrumsregjering vil føre en politikk som er fast forankret i vår nasjonale og kristne kulturarv.

Et solidarisk og humant samfunn bygger på mennesker som viser medmenneskelighet, har omsorg for de svakeste og tar ansvar for andre, for miljøet og for kommende generasjoner. Det er derfor viktig å styrke de institusjonene som er formidlere av disse etiske og medmenneskelige verdiene. Mennesket skal stå i sentrum for samfunnsbygging og samfunnets institusjoner. Prinsippet om det enkelte menneskes ukrenkelige verdi uansett kjønn, religion, sosial bakgrunn, legning, funksjonsnivå, sivilstand, bosted og etnisk tilhørighet skal legges til grunn. Begreper som åndsfrihet, toleranse og mangfold vil være retningsgivende for en sentrumsregjeringens virke.

En sentrumsregjering vil slå ring om et levende folkestyre som gir lik mulighet til politisk innflytelse i stedet for maktkonsentrasjon på få hender. De verdier som et reelt demokrati forutsetter slik som personlig frihet og sosial rettferdighet må sikres.

En sentrumsregjering vil understreke at det er mennesket og de menneskelige behov som skal stå i sentrum for en god samfunnsbygging. Mange av de største utfordringene gjelder dekning av ikke-materielle behov. Den materielle velferden må hele tiden også styres i forhold til de mål og verdier som skal legges til grunn for samfunnsutviklingen. Vi tar avstand både fra et syn som oppfatter mennesker først og fremst som individer med materielle behov, og fra oppfatninger av mennesker først og fremst som aktører i et marked. En sentrumsregjering har som utgangspunkt at mennesker kan og vil være aktive deltagere i samfunnet, som borgere, ikke bare som kunder og klienter.

En arbeidstaker er noe mer enn en ressurs for næringslivet. Arbeidslivets betydning for det enkelte individs velferd må gis større oppmerksomhet, og hensynet til å

kunne ivareta omsorgsoppgaver f.eks. i en småbarnsperiode krever mer fleksible regler og praksis.

En sentrumsregjering vil ta opp kampen mot sorteringssamfunnet. Nye holdninger i samfunnet tar utgangspunkt i et ønske om å kalkulere verdien av et menneske, eller avveie verdien av ett menneske, i forhold til et annet. Både forskning på aborterte foster, genteknologisk eksperimentering med mennesker og såkalt innvanderregnskap, er eksempler på dette. Lønnsomhets-, nytte- og verdivurderinger av mennesket er et overgrep overfor det ukrenkelige i menneskeverdet.

En sentrumsregjering ønsker en samfunnsutvikling med større vekt på de kulturelle og menneskelige verdier, desentralisering bygd på mindre enheter som familie- og nærmiljø og en mer rettferdig fordeling såvel nasjonalt som internasjonalt.

Den rike del av verden kan ikke fortsette en politikk med en vekst som fører til stadig økende forbruk av ikke-fornybare ressurser med tilhørende forurensning. Nasjonale og internasjonale tiltak må ta sikte på å motvirke dette. Veksten i det private forbruket må reduseres og det må legges større vekt på miljøhensyn.

Fra ulike hold uttrykkes det bekymring for en verdimessig og moralsk forvitring i samfunnet. Dette slår ut i problemer både av menneskelig og økonomisk art. Vi ser f.eks. tendenser til "grådighetskultur" i økonomi og næringsliv, skatteundragelser og svart økonomi, økende materialisme, seksuell mishandling, voldsbruk, forvitring av familie- og nærmiljøfelleskap og fremvekst av ekstreme ungdomsmiljøer.

En sentrumsregjering vil gå inn for at det oppnevnes en bredt sammensatt kommisjon som skal drøfte hvordan det kan skapes en bred verdimessig og samfunnsetisk mobilisering for å snu slike negative utviklingstrekk.

FOLKESTYRE OG OFFENTLIGHET

En sentrumsregjering tar utgangspunkt i at folkestyre innebærer et styresett med innflytelse for de mange og spredning av makt, kapital og eiendom. En sentrumsregjering mener at et levende og desentralisert demokrati med bred deltakelse er grunnleggende for å møte de store utfordringene i samfunnet. Det er gjennom folkelig engasjement og folkevalgt styring vi best kan løse miljøproblemer, få flere i arbeid, sikre utjevning mellom grupper, regioner og land, sikre nasjonal og lokal råderett over naturressursene, og norsk eierskap i næringslivet. Viktigheten av å bevare nærhet til beslutningene, var en av hovedårsakene til at sentrumspartiene avviste norsk medlemskap i EU.

I dag ser vi at folkestyret er under press. Beslutninger overføres i økende grad til aktører i markedene, til kapitalsterke privatpersoner, organisasjoner, byråkrater og

andre som ikke står til ansvar overfor folket i valg. Dette fører til sviktende tillit, avmakt og mindre engasjement og deltakelse i samfunnsspørsmål hos folk flest.

Dersom viktige politiske målsettinger skal ivaretas må markedene korrigeres gjennom styring fra folkevalgte organer. Skal viktige samfunnsinteresser som hensynet til miljø og sosial og geografisk fordeling sikres, kan ikke utviklingen overlates til markedskreftene alene. En politikk som skal bidra til å oppfylle de samfunns mål en sentrumsregjering går inn for, krever vilje til styring og samfunnssolidaritet.

En sentrumsregjering vil i mandatet for den vedtatte maktutredningen bl. a. legge opp til en nærmere analyse av konsekvensene for folkestyret av den omfattende overføring av beslutninger fra folkevalgte organer til aktører i markedene og internasjonale organisasjoner. Dette må bl. a. innebære en vurdering av behovet for bedret konkurranselovgivning. En slik analyse må også omfatte behandlingen av den betydelige saksmengde som etterhvert blir håndtert i tråd med behandlingsprosedyrer som følger av EØS-avtalen. Stortingets rolle i og kontroll med disse sakene må vurderes spesielt.

En sentrumsregjering vil slå ring om den private eiendomsretten og arbeide for spredt eierskap i nærings- og produksjonsliv. Det offentlige må tilby reell kompensasjon når den private eiendomsrett av samfunnshensyn settes til side.

Lokalt sjølstyre

Det er en forutsetning for et styrket lokalt sjølstyre at de økonomiske rammebetingelsene bedres. Offentlig sektor må sikres ressurser og stabile inntekter som fordeles slik at folkevalgte organer på ulike nivå gis mulighet til å løse sine oppgaver.

Større reell makt til folkevalgte organer, ikke minst i kommuner og fylkeskommuner, er en forutsetning for at folk skal finne det meningsfylt å engasjere seg i politisk arbeid og ta ansvar for samfunnsutviklingen. Arbeidet i folkevalgte organer må foregå slik at folk gis innsyn i arbeidet og mulighet til innflytelse over de beslutninger som tas. Omfanget av detaljreguleringer bør reduseres, bl. a. gjennom en forenkling av lover og regler. Et reelt kommunalt sjølstyre innebærer at kommunene kan velge ulike løsninger ut fra lokale behov. På viktige områder vil det imidlertid være nødvendig med nasjonale standardkrav. Dette gjelder blant annet helse- og sosialsektoren, miljø, utdanning og likestilling.

En sentrumsregjering vil foreta en gjennomgang av oppgave- og ansvarsfordelingen mellom forvaltningsnivåene, herunder mellom fylkesmannsembetet og fylkeskommunene.

Økt offentlighet

Åpenhet må være en selvfølge og praktiseres til daglig. En sentrumsregjering ser med stor bekymring på det store antall saker der offentlig forvaltning nekter innsyn i dokumenter. En aktiv etterlevelse av offentlighetsloven og en korrekt og restriktiv bruk av unntakshjemplene er en forutsetning for et trygt og åpent samfunn der innbyggerne kan ha tillit til det offentlige. Dette er også viktig for at media kan stå for et positivt bidrag i samfunnsdebatten.

En sentrumsregjering vil legge fram en melding om offentlighet i forvaltningen og fremme forslag til endringer av offentlighetsloven som gir større åpenhet, og gå inn for at det som hovedregel bør være åpenhet også når det gjelder dokumenter utarbeidet av underordnede organer.

En sentrumsregjering vil også fremme forslag som tar sikte på utvidet offentlighet i forhold til statsforetak og heleide offentlige aksjeselskap, samt gjøre det vanskeligere å hemmeligholde dokumenter under henvisning til internasjonale organisasjoner. Kommunelovgivningen vil også bli vurdert med sikte på å oppnå øket offentlighet.

Et sterkere personvern

Informasjonssamfunnet fører med seg økt innsamling og lagring av informasjon og sammenkobling av ulike datakilder. Dette skaper nye utfordringer for personvernet. En sentrumsregjering vil legge til grunn to viktige prinsipper for et styrket personvern: For det første skal den enkelte i størst mulig grad ha anledning til å bestemme over bruk og gjenbruk av informasjon om en selv. For det andre må det alltid finnes anonyme alternativ til kortbruk, brikker o.l. i forbindelse med dagligdagse gjøremål som bruk av telefon, passering av bomringer eller betaling av varer og tjenester. Det skal være mulig å unngå å legge igjen elektroniske spor.

En sentrumsregjering vil gå inn for en styrking av Datatilsynet, både når det gjelder ressurser og en mer uavhengig stilling i forhold til Justisdepartementet. En sentrumsregjering vil også få fortløpende arbeid med å etablere et eget sertifiseringsorgan for sikre dataløsninger og stramme inn regelverket for optisk overvåking.

Personvernet kommer ofte i konflikt med andre formål. En sentrumsregjering vil legge til grunn at det skal svært tungtveiende argumenter til for at personvernet skal vike. Det må etableres ordninger som både tar hensyn til samfunnets behov for innsyn og kontroll og hensyn til enkeltmenneskets rett til personvern.

En sentrumsregjering er i mot at geninformasjon skal kunne brukes i forsikringsaker eller i arbeidsforhold.

Likestilling

En sentrumsregjering vil arbeide for reell likestilling mellom kjønnene. Målet er et samfunn der kvinner og menn har like muligheter til å delta både i arbeids- og organisasjonslivet og i familien. Skolen må ha et særlig ansvar for å fremme likestilling og legge særlig vekt på å stimulere gutter og jenter til å utdanne seg slik at de fritt kan velge innenfor hele yrkesskalaen. Det må satses målbevisst på rekruttering av kvinner til ledende stillinger både i offentlig og privat sektor. En sentrumsregjering går inn for lik lønn for arbeid av lik verdi.

KULTURPOLITIKK

Kulturpolitikken er en grunnpilar i arbeidet for bedre livskvalitet og trivsel. Kultur utvikler mennesker og bidrar til å styrke felles verdier og identitet i samfunnet. En sentrumsregjering vil bygge på den kristne og humanistiske kulturarv som et felles grunnlag for vårt samfunn. Åndsfrihet og toleranse er en forutsetning for kulturell utfoldelse og for den enkeltes skaperevne. Dette er viktig i et stadig mer flerkulturelt samfunn. En sentrumsregjering vil støtte et aktivt kulturliv og bidra til god tilgang på såvel profesjonelle kulturtilbud og egenaktivitet.

Kunst og kultur

Fysiske møteplasser er en viktig forutsetning for et aktivt lokalt kulturliv. Det statlige tilskuddet til kulturbygg utløser langt større midler lokalt og vil bli prioritert. Fylkeskommuner, kommuner, andelslag/stiftelser og foreninger bør fortsatt stå for bygging og drift av lokale og regionale kulturbygg, men statens bidrag må økes.

De nasjonale kulturinstitusjonene er viktige for å vitalisere kulturlivet. Det blir lagt fram en stortingsmelding om bygging av ny opera med sikte på byggestart i løpet av stortingsperioden. Støtten til lokale og regionale teatre, orkestre, museer og riksanlegg o.l., som staten sammen med kommuner og fylkeskommuner bidrar til å finansiere, må holdes oppe for å oppnå en best mulig geografisk og sosial spredning.

En sentrumsregjering vil legge vekt på å skape gode arbeidsforhold for utøvende kunstnere og kulturarbeidere. Kunstnerisk frihet og mangfold må sikres og kunstens egenverdi understrekes.

En sentrumsregjering legger vekt på oppfølging av de rikspolitiske retningslinjer knyttet til lov om kulturminner.

Musikklivet har rike tradisjoner i vårt land og må få gode arbeidsvilkår. Den lokale rekruttering er bl. a. avhengig av at musikk- og kulturskolene sikres.

Idretten spiller en viktig rolle for trivsel og folkehelse. Den offentlige innsatsen må i første rekke rettes inn mot masseidretten og tilbud som kan aktivisere barn og unge på deres egne premisser.

Alle må sikres tilgang på kulturopplevelser. Det må satses på mangfoldet i kulturen, både bredden og toppen, for alle grupper i samfunnet. Det vil særlig bli lagt vekt på å stimulere den frivillige kulturaktiviteten, som en motvekt til den kommersielle og passiviserende massekulturen. Det er særlig viktig å skape kvalitetsbevissthet i forhold til deler av den medieskapt kulturen.

En sentrumsregjering vil legge større vekt på utformingen av "det offentlige rom," herunder kulturlandskapet og det lokale nærmiljø.

En sentrumsregjering vil legge vekt på at de fysiske omgivelser har estetiske kvaliteter, som er vesentlige for livskvalitet. Lokale planer ivaretar de estetiske forhold i våre omgivelser, bl.a. med hensyn til stedsutvikling, arealbruk og byggeskikk m.v. Prinsippene for utsmykking av offentlige bygg må følges opp i praksis, i nært samarbeid med lokale aktører og brukere. Staten må gå foran som et godt eksempel i å tenke helhetlige, langsiktige løsninger og i å satse på estetiske kvaliteter i sin byggevirksomhet. Staten må som eiendomsbesitter også ta ansvar for de lokalmiljøer der staten er grunneier. Dette vil bl.a. bety en forpliktelse til å se boliger, kontor og næringsbygg i sammenheng i byer og tettsteder.

Frivillige organisasjoner

De frivillige organisasjonene spiller en sentral rolle i det å aktivisere folk til meningsfylt og samfunnsnyttig virksomhet. Organisasjonene er kulturbærere og verdiformidlere i samfunnet og representerer et stort mangfold med et bredt spekter av aktiviteter både for barn, ungdom og voksne. Det er nødvendig å bedre grunnlaget for frivillige organisasjoner på lokalt, regionalt og nasjonalt plan.

Det vil bli tatt initiativ til en bred gjennomgang av de økonomiske rammevilkårene for de frivillige organisasjonenes arbeide, herunder bedre skatte- og avgiftsregler. Det vil ikke være aktuelt å svekke organisasjonenes muligheter til inntekter gjennom lotterier. Siktemålet er en trygg økonomi og mest mulig uavhengighet av Staten.

En sentrumsregjering vil vektlegge kulturelle aktiviteter både ut fra egenverdi og den forebyggende virkning de har. Det bør derfor stimuleres til samarbeid på tvers av profesjonene og mellom offentlige myndigheter og frivillige krefter. Prosjekter som "Kultur gir helse" er eksempler på helseforebyggende tiltak hvor mennesket som helhet er ivaretatt.

Språk og mediepolitikk

Det norske språket er under press, bl.a. på grunn av den økende internasjonalisering i mediene. Det er nødvendig med aktiv innsats for å beholde det kulturelle ankerfestet for norsk språk. Sentrale virkemidler på dette området er opprettholdelse av innkjøpsordningen for skjønnlitteratur og barne- og ungdomslitteratur. For å sikre like bokpriser og tilgjengelighet av bøker i hele landet, ønsker en sentrumsregjering å bidra til at bransjeavtalen for bokomsetning opprettholdes. Nynorsk skriftspråk må sikres gode utviklingsmuligheter.

Den raske utviklingen innen nye medier medfører en kulturpolitisk utfordring på flere områder. Det er et mål å sikre mest mulig lik tilgang til nye former for elektronisk kommunikasjon/medier, slik at det ikke skapes nye sosiale skiller, eller forskjeller mellom kjønn og generasjoner. Skolen må spille en sentral rolle i opplæringen i bruken av ny teknologi med vekt på både kunnskap og holdninger. Bibliotekene (inkl. skolebibliotekene) har en viktig rolle som formidler, både for å sikre at alle kan få tilgang til bruken av nye medier, og for å gjøre informasjonen gjennom nye medier tilgjengelig for alle.

En sentrumsregjering vil legge fram en stortingsmelding om folkebibliotekene der særlig økt tilgjengelighet til ny teknologi vil bli tatt opp. Skolebibliotekenes rolle vil bli vurdert i denne sammenheng.

Utgangspunktet for mediepolitikken må være å sikre ytringsfriheten som en grunnleggende forutsetning for et levende demokrati. De nye elektroniske medier/kommunikasjon skaper også nye former for redaksjonelt ansvar som prinsipielt og lovmessig bør vurderes nærmere.

En sentrumsregjering vil arbeide for å styrke norskspråklig programutvikling og utvikling av norskspråklige utgivelser på CD-rom. Momsbestemmelsene vil bli vurdert i en slik sammenheng. Opphavsrettslige bestemmelser for nettbaserte publikasjoner vil også bli vurdert.

Det er viktig å motvirke den negative effekten vold i media kan ha på voldsutviklingen og annen kriminalitet i samfunnet. Både nasjonalt og internasjonalt må det derfor arbeides for å begrense videovold, og sterke voldsskildringer i film og nyheter på TV, særlig i tiden da barn ser mest fjernsyn.

Utviklingen av et digitalt sendenett i Norge er et viktig redskap for å gjøre allmenkringkasting-TV tilgjengelig for alle i hele landet. NRK bør bestå som lisensfinansiert allmenkringkaster i framtiden, og være reklamefritt med begrenset sponsorvirksomhet. For at TV og radio skal opprettholde sine roller som viktige kulturformidlere, bør det legges større vekt på lokale sendinger og produksjon. Tendenser til økt sentralisering av beslutninger og programproduksjon bør motvirkes. NRKs distriktskontorer må videreutvikles som sterke og selvstendige enheter.

Nærradio og lokal-TV er viktige faktorer i det lokale mediebildet, og bør sikres gode rammevilkår.

Kirken og religiøse samfunn

Den norske kirke må som et trossamfunn med forankring i den evangelisk-lutherske lære ha frihet til å være en bekjennende, misjonerende og diakonalt arbeidende kirke. Den bør være åpen og inkluderende for mennesker i ulike livssituasjoner. Det er en stor oppgave for kirken å formidle kristen tro og etikk på en slik måte at det kristne verdigrunnlaget fremdeles kan prege samfunnet.

Kirken bør som trossamfunn gjennom økt selvstendighet legge opp til at flere kan gjøre en innsats gjennom engasjement i kirkelige organer på ulike nivåer. Retten til dåpsopplæring må lovfestes.

En sentrumsregjering legger til grunn at vi har en folkekirke knyttet til staten. Kirken må få tilstrekkelig økonomiske og personalmessige ressurser slik at den kan realisere de oppgaver Stortinget har vedtatt gjennom den nye kirkeloven. De frikirkelige organisasjoner og samfunn skal sikres gode arbeidsvilkår. Behandlingen av saker for frikirkesamfunnene og andre tros- og livssynssamfunn overføres til Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet.

Det er en viktig offentlig oppgave å følge opp med kirkelige tjenester for nordmenn i utlandet. Gjennom Sjømannsmisjonen må Den norske kirke i utlandet få tilstrekkelig økonomi for en slik oppgave.

Samisk kultur

En sentrumsregjering vil gjennom lovgivningen og på andre måter sikre samisk språk, kultur og samfunnsliv. Undervisning i og på samisk styrker samenes identitet og kultur. Samiske barn må få morsmålsundervisning. Ved gjennomføring av læreplanen må lokale holdninger tillegges stor vekt, og det utvises nødvendig fleksibilitet fra sentrale myndigheter. Det er behov for å utdanne flere samisktalende lærere og førskolelærere og utvikling av nødvendige læremidler på samisk.

Reindriften må sikres en positiv utvikling. Det må satses mer på etablering av tilleggsnæringer. Dette er spesielt viktig for kvinnene og for å ta vare på helheten i reindriftskulturen.

Sametinget har en viktig rolle som premissleverandør og rådgivende politisk organ når det gjelder saker som angår den samiske befolkning. Sametinget må etter hvert få større avgjørelsesmyndighet i slike saker, og det opprettes en statssekretærstilling for samiske spørsmål i Kommunaldepartementet. Det fremmes

en stortingsmelding på grunnlag av Samerettsutvalgets innstilling etter at høringsfristen er utløpt.

Våre nye landsmenn - integrering og fellesskap

Innenfor rammen av norsk lov og grunnleggende menneskerettigheter skal alle innbyggere, uansett opprinnelse, ha rett til å hevde sine verdier, følge sine kulturelle tradisjoner og praktisere sin tro. Samtidig er det viktig at innvandrerne får kunnskap om det norske samfunn og våre kulturtradisjoner, slik at de får mulighet til å forstå og delta aktivt i det nye samfunn de er en del av.

En sentrumsregjering ser forskjeller mellom mennesker med ulikt etnisk opphav som en utfordring til å danne et solidarisk og demokratisk fellesskap der alle teller med og har både rettigheter og plikter.

En aktiv integreringspolitikk er nødvendig for å motvirke utviklingen av diskriminering og nye klasseskiller. Nøkkelen til gode resultater ligger ikke minst i norsk som et felles språk og at det utvikles kontakt og forståelse på tvers av folks etniske og kulturelle bakgrunn. En sentrumsregjering vil legge til grunn at alle innbyggere bør kunne norsk på et nivå som muliggjør aktiv deltakelse i fellesskapet. Det eksisterende timebaserte kurstilbudet i norsk med samfunnskunnskap for innvandrere erstattes med et nivåbasert undervisningstilbud, tilpasset den enkeltes forutsetninger og behov. Skolen og barnehagene er en nøkkelinstitusjon for integrering. Prinsippet om tilpasset opplæring innebærer at man må ta hensyn til den enkelte elevs forutsetninger. Undervisning på morsmålet vil være en tjenlig metode i den første lese- og skrive-opplæringen. Senere bør morsmålet være et tilgjengelig tilvalgsspråk. Tospråklig fagundervisning bør gis etter behov.

En vellykket integreringspolitikk er viktig for å motarbeide rasistiske holdninger. Det vil bli innført en prøveordning med aktive tiltak for å bekjempe etnisk diskriminering. Det må iverksettes særlige tiltak for å motivere og rekruttere kvinner til norskopplæring.

Det iverksettes flere tiltak som stimulerer ungdom fra språklige minoriteter til å ta videregående og høyere utdanning. Dette gjelder ikke minst rekruttering av tospråklige studenter til lærerutdanningen og ved politihøgskolen.

Det legges vekt på etterutdannings- og yrkeskvalifiseringstilbud for innvandrere. For at de raskere kan komme i jobb og bli økonomisk selvhjulpne, må kriterier og prosedyrer endres slik at de langt raskere kan få godkjenning av relevant utdanning og yrkeserfaring fra utlandet.

Det er tendenser til bosettingskonsentrasjon av innvandrergrupper, f.eks. i enkelte bydeler i Oslo. Dette skyldes først og fremst at det er i disse bydelene det finnes

rimelige boliger som er attraktive for grupper med lav inntekt. På den ene side medvirker slektsbånd og kulturelle miljøtilhørighet positivt til bosettingskonsentrasjonen, men på den andre side fører dette til mangelfull integrasjon av innvandrere i flere generasjoner. Det er derfor viktig at en både ved å bedre boligtilbudet og å lette sysselsettingssituasjonen, stimulerer til bedre integrering og sikrer tilfredsstillende levevilkår.

UTDANNING OG FORSKNING

Kunnskap er nøkkelen til neste årtusen. Utvikling og bruk av kunnskap stiller oss mennesker overfor mange vanskelige valg, men øker også våre muligheter til å løse viktige utfordringer i framtida. Kunnskap og sunne holdninger er av større verdi enn materielle goder.

En sentrumsregjering vil derfor satse mer på utdanning og kompetanse. Denne satsingen er en langsiktig investering i mennesker og livskvalitet, og bedrer vår evne til å møte utfordringer og omstillinger i det neste årtusen. En slik satsing vil også være et viktig bidrag for å bedre konkurransesituasjonen for norsk næringsliv. En sentrumsregjering vil oppgradere det tekniske utstyret til undervisning og forskning.

Satsing på utdanning og kompetanse er avgjørende for å gi livskvalitet, bevare velferden og sikre en langsiktig forsvarlig ressursforvaltning. Utdanning skal gi livsverdier, holdninger og kunnskaper til å løse utfordringene i det neste årtusen.

Grunnskolen og videregående utdanning

Retten til fullverdig utdanning skal være lik for alle, uansett sosial bakgrunn, bosted, kjønn og økonomisk evne. Gjennom skolen er det et nasjonalt ansvar å hjelpe foreldrene i oppdragelsen av barna, og gi tilbud om en tidsmessig og likeverdig opplæring. Ved å satse på den offentlige enhetsskolen skal alle elever få et godt og tilpasset opplæringstilbud.

Det er avgjørende for en god skole at respekten for fagene og den kompetanse og innsikt de gir, opprettholdes.

En desentralisert skolestruktur er et viktig kjennetegn på enhetsskolen. De økte forskjellene i skoletilbudet mellom kommuner og regioner undergraver enhetsskolen som bygger på likeverdighet i undervisningstilbudet i hele landet. En sentrumsregjering vil sikre en kommuneøkonomi som gjør det mulig å opprettholde grendeskoler og et desentralisert skole-mønster. Det vil være en særlig utfordring å sikre et likeverdig tilbud i klasser med mange fremmedspråklige. For å klare dette, er det i tillegg nødvendig med visse nasjonale standarder for skoleverket og gjennomgang av kriteriene i inntektssystemet til kommunene.

En sentrumsregjering vil legge fram forslag til ny opplæringslov der en legger vekt på å beholde nåværende formålsparagraf i grunnskolen, opprettholde bestemmelser om kretsgrenser og skolestørrelse, og ikke svekke nynorskens stilling i skoleverket. Lærebøker på nynorsk og bokmål må foreligge til samme tid og samme pris. Videre skal skolefritidsordningen være frivillig for småskoletrinnet og legges før og etter skoletid for disse elevene. En sentrumsregjering vil foreslå å senke elevtallet i klassene på ungdomstrinnet til 28 elever, gi mer tid til ledelse, og et undervisningstimetall som sikrer læreplanens timetall og en rimelig klasse- og elevressurs. På lengre sikt bør elevtallet i 2. - 10. klasse senkes til 25 elever pr. klasse.

En sentrumsregjering vil opprettholde privatskoleloven som egen lov. En sentrumsregjering vil respektere foreldrenes rett til å velge opplæring for sine barn i samsvar med kriteriene i gjeldende lov, noe som vil sikre friskolene en fri og uavhengig plass i utdanningssystemet.

Stortinget har de siste årene vedtatt flere utdanningsreformer. Det er nå viktig å sikre kvaliteten på disse reformene. Gjennomføringstempoet og mangel på vilje til dialog har skapt store frustrasjoner hos skolens ansatte og foreldrene. En sentrumsregjering vil gjenopprette dialogen og samarbeide med berørte parter for å sikre en god kvalitet på undervisningen. Det er viktig å unngå at evaluering og kontrollprosessene i skolen fører til økt byråkratisering, noe innføring av opplæringsbok på f.eks. allmennfaglig studieretning i videregående skole kan innebære. Dialogen mellom skole og foreldre er viktig. En sentrumsregjering er åpen for selvstyrte skoler etter lokale ønsker, men ingen enkeltgruppe i skolesamfunnet skal ha flertall i skolens driftsstyre. Samarbeidet mellom skole og nærmiljø sikres gjennom å legge større vekt på skolen som nærmiljøsenters, og lovfesting av lokalt utviklingsarbeid.

En sentrumsregjering vil gjennomføre en etterberegning av kommunenes utgifter til investeringer og drift av Reform 97 når reformen er gjennomført. Målet er å sikre kommunene full kompensasjon for merkostnadene med seksårsreformen, både til investering, drift, skoleskyss og skolefritidsordning. En sentrumsregjering vil øke bevilgningene til tiltak som bedrer utearealet på skolene og som sikrer alle skolebarn en tryggere skoleveg.

Videregående opplæring og Reform 94 må gjennomgås i 1998 med sikte på å styrke den tilpassede opplæringen, og spesielt legge vekt på å gjøre de teoretiske fagene i de yrkesfaglige studieretningene mer praktisk rettet. En sentrumsregjering vil i denne sammenheng vurdere flere tiltak, blant annet å videreutvikle en ordning med delkompetanse som korresponderer med oppgaver og behov i arbeidslivet. En sentrumsregjering vil stimulere elevene til å ta fagopplæring, og sette ned et hurtigarbeidende utvalg med bred representasjon for å vurdere tiltak for flere lærlingeplasser. Videre vil en sentrumsregjering gå gjennom situasjonen for voksne elever og sikre deres muligheter for videregående opplæring bedre. Det vil bli tatt

initiativ til å sikre at den 4-årige skoleretten kan tas ut når den enkelte ønsker det, og utredet hvordan det kan bli en bedre reell angrefrist.

Andre skoletilbud og IT

Stortinget har vedtatt å lovfeste musikkskoler/kulturskoler som et kommunalt tilbud. En sentrumsregjering vil utarbeide målsettinger og retningslinjer for denne virksomheten, og foreslå nye statlige tilskuddsordninger for å oppnå disse målene.

Folkehøgskolen er et verdifullt innslag i vårt skolesystem. Disse skolene gir elevene en positiv verdi- og kulturforankring. Folkehøgskolene utgjør et viktig supplement til videregående skole og arbeidsliv, og må derfor beholde konkurransepoeng og få gode arbeidsforhold.

Ansatte i skoleverket har et stort behov for oppdatering og økt kompetanse. De mange utdanningsreformene stiller lærerne overfor nye faglige og pedagogiske utfordringer. Det må i årene framover legges bedre til rette for etterutdanning og faglig kompetanseheving av lærerne både i grunnskolen og videregående skole. Etterutdanningsvirksomheten må sees i sammenheng med den nye lærerutdanningen. Det er behov for å bedre rådgivningstjenesten i skolen i forhold til elevenes valg av videre utdanning og yrke.

IT har fått bred plass i de nye læreplanene for grunnskole og videregående skole. Det er i dag store variasjoner i hvordan IT-opplæringen er i skolen. Dette henger sammen med store forskjeller i IT-utstyr og kompetanse hos lærere. En sentrumsregjering vil sikre et likeverdig tilbud innen IT-opplæringen i skolen for å hindre at forskjeller i IT-kunnskap skal skape nye skiller i folket og vil trappe opp innsatsen for å nå full PC-dekning i skolen.

Skolen må legge større vekt på entreprenørskap. Ved å satse på distriktsaktiv skole og ungdomsbedrifter må skolen formidle kunnskap om det å etablere ny virksomhet og gi holdninger om ansvar for egen arbeidsplass. En sentrumsregjering vil stimulere til elevbedrifter som arbeidsmetode i skolen.

Høyere utdanning og forskning

Stadig flere unge tar høyere utdanning. Store studentkull og økt byråkratisering av høyere utdanning, har ført til en anstrengt økonomi ved flere institusjoner, særlig ved høgskolene. Denne situasjonen gjør det vanskelig for flere høgskoler å oppfylle målsettingen om å gi forskningsbasert undervisning og opprettholde et godt nivå på praksisopplæringen. En sentrumsregjering vil bedre høgskolenes økonomi, og øke kapasiteten på studieplasser innen medisin, helse- og omsorgsutdanningene, lærer/førskolelærerutdanningen, politi og IT-yrkene. Kvaliteten på utdanningene må sikres, blant annet ved å fornye det vitenskapelige utstyret på universiteter og høgskoler.

De private høyskolene sikres gode og stabile arbeidsvilkår.

Studiefinansieringen skal bedres gjennom prioritering av behovsprøvd fullstipendiering for elever i den videre-gående skole, og ved å øke stipendandelen i studiefinansieringen til 40 prosent i løpet av valgperioden. Studielån skal fortsatt være rentefrie i studietiden. En sentrumsregjering vil arbeide for å bedre tilbakebetalingsvilkårene. Gjennom studentsamskipnadene må det bedre legges til rette for bygging av nye studentboliger og at det gis tilbud om studentbarnehager.

Forholdene må legges til rette for at flere norske ungdommer kan ta hele eller deler av sin utdanning i utlandet. Studentutveksling kan bidra til å skape større forståelse for andre kulturer og samfunn, samtidig som det tilfører vårt samfunn kunnskap og erfaringer fra andre land og regioner.

En sentrumsregjering vil legge til rette for livslang læring. Utgangspunktet må være den enkeltes ønske og behov for videreutvikling og næringslivets behov for kompetanseutvikling. I et livslangt læringsperspektiv må det være et mål for etter- og videreutdanning å minske kunnskapskløften mellom ulike yrkes- og aldersgrupper. En sentrumsregjering vil arbeide for at etter- og videreutdanning blir et tilbud til alle uansett alder, yrke, kjønn, bosted eller økonomisk evne. På bakgrunn av Buer-utvalgets innstilling vil en sentrumsregjering legge fram en stortingsmelding om etterutdanning.

Forskning og utvikling utgjør en stadig viktigere forutsetning for verdiskapningen og samfunnsutviklingen. For å sikre konkurranseevnen trenger vi forskning av et betydelig omfang og med god kvalitet. En sentrumsregjering vil øke bevilgningene til forskningsformål med sikte på å nå gjennomsnittet for OECD-landene og vurdere ulike tiltak for å øke næringslivets FoU-innsats. Det er behov for mer frie midler til forskning. Grunnforskningen representerer også viktige bidrag til anvendt forskning og utviklingsarbeid. Universitetene har en særlig forpliktelse til å drive grunnforskning. En sentrumsregjering vil fornye det tekniske utstyret til forskningsbasert undervisning og forskning.

FAMILIEPOLITIKK

Familien er samfunnets grunnleggende sosiale enhet. Forholdene i familien er av stor betydning både for enkeltmennesket og for samfunnet. I familien legges grunnlaget for den enkeltes trygghet og personlighetsutvikling. En politikk som satser på å styrke familiens situasjon, vil også bidra til å gjøre storsamfunnet bedre å leve i, og vil medvirke til å sikre den oppvoksende generasjon et trygt oppvekstmiljø. I de tilfeller hvor hjemmet ikke makter å ivareta sine omsorgsoppgaver, har samfunnet en særlig plikt til å tilrettelegge ordninger som sikrer at alle barn og unge får fullverdige omsorgstilbud og gode oppvekstvilkår.

En sentrumsregjering vil utforme en familiepolitikk som bidrar til å styrke likestillingen i samfunnet, og gir menn og kvinner reelle muligheter til å delta på lik linje både i arbeids- og organisasjonsliv og i familieliv. En framtidsrettet familiepolitikk må også ivareta de ensliges situasjon.

En forutsetning for økt valgfrihet og økt likestilling for småbarnsforeldre er:

- at barnefamiliene har økonomi til å velge omsorgsform
- at de som ønsker det kan få barnehageplass
- at det gis adgang til fleksible arbeidstidsordninger

Barnehager og kontantstøtte

En sentrumsregjering vil foreslå en familiepolitisk reform etter følgende retningslinjer:

- 1. Det legges til rette for reell valgfrihet for barnefamiliene når det gjelder omsorgsform for barna. Dette må innebære en satsing på øket barnehageutbygging parallelt med en forbedring av de økonomiske vilkår for barnefamiliene. I tillegg må det legges opp til større fleksibilitet i arbeidslivet. Det iverksettes ulike forsøksordninger med redusert arbeidstid.
- 2. Målet om full barnehagedekning innen år 2000 står fast. En sentrumsregjering går inn for å øke det statlige driftstilskuddet til barnehagene, samt vurdere ytterligere stimuleringsordninger for å få flere barnehageplasser. Barnehager representerer et godt pedagogisk omsorgstilbud og bør være fleksible i forhold til familienes behov.
- 3. Det legges til rette for en politikk som gjør at foreldrebetalingen i barnehagene ikke skal stige utover pristigningen.
- 4. Det innføres en ordning med omsorgstilskudd i barnetrygden/kontantstøtte til familier som ikke benytter seg av eller ikke har tilbud om offentlige omsorgsløsninger som drives med statlig driftstilskudd. Dette legges fram som egen sak for Stortinget. Ordningen innføres fra 1. august 1998 for barn fra 1 til 2 år (etter perioden for fødselspenge/svangerskapspermisjon) og for barn fra 2 til 3 år fra 1. januar 1999. Beløpet settes tilsvarende statstilskuddet til heldags barnehageplass. Det skjer en avkortning av støtten for dem som har deltids barnehageplass.

De budsjettmessige konsekvenser vil en sentrumsregjering komme nærmere tilbake til i henholdsvis Revidert Nasjonalbudsjett våren 1998 og statsbudsjettet for 1999.

- 5. Det foretas en evaluering av ordningen, som også vil være av betydning for innretningen og den videre opptrapping av ordningen for nye årskull. En slik evaluering må bl. a. omfatte en vurdering av fordelingsvirkninger samt virkninger for likestilling.

- 6. Arbeidet for utvidete permisjonsordninger i forbindelse med fødsel føres videre, og det legges særlig vekt på å bedre fedres mulighet til å ta ut permisjon.
- 7. Det vurderes om fradragmuligheter for stell og pass av barn også skal omfatte alle eninntektsfamilier.

Andre familiepolitiske tiltak

Mange nyetablerte sliter med høy gjeld på grunn av utdanning og bolig. Det er viktig med en god bolig- og utdanningsfinansiering. En sentrumsregjering vil gå inn for en omlegging av Husbanken for i større grad å rette låneordningene inn mot dem som etablerer seg i boligmarkedet for første gang. Husbanken må også kunne gi lånefinansiering til kjøp av brukt bolig og sørge for rimelig toppfinansiering for unge som etablerer seg.

Levekårsundersøkelsen dokumenterer at enslige forsørgere er den gruppen i Norge som har den lavest disponible inntekten pr. forbruksenhet. En sentrumsregjering vil sikre aleneforsørgerne og deres barn gode og trygge levekår, og vil forbedre stønadsordningene til aleneforsørgere i samsvar med partienes merknader under behandlingen av velferdsmeldingen.

Bare 2/3 av fedrene har i dag mulighet til å ta ut "pappapermisjon" fordi denne er knyttet til mors rettigheter. En sentrumsregjering vil fremme forslag om at alle fedre får rett til permisjon uavhengig av om mor har vært i jobb eller har vært hjemmearbeidende. Alle fedre må få selvstendige rettigheter i folketrygden, basert på egen stillingsstørrelse og inntekt.

En sentrumsregjering vil gå inn for å øke utbetalingen av fødselspenger til hjemmearbeidende, knyttet til grunnbeløpet i folketrygden.

En sentrumsregjering vil øke tilskuddet til adopsjon fra utlandet. Når støtteordningen nå er halvert, øker faren for at bare velstående kan ta på seg oppgaven som adoptivforeldre for barn fra utlandet.

Forebyggende familiepolitiske tiltak og familieverntjenesten er vesentlige bidrag i arbeidet for at familierelasjoner skal kunne bevares, og en sentrumsregjering vil bygge ut denne tjenesten videre. En sentrumsregjering vil legge opp til en økning av antallet familievernkontorer, med sikte på å redusere tiden det tar for å komme til samtale, og samtidig redusere terskelen for å be om en slik tjeneste.

En sentrumsregjering vil fortsatt satse aktivt på barnevernet, særlig på det forebyggende området.

En sentrumsregjering vil sette barnas rettigheter i fokus, bl.a. ved å fullføre arbeidet med å innarbeide FN's barnekonvensjon i norsk lovverk.

ØKONOMISK POLITIKK

Hovedmålsettinger for en sentrumsregjerings økonomiske politikk er å legge til rette for en langsiktig, forsvarlig ressursforvaltning og å sikre alle rett til arbeid. Målet er å utvikle velferdssamfunnet slik at alle i størst mulig grad gis trygghet og muligheter til utfoldelse i de ulike faser av livet. Velferdssamfunnet skal sikre verdighet i alderdommen, behandling og pleie ved sykdom og økonomisk trygget ved uførhet og arbeidsledighet. Dette forutsetter at det i økonomien gis rom for en omfattende offentlig sektor.

En sentrumsregjering vil søke å motvirke utviklingen i retning av større forskjeller i økonomiske levekår i samfunnet.

Verdiskapning og sysselsetting

I et velferdssamfunn er en sunn og sterk økonomi en nødvendig forutsetning. Den økonomiske politikken må bygge på gode og stabile rammebetingelser for næringslivet. Arbeid er en viktig faktor for den enkeltes og familienes velferd og trivsel. Som et element i en aktiv sysselsettingspolitikk for hele landet er det vesentlig at landets mange små og mellomstore bedrifter gis gode utviklingsmuligheter.

Norske produsenter må gjøres internasjonalt konkurransedyktige ved å begrense kostnadsveksten, satse på kompetanseoppbygging, øke forskningsinnsatsen og ved å bygge ut infrastruktur.

Norge har ved sin avstand til de store markedene og en spredt bosetting et konkurransemessig handikap. De fortrinn landet vårt har, bl.a. i form av høyt utdannet arbeidskraft og rik tilgang på energi, må utnyttes. I en tid da kunnskap og anvendelse av ny teknologi blir en mer og mer dominerende faktor, har Norge med sin sterke økonomi en særegen mulighet til å investere fremtidsrettet i mennesker gjennom sterkere satsing på utdanning og forskning.

En sentrumsregjering vil basere den økonomiske politikken på folkevalgt styring av de viktige rammebetingelsene for verdiskapning og fordeling som et korrektiv til markedskreftene. Det krever en politisk vilje til nødvendig kontroll med utviklingen og en nasjonal råderett over forvaltningen av våre naturressurser. Det må skje under hensyn til de rammer som internasjonale avtaler og regler setter.

Norsk økonomi står nå internasjonalt sterkt, men den er meget åpen og sårbar overfor endringer innenlands eller i vår omverden. Det har de siste årene vært en kraftig vekst i norsk økonomi som i stor grad er basert på en rekordhøy olje- og gassutvinning, kombinert med høy dollarkurs.

Det har vært en positiv økning i sysselsettingen, slik at ledigheten nå i vesentlig grad er strukturbetinget. I flere sektorer er det stor mangel på arbeidskraft. En sentrumsregjering vil satse på etterutdanning og faglig skoleing, slik at dagens gode økonomiske situasjon utnyttes til å redusere oljeavhengigheten og å sikre verdiskapning og velferdsutviklingen.

Mulighetene må ikke forskusles ved at de positive økonomiske trender utvikles til sterk privat forbruksvekst, eller ved at økonomien innenlands blir "overopphetet" av andre grunner. En sentrumsregjering tar derfor sikte på at det totale offentlige og private forbruk innenlands er på et slikt nivå at dette unngås. Den økonomiske politikken må også underordnes økologiske hensyn. På dette grunnlag er målet å skape full sysselsetting og økonomisk og sosial utjamning.

Anbefalingene fra Sysselsettingskommisjonen har vært basert på bred politisk oppslutning og ansvarlig deltakelse fra arbeidslivets parter. Det er viktig at dette føres videre som grunnlag for en sterk sysselsettingsutvikling. Samtidig må inntektsfordelingen bedres. Prioritering av de svakeste i samfunnet må også ivaretas ved et aktivt tilbud av offentlige tjenester.

Det vil bli lagt vekt på å sikre likeverdige livsvilkår og muligheter i alle deler av landet. Desentralisering og maktspredning er et viktig politisk mål som motvirker økonomisk og geografisk ubalanse. Det må stimuleres til fremtidsrettede produksjonsmåter tilpasset nasjonale og internasjonale krav til miljøvern og langsiktig ressursutnyttelse.

Den raske teknologiske utvikling kan lett føre til at veksten i hovedsak skjer i nærheten av de store kompetanse- og forskningssentrene, men ny teknologi gir samtidig større mulighet til desentralisering av arbeidsplasser. En sentrumsregjering vil utnytte dette gjennom en bevisst kompetanseoppbygging.

En sentrumsregjering vil sikre gode velferdstjenester til befolkningen og sikre utbyggingen av en moderne infrastruktur i hele landet. Det vil bli lagt vekt på å styrke det økonomiske grunnlaget for dette.

Skatte- og avgiftspolitik

En sentrumsregjeringens skatte- og avgiftspolitik bygger på følgende hovedpilarer:

- Skatt etter evne

Skatte- og avgiftslegging av ressursbruk vi ønsker mindre av, og lettelsler for det vi ønsker mer av. En tilnærming i nivået for skattlegging av arbeidsinntekt og kapitalinntekt, og forøvrig skatteregler som stimulerer aktivt eierskap i næringslivet

Prinsippet om skattlegging etter evne realiseres både gjennom skattlegging av arbeidsinntekter og av arbeidsfrie inntekter i form av avkastning på formue. Dette tilsier at skattepolitikken brukes til omfordeling.

En sentrumsregjering vil legge fram forslag om omlegging i skatte- og avgiftspolitikken, særlig med sikte på statsbudsjettet for 1999 på basis av følgende retningslinjer:

- 1) En tilnærming i skattlegging av arbeidsinntekt og kapitalinntekt.
- 2) De merinntekter dette gir vil i hovedsak bli benyttet til følgende lettelser/endringer i øvrige skatteregler:
  - Klassefradragene økes, noe som relativt sett vil gi størst lettelser for dem med mindre inntekter.
  - Innslagspunktet for toppskatten justeres om lag i takt med prisstigningen
  - Spareordningene forbedres, en økning av det maksimale både årlige og totale sparebeløp i ordningen "boligsparing for ungdom" (BSU) og gjennom andre skattestimulerte spareordninger
  - Det skattefrie inntektsbeløpet for skoleungdom og studenter heves
  - Det innføres et skattefradrag for enperson-husholdninger
  - Det foreslås økninger av fribeløp i formueskatten

En sentrumsregjering legger forøvrig følgende til grunn for sin skatte- og avgiftspolitik:

- Stortingets vedtak om boligbeskatning følges opp, bl.a. gjennom utarbeidelse av nødvendige takserings-regler
- Det foreslås reduksjoner i summen av arveavgift og dokumentavgift ved generasjonsskifte i familieeide bedrifter
- Det vurderes endringer i merverdiavgiftssystemet ved innføring av lavere momssats på matvarer og utvidelse av avgiftsgrunnlaget til enkelte tjenesteytelser, dog unntatt reiseliv og transport
- Det iverksettes et utredningsarbeid med sikte på økt beskatning av inntekter på aksjeutbytte og på omsetning av aksjer, men uten at dette får uheldige virkninger for bedriftenes tilgang på egenkapital og langsiktig eierskap
- En sentrumsregjering vil igangsette arbeid med sikte på å begrense de høye fortjenestene i meglerbransjene
- Innstillingen fra "grønn skattekommissjon" følges opp med fremleggelse av en stortingsmelding. Det foreslås omlegginger med sikte på økte avgifter på ressursbruk og forurenning, mindre avgifter på arbeidskraft og med en samlet virkning som vil være omlag provenynøytralt
- En sentrumsregjering vil intensivere arbeidet mot skatteunndragelser

Internasjonalisering og penge- og valutapolitikk

Utviklingen av store og mer enhetlige markeder i de industrialiserte land innebærer økte muligheter for norsk næringsliv. Samtidig kan internasjonale kapitalkonsentrasjoner og sterke multinasjonale selskaper være en trussel mot fordelingspolitikken og for muligheten til å gjennomføre nasjonale mål for nærings- og sysselsettingsutviklingen.

En sentrumsregjering vil legge vekt på å sikre norske interesser ved aktiv deltakelse i internasjonale fora, samtidig med at en ved å ivareta nasjonalt eierskap sikrer den økonomiske utvikling på grunnlag av den sterke og brede ressursbase vårt land rår over.

En sentrumsregjering baserer seg på en blandingsøkonomi og vil tilpasse den slik at nye og dominerende utviklingstrekk kan korrigeres av folkevalgte organ. Det forutsetter at man aktivt tar i bruk tilgjengelige styringsvirkemidler.

Det må utvikles felles internasjonale regler som sikrer hensynet til miljøet og en langsiktig ressursforvaltning, internasjonal fordeling og utvikling av sosiale og politiske rettigheter. En sentrumsregjering vil arbeide aktivt i internasjonale fora for å få innført en avgift på internasjonal valutahandel som en inntektskilde for FN.

Internasjonaliseringen av penge- og valutapolitikken samt de finansielle tjenester skaper på mange måter en ny situasjon. En sentrumsregjering vil vurdere konsekvensene for Norge av at det blir innført en felles valuta i EU-land. Hovedlinjene i den nåværende penge- og valutapolitikken vil bli videreført.

Arbeidsliv og faglige rettigheter

En sentrumsregjering vil videreføre det inntektspolitiske samarbeidet mellom staten og partene i arbeidslivet. Det inntektspolitiske samarbeidet har representert betydelige bidrag til å stabilisere den innenlandske økonomien samt bidratt til å styrke konkurransekraften i norsk næringsliv. Det må imidlertid utvises varsomhet med å la det inntektspolitiske samarbeidet få legge for sterke føringer på folkevalgte organers handlefrihet. De folkevalgte organer må ha en bred basis for sine politiske beslutninger.

Inntektsforskjellene mellom forskjellige grupper i samfunnet har økt de senere år. Det inntektspolitiske samarbeidet bør derfor i kommende periode medvirke til en bedring av inntektsforholdene også for de grupper som står svakt i forhandlinger med sine motparter eller er uten forhandlingsrett. Dette gjelder f.eks. for en del kvinneyrker.

Sykefraværet er for tiden stigende, noe som bl.a. betyr økte utgifter for såvel bedrifter som for Folketrygden. Dette gir grunn til bekymring. En sentrumsregjering vil igangsette et arbeid for å kartlegge årsakene til det økende sykefraværet. I forbindelse med gjennomgangen vurderes også den økonomiske

situasjonen for de langtidssyke. Innenfor dagens sykelønnsordning vil en sentrumsregjering drøfte med partene i arbeidslivet tiltak for å redusere sykefraværet.

En sentrumsregjering vil utrede modeller for deling av det tilgjengelige arbeidet i samfunnet på en annen måte, for eksempel gjennom ordninger for redusert arbeidstid, tidskonto og permisjonsordninger

En sentrumsregjering vil arbeide for at tredelt turnusordning for helsepersonell likestilles med helkontinuerlig skiftarbeid i industrien.

En sentrumsregjering vil sikre reell organisasjonsfrihet og er kritisk til Arbeidsrettsrådets forslag om å innskrenke uavhengige fagforeningers forhandlings- og streikerett.

Det kreves en aktiv innsats for å bedre helse- og miljøforhold på arbeidsplassene. Ansettelsesvilkår skal være ryddige, med klargjorte vilkår. Fast arbeid skal være hovedregelen og engasjement og korttidskontrakter må begrenses. En sentrumsregjering vil utarbeide en veiledning til Arbeidsmiljølovens § 58A slik at loven praktiseres i tråd med Stortingets intensjoner.

En sentrumsregjering vil arbeide for at det i en forbedret WTO-avtale også legges vekt på å styrke de faglige rettigheter.

Oppretting av investerings- og utviklingsfond

En sentrumsregjering vil foreslå at noe av oljeformuen overføres til et offentlig fond med et ansvar for å finansiere/medfinansiere offentlige innkjøp av moderne og avansert teknologisk utstyr til helsevesenet, utdannings- og forskningssektoren samt politiet. I den grad slike kjøp skjer fra utlandet, kan det åpnes muligheter for at noe mer av avkastningen fra oljeformuen kan disponeres til velferds-, trygghets-, utdannings- og forskningsformål uten at pengebruken representerer økning i innenlands etterspørsel. Overfor lokalt og regionalt eide institusjoner kan det være aktuelt å åpne for "spleiseprosjekter" etter en gitt fordelingsnøkkel.

En sentrumsregjering vil også gå inn for at inntektene fra salg av offentlige eierandeler i DnB og Kreditkassen bl.a. skal brukes til et teknologifond, miljøfond (ENØK) og forskningsfond. Avkastningen brukes til å styrke innsatsen på de respektive områdene og tiltak for å stimulere til nasjonalt eierskap.

OLJEØKONOMI OG NÆRINGSPOLITIKK

Utnytting av petroleumsressursene er viktig for norsk økonomi og sysselsetting. En sentrumsregjering vil gå inn for en mer langsiktig forvaltning av petroleumsformuen, og gjøre norsk økonomi mindre oljeavhengig. Investeringer, forskning og utvikling må i større grad dreies inn mot virksomhet i fastlands-

Norge. En sentrumsregjering vil ta initiativ for å stimulere til utvikling av et allsidig og miljøvennlig næringsliv over hele landet.

Petroleumsvirksomheten

Olje og gass er ikke-fornybare ressurser som må forvaltes i et langsiktig perspektiv. En sentrumsregjering vil arbeide for et investerings- og utvinningsnivå som ivaretar hensynet til miljøet og kommende generasjoner. Siktemålet må derfor være en jevn produksjon av olje og gass på et lavere nivå enn i dag. For å få dette til, vil en sentrumsregjering bruke lete- og konsesjonspolitikken aktivt, og foreta en tidsmessig forskyvning av 16. konsesjonsrunde. Det må ikke tildeles nye lete- eller utvinningskonsesjoner i økologisk utsatte områder. En sentrumsregjering vil gå i mot åpning for olje- og gassvirksomhet i Skagerrak.

Den høye olje- og gassaktiviteten fører gradvis til en fortrengning av annen verdiskapende virksomhet gjennom sterk lønnsvekst i oljetilknyttede næringer og styrket valutakurs. Når investeringsnivået i Nordsjøen ligger så høyt, legger investeringene i tillegg beslag på mye kapital som ellers kunne ha gått til fastlandsbasert virksomhet.

Avhengigheten av olje- og gassinntekter innebærer også at Norge står overfor svært store utfordringer når petroleumsinntektene etterhvert synker. Den raske uttappingen av ressursene, fører til at avhengigheten blir større, og at fallet i inntektsstrømmen fra petroleumsvirksomheten kommer raskere enn den ville gjort med en mer langsiktig forvaltning av ressursene. Den dominerende rolle petroleumsinntektene etterhvert har fått i norsk økonomi, fører også til at Norge er svært utsatt for oljeprisendringer og svingninger i valutakurser. Den høye aktiviteten i olje- og gassvirksomheten fører dessuten til en kraftig vekst i norske utslipp av drivhusgassen CO₂.

En sentrumsregjering vil vurdere å gjeninnføre et "køordningssystem" for utbygging av nye felt, tilsvarende det man hadde på 1980-tallet. En sentrumsregjering ønsker å opprettholde eksisterende ordninger for tildeling av blokker og vil derfor ikke ta i bruk det såkalte "auksjonsprinsippet."

Gassreservene på norsk kontinentalsokkel er store, og det er av avgjørende betydning at de blir utnyttet på den måten som gir den beste miljøeffekten. Dette gjelder både i forhold til utvinning, transport, foredlingsmetoder og bruksområder. Nye salgsavtaler for gass bør i minst mulig grad binde opp framtidige politiske beslutninger. Gassressursene må utnyttes i et langsiktig perspektiv, og Norge må gå i front med å utvikle teknologi som gjør utnyttelsen av gass mer miljøvennlig. Det må satses sterkere på bruk av gass i både industrien og transportsektoren. Samtidig må det være et mål at norsk gass ikke fortrenger bruk av mer miljøvennlige energibærere.

En sentrumsregjering vil arbeide for et lovverk som sikrer nasjonal kontroll med våre olje- og gassressurser. Det er viktig aktivt å legge til rette for norsk næringslivs muligheter til å oppnå leveranser og oppdrag for oljeindustrien. Statoil må fortsatt ha en sentral posisjon i norsk petroleumsvirksomhet og være et heleid statlig selskap. Utnyttning av satelitt-felt rundt eksisterende installasjoner må prioriteres før utbygging av nye felt.

En sentrumsregjering vil ivareta Norges interesser som stor produsent og eksportør av gass. Dette aktualiseres særlig i forbindelse med det nye gassdirektivet i EU.

Næringspolitikk og sysselsetting

Sysselsettingen i Norge er særlig knyttet til våre naturressurser. En sentrumsregjering vil derfor arbeide for en langsiktig forvaltning og økt foredling av egne råvarer og ressurser. Det må legges til rette for et lønnsomt og variert næringsliv i hele landet, med særlig oppmerksomhet rettet mot små og mellomstore bedrifter.

Overgangen fra en oljebasert økonomi til framtidens fastlandsbaserte næringsliv krever offensiv satsing fra så vel offentlige myndigheter som private aktører. En sentrumsregjering vil arbeide for å sikre nasjonal forsknings- og utviklingskapasitet innen nye teknologier. Næringslivet må stimuleres til å utvikle egen kompetanse på disse områder. Gjennom direkte støtte og utviklingskontrakter må det offentlige stimulere til nettverksbygging og økt teknologisk omstilling.

Det er forvaltningen av våre naturressurser og den verdiskaping som ansatte og eiere i næringslivet står for som i stor grad legger grunnlaget for den velferden vi i fellesskap kan nyte godt av. Den verdiskaping som finner sted innen det offentlige, er avhengig av at det finnes privat næringsvirksomhet som gir grunnlag for beskatning som gir inntekter til fellesskapet. Motsvarende er privat næringsliv avhengig av en godt fungerende offentlig sektor. Det eksisterer altså en gjensidig avhengighet mellom privat og offentlig sektor.

Små og mellomstore bedrifter står for en vesentlig og stadig økende andel av den totale sysselsettingen i Norge, og en sentrumsregjering vil legge fram en handlingsplan med vekt på følgende tiltak:

- - Stimulere til aktivt eierskap. Delingsmodellen må, også utover de endringer Stortinget har gjennomført, fortløpende vurderes i forhold til denne målsetting
- - Summen av arveavgift og dokumentavgift bør reduseres slik at generasjonsskifte ikke medfører så store kostnader for familiebedriftene som i dag
- - Trygderettigheter for aktive eiere må baseres på faktisk utbetalt lønn, ikke på beregnet personinntekt

- - Skjemaveldet og internkontrollkrav må bedre tilpasses bedriftens størrelse og ha nødvendig fleksibilitet
- - Ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift opprettholdes
- - Endringer i skatteregler skal i størst mulig grad gjøres gjeldende fra ett tidspunkt i løpet av året
- - Tiltak for å stimulere til forskning, produkt- og kompetanseutvikling i små og mellomstore bedrifter vil bli prioritert
- - Innsatsen mot konkursrytteri og svart arbeid må intensiveres
- - Arbeide for økt likestilling mellom selvstendige næringsdrivende og lønsmottagere når det gjelder sosiale rettigheter og ytelser
- - Opprette en egen samordningsenhet med myndighet til forenkling av oppgaveplikt gjennom enhetsregisteret. Eksisterende skjema og rapporteringsplikter vurderes på nytt med sikte på å avskaffe skjema med liten nytteverdi
- - Se nærmere på strukturen for utleie av arbeidskraft. Denne vurderingen skal ikke omfatte den ordinære arbeidsformidlingens rolle.

Det er en stor belastning for de mindre bedriftene at de gjennom administrative pålegg og skatteregler forskjellsbehandles i forhold til større bedrifter. En sentrumsregjering vil derfor særlig legge vekt på å gi mindre bedrifter gode rammebetingelser og utvikle nettverk som samlet sett gir en bedre ressursutnyttelse.

Reiseliv og handel

Reiselivsnæringen har de siste årene vært i god utvikling og økt sine markedsandeler innenlands og i utlandet. Dette har særlig bidratt til en tilvekst til næringslivet i mange distrikter. En sentrumsregjering vil bygge videre på det potensiale som næringen har. Det vil bli lagt vekt på at næringen er konkurransesatt og at den er sårbar for negative endringer i rammebetingelsene. Reiselivsnæringen skal fortsatt være fritatt for merverdiavgift.

En sentrumsregjering vil ivareta varehandelen som en sektor med stor sysselsetting og stor betydning for folk flest som forbrukere. Også varehandelen er utsatt for skjerpet konkurranse fra internasjonale butikkjeder. En sentrumsregjering ønsker flest mulig norske eiere i varehandelen og vil motvirke at en stadig større del av varehandelen blir kontrollert av et fåtall personer. Tilskuddsordninger for utkant/nærbutikkene må bidra til at disse kan være en del av et levende nærmiljø.

En sentrumsregjering vil legge fram forslag til regulering av vareomsetningen på helgedager. Det vil bli lagt vekt på ønsket om å bevare helgefreden, arbeidstakernes interesser og behovet for nødvendighetsvarer.

Nasjonalt og statlig eierskap

En sentrumsregjering mener at nasjonalt eierskap er viktig av flere grunner:

- - Sikrer nasjonal råderett over viktige naturressurser
- - Gir økt mulighet for at overskuddet blir brukt til å utvikle en konkurransedyktig produksjon i Norge
- - Sikrer kompetanse og ekspertise på norske hender, samtidig som dette er med på å sikre et høyt kompetansenivå i omkringliggende forskningsinstitusjoner.
- - Stimulerer norske underleverandører til å opprettholde leveranser til næringslivet i Norge
- - Innebarer mindre risiko for strategiske oppkjøp og utflagging av arbeidsplasser

Andelen av utlendingers eierskap i norske børsnoterte selskaper er svært høy i forhold til andre land. Det vil være et mål for en sentrumsregjering at norsk privat kapital kan erstatte noe av den utenlandske.

En sentrumsregjering vil utvikle nye strategier for å sikre norsk eierskap i næringslivet og det vil være nødvendig med et bredt spekter av virkemidler. Dette vil bl. a. omfatte tiltak for å styrke bedriftenes egenkapital.

Næringspolitikken må legge til rette for at norske investorer finner det interessant å investere i norsk næringsvirksomhet. Offentlige ordninger må særlig ta sikte på å skaffe til veie såkornkapital som kan stimulere til forskning, utvikling og nye etableringer. Sentrumpartiene vil peke på at statlig eierskap kan gi langsiktighet og stabilitet, men vil samtidig advare mot for sterke konsentrasjoner av så vel statlig som privat eierskap. Et omfattende statlig eierskap kan føre til rollekonflikter. Det er behov for å utvise stor varsomhet i situasjoner der det offentlige blir sittende både som eier, kontrollorgan og konsesjonsgiver. En sentrumsregjering vil vurdere tiltak som kan sikre nøytralitet og likebehandling av alle aktører i næringslivet. Det er en fordel at de fleste selskaper der staten er inne på eiersiden, også har innslag av private eiere, og at virksomhetene må drive i konkurranse med andre virksomheter på like vilkår. På denne måten balanseres den statlige eieraktiviteten av private eiere som både representerer et selvstendig og sterkt Eiermiljø og er et nyttig og kontinuerlig korrektiv til staten.

En sentrumsregjering går inn for et fortsatt sterkt offentlig eierengasjement innen forretningsområder hvor det forvaltes viktige nasjonale ressurser, som for eksempel petroleumsvirksomheten og energiforsyningen. Også innen samferdselssektoren har staten, særlig gjennom NSB og Posten, viktige oppgaver. Innen telekommunikasjonssektoren vil ikke Telenor bli gitt mulighet til å utnytte sin dominerende posisjon til å begrense konkurrerende virksomheters utviklingsmuligheter.

Sentrumpartiene vil understreke betydningen av norsk og mest mulig offentlig eierskap i kraftsektoren. Kraftselskaper og overføringslinjer representerer verdier av vesentlig betydning for samfunnet og det vil være svært uheldig med utenlandsk

oppkjøp og medfølgende eksport av kraften. En sentrumsregjering vil vurdere tiltak som sikrer offentlig eide kraftselskap og foreta en gjennomgang av organisasjons- og eierstrukturen i kommunale- og fylkeskommunale energiverk med sikte på tiltak som kan bidra til å sikre offentlig kontroll og eierskap.

En sentrumsregjering vil også vurdere behovet for et eget lovverk for samvirkeforetak (andelslag) og hvilken plass stiftelser bør ha som eierform.

En sentrumsregjering vil legge opp til at ned salg av Statens eierandeler i Den norske Bank og Kreditkassen skal skje etter følgende hovedprinsipper:

Legge til rette for et mest mulig spredt salg av aksjer og i den sammenheng vurdere ulike stimulerings tiltak. Dette vil også kunne bidra til en høg norsk eierandel.

Et spredt salg kan også representere et betydelig bidrag til inndragning av privat kjøpekraft. Det vil i denne forbindelse bli vurdert bindingstid på videresalg av aksjer.

Det er ikke aktuelt for en sentrumsregjering å gå inn for å redusere statens eierandel i de to bankene til et lavere nivå enn en blokkerende mindretallsposisjon.

En sentrumsregjering går inn for at de frigjorte midlene bl.a. skal brukes til teknologifond, miljøfond (ENØK), forskningsfond og tiltak for å stimulere til nasjonalt eierskap.

Distrikts- og regionalpolitikk

En sentrumsregjering vil ta hele landet i bruk. Derfor må arbeidsplasser, kapital og makt desentraliseres. Det er en viktig målsetting for en sentrumsregjering å sikre hovedtrekkene i bosettingsmønsteret. En stabil bosetting er en viktig forutsetning for å kunne realisere viktige samfunns mål knyttet til ressursutnyttelse, miljø, velferd og trivsel. Den enkelte kommune bør derfor, som en målsetting for den langsiktige planlegging, kunne legge til grunn at folketallet skal opprettholdes.

En politikk for utvikling av livskraftige lokalsamfunn må bygge på følgende hovedpilarer:

- - Kommunene må settes i stand til å opprettholde sysselsetting og ivareta grunnleggende velferdsoppgaver og likeverdige tjenestetilbud i hele landet.
- - Som basisnæringer for bosettingen i distriktene må primærnæringene gis økonomiske og sosiale rammevilkår som kan sikre rekruttering og utnyttelse av lokale ressurser.
- - Den økonomiske politikken og den generelle næringspolitikken må legge til rette for utnytting av naturgitte fortrinn og utvikling av arbeidsplasser i små og mellomstore bedrifter, bl.a. ved å utnytte de muligheter for desentralisering som ligger i ny teknologi.

- - Ulike distriktpolitiske virkemidler og utbygging av infrastruktur skal bidra til å redusere avstandskostnadene og gjøre næringslivet i distriktene konkurransedyktig.

For å motvirke den økende sentraliseringen og gradvis snu flyttestrømmen vil en sentrumsregjering legge opp til en politikk i tråd med en slik strategi for stabil bosetting.

En vellykket distriktpolitikk forutsetter at distriktene blir attraktive som bosted for kvinner, ikke minst unge velutdannede kvinner. Det krever at virkemiddelbruken i økt grad innrettes mot et variert arbeidsplastleilbud for kvinner, men også et mangfoldig kulturtilbud og en god familie- og barnehagepolitikk er avgjørende. Den kommunale forvaltning og den offentlige sektor for øvrig er viktig i en slik sammenheng.

En sentrumsregjering vil gå gjennom inntektssystemet med sikte på å sikre det økonomiske grunnlaget for et likeverdig kommunalt tjenestetilbud i hele landet.

En stor del av den nasjonale verdiskapningen skjer i distriktene. Forvaltningen av lokale ressurser bør i større grad få en lokal forankring. For å etablere en mer desentralisert forvaltningen av utmarksressursene vil en sentrumsregjering gå inn for at fjelloven innføres i Nordland og Troms, slik at statens umatrikulerte grunn (statsalmener), som i landet for øvrig, blir underlagt lokal forvaltning (fjellstyrer).

Den nye flyttebølgen rammer i særlig grad de nordligste delene av landet. Sentrumsregjeringen vil opprettholde tiltakssonen for Nord-Troms og Finnmark og videreutvikle samarbeidet i Barentsregionen med særlig vekt på å styrke handelsforbindelsene til Nord-Vest-Russland.

Hele landet har krav på et offentlig tjenestetilbud og til priser som ikke øker avstandsulempene. For å bidra til et mest mulig likeverdig offentlig tjenestetilbud i hele landet vil en sentrumsregjering gå igjennom Telenors, Postverkets og Statkrafts strukturplaner og prinsipper for prising av tjenestene. Som et ledd i utjevningspolitikken vil en sentrumsregjering bl.a. gå inn for at det etableres en fraktutjevningssordning som kan bidra til mer like drivstoffpriser i hele landet. Statoil må ha et særlig ansvar for at det kan opprettholdes et desentralisert nett av bensinstasjoner.

Skal Statens Nærings- og Distriktsutviklingsfond (SND) bli en viktig faktor i næringsutviklingen i distriktene må fondets virksomhet i større grad rettes inn mot de små og mellomstore bedriftene som har det største utviklingspotensialet i distriktene. SND må være villig til å ta større risiko og skjerpe sin distrikts- og kvinneprofil, bl.a. med kredittordninger som er tilpasset behovene til kvinnelige

bedriftsetablere. En sentrumsregjering vil gå inn for at egenkapitaldivisjonen desentraliseres bl.a. ved å gi større fullmakter til de lokale SND-kontorene.

Mange mennesker velger et urbant livsmønster for å kunne ta del i de kvaliteter bymiljøet kan tilby. Om lag en tredjedel av befolkningen bor i eller i nærheten av de fire største byene.

De store byene står i dag overfor store utfordringer særlig når det gjelder miljø og levekår. Et levende bymiljø vil være en motvekt mot de miljømessige og sosial problemer som i særlig grad rammer de største byene.

Byutviklingen må legge til rette for at særlig sentrum i storbyene på nytt blir et sted der det er både boliger, sosialt liv og næringsliv. Forurensningen fra biltrafikken må vies særlig oppmerksomhet. For å bedre miljøet og skape bymiljøer som er preget av at folk bor og lever der, vil en sentrumsregjering legge opp til en mer aktiv storbypolitikk bl. a. gjennom samferdsels- og boligpolitikken. Handlingsprogrammet for å rette opp de grunnleggende levekårsforskjellene i hovedstaden vil bli fulgt opp som ledd i en helhetlig regionalpolitikk.

Staten må gå foran når det gjelder å desentralisere sin virksomhet. Erfaringene med å legge statlige foretak til distriktene er gode. Offentlig virksomhet har bidratt til at det er skapt kreative miljøer og tilført kompetanse som har bidratt til en positiv utvikling i næringsfattige strøk av landet. Informasjonsteknologien har bidratt til å redusere avstandsulemper og skapt nye muligheter for desentralisering av statlig virksomhet. En sentrumsregjering vil nedsette et bredt sammensatt utvalg som skal utrede hvordan en, bl.a. ved bruk av ny teknologi, kan desentralisere statlig virksomhet.

Den distriktpolitiske effekten av innsatsen på politikkområder som f.eks. landbruk, fiske, kommuneøkonomi, samferdsel, energi og den generelle økonomiske politikken er meget omfattende. Derfor er det behov for å samordne denne "brede" distriktpolitikken, slik at beslutninger som har betydning for utviklingen i distriktene kan ses i sammenheng med de distriktpolitiske målsettingene.

En sentrumsregjering vil styrke Kommunal- og Arbeidsdepartementet som et samordnende distriktsutbyggingsdepartement. Departementet skal påse at det foretas konsekvens-utredninger av forslag som har betydning for utviklingen i distriktene. "Distrikts-utbyggingsdepartementet" skal overvåke virkningen av ulike beslutninger på bosettings- og flyttemønsteret og rapportere til Stortinget om den faktiske utviklingen i forhold til de fastlagte mål for distriktpolitikken. En sentrumsregjering vil opprette et eget budsjettkapittel på departementets budsjett med utviklingsstøtte til de kommuner som har opplevd den største nedgangen i folketallet over en 5-årsperiode.

Landbrukspolitikk

En sentrumsregjering mener norsk landbruk skal bidra til å oppfylle viktige samfunns mål som trygg matproduksjon og matforsyning, stabil bosetting i distriktene, en bærekraftig ressursforvaltning, et levende kulturlandskap og en verdiskapning som kan bidra til å opprettholde sysselsettingen på bygdene. Landbruket har dessuten et medansvar for å sikre det biologiske mangfoldet for kommende generasjoner. En sentrumsregjering vil føre en landbrukspolitikk som ivaretar disse viktige samfunnshensyn.

Inntektsutvikling og sosiale forhold vil avgjøre om en kan få en rekruttering til næringen som kan sikre et livskraftig landbruk. En sentrumsregjering legger til grunn at yrkesutøverne i landbruket skal ha en inntektsutvikling og tilbys sosiale ordninger på linje med det øvrige samfunn og at det inntektsgap som har oppstått i forhold til andre grupper de senere år blir redusert.

En sentrumsregjering mener at også Norge må ta et medansvar for den globale matvaresituasjonen. En sentrumsregjering vil føre en restriktiv jordvernpolitikk som kan holde produktive arealer i hevd og opprettholde kulturlandskapet. Rovdyrforvaltningen må være gjenstand for løpende vurdering for å finne den fornuftige balanse mellom vern av rovdyr og bruk av utmarksbeite.

En sentrumsregjering ønsker å videreføre et desentralisert småskala-jordbruk med en variert bruksstruktur som alternativ til en mer industribasert næring. Hensynet til dyrehelse og dyrevern må gå foran kravet om stadig mer effektive driftsformer og mer industrialisert produksjon. Landbrukspolitikken skal bidra til å kvalitetssikre matproduksjonen som ledd i en nasjonal strategi for ren mat.

En sentrumsregjering vil stimulere til produksjon og foredling som i større grad utnytter lokale produktvarianter og nisjer i markedet, med sikte på å oppfylle forbrukernes ønske om et bredere produktutvalg, også med hensyn til økologisk produserte matvarer. Landbrukssamvirkets mottakplikt og forsyningsansvar skal sikres.

En sentrumsregjering vil i tråd med stortingsflertallets forutsetninger øke bevilgningene til skogkultur. Større innsats når det gjelder skogkultur vil bidra økt skogverdi og avkastning og dessuten gi et viktig bidrag til binding av CO₂.

Fiskeripolitikk

En sentrumsregjering vil satse på å få flere og varierte arbeidsplasser i kyst-Norge. Norske fiskerier og fiskeindustri bare kan sikres ved en langsiktig ressursforvaltning i et nært samarbeid med andre nasjoner. Det må legges vekt på en balansert politikk der kystfisket bevarer sin rolle og det internasjonale reguleringsregimet for den havgående trålerflåten skjerpes i nødvendig grad.

En sentrumsregjering vil føre en fiskeripolitikk hvor fiskerienes konkurransefortrinn med nærhet til fiskeressursene blir ivaretatt. En variert fiskeflåte, med hovedvekt på kystflåten, er sammen med en fleksibel fiskeindustri med små og mellomstore anlegg den kombinasjon som gir størst verdiskapning og sysselsetting i fiskeriene. Det må være et mål for myndighetene å arbeide for at fiskeflåten fortsatt skal være fiskereid og at industrien på land har lokalt eierskap. En sentrumsregjering vil styrke mottaks- og foredlingssiden i fiskeindustrien. Dette kan bidra til å øke kystflåtens konkurransefortrinn med korte avstander fra fangstfelt til mottak. Havner og farleder langs hele kysten må styrkes for å kunne ivareta dette fortrinnet.

Det er nødvendig med en fornyelse av fiskeflåten for å være konkurransedyktig. Finansierings- og godkjenningsordningene må bedre tilpasses dette behov. Etter at Statens Fiskarbank er innlemmet i SND er det viktig at den fiskerifaglige kompetanse ivaretas og føres videre der. Prosjekter som er fiskeripolitisk klarert i samsvar med regionale og kapasitetsmessige målsettinger, må få tilbud om finansiering. En sentrumsregjering vil også gå inn for innføring av en kondemneringsordning for kystflåten.

Økonomisk og økologisk riktig utnyttelse av norske fiskeressurser forutsetter at bosetting og næringspolitikk har en desentralisert struktur. Kapasiteten i fiskeflåten må være tilpasset ressursuttaket. Kyststatene må fortsatt sikres suverenitet til å fastsette totalkvote for de regulerte bestandene og kvotene for de åpne havområdene. Grunnlaget for fastsetting av kvotene må fortsatt baseres på forskernes tilrådinger. En sentrumsregjering vil utrede bedre kontroll med fangstuttak, bl. a. gjennom innføring av en ordning med kontrollør ombord i fartøy i fabrikk- og havfiskeflåten. En sentrumsregjering vil også innføre en kvotekontoordning for kystflåten. En sentrumsregjering vil innføre fritt fiske for båter under 10 meter.

Det utstrakte piratfisket i Smutthullet gir grunn til bekymring. FN-avtalen om forvaltning av delte og sterkt vandrende bestander har ikke vært et tilstrekkelig godt verktøy for å få slutt på dette fisket.

En sentrumsregjering vil bl. a. på denne bakgrunn ta initiativ til et tettere samarbeid med Russland. Innenfor rammen av internasjonale avtaleverk vil en sentrumsregjering arbeide for utvidelse av de økonomiske soner til 250 nautiske mil.

Bestandssituasjonen i Nordsjøen, der flere viktige kommersielle arter er under minste anbefalte biologiske nivå, er bekymringsfull. En sentrumsregjering vil overfor EU arbeide for å få til en bærekraftig forvaltning av ressursene i Nordsjøen, samtidig som det må gjøres klart at ressursene i Barentshavet ikke er tilgjengelige for andre enn de som har kvoter der.

Havbruksnæringen har hatt en sterk vekst de siste 15 år. Veksten er et resultat av et nært samarbeid innad i næringen og mellom myndighetene og næringen. Den tiltagende sentralisering av næringen må stoppes. Næringen har mistet mye av sin distriktsprofil og det lokale eierskapet har blitt redusert. Samarbeidet i næringen må intensiveres, forskningen må innrettes mot et større samarbeid mellom tradisjonelle fiskerier og oppdrett, og det må innføres begrensninger på antall konsesjoner pr. anlegg samtidig som det blir strengere kontroll med fisketettheten i mærene.

Skipsfart

Skipsfarten har stor betydning for norsk økonomi og sysselsetting. Gjennom det samarbeid som har utviklet seg mellom rederinæringen og industri- og servicenæringer, er det utviklet bedrifter med kompetanse på et høyt internasjonalt nivå innenfor et bredt spekter av de varer og tjenester internasjonal skipsfart etterspør. Sysselsettingen i den maritime sektor har stor spredning over hele landet, både gjennom den direkte bemanning av flåten og det nett av bedrifter som har skipsfarten som del av sitt marked. Lokalisering av rederier i Norge har stor betydning for opprettholdelse og utvikling av hele den maritime sektor på et høyt internasjonalt konkurransenivå.

Opprettholdelse av en bred kompetanse på driften av skip vil også i framtiden være et viktig grunnlag for å opprettholde en konkurransedyktig norsk skipsfartsnæring. Rekruttering av norske sjøfolk til den internasjonale delen av norsk skipsfart fremstår derfor i dag som en viktig skipsfartspolitisk oppgave. En sentrumsregjering vil tilpasse refusjonsordningen slik at den bidrar til å fylle målsettingene om bred rekruttering av norske sjøfolk på norskeide skip. Det er derfor viktig å tilrettelegge for tilstrekkelig antall utdanningsplasser ved de maritime skoler og høyskoler.

En sentrumsregjering forventer at stortingsvedtaket om ny rederibeskatning gir positive effekter i form av norske arbeidsplasser både innen skipsfarten og i maritim industri langs kysten.

En sentrumsregjering vil legge vekt på arbeid for å styrke sikkerheten til sjøs. Det etableres en egen statlig finansieringsordning for leting etter savnede på sjøen.

Informasjonsteknologi

Den nye informasjonsteknologien medfører betydelige muligheter til å desentralisere arbeidsoppgaver. Det er imidlertid samtidig en fare for at ekspertise konsentreres, og at det blir en overdreven tro på at utvikling av konkurranseevne best kan skje i tunge sentrale teknologimiljøer.

En sentrumsregjering vil bruke informasjons- og kommunikasjonsteknologi til å fornye, forbedre og modernisere alle sider av den offentlige sektor

En sentrumsregjering vil samle det politiske ansvaret for den strategiske satsing på informasjons- og kommunikasjonsteknologi både innen næringsutvikling, utdanning, distriktspolitikk samt satsing på IT innen offentlig sektor. Ansvaret for samordningen av regjeringens IT-politikk vil bli lagt til Nærings- og handelsdepartementet.

Gjennom utdanning og andre virkemidler må det sikres at distriktene tilføres nok oppdatert kompetanse. Teknologi blir stadig viktigere som konkurransefaktor i forhold til geografi og andre kostnadsfaktorer. For å sikre utviklingen av et desentralisert bosettingsmønster og et variert arbeidsplassstilbud i distriktene er det nødvendig at en større del av ungdomskullene kan finne interessante jobbmuligheter utenom byene og tettstedene. Dette gjelder særlig unge kvinner som i for liten grad vender tilbake etter endt utdanning.

På alle områder i samfunnet skaper informasjonsteknologien muligheter som var utenkelige for bare få år siden. Samtidig er drivkreftene i den digitale revolusjonen så kraftige at utviklingen uten styring kan føre til et samfunn med ujevn fordeling og sterk sentralisering av makt, kompetanse og bosetting.

En sentrumsregjering vil møte denne utviklingen offensivt med en politikk der nettopp informasjonsteknologiens muligheter utnyttes for å motvirke sentraliseringen. I arbeidet for et mangfoldig næringsliv og livskraftige distrikter, vil en sentrumsregjering særlig legge vekt på følgende tiltak:

- - Gjennom det offentlige virkemiddelapparatet skal nettverksbygging og kompetanseutveksling mellom små bedrifter oppmuntres. Ved siden av kvalifisering av egne ansatte er dette trolig den mest effektive formen for kompetansebygging for små bedrifter. Det offentlige skal legge til rette for samarbeid i såkalte virtuelle bedrifter der flere små bedrifter i forskjellige deler av landet samarbeider om f.eks. innkjøp, markedsføring og produksjonsfordeling.
- - Det skal føres en målrettet politikk for å senke terskelen for at de minste bedriftene kan ta i bruk informasjonsteknologi. Småbedriftenes evne til å oppveie tap av arbeidsplasser i industri og tjenesteyting i årene framover vil for en stor del være avhengig av at de klarer å ta i bruk de nye mulighetene. Både stat, fylker og kommuner bør medvirke til at det etableres samarbeidsprosjekter mellom store og små enheter i næringslivet for å medvirke til dette. Avskrivningsreglene for teknologisk utstyr skal bedres, slik at det blir lettere å nyinvestere.
- - Regelverket for det deregulerte telemarkedet fra 1998 skal håndheves slik at basistjenester leveres over hele landet til lavest mulig pris. Linjer med høy overføringskapasitet skal regnes som basistjeneste. En sentrumsregjering vil arbeide for en lik teletakst over hele landet.
- - Det offentlige bør bidra til at IT-miljøer utvikles over hele landet gjennom kompetansesentra som tar utgangspunkt i etablerte miljøer. De offentlige

bibliotekene bør ha en sentral rolle som allment tilgjengelig tilknytningspunkt for kompetansen som formidles i informasjonsnettverkene.

- - Det offentlige skal medvirke til økt bruk av fjernarbeid og telependling, blant annet ved at det etableres telestuer til disposisjon for arbeidstakere som kan utføre noe av arbeidet fra hjemstedet.
- - Statlige arbeidsplasser som ved bruk av ny teknologi er stedsuavhengige, skal i større grad plasseres i distriktene.

En vellykket næringspolitikk for distriktene forutsetter at folk finner det attraktivt å bo der. Også her vil en sentrumsregjering utnytte de nye IT-mulighetene, både når det gjelder økt tilgjengelighet av offentlige servicetjenester gjennom informasjonsnettverk og videokonferanser, telemedisin eller kulturformidling. Norge bør delta aktivt i de omfattende samarbeidsprosjektene på europeisk nivå for regional utvikling.

Energipolitikk

Elektrisk kraft produsert ved vannkraft har siden slutten av det forrige århundre spilt en nøkkelrolle i industriell og teknologisk utvikling. Nasjonal kontroll med vannkraftressursene har vært - og vil være, avgjørende for å sikre en forvaltning av ressursene til fellesskapets beste.

Veksten i el-forbruket vil føre til økt press på ny utbygging av vannkraft, økt import fra forurensende energikilder og bygging av gasskraftverk. En sentrumsregjering har som målsetning å dempe veksten og på sikt flate ut energiforbruket gjennom en offensiv og framtidsrettet energipolitikk. I normalår skal det produseres tilstrekkelig elektrisk kraft av fornybare energikilder til å dekke innenlands forbruk.

For å nå dette målet vil en sentrumsregjering prioritere følgende tiltak:

- - Redusere bruken av elektrisk kraft til varmeformål gjennom bruk av bioenergi og varmepumper der det ligger til rette for det
- - Økt satsning på energiøkonomisering og på nye fornybare energikilder som vind-, sol- og bølgekraft
- - Utvikling av mer energieffektive produkter
- - Modernisering og opprusting av eksisterende vannkraftproduksjonsanlegg samt opprusting av linjenettet

Norsk fornybar energi må fortsatt spille en sentral rolle i utviklingen av norsk industri. Denne industrien representerer i det alt vesentlige et miljøvennlig alternativ til produksjon i konkurrentland der bl.a. miljøkrav er mindre strenge. Det er viktig å sikre industrien forutsigbarhet og langsiktighet i rammevilkårene. Det er en målsetting at norskprodusert energi fortsatt skal gi grunnlag for sysselsetting og verdiskaping i Norge.

Industrien må fortsatt sikres langsiktig tilgang på kraft på rimelige vilkår. Det må i denne sammenheng stilles krav til energiøkonomisering, økt energieffektivitet, og satsning på økt verdiskaping gjennom nye produkter og produktutvikling.

En sentrumsregjering vil foreta en gjennomgang av energiloven med sikte på en bedre samfunnsmessig kontroll med og forvaltning av vannkraftressursene.

SAMFERDSELSPOLITIKK

Gode samferdselstilbud både innen veg-, jernbane-, luftfarts- og havnesektoren er grunnleggende for både næringsliv og bosetting. Utbygging av samferdselstilbudet er et viktig distriktspolitisk virkemiddel og har dessuten stor betydning for trafikkavvikling og miljø i sentrale strøk.

De ulike deler av samferdselssektoren må ses mer i sammenheng. Det vil bli startet et arbeid med en helhetlig, nasjonal transportplan som kan erstatte dagens veg-, jernbane- og havneplaner. Gjennom en slik plan legges det til rette for en hensiktsmessig samordning mellom de forskjellige transportgrenene, som gir miljøvennlige, fleksible og rasjonelle transportløsninger.

Transportpolitikk

En sentrumsregjering vil gå inn for en samferdselspolitikk som ikke ensidig baserer seg på vekst, men også legger vekt på miljøhensyn og ønsket trafikkutvikling. Norge skal være et foregangsland når det gjelder trafiksikkerhet. En sentrumsregjering vil følge opp stortingsflertallets intensjon om en promillegrense på 0,2 i vegtrafikken, og også ta opp spørsmålet om promillebestemmelser når det gjelder trafikk til sjøs.

Det er store behov innen vegutbygging. En sentrumsregjering vil i arbeidet for videre utbygging av vegnettet i Norge særlig prioritere å bedre standarden på det sekundære riksvegnettet og fylkesvegnettet. Vegstandarden må i mange områder forbedres for å sikre bosettingen og styrke næringslivet. På en del vegstrekninger er det også viktig å sikre mot rasfare. I byene er det store miljøproblemer som må løses. Kollektivtransporten må styrkes.

En sentrumsregjering vil prioritere kollektivtransporten fremfor privatbilismen i byer og tettsteder. Kollektivtrafikktilbudet må få økt kvalitet med hensyn til reisetid, hyppigere avganger og komfort. Prisene må brukes aktivt for å fremme bruken av kollektivtrafikktilbudet. Utbygging av gang- og sykkelveger påskyndes.

En sentrumsregjering vil gå inn for en sterkere satsning på og en effektivisering av jernbanen for å få en mer miljøvennlig transport. Det er viktig å legge til rette for at jernbanen kan bli mer konkurransedyktig. Utbyggingen av jernbanenettet på de mest trafikkerte strekninger styrkes for å bedre kollektivtransporten.

En sentrumsregjering vil foreslå tiltak for utjevning av drivstoffprisene i Norge.

Det er nødvendig å ruste opp havnene. Det er også viktig å utvikle et økt samarbeid mellom havnene og få en bedre organisering av havneforvaltningen.

Post- og teletjenester

Sentrumspartiene er uenig i den sterke fokusering på bedriftsøkonomisk lønnsomhet i forhold til viktige servicefunksjoner i samfunnet som bl.a. post- og teletjenester. Dette er viktige servicefunksjoner som skal finnes og betjene folket i hele landet, selv om ikke alle tjenestene alle steder gir bedriftsøkonomisk lønnsomhet. Det må legges til rette for at alle innbyggere i Norge kan få utført grunnleggende posttjenester i egen kommune, og kommunene må få større innflytelse i forbindelse med endringer i tjenestetilbudet. En svekket postservice kan ikke aksepteres. Tilrettelegging av gode telekommunikasjoner er viktig for å sikre alle deler av landet et likeverdig tjenestetilbud. En sentrumsregjering vil på denne bakgrunn foreta en gjennomgang av endringene i post- og teletjenestene.

VELFERDSPOLITIKK

En sentrumsregjering vil bygge på at det norske velferdssamfunnet skal ha likeverdige tjenestetilbud uansett bosted og økonomiske forutsetninger. Velferdspolitikken må ha omsorg for hele mennesket som mål. Livskvalitet er derfor et viktig begrep i utformingen av velferdspolitikken.

De aller fleste har det godt materielt sett i Norge i dag. Samtidig skjer det mange selvmord, mer voldsbruk, økende kriminalitet og flere har rusmiddel-problemer. Dette er store utfordringer for velferdssamfunnet. En sentrumsregjering vil motvirke dette både med forebyggende arbeid og ved godt utbygde behandlingsopplegg.

Den enkelte har et ansvar for eget liv og egen helse. Selv om fellesskapet ikke skal bære hovedansvaret for den enkelte, er det likevel viktig at det offentlige bidrar til å sikre en forsvarlig fordeling av samfunnsgodene slik at alle kan ha mulighet til å leve et verdig liv.

En sentrumsregjering legger vekt på at livskraftige sosiale nettverk i nærmiljøet og lokalsamfunnene er viktige ressurser i velferdssamfunnet. Samarbeid og samhandling mellom det offentlige og frivillige organisasjoner, idrettslag, menigheter, velforeninger o.l. må derfor stimuleres.

Utjevning i levekår

Forskjellene i økonomiske levekår har økt på 1990-tallet. Dette berører mange ulike grupper, også en god del barn. De fleste av oss har høy levestandard og opplever en stor velstandsutvikling, men noen grupper har ikke fått sin andel av

dette. Det gjelder bl.a. en del innvandrere, minstepensjonister, enslige forsørgere, langtidsledige, uføretrygdede, yrkeshemmede og langtids sosialklienter som til dels har det svært vanskelig økonomisk. En sentrumsregjering vil ta de økte forskjeller på alvor og vil legge fram en stortingsmelding for å få belyst problemet i hele sin bredde. Det vil bli fremmet forslag om nødvendige tiltak for å motvirke utviklingen av et samfunn med økte forskjeller.

En sentrumsregjering vil øke minstepensjonen med 1000 kroner pr. måned med virkning fra 1. mai 1998 (tidspunktet trygdeoppjøret for 1998). Mer enn 80 prosent av alle minstepensjonister er kvinner som ikke har opptjent tilleggspoeng fordi de har vært hjemmearbeidende. Minstepensjonen skal være et økonomisk sikkerhetsnett for alle eldre, og den må ha en størrelse som sikrer rimelige levekår for minstepensjonistene.

En sentrumsregjering vil verne om velferdsordningene, og arbeide for bedre ordninger for de grupper som har det vanskeligst. Det er normalt ikke manglende motivasjon som er problemet for det mindretallet som faller utenfor, men det at de ikke får gode nok sjanser til å ta del og yte til fellesskapet.

Den nye positive utviklingen i sysselsettingen i Norge har de aller siste årene skapt en bedring, men en stor gruppe av langtidsledige og familiene deres har dårlige økonomiske kår. En sentrumsregjering legger vekt på at arbeidsmarkedstiltakene effektivt fanger opp dem som trenger hjelp for å utvikle kompetanse og slik få innpass på arbeidsmarkedet. Bruk av midler til tilfeldige arbeidsmarkedstiltak bør vurderes mot at kommunene gis økte muligheter til å opprette nødvendige stillinger for å gi sine innbyggere et bedre tjenestetilbud.

Det vil bli tatt initiativ for å revidere gjeldsordningslovens virkemåte, slik at den i praksis gir effektiv hjelp. Det offentlige må sammen med private på en fleksibel måte medvirke til løsninger som gjeldsofrene kan leve med.

En sentrumsregjering vil bedre situasjonen for dem som bare lever av sosial- og trygdeytelser bl.a. gjennom følgende tiltak:

- - Økt minstepensjon med kr. 1.000 pr. måned,
- - bedre støtteordninger for aleneforsørgere,
- - øke forsørgertillegget til dagpengemottakere med barn,
- - redusere minsteinntekten for å få dagpenger til 1,25G og
- - arbeide for frivillig førtidspensjon til langtidsledige over 60 år
- - utarbeide veiledende retningslinjer om sosialhjelp

De funksjonshemmedes kår

En sentrumsregjering vil arbeide for å styrke de funksjonshemmedes kår og rettigheter. Funksjonshemmede må få mulighet til deltakelse i samfunnet på linje

med andre, basert på den enkeltes forutsetninger. Brukermedvirkning og brukerstyring er viktig. Ordningen med personlige assistenter må videreutvikles og foreldre med funksjonshemmede barn må få økt støtte, blant annet gjennom bedre tilrettelegging av barnehagetilbud og avlastningstilbud.

En sentrumsregjering vil gjøre samfunnet bedre tilgjengelig for funksjonshemmede, og vil vurdere ulike tiltak for å få dette til bl. a. økning av Husbankens tilskudd til utbedring og tilpasning av boliger og bedre avskrivingsregler.

En sentrumsregjering vil følge opp reformen for mennesker med psykisk utviklingshemming. Det må foretas en grundig evaluering av om reformen er fulgt opp med nødvendige tiltak i kommunene. Det er viktig at reformen fullfinansieres også for kommuner med mange psykisk utviklingshemmede med spesielt stort pleiebehov. Det er helt nødvendig at kommunene som har slike "tunge" brukere får tilført ekstra ressurser til dekning av merkostnader og at det stimuleres til interkommunalt samarbeid om de tyngste brukerne.

En sentrumsregjering vil arbeide for at pleietrengende og deres pårørende sikres rett til omsorgskontrakt om blant annet omsorgslønn og avlastningstiltak. Det betydningsfulle omsorgsarbeidet som mange pårørende gjør for pleietrengende familiemedlemmer sparer det offentlige for store utgifter. Bare et fåtall av dem som bruker tid og krefter på å ta seg av sine egne mottar omsorgslønn. En sentrumsregjering vil gå inn for at Staten skal dekke 50 prosent av kommunenes utgifter til omsorgslønn. Dette vil gi kommunene en langt større mulighet til å tilby omsorgslønn til de med tyngende omsorgsoppgaver. Personer som har utført tyngende omsorgsarbeid i lang tid må få rett til attføringspenger når omsorgsmottakeren faller fra.

En sentrumsregjering vil foreta en gjennomgang av uføretrygdsordningen og virkningen av attføringsreformen. Det skal særlig sees på mulighetene for å gjøre det lettere å kombinere arbeid og trygd og å gå ut og inn av arbeidslivet i perioder. Lovverket må ivareta den enkeltes rettigheter på en slik måte at ingen faller utenfor ordningene fordi de betraktes som for friske til å få uføretrygd og for syke til å få arbeid.

En sentrumsregjering vil stimulere til samarbeid mellom ulike offentlige etater og med frivillige krefter for å bedre tjenestetilbudet for mennesker med sammensatte lidelser, det vil bl.a. bli foreslått forsøk med "Brukerkontorer" for å gi et bedre tilbud til denne gruppen som idag kan oppleve å bli "kasteballer" i systemet.

Alkohol og andre rusmidler

En sentrumsregjering ser med bekymring på at alkoholforbruket har økt de siste ti årene, samtidig som illegale rusmidler får innpass i nye ungdomsmiljøer. En slik utvikling øker presset på vårt helsevesen og forsterker de sosiale problemene

knyttet til alkohol og narkotika. Det er i denne sammenheng viktig med et aktivt arbeid blant alle aldersgrupper for å motvirke rusmisbruk, som er en kilde til dårlig helse, økt kriminalitet og voldsbruk.

En sentrumsregjering legger vekt på å styrke innsatsen i det holdningsskapende og forebyggende arbeid slik at rusmiddelbruken blir redusert med 25 pst. slik Stortinget har gått inn for i tråd med WHO's målsetting. Det vil bli utarbeidet en handlingsplan med tiltak for å få redusert rusmiddelbruken. I denne sammenheng vil også tiltak mot "rusbrus" bli vurdert, bl.a. en sterkere avgiftsbelegging. Det vil videre bli satset på rusfrie ungdomstiltak, holdningsskapende arbeid og "punktavholdskampanje". De rusmiddelpolitiske organisasjonene gjør et betydelig arbeid, og det er viktig å øke de statlige bevilgningene til organisasjonene. Det er nødvendig med et sterkere offentlig engasjement, bl.a. for å skape flere rusfrie tilbud for ungdom.

Restriksjoner på salget av alkohol må føres videre ut fra de nasjonale helsepolitiske mål som er satt. Det er viktig å gi narkotikamisbrukere et bedre hjelpe- og behandlingstilbud, og en sentrumsregjering vil bygge ut behandlingstilbudet med særlig vekt på små behandlingsskolektiv. Ettervernet må bygges ut, gravide rusmisbrukere må få tilbud om behandlingsplasser, og det må tilrettelegges for et verdig liv for de mest langtkomne narkomane.

En sentrumsregjering viser til at behandling med metadon gir enkelte tungt belastede rusmisbrukere et bedre liv, men dette må ikke bli et alternativ til å bygge ut behandlingsplasser og hjelpeapparatet for øvrig.

Helsepolitikk

Norge bruker mindre ressurser på helse og omsorg enn en rekke land det er naturlig å sammenligne oss med. En sentrumsregjering ser de lange sykehuskøene, mangelen på sykehjems plasser, utilstrekkelig omsorgstilbud i hjemmene og det store antall eldre som bor på flersengsrom på sykehjem, som klare signaler om at det trengs mer ressurser i helse- og omsorgssektoren.

En sentrumsregjering vil sette pasientens behov og rettigheter i sentrum når framtidens helsepolitikk fastlegges. Det vil bli lagt vekt på:

- - lett tilgjengelighet til sykehusstilbud
- - rask innlegging etter behov
- - god faglig kvalitet på behandlingen

Pasienten må så snart som mulig få stilt sin diagnose, og få den behandling han/hun har behov for. En sentrumsregjering vil legge opp til en betydelig satsing for å redusere ventetiden for pasienter i sykehuskø, ved å bevilge mer penger til behandling og ved organisatoriske forbedringer.

Selv om det idag behandles flere pasienter ved norske sykehus enn noen gang tidligere, er det generelt behov for økte bevilgninger til helse- og omsorgssektoren i årene framover. Det skyldes bl.a. stadig flere av de såkalte eldste eldre, og at det er endringer i befolkningens sykdomsbilde. De tekniske nyvinninger som gir nye behandlingstilbud for ulike lidelser har også ført til en stor økning i etterspørselen etter helsetjenester. Det er på mange områder så som pleie- og omsorgssektoren, i sykehusene og i psykiatrien, er store gap mellom behov og tilbud. For å motvirke dette er det særlig nødvendig å øke tilgangen på leger, legespesialister og annet helsepersonell, spesielt i distriktene.

En sentrumsregjering vil foreslå klare grenser for hva som er etisk, medisinsk og ressursmessig akseptabel utvikling innen bio- og genteknologien. Et restriktivt lovverk når det gjelder mennesker og bioteknologi, i forkant av utviklingen er nødvendig for å hindre en uønsket utvikling basert på sterke økonomiske interesser som f.eks. forsikringsselskap og andre deler av næringslivet kan ha. En sentrumsregjering vil forby kloning av både mennesker og dyr.

Vedtaket om en fastlegeordning vil bli fulgt opp. Det blir lagt vekt på å sørge for en tilfredsstillende legedekning i hele landet. En sentrumsregjering vil satse på lokalsykehusene som har viktige funksjoner mht. å sikre befolkningen i hele landet trygghet for medisinsk hjelp i kritiske situasjoner, samt et desentralisert fødetilbud.

En sentrumsregjering vil styrke det forebyggende helsearbeidet. En stabil og godt utbygd primærhelsetjeneste kan avverge mange sykehusinnleggelser. Helsestasjonene, derunder skolehelsetjenesten, vil bli spesielt prioritert ut fra deres viktige funksjon i forhold til bl.a. riktig kosthold og forebygging av psykiske lidelser hos unge.

En sentrumsregjering vil intensivere informasjons- og opplysningsarbeidet om skadevirkningene av tobakksbruken og øke bevilgningene til dette viktige forebyggende arbeidet.

Hovedtyngden av folks behov for helsetjenester bør bli dekket i nærmiljøet, og kommunene må få økonomisk mulighet til å ivareta det stadig større ansvar de får for forebyggende arbeid og rehabilitering.

Ved overføring av nye oppgaver til kommunene må kommunesektoren og primærhelsetjenesten tilføres tilstrekkelige ressurser i form av økonomi og personell. Finansieringen av helsetjenestene må organiseres med sikte på et godt samarbeid mellom 1. og 2. linjetjenesten. Det er viktig at pasienten skal få behandling på riktig nivå i forhold til sin lidelse.

En sentrumsregjering vil legge opp til et likeverdig sykehusstilbud i hele landet. Økt ressurstilgang og bedre organisering er viktig. Det vil kunne skje kvalitativ og kvantitativ bedring av behandlingstilbudet om sykehusene i større grad får mulighet

til å anskaffe nytt og mer moderne utstyr. Staten må ta et større økonomisk ansvar for sykehusenes medisinsk-tekniske utstyr. Dette kan både begrense mange menneskers lidelser og gi samfunnsøkonomisk gevinst bl.a. ved at folk slipper å gå sykemeldt unødvendig lenge.

En sentrumsregjering går inn for fortsatt fylkeskommunalt eierskap for de offentlige sykehusene og vil samtidig legge vekt på utvidet samarbeid, både innen de enkelte helseregionene, og på tvers av regiongrensene. Stor frihet i sykehusvalg uavhengig av fylkesgrenser er ønskelig, for å kunne utnytte landets samlede sykehuskapasitet og for å gi pasientene bedre rettigheter og raskere behandling. En sentrumsregjering vil legge fram forslag til lov om pasientrettigheter for Stortinget.

Kapasiteten ved sykehusene må økes og det må legges opp til større grad av funksjonsfordeling mellom sykehusene. Det er viktig for å ta hensyn til at det er nødvendig med et tilstrekkelig antall behandlinger dersom et sykehus skal kunne opparbeide og opprettholde kompetanse. Samtidig må det åpnes for at det kan drives forskning og fagutvikling også på sentralsykehusnivå.

En sentrumsregjering vil legge vekt på økt kapasitet og redusert ventetid for behandling i sykehusene. Det skal gjelde så vel for pasienter med somatiske lidelser som for pasienter med psykiske lidelser.

Pleie ved livets slutt vil bli gitt høyere prioritet i norsk helsevesen, bl.a. ved videre utvikling av hospice-tilbud.

En sentrumsregjering vil gå inn for en styrking av psykiatrien både i fylkene og i kommunene som en start på en planmessig oppbygging av behandlingsskapasiteten. Psykiske lidelser må nå bli tatt på alvor på linje med andre lidelser. En sentrumsregjering vil få foretatt en beregning av de kostnader kommunene får ved et utvidet ansvar for mennesker med psykiske lidelser. Det vil bli lagt fram forslag til en forpliktende handlingsplan for psykiatrien og en økonomisk forpliktende opptrappingsplan.

Ressurskrisen i helsesektoren er i sterk grad knyttet til mangel på kvalifisert personell, og at behovet vil øke med et økende antall eldre. Det må arbeides aktivt for å sikre tilstrekkelig antall helsepersonell på alle nivå og i alle deler av landet. En sentrumsregjering vil øke kapasiteten i helsepersonellutdanningen. Antall studieplasser for medisinerer, psykologer og annet helsepersonell vil bli økt. Det vil bl.a. kreve betydelige bygningsmessige utvidelser ved flere av våre universitetssykehus.

Den medisinske forskning er viktig for et godt helsevesen. En sentrumsregjering vil sikre forskningen gode rammevilkår.

Det er urovekkende at antall aborter har økt det siste året. Det er viktig at samfunnet gjennom lovgivningen og på annen måte verner livet - også det ufødte - og gir fosteret og kvinnen egnet beskyttelse. Kvinner må få rådgivning og hjelp når de er i en vanskelig situasjon. Alle må nås med informasjon og veiledning om hvilke hjelpetilbud som finnes for vanskeligstilte gravide før og etter fødselen. Sentrumspartiene vil understreke det viktige abortforebyggende arbeid som utføres av bl.a. AAN-kontorene. De er et nødvendig supplement til de offentlige rådgivningstilbudene og skal fortsatt motta økonomisk støtte fra det offentlige.

Den teknologiske utvikling fører til nye utfordringer i synet på abort og mulighet for et sorteringssamfunn. En sentrumsregjering vil følge den teknologiske utvikling nøye for å motvirke et sorteringssamfunn.

De tre partier står fritt til å arbeide videre for sitt syn på abortlovgivningen.

Eldrepolitikk

En sentrumsregjering vil satse på en bedre eldrepolitikk. Mange eldre har både god helse og god økonomi. Dette gir dem mulighet til deltakelse i samfunnslivet, til kulturelle opplevelser og til innsats for fellesskapet på ulike måter.

Eldre som har behov for bistand skal ha trygghet for at de får den hjelp de trenger når behovet er der. Tilbudet til de som er avhengig av 24-timers pleie vil bli høyt prioritert.

Det er behov for et variert tilbud i eldreomsorgen. Det må satses på både innskuddsbaserte eldreboliger, omsorgsboliger, hjemmetjenester, sykehjems plasser og tilrettelegging med omsorgslønn og avlastning for dem som selv pleier sine nærmeste. En sentrumsregjering vil stimulere til å bygge ut et variert tilbud i hjemmeomsorgen slik at eldre skal ha mulighet til å bo hjemme så lenge de ønsker det.

Sentrumspartiene viser til det brede politiske flertall som stod bak eldreforliket i Stortinget våren 1997. En sentrumsregjering vil bl.a. følge opp slik at det

- - i forbindelse med statsbudsjettet for 1998 legges inn en skjønnsrett for å kunne utjevne helt urimelige utslag ved at enkelte kommuner som nettopp er ferdig med store utbygginger innenfor eldreomsorgen, faller utenfor ordningen med forhøyede driftstilskudd.
- - iverksettes en utredning med sikte på likebehandling av betalingsordninger når det gjelder medisiner, hjelpemidler og bostøtte i omsorgsbolig og alders- og sykehjem.
- - legges fram en vurdering av ulike modeller for øremerkede tilskudd som skal sikre alle kommuner midler til drift av alders- og sykehjems plasser, herunder skal vurderes et generelt driftstilskudd beregnet i forhold til antall

eldre over 80 år, og et direkte driftstilskudd til drift av alders- og sykehjemsplasser etter modell av dagens barnehagetilskudd.

- - fremmes forslag om en harmonisering av regelverket i lov om sosiale tjenester og lov om helsetjenesten i kommunene med henblikk på et felles regelverk til de som har behov for pleie og omsorg.

En sentrumsregjering vil dekke behovet for heldøgns plasser for pleietrengende gjennom utbygging av flere sykehjemsplasser og omsorgsboliger. Det vil være en sentrumsregjeringens mål at pleietrengende må få institusjonsplass når de har behov for det og selv ønsker det. Det må i tillegg være et godt tilbud av dag- og korttidsplasser i syke- og aldershjem. Ved tildeling av fast plass i institusjoner, må de som ønsker det få enerom. Utbygging av enerom krever både økte investeringsmidler og økte ressurser til drift. Utbygging av enerom må ikke gå på bekostning av andre viktige deler av eldreomsorgen eller andre viktige kommunale tjenester. En sentrumsregjering vil vurdere å gi den enkelte rett til plass utenom egen kommune etter behov.

Det må være siktemålet at alle som har sitt hjem i en institusjon, er garantert en minstestandard i tilbudet, bl.a. med hensyn til grunnleggende behov for mat og hygiene og mulighet til å stå opp og legge seg når de ønsker det. For å sette brukerne i sentrum er det viktig å definere kontrollerbare kvalitetskrav til eldreomsorgen.

En sentrumsregjering vil følge opp Stortingets vedtak om å fjerne kommunenes mulighet til å kreve egenbetaling for hjemmesykepleie, og vil gi kommunene kompensasjon for de tapte inntektene.

Modernisering og fornying av offentlig sektor

En sentrumsregjering vil bygge på at Norge har behov for en stor offentlig sektor for å sikre likeverdige tilbud over hele landet. Både næringslivet og kommunenes innbyggere er avhengig av godt fungerende kommuner. Den tiltagende privatiseringsdebatten må møtes gjennom følgende strategi:

- - sette brukerne i sentrum og utvikle målbare kvalitetskrav på tjenestene
- - modernisere og effektivisere offentlig sektor
- - sikre at kommuner og fylkeskommuner har en økonomi som gir grunnlag for positive omstillingstiltak
- - legge til rette for at de ansatte har trygge arbeidsplasser
- - videreutvikle den tredje sektors rolle i samarbeid med kommunene

En sentrumsregjering vil arbeide for et serviceløft i offentlig tjenesteyting for å styrke tilliten til det offentlige. Etter modell fra forsøkene med serviceerklæringer i bl.a. trygdeetaten bør offentlige virksomheter som driver med publikumsrettet

tjenesteyting utarbeide enkelt og lettfattelig informasjonsmateriell som forteller brukeren hva en skal kunne forvente av en tjeneste, samt hvem som har ansvaret.

Gjennom samvirkeløsninger, stiftelser, kristne, humanitære og ideelle organisasjoner, stimuleres innbyggerne til å etablere og delta i ulike tilbud som kan supplere det offentlige tilbudet. En sentrumsregjering vil bidra til at denne type ikke-kommersielle tjenestetilbud kan gi et mer omfattende og bedre tilbud. De er viktige bidragsyttere og medspillere til det offentlige som har det overordnede ansvaret for tjenestene.

I den grad det er aktuelt å konkurransesette offentlige tjenestesektorer bør det i første rekke gjelde tekniske tjenester og baseres på langsiktighet og klart definerte kvalitetskrav til tjenestene. Forutsetningen for å utprøve slike ordninger er at det ikke rammer forutsigbarhet og kvalitet på tjenestene.

Kommuneøkonomi

En sentrumsregjering vil rette opp det misforhold det lenge har vært mellom de oppgaver kommunene er pålagt og de økonomiske betingelser som er gitt. De nye reformer som Stortinget har vedtatt vil bli fulgt opp med tilstrekkelig økonomiske bevilgninger. Samtidig er det nødvendig å bedre kvaliteten på en del tjenester. Det skjer en sterk vekst i antall barn og eldre i mange kommuner, noe som krever en volumvekst på tjenestetilbudet som det må kompenseres for gjennom inntektssystemet.

Det er alvorlig når dårlig økonomi er medvirkende til at folkevalgte opplever mangel på samsvar mellom ansvar og mulighet til å løse oppgavene. Dette er med på å undergrave det lokale sjøløstyre. En sentrumsregjering vil gi kommunene tilstrekkelige økonomiske rammer som en forutsetning for å kunne drive langsiktig planlegging, gjøre det interessant og meningsfylt å være lokalpolitiker og styrke tilliten til det lokale folkestyret.

En sentrumsregjering vil evaluere det kommunale inntektssystemet som ble vedtatt i juni 1996. Endringene kan slå sterkt negativt ut for bl.a. små utkantkommuner, etter at overgangsperioden på 5 år er passert. Også storbyene kommer uheldig ut av de omlegginger som er foretatt. En sentrumsregjering vil foreta de nødvendige endringer i inntektssystemet slik at den distriktpolitiske profilen styrkes samtidig som storbyenes behov tilgodeses.

BOLIGPOLITIKK

En sentrumsregjering har som mål å sikre den enkeltes mulighet til å eie sin egen bolig, enten alene eller sammen med andre. Det er samtidig nødvendig å ha et utleiemarked av en viss størrelse for å gi tilbud til dem som ikke ønsker å eie eller som ikke ser seg i stand til dette. Deler av dette utleiemarkedet må være regulert

ved at subsidiene forblir i boligen. Det må derfor bygges langt flere utleieboliger enn hittil og det vil utarbeidet et program for dette. Utleieboligene kan etableres i regi av kommunale boligselskaper, boligbyggelag eller stiftelser.

En sentral forutsetning for at også boligsøkende med lav betalingsevne skal ha mulighet til å disponere en god bolig, er at en del av boligmarkedet har en nøktern standard og pris. Husbanken sikrer tilførsel av denne type boliger til markedet. En sentrumsregjering vil derfor gi Husbanken mulighet til å spille en sentral rolle i boligfinansieringen.

En forutsetning for at utleieboliger skal kunne være et reelt tilbud til ungdom og andre grupper med lav betalingsevne, er at den statlige tilskuddsordningen bedres og at de totale finansieringsrammene økes vesentlig. En sentrumsregjering vil også vurdere å etablere lavinnskuddsboliger i borettslag.

En sentrumsregjering vil øke byggingen av studentboliger. En samordning av vanlige utleieboliger og studentboliger i spesielle ungdomsboligprosjekt bør prøves ut. Staten skal ta en større del av risikoen ved utlån av etableringslån.

En sentrumsregjering vil foreta en evaluering av omleggingen av Husbankens rentevilkår og subsidieprofil, og særlig se på hvordan omleggingen fungerer i forhold til ungdom. Husbanken må få anledning til å gi lån og tilskudd til brukt bolig til førstegangsetablerende og andre som kommer i en situasjon der de må etablere seg på nytt.

En sentrumsregjering ser på boligsamvirket som en aktiv medspiller i arbeidet for en sosial boligbygging.

Byfornyelsen som gjenstår må skje under betryggende sikkerhet både for beboerne, og for de midler staten setter inn. Byfornyelsen må være frivillig og bygge på ulike eierformer. Statlige tilskudd må sikre en slik politikk. De siste ofrene av tvangsbyfornyelsen må få utbetalt det de har krav på og som er vedtatt av Stortinget.

En sentrumsregjering vil foreslå forbedringer i bostøtteordningen.

KRIMINALPOLITIKK

Kriminalitet kan best forebygges ved en samfunnsutvikling som fremmer oversikt og tilhørighet, sikrer rettferdig fordeling og bidrar til gode oppvekstvilkår for barn og unge. Rusmisbruk, vold og kriminalitet er økende. Kriminalitet er ofte et resultat av miljøer som ikke gir mennesket rofeste, kontakt og positive utfordringer. Et levende lokalmiljø der barn og ungdom tidlig får en aktiv rolle, er en viktig forutsetning for å redusere kriminaliteten.

Internasjonale forbryterorganisasjoner og økende oppslutning om voldelige ekstremistiske organisasjoner utgjør også en alvorlig trussel mot samfunnet. En sentrumsregjering vil prioritere innsatsen for å bekjempe denne virksomheten. Politiet må få de nødvendige midler til dette. Politiet må også få kompetanse og midler til å bekjempe datakriminalitet og andre, nye former for kriminalitet.

Respekten for lov og rett må skjerpes. Rettsoppfatningen og den etiske bevisstheten må styrkes. Ansvar for dette ligger på den enkelte, på foreldre, skole, frivillige organisasjoner, myndigheter, kirke og andre trossamfunn. Personer i betrodde stillinger har et særlig ansvar for å gå foran med et godt eksempel og ikke utnytte sine posisjoner til egen fordel.

En sentrumsregjering vil ta initiativ for å skjerpe innsatsen mot hverdagskriminalitet. Straffeutmålingen ved gjentatte vinningsforbrytelser bør skjerpes.

Dersom man skal kunne forebygge og bekjempe kriminaliteten, må barne- og ungdomsarbeid/vern prioriteres. Det er viktig i tide å fange opp barn og ungdom som er på vei inn i kriminalitet.

En sentrumsregjering vil ikke foreslå å senke den seksuelle lavalder. Det er heller ikke aktuelt å liberalisere straffebestemmelsene om pornografi .

Det er viktig å styrke konfliktrådsordningen. Konfliktrådsbehandling tydeliggjør den enkeltes ansvar for sine handlinger, noe som er spesielt viktig for unge/førstegangs lovbrøyttere.

Tiltak for å fremme rehabilitering vil bli styrket både ved opplæringsmulighet i fengsel og ved ettervern, bl.a. gjennom frivillige organisasjoner.

Mange mennesker føler seg utrygge. En sentrumsregjering vil styrke politiets muligheter til forebyggende arbeid. Nærpolitiet må styrkes, og patruljering i gatene økes. Et synlig politi vil redusere folks utrygghet og virke forebyggende på kriminaliteten.

En sentrumsregjering vil sette fokus på vold mot eldre, barn og kvinner, og at akuttmottak for voldsofre og egne voldsmottak tilknyttet legevaktene må bygges ut og forbedres. Kvinner og eldre som trues med vold, bør få tilbud om trygghetsalarm. Besøksforbud for voldsutøvere bør også benyttes i større grad enn i dag. Hensynet til offeret må tillegges større vekt bl.a. gjennom utvidet rett til skadeserstatning. En sentrumsregjering vil arbeide for å forebygge og bekjempe seksuelle overgrep mot barn.

Rasistisk motivert vold og konflikter mellom ulike ungdomsgrupper er også en del av voldsbildet, spesielt i de store byene. Innsats for å bekjempe diskriminering, rasisme og fremmedfiendtlighet er derfor viktig i det voldsforebyggende arbeidet.

Et synlig politi med god lokalkunnskap er viktig i kampen mot kriminaliteten. En sentrumsregjering viser til at lensmannsetaten er en god nærpolitimodell, preget av god oversikt over og god kunnskap om lokalmiljøet. Omorganiseringen av politi- og lensmannsetaten skal gjennomføres i tråd med Stortingets forutsetninger om å beholde en desentralisert etat, med tjenestemenn med god lokalkunnskap. Bemanningen i politiet vil bli styrket og økt satsing på politiet gjennom tidligere budsjett vil bli videreført. Organiseringen vil bli gjennomgått med sikte på en moderne organisering av politiet. Blant annet vil dette bety at Oslo-politiet bli vurdert spesielt med sikte på desentralisert og helhetlig beslutningsansvar for å håndtere både drifts- og investeringsbudsjettet.

Det er behov for klarere grenser for virksomheten til private vaktelskaper og private etterforskere i forhold til politiets oppgaver og ansvar. En sentrumsregjering vil ikke akseptere en utvikling der private vaktelskaper overtar oppgaver som politiet naturlig bør ha. Derfor må politiet tilføres tilstrekkelig med ressurser, både i form av penger og utdannede mannskaper, til å ivareta etatens oppgaver.

Ingen straffesaker, hvor gjerningsmannen er kjent, bør henlegges. Det er viktig at politi og rettsvesen kommer med en rask reaksjon overfor den enkelte forbryter. Straffeutmålingen må stå i forhold til forbrytelsen. Kapasiteten ved fengslene må økes slik at straffedømte snarest mulig kan sone sin straff. Ettervernet må styrkes. Det er viktig å gi straffedømte god oppfølging og hjelp til å reetablere seg i samfunnet. Voldsdømte må få hjelp til å endre sin adferd. Frivillige organisasjoner bør i større grad benyttes til dette arbeidet.

Kampen mot narkotika må fortsette med full styrke. Det er viktig å være oppmerksom på og bekjempe nye syntetiske stoffer, som f.eks. ecstasy. Tollvesenet må få tildelt større ressurser som muliggjør hyppige kontroller, også på kveldstid og i helger.

Det er viktig å styrke arbeidet for hindre at internasjonal kriminalitet får fotfeste i Norge bl.a. gjennom tiltak mot illegal innvandring. Opprettholdelse av dagens grensekontroll bør være en del av dette kriminalitetsforebyggende arbeidet.

Kampen mot organisert kriminalitet vil bli skjerpet. Dette vil gjelde innsatsen for å følge og bekjempe strømmen av hvitvaskede penger, prosedyrer for infiltrasjon og provokasjon for å nå bakmennene i narko-krim, grove ran og prostitusjon. Av hensyn til vanlige borgeres privatsfære vil det ikke være aktuelt å gå inn for romavlytting.

En sentrumsregjering vil legge vekt på internasjonalt samarbeid for å bekjempe kriminalitet over landegrensene. Dette samarbeidet bør skje gjennom bilateralt samarbeid, og med Interpol som det sentrale koordinerende leddet i det internasjonale politisamarbeidet.

En sentrumsregjering vil følge opp arbeidet med omorganiseringen av de hemmelige tjenestene på bakgrunn av Stortingets behandling av Lund-kommisjonens innstilling og arbeidet i det nedsatte Danielsen-utvalget.

MILJØ- OG RESSURSPOLTIKK

Det er nødvendig med langsiktig og forsvarlig forvaltning av naturgrunnet, både lokalt, nasjonalt og globalt, og innenfor alle samfunnssektorer. I forhold til de globale miljøproblemene innebærer dette oppslutning om internasjonalt samarbeid som kan bekjempe fattigdom. Dette kan ikke gjøres med mindre de rike landene reduserer sitt forbruk av naturressurser og bidrar til jevnere fordeling av ressursene.

Lokalt engasjement i miljøpolitikken er viktig. En sentrumsregjering vil legge opp til en forpliktende lokal oppfølging av Brundtland-kommisjonen gjennom lokale oppfølgingsplaner (lokale Agenda 21). Lokalmiljøer, frivillige organisasjoner og forbrukere må trekkes positivt med i arbeidet for en bedret miljøstatus.

En sentrumsregjering vil intensivere arbeidet for å redusere forurensning til jord, vann og luft, og spesielt iverksette tiltak for å bedre luftkvaliteten i byene.

En sentrumsregjering går inn for at et miljøpolitisk føre-var-prinsipp må ligge til grunn for all miljø- og ressursforvaltning. Det miljøpolitiske perspektivet må være sektorovergripende, noe som ikke er tilfelle i Norge i dag. Dette har til dels sammenheng med en ansvarsfordeling i samfunnsplanleggingen som gjør at miljømyndighetene er for svake i forhold til andre myndigheter og interesser. Det må innarbeides ressursoversikter i offentlig forvaltning. Forbruket av ikke fornybare ressurser må synliggjøres ved at det f.eks framstilles som en reduksjon av nasjonalformuen i nasjonalregnskapet.

Naturvern og ressursbruk

Norsk natur er mangfoldig og gir grunnlag for flotte naturopplevelser. Naturen gir avkastning i form av produktive landbruks- og skogsområder, fiskerier og fornybare vannkraftressurser. En sentrumsregjering legger til grunn at vi skal høste av det naturen gir på en måte som gjør at vi etterlater oss et livsmiljø i like bra stand som vi overtok det. En sentrumsregjering vil ha som målsetting at det skal være et like stort artsmangfold i norsk natur i framtiden som det er i dag. Særlig viktige naturområder og verneverdige vassdrag må oppnå varig vernestatus. En sentrumsregjering vil gå inn for varig vern av Øvre Otta-vassdraget.

Naturopplevelser må være tilgjengelige for allmennheten. Allemannsretten har lange tradisjoner i Norge. Nærhet til naturen gjennom praktisk erfaring skaper grunnlag for den nødvendige respekt og ydmykhet for naturen som kreves for en god og fremtidsrettet naturforvaltning. En sentrumsregjering vil vurdere hvordan almenhetens adgang til kystsonens strandområder kan sikres.

En fortsatt sterk forbruksvekst er ikke forenlig med ønsket om en bærekraftig utvikling. Miljø- og fordelingsdimensjonen i forbruksveksten reiser store etiske utfordringer.

Sentrumspartiene er av den oppfatning at veksten i forbruket av knappe naturressurser i Norge og andre rike land ikke kan fortsette. En sentrumsregjering vil i denne sammenheng gå inn for:

- - at det blir innarbeidet ressuroversikter i offentlig forvaltning som synliggjør forbruket av ikke-fornybare ressurser
- - en utredning av virkemidler som stimulerer bedrifter til økt ressursproduktivitet og miljøvennlig adferd, med utgangspunkt i "fra vugge til grav"-prinsippet
- - en sterkere satsing på energisparing og forskning, utvikling og utprøving av nye fornybare alternative energikilder
- - en mer miljøvennlig samferdselspolitikk bl.a gjennom utflating av veksten i flytrafikken, tiltaksplan for reduksjon av biltrafikk i byer og tettbygde strøk, bl.a. ved bedret kollektivtilbud, økte investeringer i jernbanen og annen skinnegående transport samt bruk av vegprising for å redusere rushtrafikk. Det vil ellers arbeides for en bedre tilrettelegging for redusert transport gjennom arealplanlegging.
- - En sentrumsregjering vil legge opp til en regional styring av etablering og utvidelse av større kjøpesentra. Plan- og bygningsloven gir de nødvendige virkemidler for å styre utviklingen og eventuelt nedlegge forbud.

Klimapolitikk

Sentrumspartiene ser klimaspørsmålet som en av vår tids største utfordringer. Det er en svært viktig oppgave å begrense og på sikt redusere utslippene av drivhusgasser. En sentrumsregjering vil arbeide for tiltak som vil redusere utslippene av andre miljøskadelige stoffer, både nitrogenoksider (NOx), svoveldioksyd (SO₂) og flyktige organiske forbindelser (VOC). Også her har Norge internasjonale forpliktelser som må ivaretas.

Norge bør arbeide for at en på det forestående partsmøtet i klimaforhandlingene i Kyoto i desember vedtar en ambisiøs og juridisk forpliktende avtale med kvantitative reduksjonsmålsettinger for utslippene av klimagasser. Mye tyder på at klimaforhandlingene kan resultere i en forpliktende avtale om reduserte utslipp av klimagasser.

En sentrumsregjerings målsetting i forhold til klimaproblemet er at Norge skal bringe sine utslipp av CO₂ og andre klimagasser ned til 1989-nivå innen år 2005, med sikte på ytterligere reduksjoner for å nå anbefalingene fra FNs klimapanel.

Sentrumspartiene deler ikke oppfatningen om at bygging av gasskraftverk i Norge vil ha en positiv virkning internasjonalt fordi det vil bidra til å erstatte andre og mer forurensende energikilder. Norge har ingen garanti for at norsk gass vil erstatte bruk av f.eks kull i våre naboland. I tillegg er energiutnyttelsen i de to planlagte gasskraftverkene ikke tilfredsstillende. En sentrumsregjering ønsker ikke å bygge gasskraftverk i Norge, og mener dette vil være i strid med målet om å redusere utslippene av klimagasser og en effektiv utnyttning av våre gassressurser. En sentrumsregjering vil presentere resultatet av klimaforhandlingene i Kyoto og konsekvensene for Norge i en egen stortingsmelding. Her vil også forslag til en oppfølging av forpliktelsene fra disse forhandlingene inngå, herunder spørsmålet om gasskraftverk.

Den beste utnyttelsen av gassen er direkte bruk i husholdninger og industri. Dernest kommer gasskraftverk lokalisert slik at spillvarmen kan benyttes til oppvarming. Flere av byene i våre naboland har en infrastruktur som gjør dette mulig. Gass kan også benyttes innenfor samferdselssektoren til å erstatte mer forurensende drivstoff.

Energiøkonomisering

I global sammenheng er det norske energiforbruket pr. innbygger svært høyt, selv om noe av dette skyldes klimatiske forhold. Det har de siste årene vært en meget sterk økning i strømforbruket i de private husholdningene og i det offentlige. En sentrumsregjering mener at energiforbruket må begrenses. Dette innebærer en offensiv satsing på ENØK-tiltak og energieffektivisering.

De statlige bevilgningene til energiøkonomisering og nye fornybare energikilder har gått kraftig ned i løpet av de siste årene, og må derfor økes betydelig.

Det ligger et stort potensiale i en satsing på energisparing og ny fornybar alternativ energi:

- - ENØK-politikken er sentral i klimasammenheng, både når det gjelder utslipp av CO₂, NoX og SO₂. Satsing på energisparing og ny fornybar energi vil gi reduserte utslipp i Norge og i de land Norge eksporterer energi til. Mer effektiv bruk av fossile brensler (olje og gass) reduserer utslippene i luft, og energisparing frigjør ren energi som kan erstatte fossile brensler. En sentrumsregjering går inn for at det etableres et miljø- og energifond for forskning og anvendelse av fornybare energikilder.
- - Satsingen på energisparing og nye fornybare energikilder har et betydelig sysselsettingspotensiale og gir mulighet til å utnytte lokale ressurser. Nye beregninger viser at en ved opprustning og utvidelser i eksisterende

vannkraftsystemer, utbedringer i overføringsnettet og energisparetiltak hos sluttbruker, kan skape mange arbeidsplasser. Det er også et stort potensiale for sysselsetting ved å satse på alternative energikilder og utvikling av miljøteknologi. For bioenergi er det beregnet at en produsert TWh pr. år gir omlag 300-500 varige arbeidsplasser. Nye fornybare energikilder er dessuten en lokal energiressurs, og økt satsing på dette området vil gi varige arbeidsplasser i distriktene.

- - Norsk energiforsyning er i dag i hovedsak knyttet til vannkraft og olje. En satsing på nye fornybare energikilder ville gi Norge "flere ben å stå på" i energisammenheng. Kraftsituasjonen i 1996 illustrerte hvor sårbart Norge kan være i år med lite nedbør.
- - Beregninger viser at ENØK-potensialet i Norge er på mellom 10 og 25 TWh. Potensialet er relativt sett størst i husholdningssektoren (20 prosent) og lavest i industrien (12 prosent). Bioenergi-potensialet er anslått til mellom 12 og 30 TWh.

En sentrumsregjering vil gå inn for at det utarbeides en handlingsplan for utvikling av et framtidrettet energisystem i Norge bygget på økologiske prinsipper og en fornuftig samfunnsmessig styrt bruk av våre naturressurser til fordel for de private forbrukerne og næringslivet. Det viktigste elementet i en slik plan må være en nasjonal handlingsplan for satsing på energisparing og nye fornybare alternative energikilder. Målsettingen for planen må være å spare energi tilsvarende 10 TWh. Videre bør det skapes ny produksjonskapasitet tilsvarende 5 TWh i form av nye fornybare alternative energikilder (sol-, vind-, bølge- og bioenergi).

Grønn skatterreform

Grønn skattekommisjon viser gjennom utredningen "Grønne skatter - en politikk for bedre miljø og høy sysselsetting" hvordan en omlegging i retning av sterkere bruk av miljøavgifter, og redusert skattlegging av arbeidsinnsats, kan gi såkalte "doble gevinster". Dette innebærer at man gjennom en skatte- og avgiftsomlegging kan oppnå både redusert forurensing og økt sysselsetting. Utredningen inneholder interessante og viktige forslag for å vri skattesystemet i ønsket retning. Gjennom skatte- og avgiftspolitikken utnyttes prismekanismer for å styre ressursbruken i en mer bærekraftig retning. Målet må være å stimulere næringslivet til å utvikle ny og forbedret miljøteknologi som både gir en mer miljøvennlig industri og skaper flere arbeidsplasser. (jfr. økonomi-kapitlet)

Matpolitikk

Det knytter seg i dag større oppmerksomhet til norsk matpolitikk enn på lenge. Dette henger sammen med økt internasjonal handel med matvarer og problemer som oppstår i den forbindelse, utvikling av ny teknologi, høyere kvalitetskrav blant forbrukerne, en mer ustabil og knapp tilgang på mat i verdenssamfunnet osv. Det

knytter seg stor faglig og folkelig skepsis til nedbyggingen av grensekontroll i forhold til matvarer og import av levende dyr.

En sentrumsregjering går inn for en matpolitikk og veterinære bestemmelser som er langsiktig og i samsvar med føre-var-prinsippet (jfr. kapitlet om internasjonal politikk).

En sentrumsregjering vil videreføre Norges totalforbud mot veksthormontilsetning i kjøttproduksjon og importert kjøtt, og vil ha forbud mot tilsetning av antibiotika i dyrefor. En sentrumsregjering vil også holde fast ved Norges strenge regelverk for tilsetningsstoffer som kan inngå i matvarer. En sentrumsregjering vil følge opp det enstemmige stortingsvedtaket fra 1995 om obligatorisk merking av genmodifiserte matvarer.

Den offentlige kontrollen med næringsmidler må styrkes og det etableres nasjonale overvåkingsprogrammer for ulike typer dyresykdommer, for sjukdomsfremkallende e-coli og for antibiotikaresistens.

INTERNASJONAL POLITIKK

Hovedoppgavene for en sentrumsregjerings utenriks- og sikkerhetspolitikk, vil være

- - Å sikre vårt lands frihet og demokrati
- - Å arbeide for en mer rettferdig fordeling mellom fattige og rike i verdenssamfunnet
- - Å bidra aktivt i det internasjonale arbeidet for fred, folkestyre, menneskerettigheter og miljø

En sentrumsregjering vil legge sterk vekt på det nordiske samarbeidet, både når det gjelder praktiske samarbeidstiltak innad i Norden og ved en nordisk koordinering som kan styrke den nordiske innflytelse i ulike internasjonale fora.

En sentrumsregjering vil arbeide for å styrke De Forente Nasjoner gjennom en systemreform. FNs hovedoppgaver må presiseres klarere, organisasjonen må bli mer resultatorientert og handlekraftig, organisasjonsstrukturen rasjonaliseres med sikte på å unngå kompetansestrid, fjerne unødig byråkrati og sikre en mer effektiv ressursbruk. Forholdet til Bretton-Woods-institusjonene må avstemmes bedre.

Forsvars- og sikkerhetspolitikk

Norges sikkerhetspolitiske forankring i NATO ligger fast. Norges strategiske beliggenhet medfører et ansvar for å opprettholde forutsigbarhet. Det oppnås ved at de nasjonale styrkene har kapasitet til å forhindre noen form for utpressingspolitikk overfor Norge og i at alliert hjelp vil komme dersom landet utsettes for overgrep. Norge må ta ansvar for å føre en allianse- og basepolitikk som bidrar til et lavest

mulig spenningsnivå i våre nærområder. Innen denne ramme skal Norge fortsatt opprettholde et troverdig invasjonforsvar. En sentrumsregjering vil peke på at nye utfordringer stiller store krav til personell i Forsvaret, og Forsvarets personellpolitikk må innrettes slik at kvalifisert personell blir i organisasjonen. Deltakelse i fredsoperasjoner utenfor Norges grenser må fortsatt være en integrert del av vår forsvars- og sikkerhetspolitikk. En sentrumsregjering vil støtte NATOs fredsoperasjoner når disse skjer på bakgrunn av mandat gitt av OSSE og FN.

En sentrumsregjering legger vekt på at det norske Forsvaret får tilstrekkelig ressurser og virkemidler til å kunne håndtere ulike utfordringer, episoder og kriser også i fredstid. En viktig oppgave er suverenitetsutøvelse og ressurskontroll over Norges store havområder. Kystvakten skal fornyes, noe som også vil forbedre sikkerheten i sivil sjøfart i norske farvann.

En sentrumsregjering vil styrke den sivile delen av totalforsvaret og redusere sårbarheten i samfunnet også i sivile krisesituasjoner. Dette må skje gjennom et nært samarbeid mellom sivile og militære myndigheter. Beredsskapsarbeidet i kommunene må styrkes, og beredsskapslagring av viktige matvarer og drivstoff må holdes på et høyt nivå.

En sentrumsregjering går inn for at Heimevernet skal bestå som en desentralisert, landsdekkende og identifiserbar organisasjon i tråd med Stortingets beslutning.

NATO spiller også en nøkkelrolle i arbeidet for å utvikle et alleuropeisk sikkerhetssystem, der både Nord-Amerika og Russland deltar. En sentrumsregjering vil arbeide aktivt for å styrke det alleuropeiske samarbeidet gjennom organer som det NATO-relaterte PFP (Partnerskap For Fred), og Europarådet.

OSSE (Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa) har spilt en viktig rolle i den omforming som har skjedd av Europa etter jernteppets og Warszawa-paktens fall. Norge får gjennom formannskapet i OSSE en god mulighet til å videreutvikle samarbeidet innenfor denne alleuropeiske ramme.

En sentrumsregjering er enig i en gradvis utvidelse av NATO, og at dette skjer i kombinasjon med inngåtte avtaler med Russland. Det er viktig at det ikke oppstår nye spenninger mellom NATO og Russland, og at vestlige land bidrar til en stabil økonomisk utvikling og demokratisering i Øst-Europa. Det er NATO-landene selv og land som søker om medlemskap i alliansen som må ha det avgjørende ordet i forhold til når og hvor en utvidelse skal finne sted.

Når den kalde krigen nå er tilbakelagt, er det viktig å utnytte mulighetene til å skape varig sikkerhet på et lavere rustningsnivå. Ved siden av gjensidige avtaler om nedrustning og rustningskontroll, er det viktig med mer restriktive regler for våpeneksport til land hvor regimet bruker militær makt til å holde oppe et

udemokratisk regime, til å undertrykke minoriteter, til å støtte internasjonal terror eller true andre lands sikkerhet.

En sentrumsregjering vil legge stor vekt på å følge opp den internasjonale avtalen i kampen mot antipersonellminer.

En sentrumsregjering vil videreføre støtten til og engasjementet i fredsprosessen i Midt-Østen.

Forholdet til Den europeiske union

Gjennom folkeavstemningen i 1994 er det avklart at Norge ikke skal være medlem av Den europeiske union. Folkets nei forplikter og skal respekteres. En sentrumsregjering vil videreutvikle det europeiske samarbeidet på folkerettslig grunnlag, som et gjensidig forpliktende samarbeid mellom selvstendige nasjoner. EØS-avtalen danner hovedgrunnlaget for Norges forhold til EU og EFTA-landene og forutsetter gjensidig markedsadgang og like konkurranseregler. En sentrumsregjering vil gå inn for en nasjonal, selvstendig og aktiv vurdering av det regelverk som følger av EØS-avtalen.

Av hensyn til miljø, helse og sikkerhet finner en sentrumsregjering det viktig å opprettholde strenge krav til matkvaliteten og internasjonal handel med mat og levende dyr. En sentrumsregjering mener det er viktig å opprettholde en streng veterinærkontroll og vil undersøke mulighetene for å reforhandle deler av den inngåtte avtale med EU om disse spørsmål. En sentrumsregjering er også i mot muligheten til å ta patent på livsformer.

I slike spørsmål kan det bli aktuelt å bruke vetoretten i EØS-avtalen eller at enkelte direktiver ikke gjøres gjeldende for Norge.

En sentrumsregjering legger forøvrig til grunn at EØS-avtalen ikke er til hinder for at norske myndigheter kan opprettholde dagens regelverk når det gjelder distribusjonsmonopolet for vin og brennevin, grunnavgift på engangsemballasje for drikkevarer og den differensierte arbeidsavgiften.

Schengen-avtalen

Sentrumspartiene er mot Schengen-avtalen (bl.a. på grunn av personvern hensyn, flyktninge- og asylpolitikken, behovet for grensekontroll og Schengen-avtalens integrering i EU).

På bakgrunn av at stortingsflertallet ønsker forhandlinger med EU om en ny avtale, vil en sentrumsregjering i denne sammenheng arbeide for å ivareta norske interesser, bl.a. opprettholdelse av den nordiske passunionen, hvor også Danmarks håndtering vil være av betydning. Det gjennomføres en vurdering av de konstitusjonelle spørsmål knyttet til en Schengen-avtale.

Handels- og bistandspolitikk

En sentrumsregjering vil arbeide for å videreutvikle og forbedre WTO-avtalen, slik at den i større grad tar sosiale (herunder spørsmål om barnearbeid og faglige rettigheter), miljøpolitiske- og helse- og forbrukerhensyn. I en videreutvikling av avtalen er det også av sentral betydning å tilgodese de fattige U-landenes særlige behov. Frihandelsregimet må suppleres med tiltak som ivaretar slike hensyn for å kunne løse miljø- og fattigdomsproblemene i verden.

En sentrumsregjering vil at Norge skal føre en mer solidarisk sør-politikk. Det vil bli utarbeidet en plan for ettergivelse av U-lands-gjeld til Norge når det gjelder gjeld som fattige og kriserammede u-land ikke er i stand til å betjene. En sentrumsregjering vil, bl. a. innenfor Paris-klubben, arbeide aktivt for internasjonale avtaler om det samme.

I løpet av 1990-årene har norsk utviklingsbistand sunket fra over 1 pst. av bruttonasjonal inntekt til omlag 0,85 pst. i 1996. En sentrumsregjering vil legge en plan for at bistanden igjen skal nå 1 pst. av bruttonasjonal inntekt. Arbeidet for evaluering av og kontroll med bistanden intensiveres, med sikte på at den skal nå de fattigste befolkningsgrupper.

En sentrumsregjering vil arbeide for at det innføres en internasjonal CO2-avgift som kan finansiere globale miljøtiltak, med særlig vekt på tiltak i utviklingsland.

En sentrumsregjering vil arbeide for et forpliktende regelverk som kan verne om det biologiske mangfold, dempe uttak av ikke fornybare naturressurser og beskytte mot uforsvarlig forskning, utvikling og utsetting av genmodifiserte organismer i naturen.

En sentrumsregjering vil arbeide for et internasjonalt avtaleverk som sikrer det enkelte land kontroll over egne naturressurser og stimulerer til lokalt og nasjonalt eierskap i næringsliv.

Menneskerettigheter

Respekt for menneskeverdet tilsier at Norge aktivt må arbeide for større respekt for de grunnleggende menneskerettigheter i land der disse krenkes. Selv om demokratiseringen i tidligere kommunistiske land har medført framgang i menneskerettighetsarbeidet, opplever vi stadig grove brudd på menneskerettigheter ved diktaturer som neglisjerer demokratiske rettigheter, ved overgrep mot ytrings- og trosfrihet m.m.

Kampen for menneskerettigheter må føres gjennom politiske og diplomatiske kanaler, men også ha konsekvenser for internasjonal handel og økonomisk samarbeid.

En sentrumsregjering vil markere den økte vekt på kampen for menneskerettigheter med å omgjøre bistandsminister-posten til en statsråd for utvikling og menneskerettigheter. Dette innebærer at vedkommende statsråd skal koordinere Regjeringens arbeid for menneske-rettigheter, uten at dette skal svekke andre statsråders arbeid med slike saker.

Det er viktig at hensyn til menneskerettighetene ikke kommer i skyggen av Norges økonomiske interesser.

En sentrumsregjering vil utarbeide retningslinjer for plassering av oljefondet i utlandet som sikrer at hensyn til menneskerettigheter og miljø blir lagt til grunn for investeringsvalg.

Flyktninge- og asylpolitikk

Økende internasjonalisering, forskjeller mellom rike og fattige land og stadig raskere transportmidler er blant faktorer som bidrar til økende migrasjon. Det er viktig å skjelne klart mellom en generell innvandringspolitikk og flyktninge- og asylpolitikken.

Det er nødvendig å ha et regelverk som sikrer kontroll over innvandringen til Norge. Men praktiseringen av regelverket må være mer human og rettferdig. Behovet for å kontrollere innvandring må ikke gå på bekostning av Norges plikt til å ta sin del av ansvaret for mennesker på flukt

I følge FNs flyktningekonvensjon av 1951 skal en person som befinner seg på flukt i utlandet godkjennes som flyktning hvis vedkommende "med rette frykter for forfølgelse pga. rase, religion, nasjonalitet, medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller pga. politisk oppfatning". De fleste flyktninger befinner seg i sitt hjemlands nærområder, og det er som regel mest hensiktsmessig å hjelpe dem der. En sentrumsregjering vil derfor gå inn for en høy norsk flyktningehjelp.

Noen flyktninger kommer også til Norge for å søke beskyttelse. Svært få som søker asyl i Norge har fått innvilget dette de senere år, i 1996 fikk bare 6 av omlag 2000 asylsøkere innvilget asyl. Dette står i klar kontrast til praktiseringen i nordiske naboland. En sentrums-regjering vil legge opp til mer human praktisering av asylinstituttet. Asylretten må styrkes for dem som med rette føler seg forfulgt og ikke kan vende tilbake til sitt hjemland uten fare for liv og sikkerhet. Det gjelder bl.a. personer som er utsatt for forfølgelse på religiøst grunnlag.

En sentrumsregjering vil gå inn for at Norge øker mottaket av FNs kvoteflyktninger med om lag 500 pr. år utover dagens kvoter og internasjonalt arbeide for at flere land tar imot kvoteflyktninger.

En sentrumsregjering vil også gjennomgå praksisen når det gjelder innvilgelse av opphold på humanitært grunnlag og familiegjenforening, der det har vært eksempler på en for streng praktisering. Den klagenemnd for flyktninge- og asylsaker som Stortinget har vedtatt vil bli opprettet så snart som mulig.

UTTALELSER

Saksnummer	Utvalg/komite	Dato
	Fylkestinget	20.02.2017

8. Uttalelse fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne, Venstre og Kristelig Folkeparti - Forvaltningen av statens grunn i Nordland må gjennomgås

Regjeringen har bedt Statsskog starte salg av fellesskapets eiendom, samtidig som de ønsker å avvikle konsesjonsloven og priskontrollen. Dette er ei uklok beslutning, og fylkestinget krever at utsalget stoppes til man har avklart fremtidig forvaltning i Nordland. Vedtaket kan ikke begrunnes i at staten eier for mye skog. Mens staten bare eier 14 prosent av skogen her i landet, eier den eksempelvis 27 prosent i Sverige, 30 prosent i Finland, 31 prosent i USA, 52 prosent i Tyskland og 92 prosent i Canada.

Fjelloven har gjennom mer enn 40 år sikret allmenheten tilgang til skog og vann på statens grunn i alle fylker i Sør-Norge. I Nord-Norge legger Finnmarksloven rammene for forvaltningen av statens grunn i Finnmark, mens forvaltningen i Nordland og Troms ikke er endelig avklart. Samerettsutvalgets innstilling er nå ti år gammel, men saken ligger fortsatt uavklart i departementet.

Fjelloven skal nå gjennomgås, og regjeringen har besluttet at Nordland og Troms ikke skal omfattes av gjennomgangen. Utvalget skal avgrense sitt lovforslag til regulering av det som er statsallmenninger i dag og som er underlagt fjelloven og statsallmenningsloven. Det inngår ikke i utvalgets mandat å vurdere utvidelser av lovenes geografiske dekningsområde. Regjeringen har konkludert med at eventuell ny lovgivning for forvaltning av grunneierrettigheter i hele det tradisjonelle samiske området og bruksrettigheter i Nordland og Troms ikke skal inngå som en del av utvalgets arbeid, men bli vurdert i forbindelse med oppfølgingen av Samerettsutvalgets utredning.

Dette er ei beslutning som ikke er bra for Nordland. Det er behov for å utrede nærmere hvordan en best kan utvikle lokal forvaltning, og øke verdiskapingen og ringvirkningene lokalt av fellesskapets eiendommer også i Nordland. Det er også behov for framdrift i en sak som har ligget på vent i lang tid. Tiden er inne til å få avklart hvordan statens grunn i Nordland skal forvaltes i fremtiden. Uansett valg av forvaltningsmodell er det viktig at allmenningsretten står like sterkt som i dag.

Fylkestinget ber derfor fylkesrådet ta initiativ til å fremskaffe et godt beslutningsgrunnlag, gjennom ei utredning som kan gi viktige innspill til nasjonale myndigheter. Ei slik utredning

bør gjennomføres med god involvering av berørte kommuner og organisasjoner i Nordland.

Bjørnar Skjæran
Ap

Siv Mossleth
Sp

Marius Meisfjord Jøsevold
SV

Ingeborg Steinholt
Rødt

Bent Bakkan
MDG

May Valle
V

Arve Knutsen
KrF
Vedtak

- 2690 • Fortsette arbeidet med å rydde opp i giftige sedimenter i fjorder, elver, havner og
- 2691 innsjøer og forhindre avrenning av mikroplast til vassdrag.
- 2692 • Ta vare på bymarker og grønne lunger i byer og tettsteder.
- 2693 • Ta vare på verdifulle kulturlandskaper.
- 2694 • Videreføre satsingen på frivillig skogvern i Norge.
- 2695 • Innføre lokal forvaltning i Nordland og Troms slik som i resten av Norge sør for disse
- 2696 fylkene.
- 2697 • Sikre levedyktige bestander av de store rovviltartene bjørn, ulv, gaupe, jerv og
- 2698 kongeørn i samarbeid med alle våre naboland, innenfor rammene av
- 2699 Bernkonvensjonen, naturmangfoldsloven og rovviltforlikene på Stortinget.
- 2700 • Følge opp ulveforliket på Stortinget, med mål om å redusere belastningen med ulv og
- 2701 dempe konfliktnivået.
- 2702 • At all forvaltning av rovdyr skal bygge på vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap.
- 2703 Videre skal det legges vekt på regional forvaltning, respekt for eiendomsretten, og
- 2704 enkeltmenneskers og lokalsamfunns livskvalitet.
- 2705 • Basere rovdyrforvaltningen på lokal utøvelse av myndighet innenfor nasjonale
- 2706 retningslinjer og bestandsmål.
- 2707 • Ivareta Norges del av ansvaret for den nordatlantiske villaksstammen.
- 2708 • Hindre spredning av arter som ikke hører hjemme i norsk natur.
- 2709 • Forbedre skjøtselen av verneområder og nasjonalparker, blant annet gjennom
- 2710 grunneierstyrt forvaltning og lokal medvirkning.
- 2711 • Øke antall marine verneområder etter grundige lokale prosesser.
- 2712 • Ta initiativ til en ny, internasjonal satsing for å forbedre miljøtilstanden i verdens
- 2713 havområder. Det inkluderer blant annet økt innsats mot marin forsøpling.

2714 **Dyrevern og dyrevelferd**

2715 *Høyre vil at Norge skal ligge i fremste rekke når det gjelder dyrevelferd.*

2716 Høyre mener at dyr har en egenverdi, og at håndteringen av dyr skal skje med omsorg og
2717 respekt for dyrenes egenart. Myndighetene skal forebygge, avdekke og følge opp grove
2718 overgrep mot dyrs velferd. Høyre mener at personer som har ansvar for dyr, skal ha
2719 kunnskap om dyrenes adferdsbehov og behov for ernæring, sosialisering og fysisk miljø. Dyr
2720 skal holdes i miljø som gir god livskvalitet, og funksjonsfriske dyr skal være en forutsetning
2721 for alle typer avl. Høyre tar utfordringene knyttet til klima, folkehelse og dyrevelferd på
2722 alvor. En bærekraftig landbrukspolitikk skal harmonere med helse-, miljø-, og
2723 dyrevelferdspolitiske mål. Høyre ønsker derfor å legge til rette for at det skal bli enklere å ta
2724 grønne, sunne og dyreetiske valg som forbruker.

2725 **Høyre vil:**

- 2726 • Fortsette pilotprosjektet med dyrepoliti i Norge, og utvide prosjektet ytterligere.
- 2727 • Ha høye minstekrav til dyrevelferd for alle husdyrslag.
- 2728 • At forbrukerne skal få mer informasjon om produksjonsmetodene for kjøtt og
- 2729 sammen med næringen finne gode løsninger slik at forbrukerne kan gjøre opplyste
- 2730 valg.
- 2731 • Utrede pålegg om ID-merking av hunder og katter.
- 2732 • Tillate en pelsdyrnæring i Norge basert på strenge dyrevelferdsmessige kriterier.

SAKSPROTOKOLL

Utvalg: Fylkestinget
Møtedato: 14.03.2017
Utvalgssak: 3/17

Resultat:

Arkivsak: 17/4148-2
Tittel: **UTTALELSER**

Behandling:

Fylkesordfører viste til rammene rundt uttalelser ved å vise til reglement for fylkestinget § 19 d.

Fylkesordfører tok opp følgende uttalelse fremmet av SV, SP, H, FrP, KRF, AP, MDG og V:

Flere og gode lærere med desentralisert lærerutdanning

En rapport fra Statistisk Sentralbyrå (SSB) i 2015 estimerte at Norge i 2020 vil mangle 3 430 grunnskolelærere. Rapporten sier ikke hvor denne lærermangelen vil komme. Mangelen er allerede sterkt merkbar i distriktskommuner og regioner uten tilbud om lærerutdanning. Uten målrettede tiltak vil den øke.

Universitetene og høyskolene strever med å rekruttere lærerstudenter. Studieplasser står tomme på universitetscampusene i Tromsø og Bodø. Om alle studieplassene i Nord-Norge var fylt med lærerkandidater, vil man likevel ikke klare å dekke landsdelens behov for lærere. Dette er urovekkende.

Den skolepolitiske debatten i Norge styres ofte av sentrumsområdenes behov. Krav om flere lærere i klassen og spesiell fagkompetanse hos enkeltlærere kan lettere imøtekommes der lærerutdanningene foregår, der studentene begynner sitt voksenliv og får sin første yrkespraksis. I drakampen om de nyutdanna lærerne ligger det dermed an til at skoler i distriktene blir tapere.

Det er godt dokumentert at personer som ellers ikke kan flytte til f.eks. Tromsø, Bodø eller Oslo for å studere på heltid, kan gjennomføre ei desentralisert utdanning med glans. Det er gledelig at UiT Norges arktiske universitet nå tilbyr desentralisert lærerutdanning i Alta, Hammerfest, Kirkenes og i Nord-Troms. Nord universitet har liknende tilbud i Nesna og Mo i Rana. Men store deler av landsdelen og det øvrige Norge får ikke trekke nytte av slik tilrettelagt lærerutdanning.

Troms Fylkesting ber UIT ta sitt ansvar og utvide tilbudet om lærerutdanning og etterutdanning til regioner som i dag har ønsket seg et desentralisert tilbud og som ikke har det.

Besøksadresse

Strandveien 13

Postadresse

Postboks 6600, 9296 TROMSØ

Telefon

77 78 80 00

Epost mottak

postmottak@tromsfylke.no

Bankgiro

4700 04 00064

Internettadresse

www.tromsfylke.no

Org.nr.

864870732

Debatt startet kl. 1443 til kl. 1518.

Votering behandling (37 representanter til stede):
Enstemmig vedtatt at uttalelsen skal behandles.

Votering:
Uttalelsen falt med 14 stemmer for og 23 stemmer mot.

Fylkesordfører tok opp følgende uttalelse fremmet av AP, SP, KRF og MDG

Ny forvaltningsordning for utmark i Nordland og Troms

Det vises til utredningen, *Den nye sameretten*, som ble overlevert justisminister Knut Storberget i 2007. Utredningen bygger i stor grad på Fjellevens bestemmelser når det gjelder forvaltningen av de fornybare ressursene.

Fjellevens har gjennom mer enn 40 år sikret allmennheten tilgang til skog og vann på statens grunn i alle fylker i Sør-Norge.

I Nord-Norge legger FINNMARKSLOVEN rammene for forvaltningen av statens grunn i Finnmark. Nordland og Troms er i en særstilling. Lokalbefolkningen er utelukket fra å være med på forvaltningen av utmarka i sine tradisjonelle bruksområder fra gammel tid.

Her har vi Statskog som eier og forvalter av utmarka. Lokalbefolkningen må betale dyrt for å bruke utmarka, og det blir også generert store inntekter fra salg av grus, tomtsalg, kraftverk mm. Utbyttet blir dratt inn i statskassa, og kommer i liten grad lokalmiljøet der verdiene blir skapt til gode. Vi er kjent med at det i 2015 ble tatt ut ekstraordinært utbytte fra Statskog ved salderingen av statsbudsjettet.

Fjellevens skal nå gjennomgås, og regjeringen har besluttet at Nordland og Troms ikke skal omfattes av gjennomgangen. Utvalget skal avgrense sitt lovforslag til regulering av det som er statsallmenninger i dag og som er underlagt fjellevens og statsallmenningsloven. Det inngår ikke i utvalgets mandat å vurdere utvidelser av lovenes geografiske dekningsområde. Regjeringen har konkludert med at eventuell ny lovgivning for forvaltning av grunneierrettigheter i hele det tradisjonelle samiske området og bruksrettigheter i Nordland og Troms ikke skal inngå som en del av utvalgets arbeid, men bli vurdert i forbindelse med oppfølgingen av Samerettsutvalgets utredning. Samtidig har utredningen altså blitt liggende i en skuff i ti år.

Det er behov for framdrift i en sak som har ligget på vent i lang tid.

Troms Fylkesting ber om at arbeidet med ny forvaltningsordning for utmark i Nordland og Troms prioriteres.

Debatt startet kl. 1521 til kl. 1525.

Votering behandling (37 representanter til stede):
Enstemmig vedtatt at uttalelsen skal behandles.

Votering:

Uttalelsen ble vedtatt med 32 stemmer for og 5 stemmer mot.

Fylkesordfører tok opp følgende uttalelse fremmet av H, FRP, KRF og MDG:

Ubemannet eller smart samferdsel

Troms Fylkesting ønsker fremtidig smart samferdsel varmt velkommen.

Avinor er allerede langt fremme i arbeidet med å legge til rette for smart miljøvennlig luftfart gjennom sitt engasjement for tester av persontransport med elektriske fly på kortbanenettet i Nord-Norge.

Nord-Norge er gjennom sine utdannings og forskningsmiljøer allerede ledende både nasjonalt og internasjonalt innenfor anvendelse av ubemannede fly.

Det europeiske flysikkerhetsbyrået (EASA) jobber nå med at ubemannede fly skal integreres i luftrommet sammen med ordinær kommersiell flytrafikk i løpet av 2020.

Å realisere potensialet i kombinasjonen av miljøvennlige ubemannede fly for varetransport og bemannede miljøvennlige fly for persontransport vil være en satsing på smart samferdsel.

Troms Fylkesting appellerer nå på det sterkeste til Nærings og Handelsdepartementet om å sette smart samferdsel i fokus.

Troms fylkesting ber Innovasjon Norge om å sette samferdsel som et av sine fokusområder, og Troms fylkesting ber om drahjelp til realisering av SMART SAMFERDSEL.

Slik kan virkemidlene gjøres tilgjengelig for flyselskapene som kan investere i ny, miljøvennlig både bemannet og ubemannet flåte av nye fly.

Debatt startet kl. 1527 til kl. 1527

Votering behandling (37 representanter til stede):

Enstemmig vedtatt at uttalelsen skal behandles.

Votering:

Uttalelsen ble enstemmig vedtatt.

Fylkesordfører tok opp følgende uttalelse fremmet av SV, SP, R og AP:

Regjeringas reform - og sentraliseringspolitikk

Fylkestinget i Troms viser til arbeidet med regions- og kommunereformene, og vil bemerke at disse reformene i altfor sterk grad baseres på en sterk sentraliseringspolitikk og på mangel på hensyntaking til befolkningens ønsker generelt.

I arbeidet med en kommunereform ble det gjennomført mange folkeavstemninger. De det virkelig angikk skulle få si sin mening. Folk flest skulle få ta viktige avgjørelser

Skriftlig spørsmål fra Torgeir Knag Fylkesnes (SV) til landbruks- og matministeren

Dokument nr. 15:826 (2016-2017)

Innlevert: 14.03.2017

Sendt: 14.03.2017

Besvart: 20.03.2017 av landbruks- og matminister Jon Georg Dale

Spørsmål

Torgeir Knag Fylkesnes (SV): I forbindelse med NOU 2007:13 beskrev Statskog i sin høringsuttalelse sine inntekter og utgifter fra eiendommene i Nordland og Troms, under kapitlet "Oppsummering av Statskogs økonomi". Ber om en oppdatering av tallene fra s. 19, inntekter og utgifter separert, fra siste regnskapsår?

Svar

Jon Georg Dale: Eg viser til spørsmål nr. 826 til skriftleg svar frå stortingsrepresentanten Torgeir Knag Fylkesnes (SV) til landbruks- og matministeren:

"I forbindelse med NOU 2007:13 beskrev Statskog i sin høringsuttalelse sine inntekter og utgifter fra eiendommene i Nordland og Troms, under kapitlet "Oppsummering av Statskogs økonomi". Ber om en oppdatering av tallene fra s. 19, inntekter og utgifter separert, fra siste regnskapsår."

Oppstillinga under viser delen av Statskog SF sitt resultat frå 2016 som er frå Nordland og Troms, og er lik den som var gitt i høringssvaret frå Statskog SF til Samerettsutvalget II sin rapport, NOU 2007:1.

Inntekter: 116,5 mill. kroner

- Herav tenestekjøp frå LMD 9,3 mill. kroner

Kostnader: 80,0 mill. kroner

Resultat før skatt 36,5 mill. kroner

- Resultat frå løpande drift: 10,0 mill. kroner

- Eingongsvinst arealsal og skogvern: 26,5 mill. kroner

Estimert skatteandel 5,0 mill. kroner

Estimert resultat etter skatt 31,5 mill. kroner

Andel utbytte til eigar (40 prosent) 12,6 mill. kroner

I Nordland og Troms hadde Statskog SF i 2016 eit resultat frå løpande drift på 10 mill. kroner. I tillegg hadde føretaket i 2016 eingongsgjevinstar på 26,5 mill. kroner. Av desse utgjer skogvernerstatningar 17 mill. kroner, det restarande er sal av fast eigedom. Den største delen av dette er knytt til areal til kraftliner i Troms.

- Bidra til at EU får et lovverk for luftfarten som gir insentiver for å kutte CO2-utslipp og sørger for at europeiske selskaper er konkurransedyktige
- Bidra med insentiver for rask innføring av bærekraftig biodrivstoff
- Beholde Avinor-modellen for å drifte og videreutvikle lufthavnene i hele landet
- Sikre nasjonal kontroll med samfunnskritiske områder som luftambulansetjenesten og helikoptertransporten på norsk kontinentalsokkel gjennom krav om norsk driftstillatelse for operatører av disse tjenestene
- Ikke innføre felleseuropeisk regelverk for helikopter offshore (HOFO)
- Sikre et godt transporttilbud på de regionale flyrutene som legges ut på anbud, og tidtabeller på anbudsruiter skal sendes på høring før de iverksettes
- Erstatte dagens flypassasjeravgift med avgift som har reell klimaeffekt, slik at distriktsarbeidsplasser og rutetilbud ikke rammes urimelig slik som nå
- Sikre en sikker integrering av droner/ubemannet luftfartøy i norsk luftfart i fritids- og næringsøyemed

NATUR OG MILJØ

Vi må ta hensyn til miljø- og naturvern i alt vi foretar oss. Norge skal føre en ansvarlig miljøpolitikk basert på prinsippet om bærekraftig utvikling og føre-var.

Arbeiderpartiet vil:

- Stanse tap av arter og naturtyper
- Ta vare på det biologiske mangfoldet og urørt natur
- Utarbeide et økologisk grunnkart med naturtyper, arter og landskapstyper
- Øke natur- og miljøkompetanse i norske kommuner
- Sikre at verdifulle rekreasjonsområder i nærrområdene er lett tilgjengelig
- Fremme en supplerende nasjonalparkplan
- Styrke skogvernet slik at vi når målet om at 10 prosent av den norske skogen vernes gjennom frivillig vern

Rovdyr

Arbeiderpartiet har en todelt målsetting i rovviltpolitikken. Vi skal ivareta både rovdyr og beitenæringen. Arbeiderpartiet vil ha levedyktige rovviltdyrstammer i Norge. Arbeiderpartiet vil også ha en levedyktig beitenæring og bidra til å redusere konfliktnivået mellom rovdyr og beitebruk. Vi vil følge opp rovviltdyrforlikene på en måte som skaper tillit til forvaltningen.

Arbeiderpartiet vil:

- Sikre levedyktige rovviltdyrstammer i Norge i tråd med naturmangfoldloven og våre internasjonale forpliktelser
- Sikre den todelte målsettingen i rovviltpolitikken ved at rovviltdyrforlikene følges opp gjennom en effektiv forvaltning
- Arbeide for å dempe konfliktnivået mellom rovviltforvaltningen og beitenæringene
- At det samlede rovviltdyrtrykket i større grad sees i sammenheng
- Sikre god oppfølging av fastsatte bestandsmål og effektivt uttak av rovdyr når bestandsmålet er nådd
- Sikre raskt og effektiv uttak av rovdyr som blir særlig nærgående til bebyggelse og befolkning i samsvar med naturmangfoldloven, og hvor menneskers livskvalitet rammes
- Sikre at rovviltdyrpolitikken blir sett i sammenheng med målet om økt matproduksjon

Friluftsliv

Satsning på friluftsliv er blant våre aller viktigste tiltak for god folkehelse. Naturområder skal gjøres lett tilgjengelig for alle. Kommunene har den viktigste rollen i arbeidet med å ivareta

arealer og anlegg for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv. De frivillige organisasjonene er en særlig viktig aktør for å få nye grupper til å bruke mulighetene for friluftsliv i nærmiljøet.

Vi vil legge til rette for en bærekraftig bruk av naturen, god tilrettelegging for jakt og fiske og sikre tilgjengelighet for allmenheten og bærekraftig forvaltning av bestandene.

Arbeiderpartiet vil:

- Sikre offentlig eierskap til Statskog, blant annet for å opprettholde tilgang til jakt og fiske for alle
- Legge til rette for offentlig oppkjøp av verdifulle naturområder
- Ta vare på bynære friluftsområder, parker, grøntområder og vassdrag i og rundt storbyene og legge til rette for attraktive, grønne aktivitetsområder i alle bomiljøer
- Legge til rette for aktivt friluftsliv som et godt forebyggende helsetiltak
- Legge til rette for universell tilgjengelighet og etablering av naturstier, turveier, og møteplasser
- Ivareta og sikre allemannsretten og sikre strandsonen for allmenheten
- Sikre bærekraftig bruk av verdifulle natur- og verneområder
- Sikre allmenheten god tilgang til jakt- og fiskemuligheter
- Sørge for flere utlånssentraler for utstyr av friluftsutstyr
- Opprette lokale natur- og friluftsråd i kommunene
- Eierforholdet til Statens grunn i Nordland og Troms må få en avklaring
- Grunnlovsfeste allemannsretten

Ta vare på matjorda!

Dyrkbar jord er en knapphetsressurs både i verdenssamfunnet og her hjemme. Matjorda er under så stort press at den trenger strengere lovvern. Hensynet til utbygging av industri, infrastruktur og boliger må balanseres bedre mot det langsiktige hensynet til matproduksjonen. Mer matjord må derfor *dyrkes opp*, og mindre matjord må *bygges ned*.

Landbruksareal som går ut av drift, er en stor utfordring. For å hindre tap av matjord må landbrukspolitikken strykes, slik at vi opprettholder landbruket i hele landet.

Senterpartiet vil ha en samferdselspolitikk som tar hensyn til dyrket mark, og går derfor inn for at hensynet til jordvernet skal avklares så tidlig som mulig i planprosessene og vektet høyt ved valg av trasé. Ved valg av vegstandard og trasé må det synliggjøres alternativer til nedbygging av landbruksjord.

Senterpartiet vil:

- Ha et strengt jordvern som oppfyller Stortingets jordvernforlik som slår fast en målsetting om at nedbyggingen av matjord skal ligge under 4000 mål årlig før 2020. På sikt må tallet reduseres ytterligere til 2000 mål - et nytt nasjonalt halveringsmål.
- Gå inn for en samlet nasjonal jordvernsplan.
- Grunnlovsfeste at matjorda skal disponeres langsiktig og ivaretas for kommende generasjoner.
- Lovfeste muligheten til varig vern av matjord.
- Sikre matjord sterkere vern enn utmark.
- At jord som bygges ned skal gjenbrukes som matjord.
- At jordvernet skal vektet tyngre i planprosesser og at det skal nydyrkes like mye jord som det blir omdisponert.
- Endre dagens nasjonale retningslinjer for samordning av bolig-, areal- og transportplanleggingen, slik at jordvern gis en høyere prioritet ved utbygging i pressområdene. Jordlovens bestemmelser må gis forrang foran disse retningslinjene.
- Ha full åpenhet om opsjonsavtaler som berører jordvernet.

Aktiv forvaltning av natur og biologisk mangfold

Utrydding av dyre- og plantearter gir uopprettelige skader og setter verdens matvaresikkerhet i fare. Biologisk mangfold og sårbare økosystemer må sikres gjennom en kombinasjon av et godt nasjonalt regelverk og god lokal forvaltning.

Senterpartiet vil ta vare på naturressursene og det biologiske mangfoldet gjennom bærekraftig bruk. Den gode naturforvaltningen vokser først og fremst fram gjennom klok og langsiktig bruk. Gode forvaltertradisjoner gir som regel et bedre og mer langsiktig vern enn det mer formaliserte vernet, som fredninger.

Mye av det biologiske mangfoldet i Norge er avhengig av menneskelig bruk. Om lag 1/3 av de norske artene som er utrydningstruede, hører hjemme i jordbrukets kulturlandskap, og da særlig i beiteområdene. Derfor er fortsatt bruk av norsk natur til matproduksjon viktig for å opprettholde naturmangfoldet – og det er særlig viktig å opprettholde beitepraksisen.

Jo bedre naturen forvaltes, jo mindre er behovet for vern. I enkelte tilfeller er vern av naturtyper og dyre- eller plantearter likevel nødvendig. Vern er imidlertid et *middel* for å bevare naturen, ikke et *mål* i seg selv. Frivillig skogvern er den mest effektive og minst konfliktskapende ordningen på dette

feltet. Senterpartiet er motstander av et prosentmål for vernet skog i Norge.

Aktiv og fornuftig bruk av naturen har gitt oss de naturressurser vi nyter godt av i dag. Vernepolitikken må legge til rette for at lokalbefolkning skal få muligheter for å bruke området og utvikle næringsvirksomhet, så lenge det ikke er i strid med verneverdien.

Senterpartiet vil videreutvikle og styrke dagens modell med regional og lokal forvaltning. I områder hvor vern er aktuelt, må verneprosessene foregå slik at lokalbefolkningen og grunneierne får reell innflytelse. Alt vern skal være faglig begrunnet og forankret i åpne prosesser som sikrer rettighetene til lokalsamfunn. Verneformålet må defineres tydelig ved ethvert vern etter naturmangfoldsloven. Hvordan verneområdet kan brukes må være klarlagt når vernet vedtas, slik at lokalbefolkningen har forutsigbarhet.

Siden omfanget av formalisert vern i Norge begynner å bli stort, må nytt vern bygge på frivillighet. Grunneiere, lokalsamfunn, kommuner og regioner som er berørt av strengt vern og tar på seg ansvar for å bevare naturen på vegne av hele samfunnet, må kompenseres for dette. Senterpartiet vil ta i bruk tiltak som opprettelse av næringsfond og målrettet tilrettelegging for næringsliv som kompenserende tiltak.

Senterpartiet vil:

- At lokale interesser skal vektlegges i de tilfeller der vern av naturområder er et alternativ.
  - At frivillig vern foretrekkes i skogvernet og at makeskifte nyttes i størst mulig grad.
  - At grunneiere må sikres full økonomisk kompensasjon ved etablering av verneområder.
  - Ha full erstatning ved ekspropriasjon av arealer.
  - Føre en aktiv politikk for å hindre at «svartelistearter» kommer inn i Norge.
  - Videreføre en restriktiv holdning til godkjenning av genmodifiserte organismer.
  - Intensivere innsatsen med å forebygge og rydde opp i forurenset jord, sjø og sjøbunn. Nye teknologier for å få dette til, må støttes. Initiere arbeidet internasjonalt med plastfangst.
  - Arbeide for mer lokal forvaltning av statens grunn i Nordland og Troms. Også her må fjelloven gjelde.
  - Jobbe for at de jordbrukstilknyttede bruksrettene og rettighetene til jakt og fiske sikres og ivaretas i en lovrevisjon. For sitt arbeid med tilrettelegging for allmennhetens utøvelse av et allsidig friluftsliv i statsallmenningene, skal fjellstyrene sikres en statlig grunnfinansiering slik at de kan opprettholde nødvendig kompetanse og kapasitet for å videreføre og øke dette arbeidet.
- I oppfølgingen av Fjell-lov utvalgets arbeid må inntektene fra naturressursene i statsallmenningene, unntatt skogsdrifta, sikres med en 50 – 50 fordeling mellom grunneierfondet og fjellkassen.
- Ikke at fjellstyrenes forvaltningsansvar for statsallmenningene skal svekkes gjennom Fjell-loutvalgets forslag, men det lokale sjølstyret gjennom fjellstyrene bør komme styrket ut.

Rovvilt

Senterpartiet vil ha egne bestandsmål for jerv, gaupe og bjørn. Disse artene må forvaltes på en slik måte at man opprettholder en utstrakt beitebruk i Norge. Skal dette bli virkelighet, må Norge få en rovdyrpolitikk som bygger på prinsippene om regional/lokal forvaltning, effektivt uttak av skadedyr og full erstatning for rovdyrskader. De som lever nært på rovdyra må ha mulighet til å påvirke forvaltningen av bestanden, og lokalbefolkningens erfaringer med rovdyras tilstedeværelse skal vektas tungt. De som blir påført tap som følge av rovdyrangrep skal kompenseres for dette. Denne kompensasjonen er et statlig ansvar.

Senterpartiet arbeider for reduserte bestandsmål for alle de store rovdyra. Det er nødvendig å etablere en bedre forvaltning av bestandene av ørn, jerv, ulv, gaupe og bjørn. Det er naturlig å se forvaltning av de store rovdyra i et helhetlig, nordisk perspektiv. Dette betyr at rovdyr ikke skal være i

Friluftsliv

Senterpartiet vil at flest mulig skal ha mulighet til friluftsliv. Uteaktiviteter skaper trivsel, god folkehelse og en bedre forståelse for økologien. Det er særlig viktig at barn og unge så tidlig som mulig får ta del i friluftaktiviteter.

Naturen trues fra mange hold. Privatisering og sterke utbyggingsinteresser truer landbruks- og friluftsområder. Utmarksareal er en del av produksjonsgrunnlaget i bygdene. Grunneiernes eiendomsrett og forvalteransvar skal ligge fast. Der staten er grunneier, må lokalsamfunnet ha førsteretten til bruk. Friluftsløven må sikre allmennheten rett til fri ferdsel i utmark og mulighet til å plukke sopp og bær. Organisert kommersiell virksomhet på en annens grunn er derimot ikke en del av allemannsretten.

Statsallmenningene er viktige friluftsområder for betydelige befolkningsgrupper. Statsallmenningene har også tilbud til andre enn jegere og fiskere, og den tilrettelegging som gjøres av fjellstyrene kommer mange grupper innenfor friluftslivet til gode. Betydningen av fjellstyrenes forvaltning av områdene for folkehelse og friluftsliv kan og bør verdsettes.

Senterpartiet vil:

- Verne om allemannsretten.
- Støtte frivillige aktører som tilrettelegger for friluftsliv og merking av turløyper og stier nær folk.
- Arbeide for bedre tilgjengelighet i utmark for personer med funksjonsvansker.
- Lage en nasjonal strategi for utvikling av grønne lunger, friluftsområder, kolonihager og bylandbruk i folketette områder.
- Fortsette arbeidet med offentlig støtte til sikring og oppkjøp av populære friluftsområder der dette øker allmennhetens tilgang. Offentlige friområder må i større grad oppgraderes og gjøres tilgjengelige for alle.
- Satse særlig på kulturminner i sammenheng med friluftsliv.
- Sikre grunneiernes interesser opp mot det organiserte og kommersialiserte friluftsliv.

HAVBRUKSPLAN FORSALTEN

Saksbehandler: Mads Forsell
 Arkivsaksnr.: 16/810

Arkiv: U01

Saksnr.:	Utvalg	Møtedato
20/17	Formannskapet	15.06.2017
26/17	Beiarn Kommunestyre	21.06.2017

Formannskapetets behandling:
Innstilling til kommunestyret:

1. Beiarn kommune slutter seg til Strategiplan Havbruk Salten 2017-2027.
2. Vurdering av etablering av felles ressurs, herunder ansettelse av stillinger i eget havbruksteam, vurderes etter evaluering av regionrådets rolle og fokus. Som utgangspunkt bør ikke kommunens samlede overføringer til regionrådet øke, men dreining av ressurser fra andre områder til for eksempel havbruk kan vurderes dersom regionrådet finner det tjenlig.
3. Eventuelle konsekvenser for Beiarn Kommune legges fram i egen sak for Kommunestyret.

Enstemmig vedtatt.

Saksordfører: Håkon Sæther.

Rådmannens innstilling:

1. Beiarn kommune slutter seg til Strategiplan Havbruk Salten 2017-2027.
2. Vurdering av etablering av felles ressurs, herunder ansettelse av stillinger i eget havbruksteam, vurderes etter evaluering av regionrådets rolle og fokus. Som utgangspunkt bør ikke kommunens samlede overføringer til regionrådet øke, men dreining av ressurser fra andre områder til for eksempel havbruk kan vurderes dersom regionrådet finner det tjenlig.
3. Eventuelle konsekvenser for Beiarn Kommune legges fram i egen sak for Kommunestyret.

Saksutredning:

Som en del av det treårige *Byregionprosjektet Fase 2* for Salten, er et av mandatene at det skal leveres et forslag til en strategiplan for havbruk i Salten.

Arbeidsgruppen for denne planen har vært næringsnettverket i Salten og styringsgruppen er rådmannsutvalget i Salten. I tillegg har en faggruppe deltatt aktivt i arbeidet.

Planen skal være et felles arbeidsredskap for kommunenes tilrettelegging for næringsarbeid innen havbruk i Salten.

Målet for arbeidet har vært å se på den tilrettelegging som kommunene i Salten bør jobbe med for at havbruksnæringen skal kunne utvikles på en bærekraftig måte og bidra til økt verdiskaping, økte ringvirkninger og økt sysselsetting i Salten.

Det foreslås en strategisk plan for de kommende ti årene- fra 2017–2027. Dette vurderes som et første steg i et arbeid som ligger foran kommunene – derfor er det også pekt på flere områder som bør utredes videre for å oppnå økt verdiskaping og økt sysselsetting i Salten. For at verdiskaping og de gode ringvirkningene av havbruksnæringen skal kunne øke, har næringen behov for at kommunene samhandler innen områdene Næringsutvikling – infrastruktur -samferdsel og arealplanlegging.

Bakgrunn:

Utviklingsprogrammet for byregioner fase 2 er et samarbeidsprosjekt mellom kommunene i Salten, næringslivet i Salten og Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Prosjekteier: Bodø Kommune sammen med kommunene Hamarøy, Steigen, Sørfold, Fauske, Saltdal, Beiarn, Gildeskål, Meløy.

Godkjent av prosjekteier : 14. 08.2015

Budsjettramme: NOK 6 000 000,

Oppstart: 16.11.2015

Antatt sluttdato: 15.11.2018

Hensikten er økt vekst i hele regionen gjennom aktivt nærings samarbeid i Salten. Bakgrunn er funn i fase 1 i prosjektet.

Dette prosjektet er vedtatt i alle Saltenkommunene

Saltdal Kommune	PS-sak 53/15 møtedato 28.04.2015
Bodø Kommune	PS-sak 15/37 møtedato 22.04.2015
Fauske Kommune	PS-sak 003/15 møtedato 03.02.2015
Gildeskål Kommune	PS-sak 20/15 møtedato 27.04.2015
Hamarøy Kommune	PS-sak 24/15 møtedato 07.05.2015
Beiarn Kommune	PS-sak 9/15 møtedato 10.02.2015
Steigen Kommune	PS-sak 26/15 møtedato 05.05.2015
Sørfold Kommune	PS-sak 39/2015 møtedato 16.04.2015
Meløy Kommune	PS-sak 15/15 møtedato 13.04.2015

Resultatmål:

Styrke felles næringsarbeid i Salten og å etablere strategiplaner for næringsområdene havbruk, mineral og kultur og naturbasert reiseliv.

Effektmål:

Bidra til økt verdiskaping i kommunene, og bidra til opprettelse av nye etableringer og arbeidsplasser.

Organisering av prosjektet:

Styringsgruppe:

Rådmannsutvalget i kommunene Hamarøy , Steigen, Sørfold, Fauske, Saltdal, Beiarn, Gildeskål, Meløy og Bodø v/ Rådmann i Meløy Hege Sørлие.

Prosjektleder: Mona Lindal

Arbeidsgruppe :

Elin-Marie Kvamme	daglig leder i Saltdal Utvikling KF
Hilde Fredheim	nærings sjef i Hamarøy
Gerd Bente Jakobsen	nærings sjef i Sørfold kommune
Per Løken	nærings sjef i Steigen kommune
Bjørnar Brændmo	nærings sjef i Beiarn kommune
Heidi Thommesen	nærings sjef i Bodø kommune
Stine Estensen	daglig leder i Meløy Utvikling
Sverre Andersen	daglig leder i Sjøfossen Næringsutvikling
Kristian Amundsen	daglig leder i Fauna KF, Fauske

Gjennom byregionsprogrammet fase II skal følgende gjennomføres:

1. Styrkning av samarbeidet mellom kommunene i næringsarbeidet med felles næringsutvikling på enkeltområder og enkeltprosjekter.
2. **Utarbeidelse av strategiplan havbruk**
3. Utarbeidelse av strategiplan mineral
4. Utarbeidelse av strategiplan natur-og kulturbasert reiseliv og primærnærning.

Saltenkommunene er rike på naturressurser. En økt nyttiggjørelse av disse ressursene vil skape lokale arbeidsplasser og dermed økt vekst i hele regionen. I et større samarbeid mellom by og omland vil regionen og kommunene utnytte og videreutvikle sine egne fortrinn. Bodø innehar både utviklingskompetanse og plankompetanse som omlandskommunene kan nyttiggjøre seg. Videre er Bodø viktig som transportknutepunkt og ikke minst som forsknings- og utviklingsinstitusjon gjennom Universitetet i Nordland. Omlandskommunene sitter på store naturressurser, en sterk lokalkunnskap og spisskompetanse på de næringer som er representert i kommunen.

Gjennom utvikling av næringsnettverket og samarbeid om utarbeidelse av strategier for viktige næringer i regionen vil vi kunne skape synergier som gir vekst på sikt.

Strategiplan havbruk

Under utarbeidelse av forslag til strategiplan havbruk, er det etablert en faggruppe.

Faggruppen består av:

Reid Jan Hole, dekan, Nord Universitet
Snorre Jonassen, administrerende direktør, Cermaq AS

Asbjørn Hagen, miljøkoordinator, Salten Aqua AS
Stine Merethe Estensen, daglig leder i Meløy Utvikling KF
Dagrun Bergli, rådgiver landbruk og havbruk, Bodø kommune

Havbruksnæringen er en viktig næring for regionen. Havbruksnæringen i Salten i dag sysselsetter 506 direkte årsverk og 1530 indirekte årsverk, og omsetter for ca. 4.1 milliarder. Alle kommuner unntatt Beiarn er i dag vertskap for havbruksnæringen. Nord Universitet har i dag et av Norges ledende akademiske miljøer innen akvakultur og biovitenskap. Det har de seneste år vært stor vekst innen havbruksnæringen i regionen og det forventes fortsatt vekst i årene fremover. For å sikre en fortsatt bærekraftig vekst er det viktig å samarbeide på tvers av kommunegrensene.

**I prosjektbeskrivelsen som kommunestyrene har vedtatt står det følgende om
Strategiplan Havbruk:**

«En strategiplan havbruk skal ta for seg hele næringen fra settefisk til ferdige produkter og transport ut til verdensmarkedet. Planen skal avdekke mangler i kjeden i regionen, eksempelvis transportkapasitet, slakterikapasitet med mer. Videre skal planen danne grunnlag for en utarbeidelse av en felles kystsoneplan for Salten som er det viktigste redskapet for å kunne skape en bærekraftig vekst i næringen. Videre skal strategiplanen ta for seg mulighetene for landbasert oppdrett i regionen og mulighetene for synergier opp mot andre næringer eksempelvis kraftkrevende industri.»

Følgende moment kan være relevant for saken:

Nærings- og Fiskeridepartementet har foreslått et nytt regelverk for vekstsystem i havbruksnæringen som innebærer blant annet å dele kysten inn i 13 produksjonsområder, hvorav ett produksjonsområde er Salten og Helgeland. Dette forslaget er vedtatt, og vil det kunne ha konsekvenser for utarbeidelse av felles kystsoneplan i Salten. På Helgeland er arbeidet med felles kystsoneplan allerede iverksatt. Felles kystsoneplan for hele Salten må avklares i de kommunale planstrategiene i hver kommune.

Vurdering:

Havbruksnæring er i rask utvikling, med raske endringer i forutsetninger og regelverk. Dersom kommunene ønsker å legge til rette for å utvikle potensialet innen havbruksnæringen i Salten, betinger det at kommunen hele tiden er oppdatert og proaktiv for å kunne tilrettelegge for næringsutvikling og bærekraftig vekst.

Kommunene i Salten vil ha nytte av å opprette en felles ressurs for å møte denne utviklingen. Dersom forslaget til strategiplan blir vedtatt, vil det kreve at det blir utarbeidet handlinger og handlingsplan som støtter opp om strategien.

Strategiplanen er utarbeidet i samarbeid med havbruksnæringen i Salten og forsknings og utdanningsmiljøet. Planen har vært på høring hos nærings sjefene i alle Saltenkommunene. Disse har gitt innspill og forslag til endring og innspill, som er tatt til følge. Planen har også vært behandlet to ganger i Rådmannsutvalget og i Salten Regionråd.

Det anbefales at samlede vedtak fra Saltenkommunene tas som ny sak til Salten Regionråd og at Rådmannsutvalget og næringsnettverket i Salten ivaretar ansvar for oppfølging med felles handlinger. Herunder vurdering av felles ressurs for å utarbeide felles handlingsplan basert på strategien.

Et sentralt punkt i havbruksplanen er etablering av felles ressurs i Salten for å styrke tilrettelegging for bedre forvaltning og utvikling av havbruk i Salten. Det foreslås her å ansette et team på 3-4 personer som skal jobbe med utredning, tilrettelegging, prosjektarbeid, næringsutvikling og innovasjon, omdømmebygging og forvaltning av havbruk i Salten. Det er svært ambisiøst å forvente at man kan bygge opp et så stort miljø der kommunene ventes å bidra med det vesentligste av kostnadene. Graden av kommunal medfinansiering er usikker og avhenger av antall stillinger og bidrag fra andre aktører.

Havbruksplanen argumenterer for en merverdi av å øke ressursinnsatsen mot havbruksnæringen. Samtidig er det også andre områder der kommunene forventes å bidra med økt ressursinnsats, både innenfor det kommunale tjenestetilbudet, men også andre næringsområder.

Salten regionråd er inne i en prosess der man vurderer regionrådets rolle fremover. Det er naturlig at en eventuell oppbygging av et eget havbruksteam vurderes opp mot andre ønskede satsningsområder i regionen, sett opp mot regionrådets evaluering av fremtidig rolle og fokus. Som utgangspunkt mener rådmannen at de samlede overføringene til regionrådet ikke bør øke, det vil si at det ikke etableres flere stillinger med kommunal finansiering i regionsammenheng men at vi gjerne kan dreie innsatsen fra andre områder til for eksempel havbruk, dersom regionrådet finner det tjenlig.

For Beiarn kommunes del vil denne planen først og fremst dreie seg om problemer i forhold til villaksen. Da Beiarfjorden er en nasjonal laksefjord er det viktig at dette hensyntas i en slik plan.

Ut fra dette anbefaler rådmannen at Formannskap slutter seg til Strategiplan Havbruk Salten 2017-2027, og at de foreslåtte tiltak utredes og snarest settes i verk. Eventuelle økonomiske og organisatoriske konsekvenser for Beiarn kommune legges fram for politisk behandling

Vedlegg:

STRATEGIPLAN HAVBRUK

SALTEN 2017-2027

Næringsutvikling i Salten

Forord

Som en del av det treårige Byregionprosjektet Fase 2 for Salten, er et av mandatene at det skal leveres et forslag til en strategiplan for havbruk i Salten. Arbeidsgruppen for denne planen har vært næringsnettverket i Salten og styringsgruppen er rådmannsutvalget i Salten. I tillegg har en faggruppe deltatt i arbeidet.

Faggruppen består av:

Reid Jan Hole, dekan, Nord Universitet

Snorre Jonassen, administrerende direktør, Cermaq AS

Asbjørn Hagen, miljøkoordinator, Salten Aqua AS

Stine Merethe Estensen, daglig leder i Meløy Utvikling KF

Dagrun Bergli, rådgiver landbruk og havbruk, Bodø kommune

Målet med planen er at den etter høringsrunden, skal kunne vedtas i alle kommunestyrene i de ni Salten-kommunene, og på den måten danne grunnlaget for et felles arbeidsredskap for kommunene innen næringsarbeidet for havbruk.

Målet for arbeidet har vært å se på den tilrettelegging som kommunene i Salten bør jobbe med for at havbruksnæringen skal kunne utvikles på en bærekraftig måte og bidra til økt verdiskaping og økt sysselsetting i Salten.

Vi har valgt å foreslå en strategisk plan for de kommende ti årene, fra 2017–2027. Vi anser dette som første steg i et arbeid som ligger foran kommunene, derfor har vi også pekt på flere områder som vi mener bør utredes videre for å oppnå økt verdiskaping og økt sysselsetting i Salten.

For at verdiskapingen i - og de gode ringvirkningene av - havbruksnæringen skal kunne øke, har næringen behov for at kommunene samhandler innen områdene næringsutvikling, infrastruktur, samferdsel og arealplanlegging.

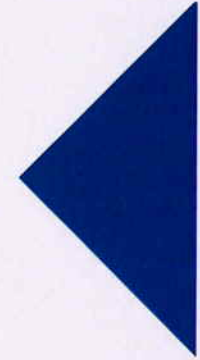
Salten, juni 2016

*Mona Lindal
Prosjektleder*

Innhold

1. Innledning	4
2. Strategi for havbruksnæringen	5
i Salten i perioden 2017-2025	
2.1 Visjon	6
2.2 Verdier	7
2.3 Målsetting	8
2.4 Strategiske satsingsområder	11
3. Strategiske grep	18
4. Vedlegg	19
Ståsted i dag	19
Verdikjede/kjerneaktivitet	20
Verdikjede/kjerneaktivitet	22
Landbasert oppdrett / ny teknologi	24
Andre arter	25

1. Innledning

Vi er sju milliarder mennesker på jorda. FNs beregninger viser at vi i 2050 vil være ni milliarder. Og verden trenger mat.

Beregninger viser at verden trenger 70 prosent vekst i verdens matvareproduksjon mot år 2025. 70 prosent av jorda er hav, men bare 2 prosent av verdens matvarer dyrkes i havet. FAO (Food and Agriculture Organization, FNs organisasjon for ernæring, landbruk, skogbruk og fiskeri) tilrår blå vekst og at sjømatproduksjonen må tredobles mot år 2025. Norge kan flerdoble sin del av denne matproduksjonen.

Fiskeri- og kystdepartementet har nylig lansert en rapport (Verdiskaping basert på produktive hav i 2050) som viser at sjømatnæringen har et potensial til å seksdoble verdiskapingen. For å kunne realisere dette scenario som indikerer en vekst i verdiskaping fra ca. 90 milliarder kroner i 2011 til 550 milliarder kroner i 2050, vil forskning og kunnskapsutvikling være helt sentrale forutsetning.

Marine områder spiller en nøkkelrolle for framtidig tilgang til trygg og sunn mat, fornybar energi, helse og velferd og endringer i miljø nasjonalt og internasjonalt. Oppdrettslaks er en viktig kilde til protein for en voksende befolkning. En av utfordringene ved økt produksjon av oppdrettsfisk og også produksjon av husdyr,

er tilgangen på fôr. Dette vil være en av de store globale utfordringene fremover.

Det forskes og jobbes intensivt med alternative råvareingredienser i husdyr og fiskefôr. Det finnes flere mulige råvarer som alternativer til fiskemel og fiskeolje som er hovedfôr i dag som bruk av restsråstoff fra fiskerier og produksjon av oppdrettsfisk, dyrking og raffinering av mikro og makroalger og også bruk av nåletrær. Salten har naturgitte fortrinn til å kunne ta del i å utvikle og å produsere disse nye fôr-ingrediensene.

Norske havområder utgjør seks ganger Norges landareal og ressurser fra havet har stor betydning for norsk verdiskaping og arbeidsplasser. Marin sektor er blant våre fem viktigste næringer, men sjømatnæringen er den sektoren der Norge har det største fremtidige potensialet for verdiskaping, både nasjonalt og globalt.

Nordland er det største oppdrettsfylket i Norge; målt både volum og verdiskaping. 27 prosent av kystlinjen er i Nordland – vi produserer bare 20 prosent av laksen. Nordland har potensial til produksjonsøkning. Det er viktig å sikre at

kystsamfunn forblir attraktive bo- og arbeidsplasser. Det er en forutsetning for en videreutvikling av havbruksnæringen.

Med de naturgitte forutsetningene for å drive havbruk som Salten har, de levende kystsamfunnene og de gode kunnskapsmiljøene, er det all grunn til å tro at potensialet for å styrke havbruksnæringen er stor. Det vil også gjelde utvikling av nye næringer innen havbruk og marin bioøkonomi.

Det er strategisk viktig at vi har det nødvendige kunnskapsgrunnlaget til å forvalte våre havområder framover. Stadig nye og kompliserte teknologiske, biologiske og politiske utfordringer vil i økende grad kreve kombinasjon av kunnskap på mange felt, og det er viktig å styrke samarbeidet for å kunne møte disse utfordringene.

Havbruksnæringen er en ung næring – bare ca. 40 år. Den står overfor mange fortsatt uløste teknologiske, biologiske og politiske utfordringer. Luseproblemet er en stor utfordring, men blir dette løst, vil næringen kunne gjøre et kvantesprang i utvikling.

«Oppdrett av fisk og annen sjømat vil vokse 60 til 70 prosent de neste 20 årene.» - James Anderson i Verdensbanken, AquaVision-konferansen, juni 2014

Den blå åker er ufattelig mye større og dypere enn den grønne.

Sjømatproduksjon har vært, er og vil være en av Norges aller viktigste bidrag til den globale økonomien for å sikre god helse og nok mat til den voksende befolkningen. Nå må vi i Salten satse enda mer om vi skal ta en ledende posisjon i den fremtidige utviklingen. Næringen og vi er klar for denne satsingen. Lokalt entreprenørskap og forutsigbar nasjonal politikk er suksesskriterier for fortsatt vekst i sjømat-industrien.

Jeg er stolt over at næringen er godt lokalt forankret. De ønsker å være med å utvikle lokalsamfunn i Nordland og gi tilbake. Vi har stor kunnskap og mye erfaring i nord noe som gir oss et stort vekstpotensial.

Ida Pinnerød, ordfører i Bodø

2. Strategi for havbruksnæringen i Salten i perioden 2017-2025

Havbruksstrategien for Salten kan oppsummeres slik:

Visjon: SALTEN BEST PÅ HAVBRUK				
Verdier TYDELIG-TILRETTELAGT-GLOBAL-SAMARBEID-BÆREKRAFTIG				
Hovedmål ØKT VERDISKAPING OG SYSSELSETTING I HAVBRUKSNÆRINGEN I SALTEN				
Satsingsområder:				
SAMSKAPING	RESSURS- UTNYTTELSE	AREAL- PLANLEGGING	ØKT FOKUS PÅ FORSKNING OG UTDANNING	BODØ - DEN BLÅ BYEN I SALTEN
Etablere er felles ressurs (IKS?)	Bioøkonomi/ sirkulær økonomi	Arealplanlegging på sjø	Styrke forskningsinstitusjoner	Arrangørby for nasjonale og globale Konferanser
Samferdsel- infrastruktur	Restråstoff som ressurs – nye produkter	Arealer på land	Styrke havbruks- utdanning på alle nivå	Storby Marine
Nettverk	Utnyttelse av eksisterende lokaliteter		Blå veterinær- utdanning	Logistikk «hub»
Omdømmebygging	Utvikle alle ledd i verdikjeden		Trainee-ordninger	
Etablere en plattform for næringsliv- finans-forskning- utdanning og forvaltning	Synergi havbruk - prosessindustri			

2.1 Visjon

Vår visjon skal være:
«Salten - best på havbruk»

- Best på tilrettelegging
- Best å investere i
- Best å arbeide i
- Best å kjøpe produkter fra
- Best på miljømessig bærekraft

Havbruksnæringen er definert som hele verdikjeden i både produksjonsleddet og leverandørindustrien.

Visjonen bygger på at Salten har store naturgitte fortrinn

og uutnyttede muligheter som gir økt potensial for økt verdiskaping innen hele verdikjeden.

Salten skal bli best på å tilrettelegge for utvikling og etablering inne havbruksnæringen og leverandørindustrien.

Salten skal bli best på kunnskapsbasert næringsutvikling og utvikling av attraktive arbeidsplasser i hele verdikjeden. God infrastruktur og samferdsel

er en forutsetning for næringsutvikling og økt sysselsetting.

Salten skal tilrettelegge for bærekraftig næringsutvikling, som gir de beste produktene. Rene og rike hav er en forutsetning for bærekraftig marin verdiskaping.

For Salten skal fokus være å øke verdiskapingen i havbruksnæringen i Salten, bygd på verdiene:
«Tydelig - Tilrettelagt - Global - Samhandling - Bærekraftig»

2.2 Verdier

Verdiene som skal ligge til grunn for Saltenkommunenes strategisk havbruksplan er:

- **TYDELIG**
- **TILRETTELAGT**
- **GLOBAL**
- **SAMSKAPING**
- **BÆREKRAFTIG**

Dette er verdier som Saltenregionen skal vektlegge i sin planlegging og forvaltning, for å være foretrukket og attraktiv for nye og etablerte aktører innen kjernevirksomheten i havbruksnæringen, - og direkte og indirekte leverandører til næringen. Videre skal dette være verdier som bidrar til å øke havbruksnæringen i Saltenregionen som attraktiv for folk å utdanne seg til og å jobbe i.

TYDELIG

Saltenkommunene skal ha et tydelig næringsperspektiv. Kommunene skal ha en tydelig politisk holdning og ta et politisk ansvar for allsidig satsing på næringsutvikling, utdanning og forskning innen havbruk, og vise dette i handling, ved å ha en langsiktig strategi.

TILRETTELAGT

Saltenkommunene skal tilrettelegge for vekst i

havbruksnæringen. Saltenkommunene skal utarbeide gode arealplaner for å sikre mulige havbrukslokaliteter og optimal arealdisponering.

Saltenkommunene skal legge til rette for god koordinering av næringsarbeidet gjennom tiltak som fremmer kommunikasjon for servicekulturen overfor næringslivet. Forenkling av forvaltningen skal tilstrebes.

Saltenkommunene skal tilrettelegge for god samferdsel og infrastruktur i regionen.

GLOBAL

Salten har en lokal produksjon for et globalt marked. Sjømatproduksjon har vært, og vil være en av Norges aller viktigste bidrag til den globale økonomien for å sikre god helse og nok mat til den voksende befolkningen.

Næringen er lokalt forankret med et globalt perspektiv som gjør at den påvirkes av utviklingen i verdenssamfunnet. Salten har et ansvar for å levere og utnytte sitt potensial.

SAMSKAPING

Saltenkommunene skal ha en næringsplan for havbruk, og samarbeide om gjennomføringen av denne.

De skal identifisere og kommunisere regionens pre som en interessant region for investorer og næringsaktører.

De skal samarbeide om arealplaner på sjø og land. De skal samhandle om samferdsel og infrastruktur og om å utvikle gode rammevilkår for forskning, utdanning og sysselsetting.

Kommunene i Salten skal samhandle om omdømmebygging som gir en tydelig og synlig nasjonal posisjon.

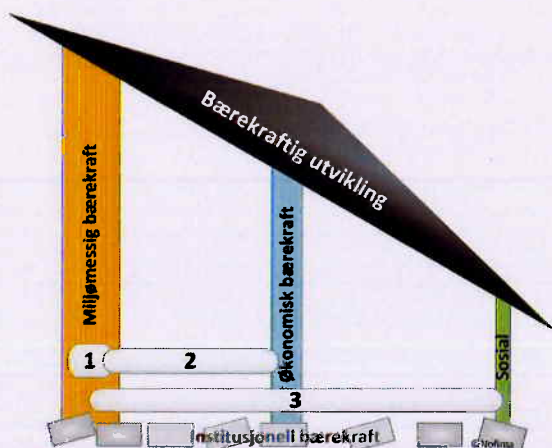
BÆREKRAFTIG

I Saltenkommunene skal havet dyrkes på en bærekraftig måte.

Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge framtidige generasjoners muligheter til å dekke sine. Målene reflekterer de tre dimensjonene i bærekraftig utvikling:

- Klima og miljø
- Økonomi
- Sosiale forhold

FNs bærekraftsmål gjelder for alle land i verden. Det betyr at bærekrafts målene vil ha innvirkning på norsk politikk.

Eksempel på ulik vektlegging av disse dimensjonene.
Kilde: Karlsen mfl., 2013/© Nofima

Miljømessig bærekraft	Økonomisk bærekraft	Sosial bærekraft	Institusjonell bærekraft
- Material- og ressursbruk	- Lønnsomhet	- Samfunnsutvikling og nytte	- Politisk styring
- Naturmangfold	- Material- og ressursbruk	- Sysselsetting	- Forvaltning
- Sykdom	- Investeringer	- Samfunnsaksept	- Legitimt og effektivt regime
- Rømming	- Skatter og avgifter	- Omdømme	- Lover og regelverk
- Lus	- Energibruk	- Rettferdighet	- Kontroll og overvåkning
- Fiskevelferd		- Medvirkning	- Kunnskap
- Klimagassutslipp		- Konflikter	- Informasjon
- Produksjon		- Arbeidsmiljø	- Infrastruktur
- Vannbruk og utslipp		- Helse	
- Arealbruk		- Rettigheter	

Eksempel på kriterier for bærekraftig utvikling av produksjon av oppdrettslaks. Noen er relevante for flere dimensjoner.
Kilde: Nofima, delvis basert på FAO, 1999; UN, 2001

FNs bærekraftsmål

- 1: Utrydde alle former for fattigdom i hele verden
- 2: Utrydde sult, oppnå matsikkerhet og bedre ernæring, og fremme bærekraftig landbruk
- 3: Sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder
- 4: Sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring for alle
- 5: Oppnå likestilling og styrke jenters og kvinners stilling
- 6: Sikre bærekraftig vannforvaltning og tilgang til vann og gode sanitærforhold for alle
- 7: Sikre tilgang til pålitelig, bærekraftig og moderne energi til en overkommelig pris for alle
- 8: Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle
- 9: Bygge solid infrastruktur, fremme inkluderende og

- bærekraftig industrialisering og bidra til innovasjon
- 10: Redusere ulikhet i og mellom land
  - 11: Gjøre byer og bosettinger inkluderende, trygge, robuste og bærekraftige
  - 12: Sikre bærekraftige forbruks- og produksjonsmønstre
  - 13: Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem*
  - 14: Bevare og bruke hav og marine ressurser på en måte som fremmer bærekraftig utvikling
  - 15: Beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer, sikre bærekraftig skogforvaltning, bekjempe ørkenspredning, stanse og reversere landforringelse samt stanse tap av artsmangfold
  - 16: Fremme fredelige og inkluderende samfunn med sikte på bærekraftig utvikling, sørge for tilgang til rettsvern for alle

- og bygge velfungerende, ansvarlige og inkluderende institusjoner på alle nivåer
- 17: Styrke gjennomføringsmidlene og fornye globale partnerskap for bærekraftig utvikling

For å oppnå en bærekraftig utvikling, må alle de tre bærekraftselementene være tilstede. Er ett av elementene fraværende, vakler bærekraften. I dagens havbruksnæring, er den økonomiske og sosiale bærekraften til stede, mens i den miljømessige er det fortsatt en del utfordringer.

Lakselus og rømming er indikatorer for miljømessig bærekraft. Miljømessig bærekraft er den viktigste forutsetning for å regulere videre vekst.

- Sosial bærekraft
- Økonomisk bærekraft
- Miljømessig bærekraft

2.3 Målsetting

Hovedmål med strategiplanen er å øke verdiskaping og sysselsetting i havbruksnæringen i Salten.

Delmål

1. Etablere en felles ressurs for å styrke tilrettelegging, forvaltning og utvikling av havbruk i Salten.
2. Tilrettelegge for utvikling av bærekraftig ressursutvikling og marin bioøkonomi i Salten, og for å utvikle potensialet i ringvirkningene av denne.
3. Utvikle arealplaner for sjø og land.
4. Styrke og å påvirke utvikling og etablering av forskningsmiljøer og utdanning på alle nivå innen havbruk.
5. Bygge opp kretsløpsbaserte produksjonsmodeller i et samarbeid mellom havbruk og industri.
6. Markere Saltens posisjon som ledende havbruksregion sterkere, ved hjelp av Bodø som en sterk og marin fylkeshovedstad.

Disse delmålene danner utgangspunkt for hvert sitt strategiske målområde.

2.3.1 Hovedmål: Økt verdiskaping og sysselsetting i havbruksnæringen i Salten.

En spørreundersøkelse gjort av Kunnskapsparken i Bodø våren 2016 viser at ca. 74 % av kommunene i Nordland er i stor grad eller i svært stor grad positive til dagens oppdrettsvirksomhet.

Saltenkommunene ønsker økt verdiskaping og sysselsetting i havbruksnæringen, og vil legge til rette for dette. Med økt verdiskaping mener vi vekst i alle ledd i hele verdikjeden og i alle tiliggende næringer. Dette handler om å legge til rette for at næringsutøvere skal kunne øke og optimalisere verdiskapingen i sin kjernevirksomhet. Videre også å tilrettelegge for at kommunene skal være attraktiv for etableringer av leverandører til næringen, for å maksimere ringvirkninger.

FHL (Fiskeri og havbruksnæringens landsforening) uttrykker i rapporten Sjømat 2025 at det er grunnlag for økt produksjon av laks og ørret slik at en i 2025 kan produsere 2.7 millioner tonn i Norge. Saltens andel av dette er lys av at Salten i dag står for 8 % av produksjonen i Norge, vil være på 216 tusen tonn i 2025. I dag produserer vi i Salten 125 tusen tonn. Følger vi den samme rapportens estimat i forhold til antall sysselsatte direkte og indirekte i havbruksnæringen, vil det i Salten i 2025 være 1800 personer ansatt direkte i havbruksnæringen, og 2720 personer i leverandørnæringene.

Økt verdiskaping gir en verdi til samfunnet og kan komme ved **kvalitativ utvikling, økt produksjonsvolum, økt foredlingsgrad** eller i **økte ringvirkninger**. Dette henger oftest sammen.

Økt produksjonsvolum

Forutsetninger for økt volum i produksjonen er:

- Nasjonale og internasjonale rammebetingelser
- Klima
- Kompetanse
- Bærekraft
- Fôrtilgang
- Areal
- Kapital
- Fiskehelse
- Forvaltning
- Marked

Produksjonsvekst er en forutsetning for økte ringvirkninger. Det er vanskelig å gi målindikatorer på veksten, fordi havbruksnæring er konsesjonsbelagt, - og det er andre forvaltningsorgan enn kommunene som avgjør utvidelser og nye konsesjoner. Kommunene kan likevel tilrettelegge for areal og lokaliteter, og støtte konsesjonsøknader og søknader om utvidelser politisk.

Skal havbruksnæringen utvikles, må oppdretterne få tilgang på mer egnede arealer i kystsonen. Sjøareal og landareal er en de mest sentrale betingelsene for vekst. Det er kommunenes kystsoneplanlegging som avgjør om en oppdretter får tilgang på areal. Tilgangen til egnede lokaliteter er også viktig for å kunne oppnå en optimal og bærekraftig drift.

Regjeringen har i Stortingsmelding 16 (2014-2015) sagt at de vil starte en prosess for etablere 12 produksjonsområder langs kysten og innføre en handlingsregel der miljøstatusen i produksjonsområdene avgjør produksjonsøkning.

De vil benytte lakselus som en indikator ved kapasitetsøkninger. Denne inndelingen i produksjonsområder, vil sikre at veksten kommer der miljøsituasjonen tillater det. De vil knytte hver enkelt tillatelse til et fast produksjonsområde, noe som kan gi økt kapasitet gjennom nye tillatelser og økt MTB (Maksimal Tillatt Biomasse) på eksisterende tillatelser.

Produksjonsområdet som er foreslått i vår del av kysten er: Helgeland og Salten (med unntak av Skjerstadvfjorden)

Stmeld 16 (2014-2015).: «Stortingsmeldingen for Havbruk» skal eventuelt vedtas i Stortinget høsten 2016. I tillegg foreslår departementet et alternativ der Skjerstadvfjorden unntas fra handlingsregelen, på grunn av dette områdets særlige beskaffenhet.

Nærings- og fiskeri-departementet etablerer nå en fast ordning for forvaltning av vederlaget for ny kapasitet og øker inntektsgrunnlaget for kystkommuner med havbruksvirksomhet. I Stortingsmeldingen for Havbruk ble det vist til etableringen av en ordning som skulle gi en økt økonomisk overføring til kommuner med oppdrettsaktivitet.

I Stortinget sin behandling av meldingen fattet Stortinget følgende vedtak: «Stortinget ber regjeringen, i forbindelse med statsbudsjettet for 2016, legge frem forslag om et havbruksfond som skal fordele kommunenes og fylkeskommunenes inntekter fra vederlagene

fra nye konsesjoner og vekst på eksisterende, samt legge frem en vurdering av de mest tjenlige fordelingsnøkklene for å sikre en rimelig fordeling av inntektene til alle kommuner og fylkeskommuner med oppdrettsvirksomhet.»

Midlene skal fordeles mellom kommunene ut fra den enkelte kommunens andel av total lokalitetskapasitet (total MTB på lokalitetsnivå).

Denne tildelingen er ment som en kompensasjon for arbeidet med å tilrettelegge for ny havbruksaktivitet i kommunen. Dette kan også være et insitament til å klarere nye og mer egnede lokaliteter på bekostning av mindre gode lokaliteter.

Det er enighet hos alle høringsinstanser om at store deler av vederlaget ved tildeling skal tilfalle kommunene. Stortinget har bestemt at 80 prosent av vederlaget fra framtidige kapasitetstillatelser til lakse- og ørretoppdrett skal gå til kommunene og fylkeskommunene, fordelt gjennom et havbruksfond. Staten sin del på 20 prosent blir holdt utenfor fondet

I regjeringens forslag får kommunene 70 prosent av totalt vederlag, mens fylkeskommunene får 10 prosent. Produksjonskapasitet på lokalitetene blir brukt som fordelingsnøkkel mellom kommunene og mellom fylkeskommunene. Delen til kommunene blir delt inn i to. Mesteparten blir fordelt likt mellom kommuner med oppdrettsvirksomhet. En mindre del blir fordelt mellom kommuner som har klarert nye lakseoppdrettslokaliteter

siste to-årsperiode, med en øvre grense på 5 millioner kroner til ein enkeltkommune. Kommuner som prioriterer havbruk skal belønnes.

Økt foredlingsgrad - ringvirkninger

I dag blir en tredel av matfisken som produseres i Salten, slaktet i Salten. Bare 10 % av sløyd fisk blir videreforedlet i Salten. Ved å øke slaktevolumet og foredlingsgraden, økes verdiskapingen og sysselsettingsbehovet.

Den teknologiske utviklingen innen slakting og foredling av laks resulterer i at produksjonslinjene blir stadig mer automatisert. Ved økt automatisering i slakteriene, vil både slaktekapasiteten og kompetansekravet til de ansatte øke. Økt sysselsetting vil komme i leverandørleddene – ringvirkningene av havbruksnæringen vil kunne øke.

«Jeg mener at takket være lakselusa, skaper det boom i havbruksservice-segmentet. Jeg tror potensialet for havbruks-servicebransjen vil være like stort som det man allerede har opplevd i oljeservicebransjen.

Bare på å håndtere lakselus alene, er så mye som 17-20 ulike teknologier vokst frem. Det utvikles og det investeres.

Hadde vi ikke hatt lakselusen hadde vi ikke sett en så stor innovasjon som vi ser nå. Jeg tror vi går inn i en fantastisk periode for leverandørindustrien.»

Bjordal, Sparebank 1

De store ringvirkningene vil komme i leverandørindustrien og i knoppskyting og etablering av ny teknologisk industri, kompetansebedrifter og innen fordeling. Kommunene kan styrke og utvikle de faktorene som gjør at det er interessant og attraktivt for leverandørindustrien å etablere seg i Salten.

For å oppnå blå vekst må kommunene legge til rette for innovasjon og entreprenørskap, og også styrke og utvikle de faktorene som gjør at det blir attraktivt for folk å utdanne seg til søke sysselsetting og i havbruksnæringen i Salten. Dette vil kunne være å styrke samferdsel, infrastruktur, god fiber- og telefondekning og relevante utdanningsmuligheter og studieplasser.

Det er også viktig at kommunene markerer seg som kommuner som vil ha næringsutvikling og legger til rette for dette, og som vil ha stort fokus på næringsetablering og gründervirksomhet.

Dersom kommunene har vekstambisjoner, er det vesentlig at kommunene også avsetter og klargjør gode næringsarealer på land for å møte utvikling og etablering, og for å få vekst.

Utvikling av arbeidsplasser i en kommune, vil få betydning for hele Salten uavhengig av hvilken kommune de ligger i.

2.4 Strategiske satsingsområder

For å realisere visjon og mål, er det definert fem satsingsområder:

• SAMSKAPING

Kommunene skal samarbeide om å tilrettelegge for god næringsutvikling i havbruksnæringen og avledede næringer og om generell tilrettelegging av infrastruktur og kommunale tjenester i hele regionen.

• RESSURSENTNYTTELSE

Kommunene skal ha en aktiv holdning til at de ressursene og naturgitte fortrinn regionen har, blir utnyttet optimalt utfra bærekraftparametre.

• AREALPLANLEGGING

Kommunene skal utarbeide arealplaner for sjø og land, som legger til rette for utvikling av næringens potensial.

• ØKT FOKUS PÅ FORSKNING OG UTDANNING

Stimulere til forskning og utdanning som bidrar til bærekraftig vekst og som realiserer potensialet i synergiene mellom de havbaserte næringene. Kommunene skal ha som målsetning å utvikle og å støtte forskningsmiljø i regionen. De skal også utvikle og støtte utdanningsplaner innen alle ledd utfra næringens bestilling.

• BODØ

– DEN BLÅ BYEN I SALTEN

Kommunene skal i fellesskap jobbe for at Bodø som regionsenter i Norges største havbruksfylke, blir et senter for havbruksutviklingen i Norge, slik at Bodø i større grad kan bidra til utvikling og vekst i hele Salten.

2.4.1 Samskaping

Dagens ledende posisjon som Norge har innen havbruk er bygd på samarbeid og kunnskaps- og erfaringsdeling. Nordland er det største oppdrettsfylket; både når det gjelder produksjon, volum og verdiskaping. Salten produserer 8 prosent av det totale volum i Norge. Skal vi øke verdiskapingen for Salten innen havbruk, står vi overfor både teknologiske, biologiske og politiske utfordringer. Vi ønsker en sunn strategi og en blå vekst for en grønn framtid

Et virkemiddel til denne måloppnåelsen er samskaping og samhandling kommunene mellom i Salten – og å dele erfaring og å snakke med én stemme.

Salten-kommunene skal ha en næringsplan for

havbruk, og samarbeide om gjennomføringen av denne. De skal identifisere og kommunisere regionens pre som en interessant region for investorer og næringsaktører. De skal samarbeide om arealplaner på sjø og land, de skal samhandle om samferdsel og infrastruktur og om å utvikle gode rammevilkår for forskning, utdanning og sysselsetting. Kommunene i Salten skal jobbe sammen om omdømmebygging.

Mål for satsingsområdet

Kommunene skal samarbeide om å tilrettelegge for god næringsutvikling i havbruksnæringen og avledede næringer og om generell tilrettelegging av infrastruktur og kommunale tjenester i hele regionen.

Strategiske grep og gjennomføring av disse

Etablere en felles ressurs i Salten for å styrke tilrettelegging for bedre forvaltning og utvikling av havbruk i Salten, initiere og følge opp tiltak. Dette kan være å etablere et forpliktende samarbeid eller partnerskap som f. eks. et IKS Havbruk Salten eller en felles seksjon Havbruk Salten.

Der alle kommunene er eiere, ansette et team på 3–4 personer som skal jobbe med utredning, tilrettelegging, prosjektarbeid, næringsutvikling og innovasjon, omdømmebygging og forvaltning av havbruk i Salten. De kan også påta seg oppgaver som å drifte nettverk og dialogmøter.

Eksempler på arbeidsoppgaver som en slik felles ressurs kan jobbe med:

- a) Utarbeide og gjennomføre handlingsplaner for strategi og næringsutvikling
- b) Drifte nettverk som f. eks: algenettverk, slamnettverk
- c) Prosjekt «Foresight 2030–Salten» en utredning om produksjonsøkning og sysselsetting og kompetansebehov:
  - Oversikt over aktører innen marin bioøkonomi i Salten og deres verdiskapingspotensial i 2030
  - Hva hemmer og hva fremmer veksten for aktørene
  - Innen hvilke segment har regionene potensial for vekst
  - Ringvirkninger – synergier mot andre næringer
  - Nye aktører som kan bidra til vekst for marin bioøkonomi i Salten og hva er deres potensial
- d) Etablere en samarbeidsplattform for næringsliv, finans, forskning, Nord universitet, teknologi, utdanning og forvaltning
- e) Generell næringsutvikling og støtte funksjoner for gründere innen havbruk og marin bioøkonomi.
- f) Etablere samarbeidsplattform mellom havbruk og prosessindustri (sirkulær økonomi)
- g) Omdømmebygging
- h) Samordne arealtilgangen på land, og gjøre regionen attraktiv for etablering av leverandørindustrien
- i) Samarbeid om samferdsel og infrastruktur
- j) Arrangere regionale, nasjonale og internasjonale konferanser

«Bioøkonomi – Ren energi – Havrommet – Helse – Kreative næringer – Smarte byer

Disse seks områdene er områder hvor Norge har klare konkurransefortrinn og de er også svar på de utfordringene som verden allerede har definert med FNs bærekraftsmål.»

*Anita Krohn Traaseth,
administrerende direktør i
Innovasjon Norge.*

2.4.2 Ressursutnyttelse

Salten-kommunene skal ha en aktiv holdning til og stimulere til at havressursene kan dyrkes, høstes og prosessert på en optimal og bærekraftig måte. Med sine store naturgitte fortrinn, er det viktig at ressursene og potensialet i Salten blir forvaltet best mulig slik at dette bidrar til den lokale og globale økonomien.

Salten må legge til rette for at råvarene som dyrkes i Salten også blir foredlet i Salten. Dette kan utvikles i et samspill på tvers av sektorer og fag, mellom teknologi og biologi, forskning og finansieringsmiljø. Det er viktig at kommunene stimulerer til dette samspillet og er tydelig på sin rolle som tilrettelegger politisk og forvaltningsmessig.

Salten skal ta sin rolle i utviklingen av den nasjonale marine bioøkonomien. Marin bioøkonomi er produksjon av fornybare biologiske ressurser og deres konvertering til mat, fôr, helseformål, materialer

og energi. Visjonen for bioøkonomien er totalutnyttelse av alt biologisk råstoff i sirkulære kretsløp. En godt utviklet bioøkonomi er viktig for framtidens lavutslippssamfunn og bærekraftig verdiskaping. Den baserer seg på effektiv produksjon, utnyttelse og foredling av fornybare biologiske ressurser. Det er viktig å skape lønnsomhet i den volumbasert produksjonen, som i første rekke vil være råvarer for fôranvendelse.

Tre hovedområder peker seg ut her:

- 1) sikre ilandføring og bruk av alt restråstoff fra hvitfisksektoren
- 2) høsting av nye arter på lavere trofiske nivå, som f.eks. mikro- og makroalger
- 3) produksjon av nye fôrvarer som mikro- og makroalger

Restråstoff fra havbruk og fiskeri er en ressurs som i dag ikke blir utnyttet, men som har en stor verdi og et stort potensial. Dette utfordrer til et teknologisamarbeid på tvers av næringene, og på tvers av de blå næringene, for å kartlegge og utprøve metoder og prosesser for utvikling av nye sluttprodukter i form av biogass, gjødselprodukter og fôrprodukter.

Salten har stor tilgang på fornybare biologiske ressurser. Kommunene bør støtte og stimulere til prosjekter som kan gi økt produksjon, høsting og ressursutnyttelse. Gjennom finansiering, etablering av møteplasser og rådgivning kan det legges til rette for at nye partnere finner hverandre, samarbeider og skaper nye

handlingsmønstre, verdikjeder og produkter.

Mål for satsingsområdet

Kommunene skal ha en aktiv holdning til at de ressursene og naturgitte fortrinn regionen har, blir utnyttet optimalt utfra bærekraftparametre.

Strategiske grep og gjennomføring av disse

- Tilrettelegge for utvikling av bærekraftig ressursutvikling og marin bioøkonomi i Salten, og tilrettelegge for å utvikle potensialet og ringvirkningene av denne.
- Støtte dette politisk og stimulere til tiltak både gjennom forvaltning og økonomisk:
  - a) Optimal utnyttelse av eksisterende lokaliteter innen havbruk.

- b) Utvikle alle ledd i verdikjeden.
  - c) Legge til rette for økt «postsmolt-produksjon». Utnyttelse av eksisterende lokaliteter.
  - d) Restråstoff som ressurs for nye, kommersielle produkter.
  - e) Legge til rette for og stimulere til mer slaktning og videreforedling; areal, vannkvalitet, samferdsel, infrastruktur, kraft.
  - f) Bidra til dyrking, utredning og raffinering av alger
  - g) Dyrking og produksjon av nye fôrråvarer.
  - h) Kretsløpsbaserte produksjonsmodeller.
- Avklare ressurspotensialet og muligheter for økt utnyttelse av slam fra settefiskproduksjon og havbruk som råstoff i nye

kommersielle produkter; kretsløpsbaserte tilnæringer mellom bionæring og prosessindustri i Salten.

Marin bioøkonomi er produksjon av fornybar marine biologiske ressurser og deres konvertering til for eksempel mat, fôr og bioenergi. Bioøkonomien kan sees på som et velfungerende samspill mellom samfunn og biosfære. Premisset for en satsing på bioøkonomi er at dyrking og høsting av biomasse fra havet må være bærekraftig, både sosialt, økonomisk og miljømessig.

Dette er også det bærende prinsipp i OECD for fremtidens globale økonomi. Regjeringens bioøkonomistrategi legges

Tare som industriråstoff

- Tare kan produsere mange ganger mer biomasse per arealenhet enn det de mest produktive vekstene på land kan oppnå på den beste jorda
- Ett hektar tare produserer: 15 tonn karbohydrater, 4 tonn proteiner, drivverdige mengder fosfor og kalium
- Tare kan binde 66 tonn CO₂ årlig
- Tare krever ikke: ferskvann, sprøytemidler, kunstgjødsel eller matjord

Lavtrofisk havbruk - kunnskap om produksjon av tang og tare Marin biomasse til mat, fôr, energi og nye biomarine næringer

Fordeelene er mange. Tang og tare trenger verken gjødsel eller ferskvann. I stedet bruker den noe det fins masse av: Sol og saltvann. I tillegg binder tangen og taren viktige næringsstoffer fra landbruk og oppdrett. En studie viser at hvis tangplantasjer dekker ni prosent av havbunnen, kan de produsere nok biodrivstoff til å erstatte hele dages behov for fossil energi. Samtidig ville disse tangplantasjene fjerne nesten all dages utslipp av karbondioksid, ifølge «Negative Carbon via Ocean Afforestation» fra 2012.

Likevel innrømmer forskerne at det er vanskelig: Å plante slike tang- og tareskoger ville kreve like mye innsats som det var å lande på månen, men det ville være både billigere og antageligvis en mye bedre investering, ifølge forskerne. Men allerede nå kan tangen bli viktig for kloden på en annen måte – som mat.

Zoe Christiansen, importør og håpefull leverandør av matvarer av tang, er en av mange som ser muligheter i tangen. Norsk tangindustri kan vokse til å bli verdt hele 40 milliarder kroner årlig i 2050, ifølge Sintef.

«Mange ser etter noe som kan være den nye norske råvaren etter oljen. Tang er bærekraftig, supersunn, det er den perfekte råvaren,» sier Zoe Christiansen.

NRK 2016

For første gang er tørket fiskeslam utnyttet som brensel i industrien

Testen ved Norcem's fabrikk i Kjøpsvik viser at fiskeslam kan utnyttes som energiressurs framfor å ende i sjøen.

Nyheter 03.06.2016 - Av pressemelding

Rundt 40 tonn tørket slam har de siste ukene blitt benyttet som brensel i sementovnen til Norcem's fabrikk i Kjøpsvik, Nordland. Fiskeslammet består av fiskeekskremer og fôr-rester samlet opp fra lukkede anlegg for settefisk.

- Det var en liten test for oss, men et viktig skritt for både oss og oppdrettsnæringen. Norcem ønsker å erstatte mest mulig av kullet som brensel med biomasse, og med tanke på den størrelse oppdrettsnæringen har er det store mengder energi som nå går til spille. Mange steder kan et slikt slam utgjøre en lokal forurensing i sjøen, sier Klaus Hvassing, fabrikkssjef i Norcem Kjøpsvik.

Det stilles stadig strengere krav til oppdrettsbransjen for håndtering av avfall, og Norcem har tidligere sagt tydelig fra til bransjen om at slammet er en ressurs på avveie. Nå har innovative og fremtidsrettede smoltprodusenter tatt tak i utfordringen, og flere aktører har vært i kontakt med Norcem for å se på muligheter for å finne gode løsninger. En stor fordel med denne sluttbehandlingen av slammet er at sementproduksjonen pågår for fullt gjennom hele året. Det er dermed ikke nødvendig for oppdretterne å planlegge med mellomlagring av avfallet fram til det kan utnyttes som energi.

- Vi har på forhånd gjort studier på hva slammet inneholder, og vi er i dialog med flere aktører for å finne ut hva som skal til for at slammet skal bli et enda mer effektivt brensel. Vi har begynt med slam fra settefiskanlegg for å bygge erfaringer med dette avfallet. Hvert tonn tørket fiskeslam vil erstatte 400-500 kg kull, opplyser Per Brevik, direktør for alternativt brensel og bærekraft i HeidelbergCement Northern Europe, et internasjonalt sementselskap som Norcem er en del av.

- Vi jobber nå videre med løsninger for effektiv transport av slam fra oppdretter fram til sementfabrikken og interne håndteringsløsninger i Kjøpsvik for å industrialisere utnyttelsen av denne avfallsstrømmen, sier Per Brevik.

- Er det noe som kan kalles et grønt skifte, så er det vel dette!

Biprodukter fra næringen må ytterligere utvikles gjennom sirkulære verdikjeder der det som er sett på som avfall kan bli en ressurs i ny produksjon. Det handler både om å redusere belastning på miljøet og nyttiggjøre de ressursene som eksisterer på best mulig måte.

Settefiskanleggene i regionen har arbeidet for å kunne nyttiggjøre slam fra produksjon på en god måte for å unngå overgjødning av lokale resipienter. Eksempel på løsninger kan være lokal produksjon av biogass og jordforbedring / kompostering som i dag gjennomføres av IRIS Salten.

Et annet eksempel er hos Norcem som løser avfallsproblem på en god måte, men samtidig nyttiggjøres ikke f.eks. fosforverdien i slammet. Det er globalt forventet en

fosformangel og potensielt kan denne verdien hentes fra landbaserte anlegg. I fremtiden kan dette også være aktuelt for sjøbasert produksjon gjennom oppsamling av organisk materiale eller multitrofisk akvakultur.

Et tredje eksempel som kan nevnes er prosjektet som Meløy Utvikling har initiert, der det spesifikt utredes muligheten for å produsere biogass basert på fiskeslam til Yara sin gjødsel fabrikk i Glomfjord.

Videre, i samarbeid med Nordlandsforskning og i samråd med Salten Havbrukspark, NIBIO og IRIS, skal det vurderes om biorestene fra et eventuelt biogassanlegg kan oppgraderes til høyverdig gjødsel eller fôr for å få utnyttet det høye innholdet av næringsstoffer i biorest, spesielt fosfor.

2.4.3 Arealplanlegging

En av de mest sentrale betingelsene for vekst er tilgang på areal. Det er i hovedsak kystkommunenenes arealplanlegging som avgjør denne tilgangen. Det er derfor viktig å avklare hvilke områder som er egnet til havbruk og hvilke områder som ikke bør anvendes.

I en undersøkelse (Hersoug 2014) sier 63 prosent av de spurte informantene i matfiskselskapene at den viktigste utfordringen for deres bedrift i dag er tilgangen på gode lokaliteter. For å oppnå en framtidig vekst på 4-5 prosent årlig, oppgir 66 prosent at de vil trenge flere lokaliteter, og 54 prosent at de vil trenge bedre lokaliteter. Det er åpenbart at lokalitetstilgangen er en vesentlig utfordring for utviklingen av havbruksnæringen.

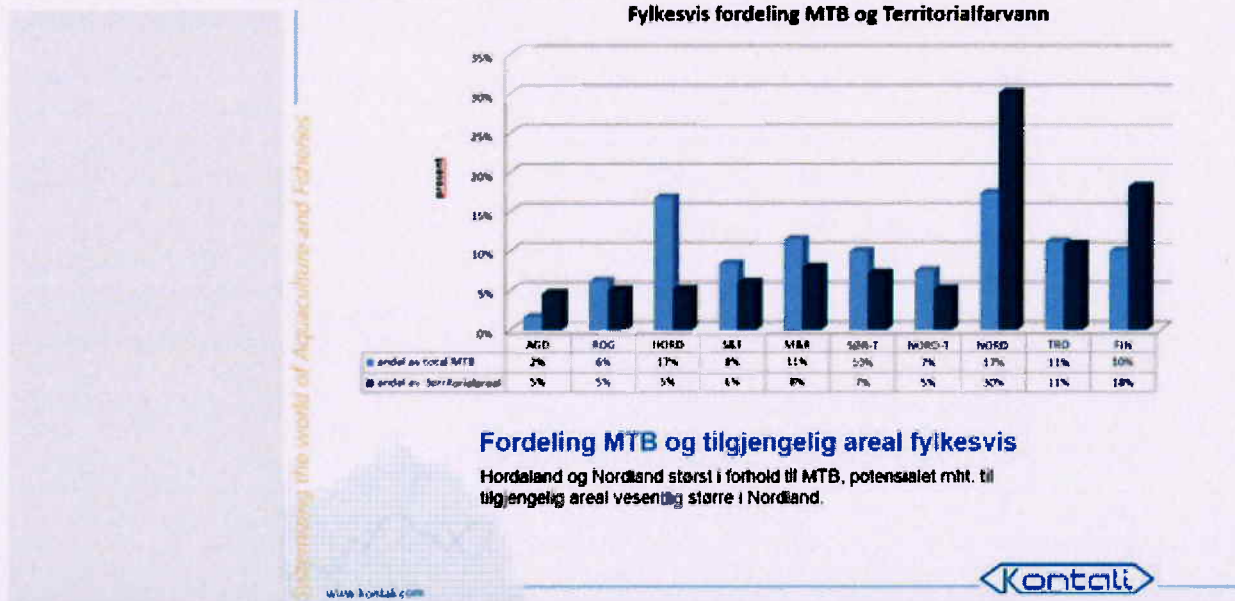
Samtidig viser undersøkelsen at tilgangen på lokaliteter ikke er mangel på fysisk plass, men hva politikere og samfunnet tillater. Et vesentlig forhold som påvirker næringens arealbehov er tiltak for bekjempelse av sykdom og luseforebygging. Smittesoner mellom anlegg, vil øke arealbehovet.

Alle produksjonstillatelsene vi har i Norge er utnyttet. Det er viktig å skape økt næringsaktivitet langs kysten. Laksenæringa er den næringa som har det største potensialet framover. Næringen produserer en fornybar ressurs som bør ivaretas slik at den og næringen kan vokse.

Nordland er det fylket i Norge som produserer mest laks, men Nordland er fylket med lavest produksjon i forhold til sjøareal. For å utvikle næringen må vi utrede mulighetene til å kunne ta i bruk nye arealer.

I Nordland utnytter vi minst- og har mest å gå på.

Størst tilgjengelig areal i Nordland

Det er nå tatt en rekke initiativ til å etablere interkommunale arealplaner. I flere av disse initiativene har fylkeskommunen spilt en viktig rolle. En bedre samordning av arealplaner og andre fellestilltak mellom kommuner anses å bli enda viktigere i fremtiden.

Bedriftene er større og større områder må sees i sammenheng. Regjeringen vil starte en prosess for å dele kysten inn i produksjonsområder og innføre en handlingsregel der miljøstatusen i produksjonsområdene avgjør

produksjonsøkning. Her er regjeringens forslag som nevnt å dele kysten inn i 12 produksjonsområder, hvor Salten og Helgeland utgjør ett område, - med unntak av Skjerstadfjorden som vil være et eget område.

I planområdet ligger også Beiarfjorden som er en nasjonal laksefjord. Det er viktig å ta hensyn til denne for å sikre trygg, lusefrie transportkorridor for smolt og villlaks.

For å få en rask og stabil vekst, er det viktig å avklare og sette av og utvikle godt næringsareal

på land. Dersom fisken kan holdes lengre på land før den settes ut på sjølokaliteter, vil produksjonen økes betydelig. Ved å produsere større smolt, f.eks. opp til 300 gram før utsett på sjølokaliteter, vil produksjonen øke med 8-10 %. I tillegg vil dette minske risikoen for luspåslag. Det er også mulig å produsere enda større smolt, noe som vil kunne øke det positive vekstpotensialet og ytterligere øke miljøgevinsten.

Ved å tilrettelegge for økt arealbruk, kan en unngå sykdom, som igjen medfører en mulig øking av produksjonen.

Dette vil kunne få stor økonomisk betydning, og være med på å videreutvikle næringen. Det er viktig for både arealplaner på sjø og land at dette arbeidet intensiveres.

Næringen utvikler seg raskt, og forvaltningen bør ikke være hemmende for utviklingen.

Mål for satsingsområdet

Utvikle arealplaner på sjø og land i kommunene i Salten, slik at tilgjengelig areal blir synliggjort, og at en kan lage en felles framstilling av disse.

Strategiske grep og gjennomføring av disse

Kommunene skal samordne sine arealplaner og bidra til at det kan utarbeides en felles framstilling av disse, som legger til rette for en bærekraftig utvikling av næringens potensial.

- a) Danne grunnlag for utarbeidelse av arealplaner for kystsonen i Salten, som er et viktig redskap for å skape en bærekraftig vekst i næringen. Herunder også i eksponerte områder med tanke på ny teknologi innen havbruk

- b) Avklare og sette av arealer på land for ytterligere å utvikle havbruk i Salten

- c) Partsavklaringer

- d) Interesseavklaringer

«Jeg mener mulighetene for vekst i Nordland fylke er spesielt store. Vi må først og fremst ta i bruk sjøareal der det finnes. Det vil utløse et betydelig potensial. Nordland er fylket med lavest produksjon i forhold til sjøareal. Jeg tror veksten er mulig selv med utfordringene næringen har i dag, men mener at da må forvaltningen endres. Det må være områdebasert forvaltning basert på reelt smittepress.»

Inge Berg, adm.dir., Nordlaks

«I kystsonen bør det planlegges for større områder. Kommunene er enkeltvis for små til dette. Løsningen kan være interkommunalt samarbeid, men erfaringene så langt tyder på at disse samarbeidsprosjektene ikke har klart å komme fram med ferdige planer innen rimelig tid»

Havbruk i samfunnet, Nofima 2015

2.4.4 Økt fokus på forskning og utdanning

Nordland er Norges største havbruksfylke, med størst produksjon og størst verdiskaping. Det satses i dag nasjonalt og internasjonalt store summer på forskningsprogram og på forskningsmiljø innen denne næringen. De største miljøene innen denne forskningen ligger ikke i Nordland.

Havbruk er en kunnskapsbasert næring med enorme utviklingspotensialer. Det bør være et viktig satsingsområde for Salten å trekke til seg mer av dette miljøet og disse ressursene, og påvirke til at Salten får sin del av de store forskningsprogrammene.

Det er også viktig å styrke utdanning på alle nivå innen havbruk i Salten. Dette vil kreve innsats på alle plan i utdanningskjeden fra barnehager, grunnskole, videregående skoler og universitet/fagskoler. Dette handler i stor grad om å bevisstgjøre barn og ungdom om de mulighetene som ligger i havbruksnæringen.

Styrke og å påvirke utvikling og etablering av forskningsmiljøer og utdanning på alle nivå innen havbruk i Saltenregionen. Vi ønsker en blå kunnskap for en bærekraftig framtid.

Mål for satsingsområdet

Kommunene skal stimulere til forskning og utdanning som bidrar til bærekraftig vekst og som realiserer

potensialet i synergiene mellom de havbaserte næringer. Kommunene skal sette fokus på å utvikle og å støtte forskningsmiljø i regionen. De skal også utvikle og støtte utdanningsplaner innen alle ledd utfra næringens bestilling

Strategiske grep og gjennomføring av disse

- a) Styrke forskningsinstitusjoner politisk og økonomisk
- b) Styrke havbruksutdanningen på alle nivå i Salten – i barnehager, grunnskole, videregående og universitet. Her er det viktig å få til et godt samarbeid mellom Nordland fylkeskommune og kommunene
- c) Utdanning på næringslivets behov

2.4.5 Bodø – den blå byen i Salten

Enhver region trenger et sterkest mulig sentrum og en by som er så stor og kraftfull at den også styrker naboene. En by bør har kvaliteter som øker attraktiviteten til hele regionen- inkludert alle andre tettsteder og bygder.

Det foregår en sentralisering. De regionene og stedene som overlever vil være de som kan gjøre seg attraktive for ungdom, arbeidsinnvandring og tilgang på nasjonal og internasjonal kompetanse, og som disse ønsker å bosette seg i og å

jobbe i. Bodø kan bidra til å markere Saltenregionens posisjon som ledende havbruksregion sterkere, ved hjelp av å være en sterk og marin fylkeshovedstad. All vekst i Bodø vil skape vekst for hele Salten. Bodø kommune vil måtte prioritere - og ta et særlig ansvar.

Mål for satsingsområdet

Kommunene skal i fellesskap jobbe for at Bodø som regionsenter i Norges største havbruksfylke, blir et senter for havbruksutviklingen i Norge.

Strategiske grep og gjennomføring av disse

- a) Etablere seg som arrangørby for nasjonale og internasjonale havbrukskonferanser, både årlige og store enkeltkonferanser (f.eks. den årlige konferansen i det europeiske fellesprogrammet «JPI OCEANS», som Norge er initiativtaker til og sentral i)
- b) Delta aktivt i det nasjonale nettverket «Storby Marine»
- c) Ha fokus på og å videreutvikle Bodø som transportknutepunkt
- d) Bli en kunnskaps- og kompetanseby for havbruksnæringen

- d) Ta i bruk visningsanlegg i Salten på alle utdanningsnivå (f.eks. som et tilbud til den kulturelle skolesekken, den naturlige skolesekken, praksis og Newton-rom)
- e) Politikerne i Salten skal arbeide for at det etableres «Blå veterinærutdanning» ved Nord Universitet
- f) Etablere traineeordninger
- g) Videreføre plattformen NCEA (Norwegian Center of Expertise Aquaculture) for næringsliv, finans, forskning, utdanning og forvaltning
- h) Etablere næringsrettede PH.D, ved Nord Universitet

- i) Etablere eller delta i etablering av «blått kompetansesenter»
- j) Se på finansieringsmulighet for klynger og samarbeid for å realisere økt verdiskaping. Innovasjonsprosjekt i næringslivet
- k) Styrke samarbeidet mellom næringen og kommunene for å opprette flere lærlingeplasser

En bred og samlet og godt forankret strategi for FOU og innovasjon for havbruksnæringen, vil stimulere til forskning, utvikling og innovasjon som bidrar til bærekraftig vekst og som realiserer potensialet i synergiene mellom de havbaserte næringer. Skape helhetlig tenking rundt satsingen på FOU og innovasjon, gjennom å koble myndigheter, virkemiddelapparatet, næringsliv, organisasjoner og forskningsmiljø nærmere sammen.

Se havnæringene i sammenheng, identifisere synergier, mellom disse og peke på kunnskapsbehov i hele verdikjeden fra forskning til kommersialisering (maritim 21).

Horizon 2020, et EU program for forskning på 75 milliarder euro mot 2021 - kun 1,87 % av utlysningen gikk til Norge.

3. Strategiske grep

Hva kreves av kommunale regionale myndigheter og hvordan kan disse bidra?

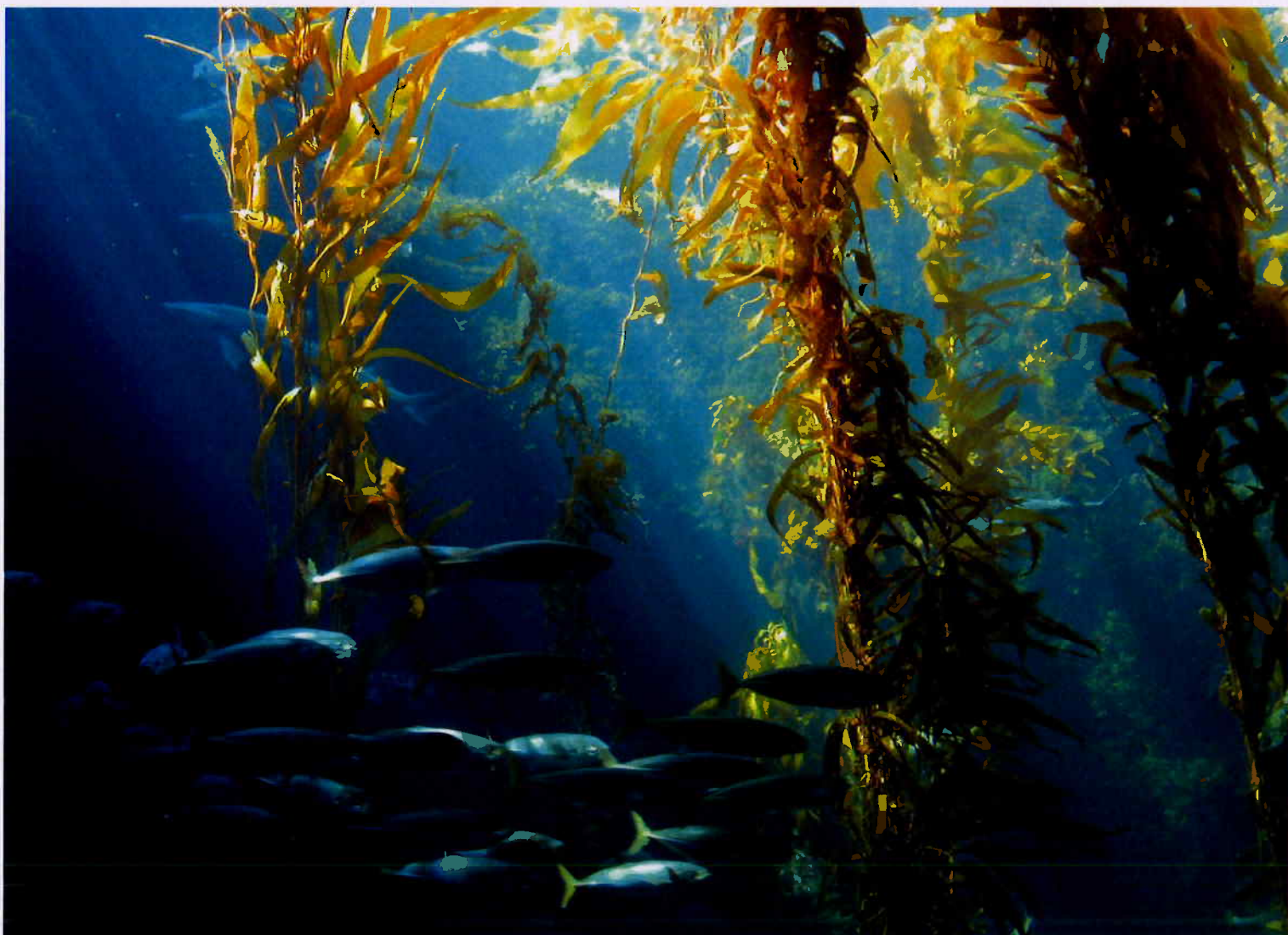
Havrommet er et strategisk mulighetsområde. Gjennom maritime næringer, havbruksnæringen og andre blå næringer vil havet være drivkraften i omstillingen i Norge. Politikerne må vise handlingsvilje og å våge å satse. Tør politikere å satse, har Norge og Salten mulighet til å befeste seg som en stormakt på havet og få økt verdiskaping og sysselsetting i regionen.

I Salten er visjonen «**SALTEN BEST PÅ HAVBRUK**». Dette innebærer å være best på investering- best på sysselsetting og best å kjøpe produkter fra.

Havbruksnæringen er en framtidsnæring med stadig nye muligheter og utfordringer. Utviklingen går fort- og forvaltningen må være like rask. Det er viktig å ta langsiktige strategiske grep

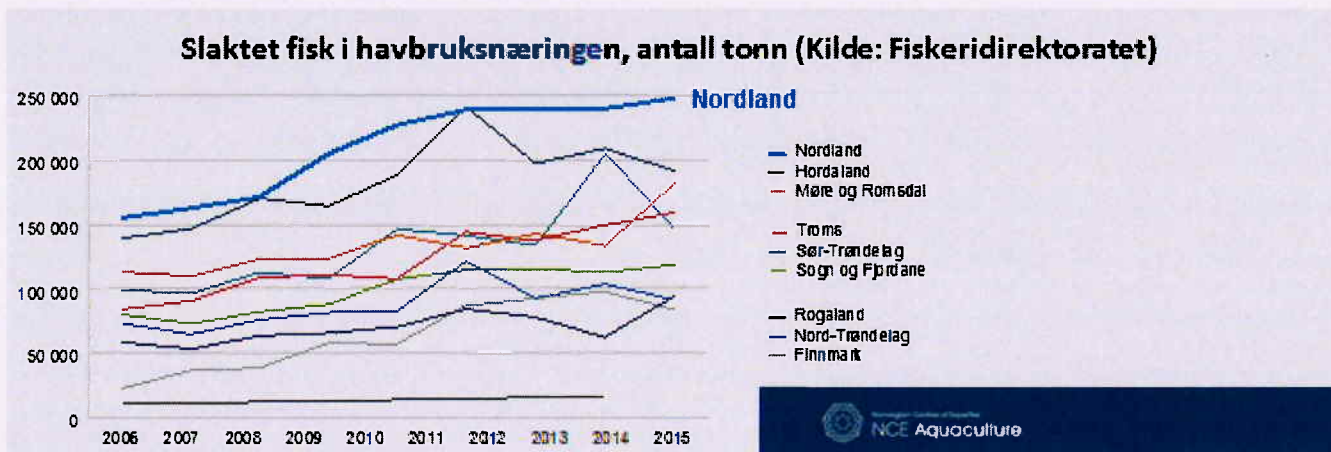
og gjennomføre disse. Utvikle gode handlingsplaner og vise mot og vilje til handling. Det er viktig å gjøre regionen attraktiv for investorer, arbeidstakere og næringsutøvere innen havbruksnæringen og leverandørindustrien.

For å bli attraktiv for aktørene, kreves et raskere, enklere og mer forutsigbar forvaltning og økonomisk vilje til å prioritere og å investere.

4. Vedlegg

Ståsted i dag - fra settefisk til ferdige produkter

Vi har i Nordland en jevn vekstkurve, noe som indikerer god fiskehelse og en positiv sykdomshistorie.

Sjømatproduksjonen har vært og vil være en av Norges viktigste bidrag til den globale økonomien for å sikre god helse og nok mat til den voksende befolkning.

Nordland er det største oppdrettsfylket i Norge. Det er

i hovedsak oppdrett av laks og ørret som utgjør produksjonen og verdiskapingen i fylket innen havbruk. Saltenregionen har naturgitte fortrinn og store havområder som gjør regionen godt egnet til å drive produksjon av mat i havet. Næringen er godt lokalt forankret og er med på å utvikle gode lokalsamfunn i regionen. Hele verdikjeden innen havbruksnæringen, er til stede i Salten.

De fleste selskapene driver sin virksomhet enten som en vertikalintegreert virksomhet eller så har de drift inne flere av kjernevirksomhetene i næringen.

I Salten er dette fordelt slik på følgende selskap per våren 2016:

Stamfisk	Settefisk	Matfisk	Slakting	Foredling	Salg/Distribusjon
Salten Stamfisk	Salten Smolt	Salten Aqua	Salten N 950	Salten Laks	Polar Quality
Nordnorsk Stamfisk	Cermaq	Gifas	Cermaq	MaxMat	
Marine Harvest	Sisomar	Gigante Havbruk			
	Sundsford Smolt	Wenberg Fiskeoppdrett			
	Nordlaks (Smolten)	Edelfarm			
	Nordland Akva	Cermaq			
	Marine Harvest	Nordnorsk Stamfisk			
		Lofoten Sjøprodukter			
		Nova Sea			
		Marine Harvest			

I 2015 produserte havbruksaktørene i Salten 58 millioner smolt. Ca. 50 prosent av dette ble satt ut i matfiskanlegg i Salten, som ble til 125 millioner kilo matfisk. Det ble slaktet 40 millioner kilo laks fordelt på regionens to slakterier, og det ble videreforedlet 4 millioner kilo sløyd laks.

Verdikjede/kjerneaktivitet

Salten har en komplett verdikjede innen havbruk.

Avl/stamfisk

I Salten produseres det stamfisk ved tre anlegg. Disse produserer nok rogn til å kunne forsyne hele Nord Norge. Det er seks personer direkte sysselsatt inne avl og stamfiskproduksjon.

Settefisk

58 millioner laksesmolt blir produsert i Salten. - Bare halvparten av dette blir satt ut til produksjon i havet i regionen, - halvparten blir eksportert ut av Salten. For å øke verdiskaping i regionen, bør egenprodusert smolt settes ut i egen region. For at dette skal kunne skje må arealtilgangen avklares. Det er 119 direkte sysselsatte med produksjon av settefisk i Salten.

Matfisk

Av smolten som settes ut i Salten, produseres det 125 millioner kilo matfisk. Dette innebærer en snittvekt på fire kilo. Dersom all smolt i regionen hadde blitt satt ut i regionene og ført fram til samme snitt slaktevekt, ville matfiskproduksjonen i Salten vært på 232 millioner kilo årlig. Dette uten å øke produksjonskapasiteten på land. Skal dette kunne gjennomføres må arealtilgangen avklares.

Videre vil det være nødvendig å se på alternative utsettregimer og nye teknologiske driftsformer. Det er 259 direkte sysselsatte med matfiskproduksjon i Salten

Slakting

Det er to slakterier i Salten. På disse slaktes det 40 millioner kilo årlig. Det utgjør ca en tredel av matfisken produsert i regionen. Det planlegges å øke slakterikapasitet i regionen.

Slakterier er arbeidsintensive og skaper stor sysselsetting. Målet bør være å slakte maksimalt av den matfisken som produseres i regionen. Utfordringer med dette er logistikk-løsninger og veistandard. Det er store mengder som skal transporteres ut fra slakteriene. I dag fraktes stort sett alt med vogntog.

Økes slakterikapasiteten slik at regionen slakter all matfisk som produseres i dag, vil dette utgjøre ca 30-35 vogntog pr. arbeidsdag året rundt. Det er avgjørende at logistikk-løsninger prioriteres – slik som tilføringsveier til E6 og oppgradering av E6. Videre bør alternative logistikk-løsninger utredes. Målet på sikt er å øke totalproduksjonen i hele regionen i alle ledd, - og da vil logistikk og samferdsel bli avgjørende.

Nye transportløsninger og direkte flyruter fra regionen til voksende markeder i Asia bør utredes. Det er i dag 68 direkte sysselsatte i slakteri i Salten, men dette vil økes ved den planlagte slakteriutbyggingen.

Foredling

10 prosent av sløyd laks blir videreforedlet i regionen. Det er to bedrifter som driver foredling, og markedet er innenlands. Det er utfordringer i form av handelshindringer som er hovedgrunnen til at produktene ikke eksporteres til utlandet. Det å politisk jobbe mot å løse dette er vesentlig for å øke videreforedling i Salten. Økt foredling vil gi mer overskuddsprodukter som kan tas inn i en ny næringskjede, og gi ny og økt verdiskaping. Det er 70 direkte sysselsatte med foredling av laks i Salten.

Salg / distribusjon

Det er ett eksportfirma i Salten. Dette eksporterte ca. 21 000 tonn og omsatte for ca. 900 millioner kroner i 2015. Selskapet kjøper ca. 50 prosent laks som er produsert i Salten og 50 prosent fra selskaper som driver havbruk utenfor regionen. Det er 8 mennesker ansatt i selskapet, som jobber med salg, markedsføring og distribusjon.

Direkte sysselsatte i havbruksnæringen i Salten i 2015 er fordelt slik i verdikjeden:

Stamfisk	6
Settefisk	119
Matfisk	259
Slakting	68
Foredling	70
Salg	8
totalt direkte sysselsatt	530

For hvert årsverk som skapes av aktivitetene i havbruksbasert

verdikjede skapes det 1,42 årsverk i det øvrige næringslivet. (Kilde SINTEF). – og dette estimatet ser slik ut for Salten, i tillegg kommer aktivitet innen offentlig sektor og FOU:

direkte sysselsatte	530
indirekte sysselsatte	778
offentlig sektor	25
FOU	173
totalt	1506

Forskning og utdanning fordeler seg på disse:

- Nord Universitet (NU) - Fakultet for biovitenskap og akvakultur (FBA). 106 ansatte, fordelt på akademiske, tekniske og administrative stillinger. 20 p.H. D.-studenter.
- Salmon Center - Visningscenter for havbruksnæringen. Intensjon om å informere om havbruksnæringen. Spesielt opplegg for barn og unge. Fire ansatte.
- NIBIO - Kompetanse på kystøkologi, med vekt på akvatisk plantedyrking. Først og fremst omfatter dette dyrking av alger, men også andre akvatiske planter. Åtte ansatte.
- Gildeskål Forsøksstasjon 10 mil sør for Bodø. Internasjonalt og nasjonalt ledende FoU stasjon for biologiske og teknologiske forsøk i sjøbasert oppdrett. Gode lokaliteter, lang erfaring som forsøksvert for fôrindustri. Småskala og storskala med god kapasitet. ti ansatte + en lærling.
- Labora - Laboratoriekapasitet og omfattende kompetanse innenfor næringsmiddelkvalitet og analyser.

Lang erfaring som samarbeidspartner for industri og regionale oppdrettsaktører. 19 ansatte

- NCE Aquaculture - Nasjonalt ekspertsenter innen havbruk i Norge. Samarbeidspartnerne består av bedrifter, som til sammen dekker hele næringskjeden innenfor akvakultur. Fire ansatte.
- Salten Havbrukspark - Samler aktører innen havbruksnæringen i en næringsklynge. Jobber blant annet med slamproblematikk for settefiskanlegg og algedyrking. FoU- ressurs i 50 prosent stilling, men har ambisjoner om å øke kapasiteten i tiden som kommer.

Offentlig sektor er kommunene, fylkeskommunen, fylkesmannen, fiskeri-direktoratet, mattilsyn, tollvesen og fiskehelsetjenester.

Salten produserer 58 millioner settefisk. Bare halvparten av settefisken som er produsert i Salten, settes ut i matfiskanlegg i sjøen her. Det betyr at halvparten av all settefisk sendes ut av regionen for produksjon i andre regioner. Dette representerer tapt verdiskaping i regionen på ca 2,2 milliarder kroner.

For å muliggjøre produksjon av mer matfisk i egen region, må egnet sjøareal avklares, øke produksjonstillatelser, eller få flere konsesjoner. Det er også mulig å øke MTB ved å produsere fisken lengre på land – og sette ut større fisk i sjøen.

Salten har i dag en underkapasitet på slakting. Bare 1/3 av matfisken som

produseres i Salten, slaktes i Salten. 2/3 sendes ut av regionen for slakting. Grunnen til dette er flere. Noen av selskapene som driver matfiskproduksjon i Salten, har bygd opp slakterikapasitet i andre regioner, og foretrekker å slakte der. Det planlegges nå et nytt slakteri i Salten, som vil øke slakterikapasiteten til ca 60 millioner kilo i regionen.

Slakterier generer mange arbeidsplasser direkte og indirekte, og økt verdiskaping i leverandørleddene i regionen.

Et slakteri vil måtte ha en del direkte funksjoner i nær tilknytning til sin virksomhet, - som f. eks vaskeri, emballasjeproduksjon, teknisk service og logistikk.

Infrastrukturen må forbedres og «eksportveiene» opptrappes for å møte denne økte aktiviteten. Dette vil bety betydelig opptrapping av infrastrukturen i regionen.

Total omsetning for havbruksnæringen i Salten i 2015 var 4.1 milliarder kroner, som fordeler seg slik i verdikjeden:

Stamfisk	116 546
Settefisk	497 756
Matfisk	2 287 520
Slakting	105 492
Foredling	199 149
Salg	894 115
TOTALT	4 100 578

Tall fra 2015 - Alle tall i 1000 NOK

Dette utgjør en direkte omsetning pr. ansatt på 7.7 millioner kroner pr. år.

Verdikjede/kjerneaktivitet

Havbruksnæringen er utvilsomt en vesentlig bidragsyter til å skape sysselsetting og gode arbeidsplasser i Salten. Kostnadene øker i havbruksproduksjonen og ny teknologi er under utvikling. Det er positivt for underleverandører og det gir ringvirkninger. Næringen er mer og mer spesialisert, det betyr vekst i sysselsatte i avledet industri. Figuren viser en del av de områdene næringen kjøper varer og tjenester fra. Det er en kompleks gruppe leverandører.

Totalt i Norge, gjorde havbruksnæringen innkjøp for 34,3 milliarder kroner i 2013.

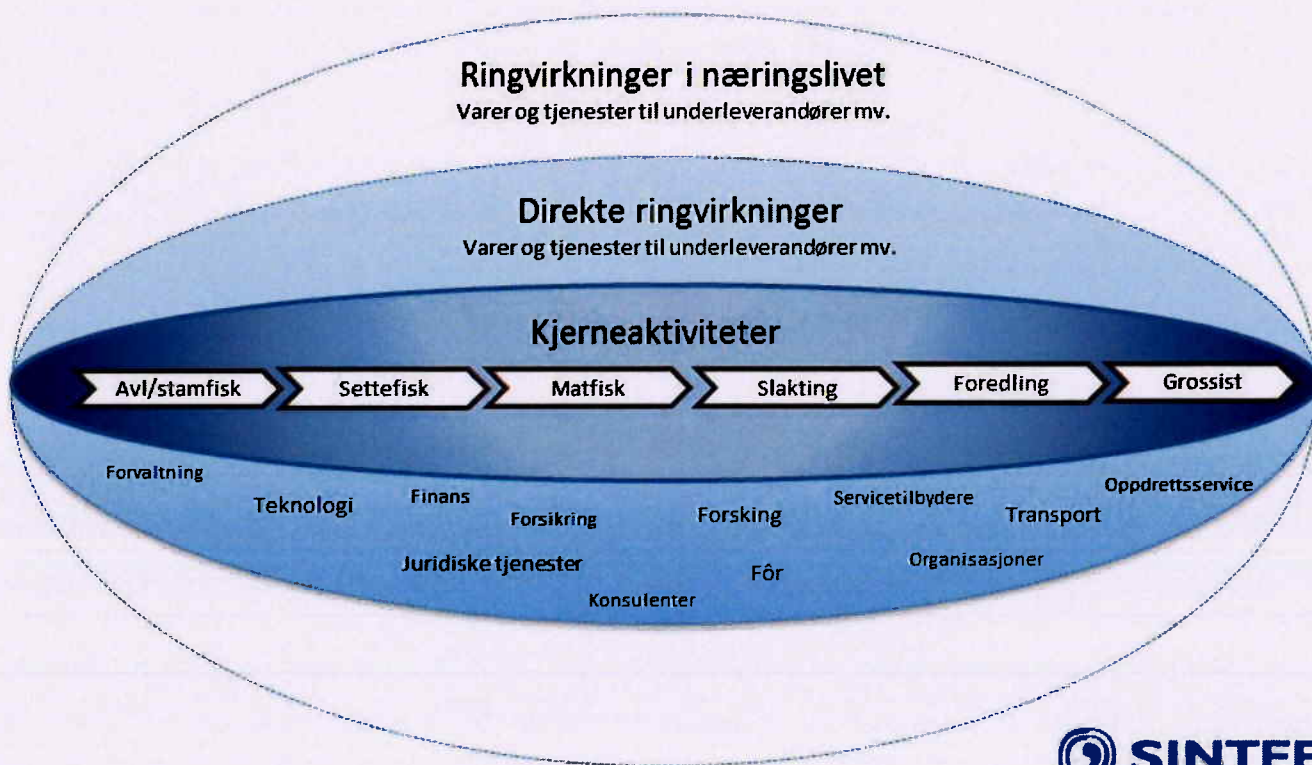
Havbruksnæringen skaper store økonomiske ringvirkninger gjennom salg og innkjøp og sysselsetting både i egen næring og i leverandørindustrien.

Havbruksnæringen har gjennomgått en betydelig industrialisering og endring de siste 20 årene og den blir mer og mer spesialisert, noe som betyr vekst i avledet industri

for 2015. Dette estimatet baserer seg på en nasjonal fordelingsnøkkel.

Havbruksnæringen i Salten har et bevisst forhold til å bruke lokale leverandører i egen kommune eller i regionen, dersom de finnes, og er rimelig konkurransedyktige. Dette synliggjør en svært god økonomisk bærekraft.

Nofima har foretatt en grundig ringvirkningsundersøkelse hvor en av havbruksbedriftene som driver virksomhet i Salten,

Ifølge Nofimas rapport «Nasjonale ringvirkninger av havbruksnæringen» bidro hvert årsverk i matfiskproduksjon av laks og ørret i Norge med en gjennomsnittlig verdiskaping i avledet industri på 3,5 millioner i 2013.

De største summene brukes på varer og tjenester innen industri, der fôr utgjør en viktig del av innkjøpene.

og tjenesteytende næringer. Stadig mer av tradisjonelle røkeroppgaver, overtas av spesialiserte leverandører innen utstyr. I tillegg skapes ringvirkninger relatert til tjenester innen helse, overvåking, rapportering og liknende.

Matfiskprodusentene i Salten kjøpte varer og tjenester estimert til 2,17 milliarder

deltok. Figuren under viser en oversikt over de 20 største leverandørene etter type varer bedriften kjøpte i 2014.

Det er ikke bare lokalitetskommunene som får gevinst i form av sysselsetting og verdiskaping. Ringvirkninger skapes også utenfor regionen. Det er viktig for kommunen å gjøre seg attraktive for leverandørindustrien, slik

at den styrkes ved flere etableringer i regionen.

Vi ser at det er innen leverandørindustrien vi nå har den største vekst og potensiale til vekst. Kommuner uten havbruksproduksjon, kan ha store ringvirkninger relatert til f.eks forfabrikk, brønnbåtrederi, kassefabrikk, transport osv, uten at de har avsatt areal til havbruk.

Det er ikke bare lokalitetskommunene som får gevinst i form av sysselsetting og verdiskaping. Kommuner uten avsatt areal til havbruk kan ha store ringvirkninger relatert til avledet virksomhet, som for eksempel fórfabrikk, brønnbåtrederi, kassefabrikk, transport, og bunkersanlegg.

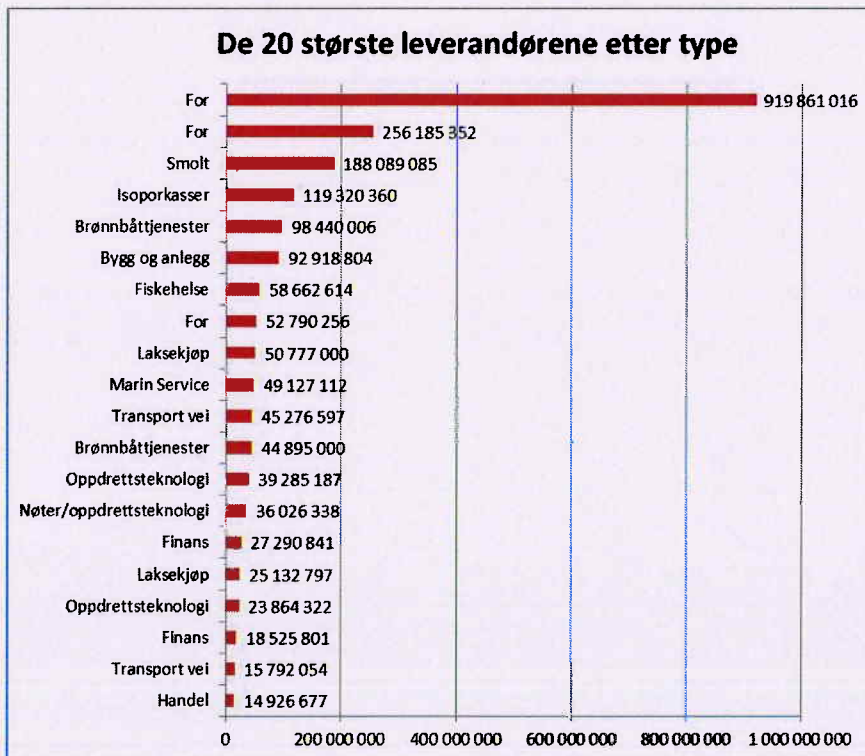
Et annet trekk er at når mer av sysselsettingen flyttes ut

av den primære verdikjeden til avledet virksomhet, blir ringvirkningene mindre for en rekke kystkommuner.

I tillegg til å kjøpe varer og tjenester direkte i regionen, brukte havbruksnæringen i Salten i 2015 ca. 5 mill kr. på sponsing og samfunnsengasjement. De største bidragsyterne var Salten Aqua, Cermaq, Nova Sea og Marine Harvest.

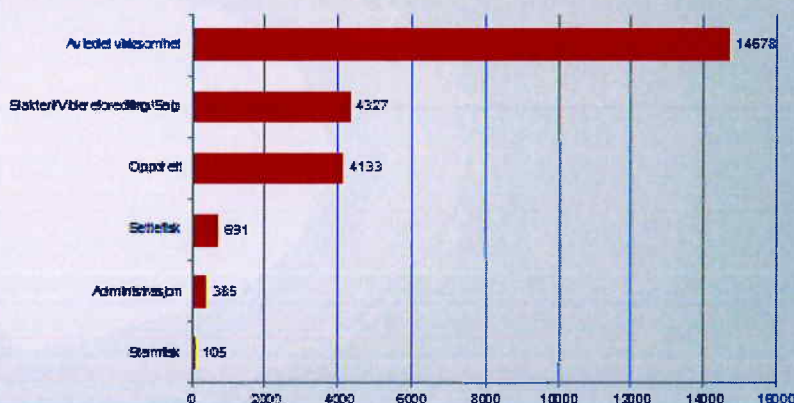
Fokus er primært at midlene skal komme lokalsamfunnet til gode, og mesteparten av støtten går til idrett og kultur.

Havbruksnæringen er en betydelig bidragsyter til å skape arbeidsplasser og verdiskaping i Salten, og med sin verdiskaping og engasjement for lokalmiljøet, synliggjør økonomisk og sosial bærekraft.

Kilde: Nofima (case: Nova sea)

Sysselsettingseffekt i havbruksnæringen og avledet virksomhet (24.299 Årsverk)

Kilde: Nofima

Landbasert oppdrett / ny teknologi

Landbasert oppdrett, slik vi forstår det, er oppdrett av fisk i anlegg på land, i deler av eller hele livet til fisken. For å drive landbasert oppdrett er det krav om akvakulturtillatelser på lik linje med merdoppdrett i sjø. Nærings og fiskeri-departementet har ferdigstilt regelverket for vederlagsfritt tildelinger av tillatelser til landbasert oppdrett.

Tradisjonelt har settefisken blitt oppdrettet i landanlegg. Settefisk fram til smoltstadiet, lever i ferskvann, noe som gjør at tilgang på ferskvann er viktig for disse anleggene. Settefiskproduksjoner er landbasert i Norge, mens matfiskproduksjonen skjer i flytende merdanlegg på sjø.

Salten har gode naturgitte konkurransefortrinn, infrastruktur, kompetanse og teknologi for denne produksjonsmetodikk. Oppdrett av matfisk i landbaserte anlegg har vært prøvd forsøksvis, uten at dette har blitt en kommersiell suksess. De landbaserte anlegg for stor fisk i dag, er i all hovedsak avls eller forskningsformål. Det er knyttet en vesentlig merkostnad til å produsere i landanlegg kontra et tradisjonelt sjøanlegg.

Myndighetene har åpnet for etablering av såkalte postsmoltanlegg, som

innebærer at innehaver av tillatelse til oppdrett av settefisk av laks og ørret kan få dispensasjon til å produsere settefisk opp til 1 kg. Dette åpner for et kombinasjonskonsept med landbasert produksjon fram til 1 kg, for deretter å sette fisken i anlegg på sjø for videre påvekst fram til slaktestørrelse. Denne mellomfase-produksjonen på land vil gi en kortere omløpstid og høyere produksjon på sjølokalitetene. Denne form for produksjon er motivert av bedre miljømessig kontroll og ønske om økt produksjon

Postsmoltproduksjon på land, kan øke produksjonen med 10-15 prosent, i tillegg vil lusproblematikken reduseres.

Utvikling av ny teknologi – resirkuleringsanlegg (RAS) kan aktualiserer etablering av landbasert matfiskanlegg, eller anlegg der fisken har et forlenget liv på land.

Kommunene bør legge dette til grunn i sine vurderinger av arealplaner på land Saltenregionen er stor region på settefisk, med en produksjon i dag på ca. 58 millioner smolt. Anleggene er av de største i Norge, og anleggene bruker ny teknologi i sin produksjon. Utvikling innen teknologi for landbasert oppdrett har vært stor, og

ny norsk teknologi har blitt utviklet og tatt i bruk. Dette har gitt norsk leverandørindustri internasjonal interesse.

Ny teknologi- eksponert oppdrett

Nærings og fiskeri-departementet har utlyst utviklingskonsesjoner, som flere av havbrukselskapene i Salten har søkt på. Disse konsesjonene er vederlagsfrie.

Det kreves en godt begrunnet ny teknologisk løsning for å få innvilget konsesjoner, som kan bidra til vekst og utvikling av ny teknologi i den blå industri. De selskapene som jobber med dette i Salten, har valgt å utvikle helt nye teknologiske løsninger for oppdrett i eksponerte områder, eller ny teknologi for å møte problematikken rundt lus og rømming. For å utvikle dette, kreves store kapitalinvesteringer og mange utfordringer.

Noen av utfordringene er merdteknologi, pålitelighet, forutsigbarhet, logistikk og at fiskevelferden skal ivaretas under alle operasjoner og forhold.

Utviklingen av disse nye teknologiske konseptene er utviklet i samarbeid med andre næringer som skipsteknikk, offshore og forskning.

Andre arter

Laks er den desidert største arten som oppdrettes i Norge og Salten i dag.

Andre arter, som rognkjeks, flekksteinbit og alger produseres også i Salten, men i mindre grad og delvis foreløpig på forsøksstadiet.

Rognkjeks er den tredje viktigste oppdrettsarten i Norge målt i verdi. Denne produseres som et hjelpemiddel til bekjempelse av lus.

Produksjonen av rognkjeks økte eksplisivt fra 2014 til 2015. Totalt ble det solgt 11,8 millioner oppdrettet rognkjeks i 2015, mot 3,5 millioner i 2014.

I Salten er det en produsent av rognkjeks, men flere av matfiskprodusentene i Salten har rognkjeks produksjon i andre regioner til bruk også i sine anlegg i Salten.

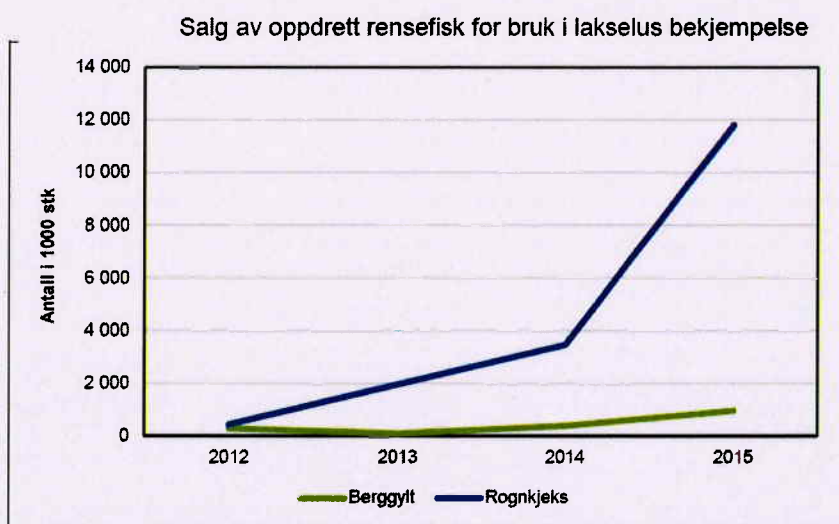
I Salten er det også startet et anlegg for oppdrett av flekksteinbit. Dette er i nært samarbeid med forskningsmiljø i regionen.

Flere selskap har begynt forsøksvis å dyrke alger. Dette er i en tidlig begynnerfase, og alt tilsier at potensialet er stort.

Polarfisk AS har fått tildelt Norges første konsesjon på landbasert oppdrett av størfisk. Det planlegges oppstart av produksjon i Meløy kommune av både kaviar og fiskekjøtt.

Art	2015		2014		2013	
	Antall	Verdi	Antall	Verdi	Antall	Verdi
Berggyllt	948	21 804	379	6 740	95	1 769
Rognkjeks	11 812	210 648	3 457	52 858	1 954	27 717
Andre arter	0	0	0	0	0	0
Totalt	12 760	232 451	3 836	59 598	2 049	29 486

Salg av oppdrettet rensefisk for bruk i lakselus bekjempelse. Antall i 1000 stk. og verdi i 1000 kroner. - Kilde: Fiskeridirektoratet.

Bruken av rensefiske er sterkt økende. Kilde: Fiskeridirektoratet.

Flere arter

Bellona-lederen tar til orde for å produsere mer i havet, men ikke bare utvikle monokultur – én enkelt art. Miljøorganisasjonen har selv engasjert seg i dette arbeidet gjennom etableringen av Ocean Forest. Ved en lakseoppdrettslokaltet i Øygarden kan en også produsere blåskjell og tare.

– Uten å bruke mer fôr kan vi høste mer biomasse, sier Solveig van Nes.

Lokaliteten utnytter ekskrementer fra oppdrettsfisken, som resirkuleres til bruk av gjødsel for både blåskjell og tare.

– Vi bruker negative effekter og filtrerer vannet. I tillegg fanges klimavinster ved at algene fanger CO2.

Bodø kommune
Postboks 319, 8001 Bodø
Telefon: 75 55 50 00
www.bodo.kommune.no

Layout: Tor-Eirik Akselsen
Grafiker, kommunikasjon

RESSURS OG RAMMETIMETALL 2017 - 2018

Saksbehandler: Tone Gundersen Opli
 Arkivsaksnr.: 17/326

Arkiv: A20

Saksnr.:

18/17 Driftsutvalget
 27/17 Beiarn Kommunestyre

Utvalg

07.06.2017
 21.06.2017

Møted**Driftsutvalgets behandling:****Innstilling til kommunestyre:**

Rammetimetallet for skolene er 15291 årstimer (Se tabell)

Ut fra dette vil det skoleåret 2017/2018 være behov for følgende stillingshjemler ved skolene:

Lærerstiller: 1615 % + 30 %
 Trones skole: 1113 % + 15%
 Moldjord skole: 502 % + 15 %

Ledelsesressurs: 170 %
 Rektor: 100 %
 Inspektør: 70 %

Assistenten i skolen: 154 %
 Trones skole: 65 %
 Moldjord skole: 89 %

Vernepleier Trones: 89 %
 Merkantil stilling: 30 %
 Voksenopplæring: 165 %

Grunnskolene rapporterer til Oppvekst for hvordan ressursen er blitt disponert.

Enstemmig vedtatt

Saksordfører Marit Moldjord.

Merkantil stilling: 30 %
 Voksenopplæring: 165 %

Rådmannens innstilling:

Rammetimetallet for skolene er 15291 årstimer (Se tabell)

Ut fra dette vil det skoleåret 2017/2018 være behov for følgende stillingshjemler ved skolene:

Lærerstillinger: 1615 % + 30 %
 Trones skole: 1113 % + 15%
 Moldjord skole: 502 % + 15 %

Ledelsesressurs: 170 %
 Rektor: 100 %
 Inspektør: 70 %

Assistenten i skolen: 154 %
 Trones skole: 65 %
 Moldjord skole: 89 %

Vernepleier Trones: 89 %
 Merkantil stilling: 30 %
 Voksenopplæring: 165 %

Grunnskolene rapporterer til Oppvekst for hvordan ressursen er blitt disponert.

Bakgrunn:

Saken legger frem ressursbehovene for skoleåret 2017/2018. Til sammenligning hadde de to skolene i Beiarn kommune skoleåret 2016/2017 til sammen 1557 (+ 20) % lærerstillinger, 243 % assistent, 89 % vernepleier, 30 % merkantil ressurs.

Saksutredning

Elevtall ved skolene.

Elevtallet ved skolene ser ut til å gå opp fra 86 inneværende år til 88 for skoleåret 2017/2018.

Elevtall 2017-2018:			
Klasse	Moldjord	Trones	
1	4	5	
2	4	1	
3	2	7	
4	5	5	
5	3	5	
6	5	0	
7	7	6	
8		11	
9		8	
10		10	
Totalt	30	58	88

Elevtallsutviklingen i grunnskolen.

Skoleår	I ALT	MOLDJORD	TRONES
2012-2013	97	30	67
2013-2014	102	38	64
2014-2015	104	42	62
2015-2016	91	34	57
2016-2017	86	33	53
2017-2018	85	31	54
2018-2019	80	26	54
2019-2020	83	26	57

Gruppestørrelser:

I planleggingen av neste skoleår er gruppeinndelingen vurdert ut fra antall og behov. Ungdomstrinnet er det trinnet som har fått beholde full deling hittil. Elevtallene her er akkurat litt for store til at en anbefaler deling og akkurat for små til å utnytte lærerressursen fullt ut. Elevtallet er likevel såpass store at en velger å planlegge ut fra full deling også de neste to årene. Dersom det ikke skjer stor endringer i elevtallet, legges det opp til at ungdomstrinnet blir delt i to grupper fra skoleåret 2019/2020. Frem til da må skolen starte jobben med å tilpasse planer og opplegg til fremtidige sammenholdte trinn på ungdomsskolen.

Ut fra elevtallet og classesammensetningene blir dermed elevgruppene kommende skoleår fordelt på 9 grupper, som tidligere.

2017-2018		
SKOLE	ELEVER	GRUPPER
Moldjord 1 – 7	30	3
Trones 1 – 7	29	3
Trones 8-10	29	3
Trones	58	
Sum	88	9

Elevinndelingene vil være slik tabellen viser, men skolene kan være fleksibel med grunnressursen for å få timetallet til å gå opp, slik at gruppene i praksis kan være mer sammenslått og variere ut fra fag og aktiviteter.

Rammetimetall og stillingshjemler 2017/2018

Rammetimetall og stillinger 2017/2018													
SKOLE	ELE- VER	GRUP- PER	MIN. TALL	PED. STYRK	SPES UND	AV- TALE	ANDRE	SUM	STIL LING %	MIDLERT. STILLING %	LED- ELSE %	SUM	
Mold- jord	30	3	3040	1102	0	171	646	4959	502	Styrking 1. – 4.:	30	70	
Trones 1. - 7	28	3	3040	532	494	171	399	4636	469			40	
Trones 8. - 10	28	3	3648	114	836	312	787	5697	631	UiU	10	60	
Trones	58	6	6688	532	1330	483	1186	10333	1113	Adm. VO	20		
SUM	88	9	9728	1634	1330	654	1832	15291	1615	Totalt:	60	170	1772
				296	Styrking 1-4 (øremerkede midler)					30			1802

1645

Ungdomsskolens stillingstall er gjennomsnittstall for varierende leseplikt. (undervisningstimer) Minimumstall, pedagogisk styrking, spesialundervisning, avtale og

andre er oppgitt i årstimer, dvs hvor mange timer hver gruppe eller hvert tiltak må ha pr. år. Tallet kan deles på 38 for å få timer pr. uke. En undervisningstime er 45 min. Trinnenenes timetall pr uke: 1.-4. kl. har 24 t/u, 5.-7.kl. har 30 t/u og 8-10 kl. har 32 t/u.

Minimumstall

Minimumstallet er det laveste årstimetallet en kan ha med en lærer til hver gruppe i hver uketime elevene skal ha. Skolen kan i praksis ha flere eller andre sammenholdte klasser for å få en større styrkingsressurs som de kan disponere for elever/grupper med størst behov. Minimumstallet for timer på skolene vil være på: 9728 årstimer.

Pedagogisk styrking

Disse timene er delingstimer hovedsakelig til kjernefagene norsk, engelsk eller matematikk for de gruppene som har mange sammenholdte timer eller ekstra behov. De kan også være til styrking for elever/grupper med behov, men uten enkeltvedtak på spesialundervisning.

Kommunen har blitt gjort oppmerksom på at alle fremmedspråklige elever med behov og rett til norskopplæring skal ha enkeltvedtak på ressursen de har krav på. Dette er ikke praktisert tidligere, men vil bli innført fra kommende skoleår. Antallet fremmedspråklige elever har økt, og det er et behov for mer ressurs både til norskopplæring og oppfølging i andre fag med hensyn til språk og begrepsforståelse.

Årstimetallet for pedagogisk styrking er 1634 timer. I tillegg kommer 296 timer til tidlig innsats 1.-4. kl.

Spesialundervisning.

Dette er timer til undervisning for elever med spesielle behov med enkeltvedtak. Dette er rettighetbaserte timer med individuell klagerett. Undervisningen kan være til enkeltelever eller til grupper ut fra tilråding fra PPT og/eller hva planer for den enkelte eleven tilsier. Det har vært jobbet med å få ned spesialundervisningen og endring til mer spesialundervisning i gruppe eller klasse. Dette vil variere fra år til år ut fra enkeltelevers behov. Skoleåret 2017/2018 går behovene litt opp enn foregående år, men er fortsatt ikke så høye som tidligere. Samlet behovet for spesialundervisning neste skoleår er på 1330 årstimer. I tillegg vil noe assistentressurs og stilling som vernepleier være knyttet opp mot spesialundervisning eller elever med spesielle behov.

Avtale

Avtalebaserte timer er timer til rådgivning og sosialpedagogiske tjenester, elevråd, kontaktlærere m.m. Årtimetallet er på 654 timer.

Andre

Andre timer er bl.a. IT-veileder, aldersbasert redusert leseplikt ved 55+ og 60 +, teamledere, utviklingsarbeid, frikjøp til organisasjonsarbeid, PPT- kontakt m.m. Flere eldre lærere i staben utgjør mer ressurs for redusert undervisning. Årstimetall er på 1832 timer.

Ledelse

Ressursen til ledelse er ført på Moldjord og Trones skole, men innebærer også tid til ledelse av Kulturskole og Voksenopplæring. Ressursen er på 100 % rektor for alle enheter og 70 % undervisningsinspektør som fungerer som stedlig leder for skole og voksenopplæring på Moldjord skole. Det har vært en betydelig økt arbeidsmengde for administrering og organisering av voksenopplæring i takt med at elevtallet har økt. Dette gjør at ledelse til Voksenopplæring er økt med 10 % og utgjør 20 % stilling av inspektørens stilling.

Ressurs til ledelse for begge skolene samt Kulturskole og Voksenopplæring er på tilsammen 170 % stilling.

Rammetimetall og stillingsbehov

Rammetimetallet for skolene er 15291 årstimer (Se tabell)

Ut fra dette vil det skoleåret 2017/2018 være behov for følgende stillingshjemler ved skolene:

Lærerstiller: 1615 % + 30 %

Trones skole: 1113 % + 15%

Moldjord skole: 502 % + 15 %

Ledelsesressurs: 170 %

Rektor: 100 %

Inspektør: 70 %

Assistent i skolen: 154 %

Trones skole: 65 %

Moldjord skole: 89 %

Vernepleier Trones: 89 %

Merkantilt: 30 %

Voksenopplæring: 165 %

Vikariater og midlertidige stillinger

1. Ressurslærer Ungdomstrinn i utvikling (UiU): 10 % stilling
2. Styrking av 1.-4.kl. med: 30 % stilling.
3. Sykepermisjoner og studiepermisjoner: 142,5 % stilling

Kommunen har fått eksterne midler til nasjonal satsing på Ungdomstrinn i utvikling tilsvarende 10 %. En har også fått midler til styrking av 1.-4. kl. med 30 % stilling. Denne ressursen kan sees som en «varig» ressurs, men skal dokumenteres at det er styrking og et tillegg til kommunens egne ressurser. Derfor er de lagt på «på siden» av rammetimetallet, men ligger i stillingsbehovet.

En lærer har kommet med på videreutdanning i norsk på det statlige kompetanseløftet som innebærer at de kan velge mellom studiepermisjon eller stipendordning. Kommunen har fått to lærere med på en toårig statlig tilbud for lærerspesialister med norsk og lesing og skriveopplæring som fag. Målet med studiet er både å videreutvikle kompetansen i norsk og norskdidaktikk, men også til å ta en faglig lederrolle innen skrive- og leseopplæringen i skolen og kollegiet. Slik kan de på sikt være med på å utvikle og heve kompetanse og kvalitet i opplæringen. Her er det lik finansiering som kompetanseløftet.

Sykepermisjoner og studiepermisjoner tilsvarer ca. 142,5 % stilling.

For å ta høyde for økt arbeidsmengde og behov for mer oppfølging for skoleledelsen, bl.a. med økt antall elever i Voksenopplæringen, økes den administrative stillingen til inspektør for skoleåret 2017/2018 til 20 %. Det vil si at det blir behov tilsvarende lærerstilling.

Det er ut fra dette ledig 192,5 % stilling vikariat skoleåret 2017/2018.

Vurdering:

Det blir færre og færre elever pr. årskull. Gruppeinndelingene på begge skolene er derfor grundig gjennomgått i forkant av arbeidet med rammetimetallene. En har sett på mulige endringer opp mot elevtall, behov og mulige sammensetninger av grupper de tre neste årene.

Elevtallene ser ut til å holde seg nokså stabilt på omtrent 80-85 elever de kommende 3-4 årene. Inndelingen med sammenholdte klasser for 1.-2., 3.-4. og 5.-7. på begge skolene sees på som best utnyttelse av ressursene, men samtidig forsvarlig opplæring. Elevtall og sammensetning kan ulike år tilsi andre inndelinger, men en holder på antall grupper for å få forsvarlig tilpasset undervisning.

Ungdomstrinnet har hittil vært fulldelt. Ut fra at kullene er forholdsvis store de neste to årene foreslås det fortsatt full deling t.o.m. skoleåret 2018/2019. Deretter anbefales det at ungdomstrinnet slås sammen til to grupper. Da har skolen to år på seg på å tilpasse fagplaner og opplegg til en annen inndeling. Slik får personalet tid på seg til å få jobbet med dette, og det passer bra m.h.t. tilpassing til nye fagplaner som skal innføres samme året. Det er samtidig ingen hindring for at skolen prøver ut sammenslåtte klasser i noen fag og skaffer seg erfaringer med dette. Samtidig får de fristilt lærertimer som de kan prioritere bruken av etter behov.

For 1.-7. klasse er det i utgangspunktet få timer til deling og det er viktig å rette ressursene mot noe deling i kjernefag og de valgte satsingsområdene som f.eks lesing, tidlig innsats 1.-4. trinn m.v. Få delingstimer balanseres opp mot at gruppene er små og slik lettere kan følges opp og undervisningen kan differensieres. Ut fra kjennskap til elevenes behov, gruppesammensetning m.m. kan skolene også disponere ressursene noe selv og evt. slå sammen grupper for å frigjøre timer til der de vet at det trengs. Slik får en mer fleksibel innretning på bruken.

Alle føringer fra staten peker på viktigheten av tidlig innsats dersom et barn sliter med innlæringen. Tidlig innsats for enkeltelever og grupper av elever gir dem et bedre grunnlag for å lykkes i det videre skoleløp. Det er de to siste år kommet øremerkede ressurser til denne satsingen for 1.-4. trinn. Skoleåret 2017/2018 tilsvarende 30 % stilling. Denne fordeles på de to skolene. I tilsagnet oppfordres også kommunene til å legge innsats og egne ressurser her.

Moldjord skole må, som tidligere, styrkes for å få timeplan og fagbehov til gå opp ved å ta noe ressurs fra Trones skole for å få det til å gå rundt. Dette går noe ut over pedagogisk styrking på Trones, men dette sees på som riktig pedagogisk prioritering, og man velger likevel å gjøre dette.

Skolen har også en stor andel minoritetsspråklige elever i forhold til elevtallet. I noen klasser er det flere minoritetsspråklige elever enn elever med norsk som morsmål.

Her er det et behov for å styrke norskopplæringen og oppfølging av de minoritetsspråklige elevene mer enn tidligere. De har tidligere fått et samlet gruppetilbud med norskinnlæring og ingen styrking i øvrige fag ut fra tanken om at det er så få elever i klassene at de blir ivaretatt. En ser nå at flere elever har behov for mer og tettere oppfølging for å ha læringsutbytte. Det kommer flere minoritetsspråklige elever i 1. klasse, og en må differensiere tilbudet mer for de øvrige elevene. Det er også behov for mer oppfølging i øvrige fag med oppfølging av begrepsinnlæring og tilpassning for økt læring i de øvrige fagene. Det er derfor et økt behov fra forrige år på 10 t/u. Timene tilsvarer 38,5 % stilling. Det er samtidig behov for assistentressurs her, men dette forsøkes løst med omdisponering internt på skolen.

Skoleåret 2016/2017 ble ledelsesressursen til inspektør økt med 10 % for å ta mer ansvar for pedagogisk og administrativ ledelse for Voksenopplæringen. Med flere flyktninger som skal ha tilbud om norskopplæring og samfunnsfag er det mye mer arbeid med organisering og administrering av tjenesten. Det er derfor behov for å øke ledelsesressursen ytterligere slik at undervisningsinspektør får 50 % til grunnskole og 20 % til voksenopplæringen.

Assistentressursen har hittil vær stabil på 243%. Fra 1. juni 2017 vil 89% stilling som assistent bli overført til Helse og omsorgsavdelingen som et ledd i samordning av kommunale tjenester for elever med spesielle behov. Skolen har likevel tilgang på ressursen som tidligere, men den kan brukes mer fleksibelt ut fra behov.

FREMTIDIG BRUK AV MOLDJORD SKOLE

Saksbehandler: Tone Gundersen Opli
 Arkivsaksnr.: 17/6

Arkiv: C01

Saksnr.:	Utvalg	Møtedato
3/17	Driftsutvalget	08.03.2017
9/17	Beiarn Kommunestyre	15.03.2017
19/17	Formannskapet	15.06.2017
28/17	Beiarn Kommunestyre	21.06.2017

Formannskapets behandling
Innstilling til kommunestyret:

1. Moldjord skole skal primært brukes som skole for elever i grunnskole og voksenopplæring.
2. Det lages en utredning om mulig flytting av barnehagen inn i skolen og eventuelt ombygging av klasserom for frigjøring av areal til annet bruk. Målet er en mer effektiv arealbruk ved Moldjord skole.
3. Det avsettes 200.000 kr til planlegging og prosjektering av dette. Midlene til dette finansieres ved låneopptak og regulering av investeringsbudsjettet.

Enstemmig vedtatt.

Saksordfører: Linda T. Moen

Rådmannens innstilling:

1. Moldjord skole skal primært brukes som skole for elever i grunnskole og voksenopplæring.
2. Det lages en utredning om mulig flytting av barnehagen inn i skolen og eventuelt ombygging av klasserom for frigjøring av areal til annet bruk.
3. Det avsettes 200.000 kr til planlegging og prosjektering av dette. Midlene til dette finansieres ved låneopptak og regulering av investeringsbudsjettet.

Bakgrunn:

I forbindelse med sak om skolestruktur hadde Kommunestyret i Beiarn oppe sak om alternativ bruk av Moldjord skole (BOKS) 15.03. 2017. Kommunestyret fattet i møtet følgende vedtak:

«Det arbeides videre med prosjekt BOKS. Utgangspunktet er at det fremdeles skal være en 1 – 7 skole på Moldjord skole, men at prosjekt BOKS skal jobbe videre med målet om å finne en ny, spennende og effektiv måte å organisere tjenester på i de deler av skolen som ikke benyttes til skole.»

Styringsgruppen konkluderte i møte 24.04.2017 med at prosjekt BOKS, slik det opprinnelig var tenkt og beskrevet, ikke lar seg realisere i tråd med refererte vedtak. Prosjekt BOKS avsluttes med dette. Dette ble referert i kommunestyret 26.04. Kommunestyret ba i møtet om ny sak om fremtidig bruk av Moldjord skole.

Saksutredning:

Den nedsatte styringsgruppen til BOKS konkluderte med at det er muligheter for å gjøre tilpasninger og endringer av Moldjord skole slik at en kan ha noe sambruk med andre tjenester eller aktiviteter.

Rombehovet til skolen og voksenopplæringen er gjennomgått for å se det reelle behovet og hvilke rom som er i bruk. Ut fra dagens drift har skolen behov for:

3 klasserom, 4 grupperom, kunst- og håndverkrom, skolekjøkken og sløydrom.

Det må regnes 8 lærerarbeidsplasser og 2-3 kontorer, møterom og personalrom. Gymsal med garderober og svømmebasseng kommer utenom.

Voksenopplæringen har behov for: 1 klasserom og 2 grupperom, samt tilgang på skolekjøkken og spesialrom.

Fra neste skoleår vil alle klasserom i 2. etasje være i bruk som klasserom for skole og voksenopplæring.

Ut fra dagens bruk (inkludert menighetskontor), uten noen bygningsmessige endringer, vil det kunne fristilles 2 klasserom i 1. etasje og eventuelt et mindre rom som brukes til lager fra neste skoleår. Da forutsettes det at kjelleren brukes som tidligere.

En gjør oppmerksom på at rombehovet ikke samsvarer med arealbehovet. Det er skolens inndeling og store rom som utløser det store arealbehovet. Dersom rommene blir tilpasset behovet i størrelse, vil arealbehovet gå ned.

Etter samtale med barnehagen, avd. Moldjord, stiller de seg i utgangspunktet positive til en eventuell samlokalisering med skole. Dette forutsetter at lokalene gjøres i stand etter deres behov og normer og forskrifter for barnehage. Det innebærer sannsynligvis bl.a. ombygging av inngangsparti/garderobe, tilpassede toaletter, stellerom og kjøkken m.m. Dette må en nærmere utredning/prosjektering vise.

Det kom i arbeidet med tidligere sak om BOKS frem flere idèer og muligheter for samlokalisering av andre tjenester og aktiviteter i kommunen. De blir ikke tatt stilling til her.

Vurdering:

Moldjord skole er en stor skole med mye areal, og ut fra dagens elevtall benytter skolen et stort areal til undervisning. Dette er fordi størrelse på klasserom og romdeling ikke er tilpasset elevtall og faktiske behov. Skolen må ha tilgjengelig riktig antall rom for å drive det pedagogiske arbeidet. Dersom riktig antall rom hadde vært tilpasset i størrelse og utforming ville arealbehovet vært mye mindre.

Enkelte klasserom kan nok deles og/eller bygges om for å få en mer effektiv arealutnyttelse. Slik vil en kunne frigjøre areal til evt. annen bruk. For god utnyttelse må det relativt store bygningsmessige endringer til. Dersom dette skal gjøres må det inn byggfaglig ekspertise for å vurdere tiltak og kostnadsberegning av disse. Slik bistand er det ikke avsatt midler til.

Dersom f.eks. barnehagen skal inn i skolebygget, er det gjort et grovt anslag på at dette lar seg gjøre ut fra tilgjengelig areal. Det vil likevel kreves forholdsvis stor ombygging for at barna i barnehagen skal få tilpassede fasiliteter etter dagens krav, samt endringer og tilpasninger for skole. Til dette kreves det prosjektering av fagfolk.

I arbeidet med BOKS ble det gjort et større arbeid med å finne kommunale tjenester og aktiviteter som kunne samlokaliseres i skolebygget. Det vurderes som nødvendig å få midler til prosjektering av hva som lar seg gjøre og kostnadsberegning av dette før en ser nærmere på dette.

Det anbefales at:

1. Moldjord skole primært skal brukes som skole for elever i grunnskole og voksenopplæring.
2. Det lages en utredning om mulig flytting av barnehagen inn i skolen og eventuelt ombygging av klasserom for frigjøring av areal til annet bruk.
3. Det avsettes 200.000 kr til prosjektering av dette. Finansieres ved låneopptak.

Vedlegg:

NYE BOLIGER STORJORD - ORGANISERING OG GJENNOMFØRING

Saksbehandler: Frank Movik
 Arkivsaksnr.: 16/928

Arkiv: 613

Saksnr.: Utvalg

17/17 Formannskapet
 29/17 Beiarn Kommunestyre

Møtedato

15.06.2017
 21.06.2017

Formannskapets behandling:
Innstilling til kommunestyret:

Det lyses ut anbud for bygging av 6 kommunale utleieboliger på Storjord.

Boligene plasseres innenfor område ABB_4 i reguleringsplan for Storjord sentrum, og baseres på gjennomført skisseprosjekt med rekkehusløsning.

Til fullfinansiering av prosjektet gjøres det et låneopptak på inntil kr. 17.500.000,-.

Enstemmig vedtatt.

Saksordfører: Andre Kristoffersen

Rådmannens innstilling:

Det lyses ut anbud for bygging av 6 kommunale utleieboliger på Storjord.

Boligene plasseres innenfor område ABB_4 i reguleringsplan for Storjord sentrum, og baseres på gjennomført skisseprosjekt med rekkehusløsning.

Til fullfinansiering av prosjektet gjøres det et låneopptak på inntil kr. 17.500.000,-.

Saksutredning:

Det vises til tidligere orienteringer om nytt boligprosjekt på Storjord, samt budsjett 2017 hvor det er avsatt kr.1.000.000,- til prosjektet,

Prosjektet ble opprinnelig oppstartet gjennom en samarbeidsavtale med Indre Salten Boligbyggelag, men er senere fullført alene av Beiarn kommune.

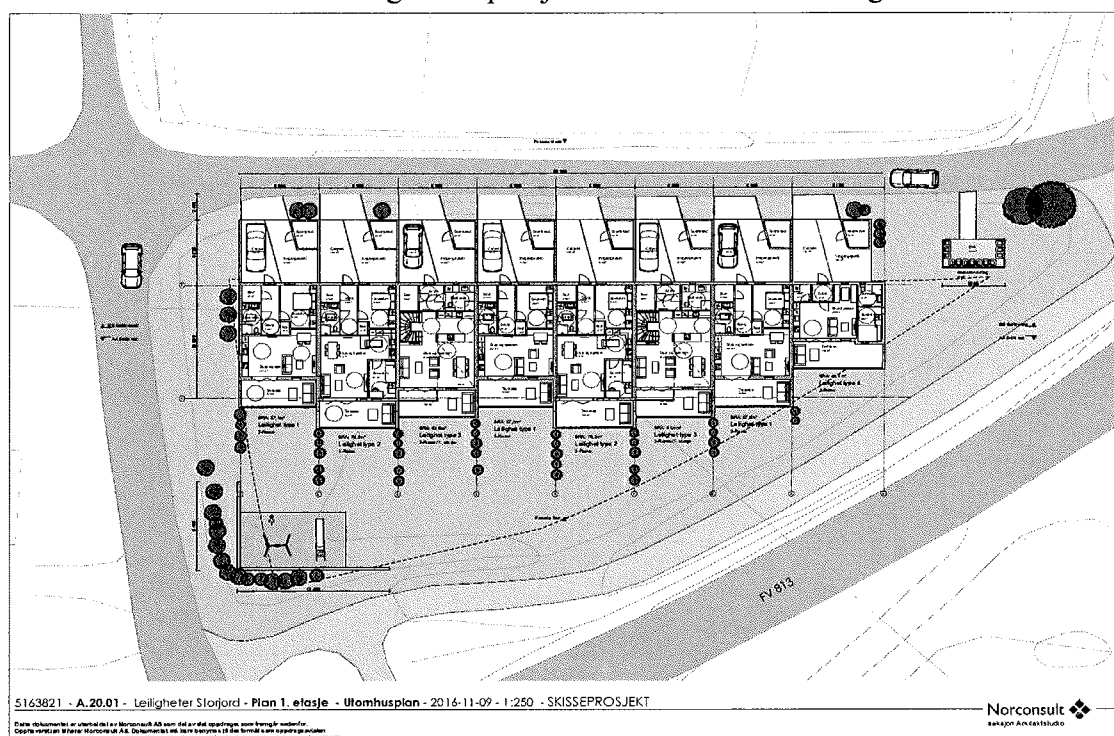
I løpet av 2016 utviklet Norconsult et skisseprosjekt for nye boliger på Storjord, og prosjektet har vært ledet av en intern styringsgruppe.

I sin bestilling til Norconsult hadde styringsgruppen lagt følgende forutsetninger til grunn:

- Tomten skulle utnyttas på en god måte i forhold til antall enheter.
- Tomten er svært synlig, og det ønskes et prosjekt med gode bokvaliteter og med arkitektonisk kvalitet.
- Prosjektet skal bestå av leiligheter/boliger av forskjellig størrelse.

Norconsult viste frem 2 alternative løsninger. En av løsningene viste 2 bygninger med 4 leiligheter i hver, og den andre løsning viste ett rekkehus med 8 leiligheter. Norconsult anbefalte rekkehusløsning, og det var denne løsningen styringsgruppen gikk videre med.

I november 2016 forelå endelig skisseprosjekt med kostnadsoverslag.

I samarbeid med lokal entreprenør er det gjort vurderinger om prosjektet kan gjennomføres som et offentlig/privat samarbeid, med privat eierskap og hvor kommunen leier/eier deler av prosjektet. I dette arbeidet er det også gjort tilpassinger i skisseprosjektet for å redusere byggekostnader og tilsvarende leiekostnader. Endelig vurdering tilsier at prosjektet ikke lar seg gjennomføre på denne måten da det vil være en forutsetning at kommunen leier og tar risiko/ansvar for alle leilighetene.

Vurdering:

Styringsgruppen opplever at det ligger en klar politisk bestilling om å gjennomføre ny boligbygging på Storjord. Styringsgruppen ønsker at vi går videre med et boligprosjekt omtrentlig slik som foreliggende skisseprosjekt, men at prosjektet reduserer i omfang fra 8 enheter til 6 enheter i rekke.

Det foreslås at prosjektet i første omgang bygges som ordinære kommunale utleieboliger. Samtidig åpnes det for at prosjektet organiseres som et sameie, og at eiendommen seksjoneres. Dette slik at enkeltleiligheter på en grei måte vil kunne selges.

Det foreslås videre at prosjektet finansieres på ordinær måte, slik at det ikke ligger bindinger i forhold til hvem som kan leie eller eie.

I budsjett for 2017 er det avsatt kr.1.000.000,- til prosjektet.

Et prosjekt med 6 utleieboliger vil få et samlet bruttoareal på ca. 700 m². Norconsult har gjort en kostnadsberegning hvor pris pr. m² bruttoareal er stipulert til ca. kr. 26.000,-. Beregning kan være noe høy, men anbefales lagt til grunn som øvre grense for finansiering.

Det ligger kommunal hovedvannledning over tomten som vil måtte omlegges før bygging.

Vedlegg:

- Skisseprosjekt

Antall enheter: 8
Total bruksareal: 667 m²
Bebyggd areal: 746,6 m²
Tomteareal: 1 706 m²

51 63821 - A.10.01 - Leiligheter Storjord - Situasjonsplan - 2016-11-09 - 1:400 - SKISSEPROSJEKT

Dette dokumentet er utarbeidet av Norconsult AS som del av det oppdraget som fremgår nedenfor.
 Opphavretten til dette dokumentet ligger hos Norconsult AS. Dokumentet må bare benyttes til det formål som oppdragsavtalen
 beskriver, og må ikke kopieres eller gjøres tilgjengelig på annen måte eller i større utstrekning enn formålet tilsier.

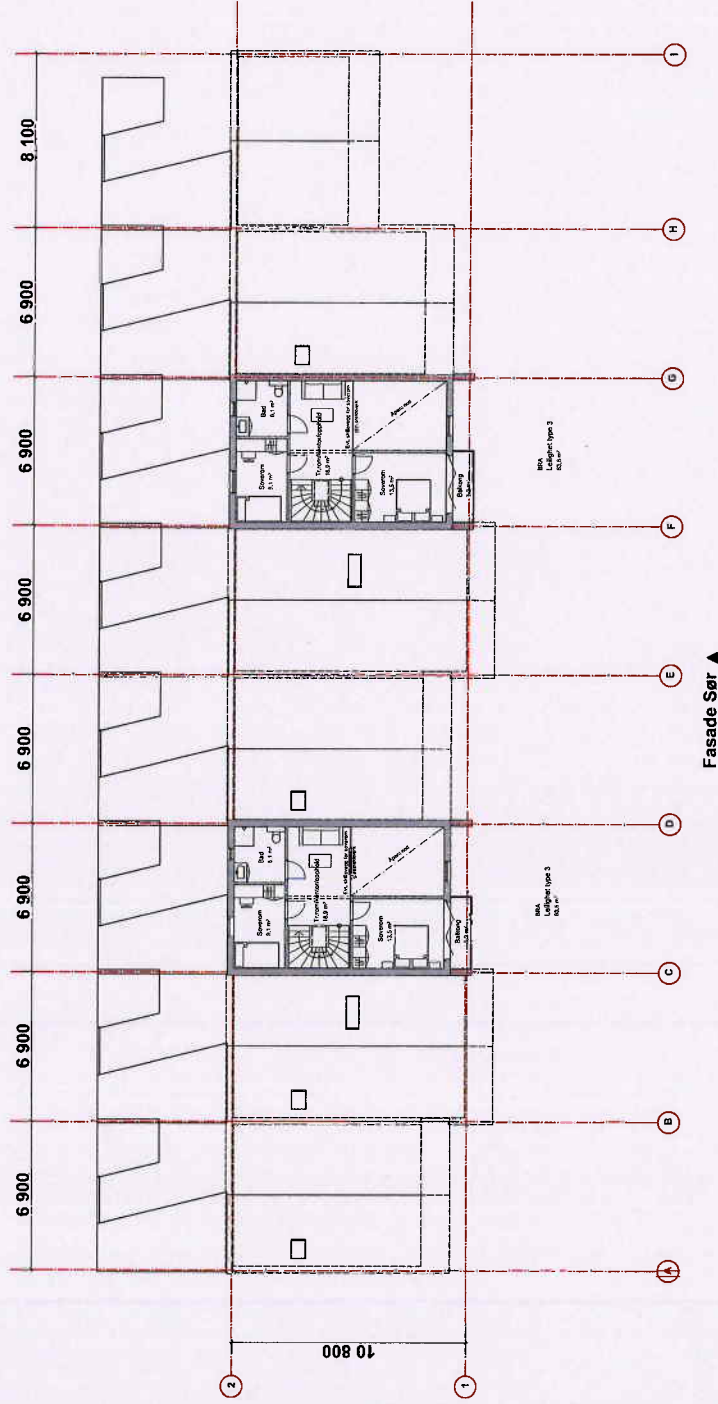

5163821 - A.20.01 - Leiligheter Storjord - Plan 1. etasje - Utomhusplan - 2016-11-09 - 1:250 - SKISSEPROSJEKT

Dette dokumentet er utarbeidet av Norconsult AS som del av det oppdragssett som fremgår nedenfor. Opphavstetten tilhører Norconsult AS. Dokumentet må ikke kopieres eller utnyttes uten tillatelse fra Norconsult AS. Dette dokumentet er utarbeidet som en del av et større oppdragssett og kan inneholde informasjon som ikke er relevant for dette prosjektet. For mer informasjon, se den opprinnelige tegningen eller kontakt oss på telefonnummeret nedenfor.

Fasade Nord ▼

BB Snitt nord ▲
AA Snitt sør ▼

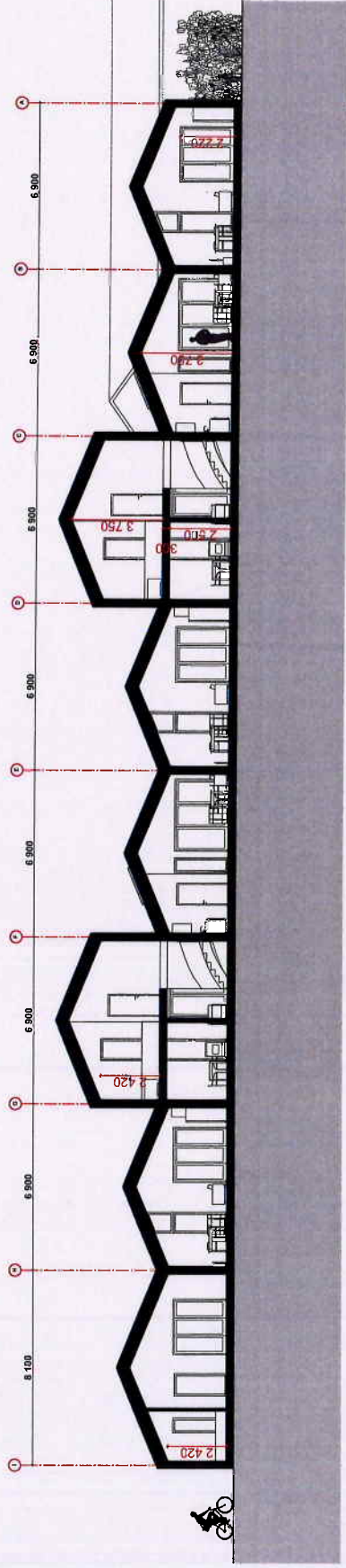
Fasade Sør ▲

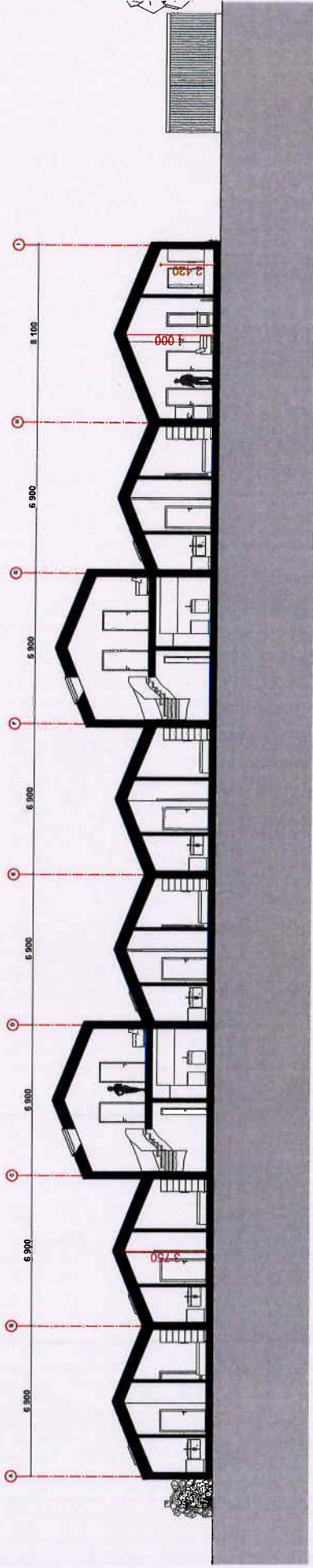
Fasade Nord

Fasade Sør

Snitt AA

Snitt BB

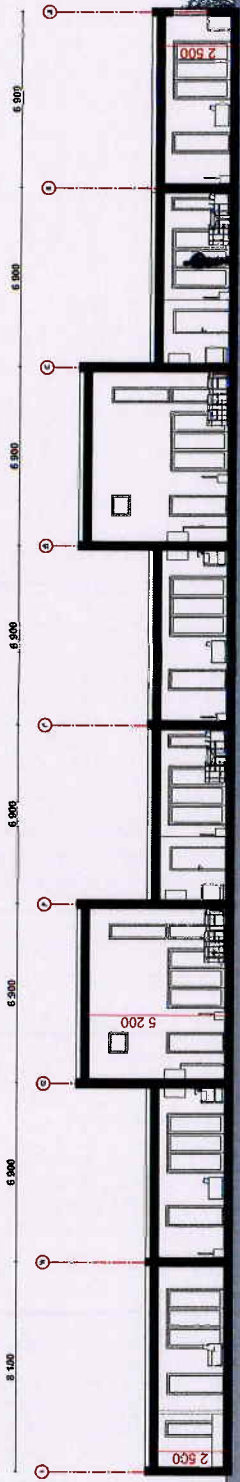
Fasade Nord

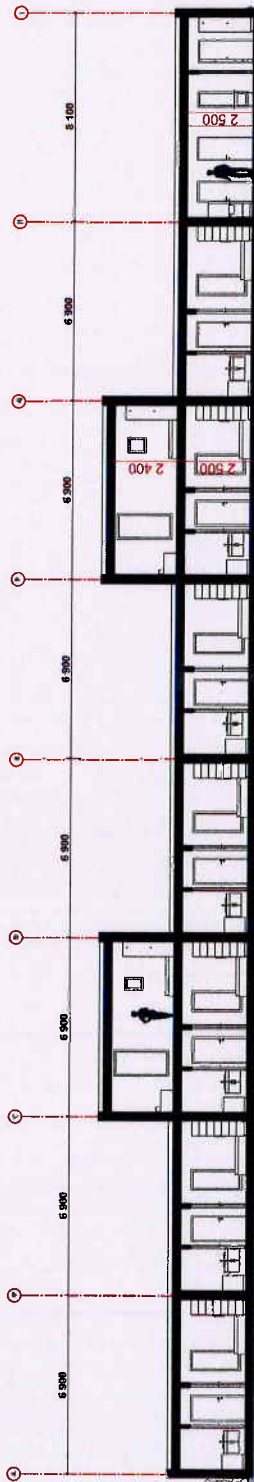
Fasade Sør

5172438 - A.45.01 - Leiligheter Storfjord - Fasade Nord og Sør - 2017-04-06 - 1:200 - SKISSEPROSJEKT

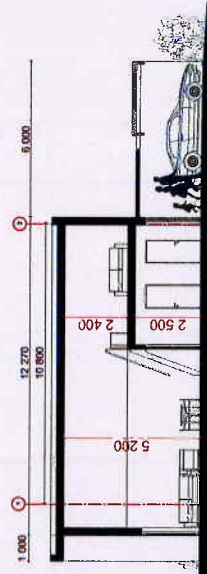
Dette dokumentet er utarbeidet av Norconsult AS som del av det oppdraget som fremgår nedenfor. Opphavsretten tilhører Norconsult AS. Dokumentet må bare benyttes til det formål som oppdragsavtalen beskriver, og må ikke kopieres eller gjøres tilgjengelig på annen måte eller i større utstrekning enn formålet tilsier.

Snitt AA

Snitt BB

Snitt CC

5172438 - A.40.01 - Leiligheter Storfjord - Snitt AA, BB og CC - 2017-04-06 - 1:200 - SKISSEPROSJEKT

Dette dokumentet er utarbeidet av Norconsult AS som del av det oppdraget som fremgår nedenfor. Opphavsretten tilhører Norconsult AS. Dokumentet må bare benyttes til det formål som oppdragsavtalen beskriver, og må ikke kopieres eller gjøres tilgjengelig på annen måte eller i større utstrekning enn formålet tilsier.

SALG/LEIE AV TOMT - NYE BEIARN TURISTSENTER

Saksbehandler: Torbjørn Grimstad
 Arkivsaksnr.: 17/211

Arkiv: 611

Saksnr.: Utvalg	Møtedato
21/17 Plan og ressursutvalget	07.06.2017
30/17 Beiarn Kommunestyre	21.06.2017

Plan og ressursutvalgets behandling:
Innstilling til kommunestyret:

Forutsatt at Nye Beiarn Turistsenter driver campingplass på gnr. 41, bnr. 32, imøtekommer Beiarn kommune søknaden om disponering av 3,8 dekar av parsell på gnr. 41, bnr. 30, som er omregulert fra forretning/kontor til campingplass, gjennom mindre endring av reguleringsplan 08.06.2010.

Søknaden innvilges enten gjennom en leieavtale på arealet eller salg. Prisen ved salg settes til kroner 25,- pr m². Ved en leieavtale settes prisen til kroner 1,- pr m² pr år. Leiesummen innkreves i sin helhet uavhengig av om arealet ønskes benyttet kun deler av året.

Ved et salg settes det som vilkår at erverver betaler omkostninger for fradeling, samt at forretningen utføres som en arealoverføring til gnr. 41, bnr. 32.

Enstemmig vedtatt

Saksordfører: Tone Helbostad.

Rådmannens innstilling:

Forutsatt at Nye Beiarn Turistsenter driver campingplass på gnr. 41, bnr. 32, imøtekommer Beiarn kommune søknaden om disponering av 3,8 dekar av parsell på gnr. 41, bnr. 30, som er omregulert fra forretning/kontor til campingplass, gjennom mindre endring av reguleringsplan 08.06.2010.

Søknaden innvilges enten gjennom en leieavtale på arealet eller salg. Prisen ved salg settes til kroner 25,- pr m². Ved en leieavtale settes prisen til kroner 1,- pr m² pr år. Leiesummen innkreves i sin helhet uavhengig av om arealet ønskes benyttet kun deler av året.

Ved et salg settes det som vilkår at erverver betaler omkostninger for fradeling, samt at forretningen utføres som en arealoverføring til gnr. 41, bnr. 32.

Saksutredning:

Nye Beiarn Turistsenter søkte 28. mars om å få overta ca 3,8 dekar fra gnr. 41, bnr. 30. Tilsvarende søknad har vært behandlet tidligere fra henholdsvis Kvanto Service i 2015, og Beiarn Turistsenter i 2013.

Det nye ved denne søknaden er at Nye Beiarn Turistsenter søker om å få overta arealet vederlagsfritt. Nye Beiarn Turistsenter tilbyr som motytelse å ha tilsyn/rengjøring av tømme-stasjonen, som er planlagt bygd, i tre år.

Vurdering:

Det anbefales **ikke** å gi fra seg areal gratis, ei heller å begi seg inn på en slik avtale som er foreslått. For det første har arealet en reell verdi. Tidligere drivere av Turistsenteret betalte penger da de leide arealet. Naboer ervervet et areal i 2015 og betalte for det.

For det andre innebærer en avtale en blanding av kommunens ulike roller. Det som omsøkes er erverv av areal. Å gi dette bort er støtte til næringsliv, noe som bør ytes gjennom eksempelvis disponering av næringsfondet. I tillegg er drift av en tømme-stasjon en egen sak, hvor det kan bli vurdert at andre er mer egnet som drivere.

Figur 1: Arealet som søkes ervervet av Nye Beiarn Turistsenter.

Beiarn kommune har omregulert arealet for drift sammen med Beiarn Turistsenter. Arealet kan dermed leies ut så lenge det drives sammen med Turistsenteret, eller legges til samme eiendom som Turistsenteret gjennom arealoverføring.

Selv om arealet kun skall leies ut i 3-4 måneder, er leieperioden den del av året da Turistsenteret har behov for ekstra plass til vognoppstilling. Det vurderes derfor at det bør kreves leie som for ett år.

Gjennom en salgspris på kroner 25,- pr m² og utleiepris på 1,- pr m², blir vilkårene de samme som kommunestyret satte ved tidligere salg og leie.

Vedlegg:

17/211-1   Søknad om overtakelse av del av tomt

Beiarn Kommune
8110 Moldjord

Nye Beiarn Turistsenter
8114 Tollå

Søknad om overtakelse av del av tomt med g.nr41/30

Som nye drivere av Beiarn Turistsenter ser vi at det er behov for flere plasser til bobiler og campingvogner og søker herved om å få overta vederlagsfritt en del av tomt med g,nr. 41/30 (se vedlagte kart,markert med blått)

Vi er et nystartet selskap som skal prøve å utvikle campingplassen samt tiltrekke flere turister til Beiarn.

Dette koster mye penger,spesielt å få lagt opp strøm til området.

Som motytelse kan vi (Nye Beiarn Turistsenter) ha tilsyn/rengjøring av tømrestasjon som er planlagt bygget i år over en periode på tre år.

Mvh. Nye Beiarn Turistsenter

V/ daglig leder Oddbjørn Djupdal

Tlf: 47292150

Beiarn Kommune		
Ar/Saksnr	Dok.nr	Reg.nr Ar
17/211	1	1518/17
28 MAR 2017		
Ark.kode P	611	
Ark.kode S		
Avdeling	Saksbeh.	FM
Kassasjon	Gradering	

